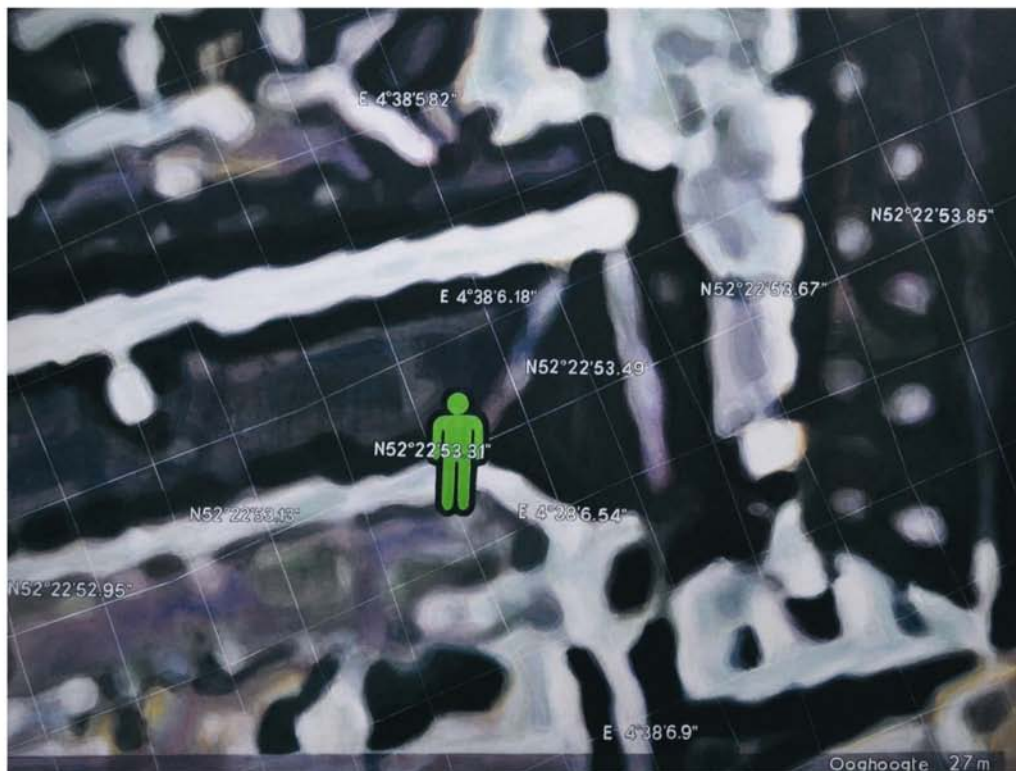

Jaarverslag 2008 Haarlem

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord</i>	<i>5</i>
<i>Samenstelling bestuur</i>	<i>9</i>
<i>Kerngegevens</i>	<i>11</i>
<i>DEEL 1 ALGEMEEN.....</i>	<i>13</i>
1.0 Inleiding en leeswijzer	17
1.1 Beleidsmatige resultaten	18
1.2 Uitkomst jaarrekening op hoofdlijnen	29
<i>DEEL 2 PROGRAMMA VERANTWOORDING</i>	<i>39</i>
2.0 Inleiding.....	43
Programma 1 Burger en Bestuur	51
Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving.....	61
Programma 3 Zorgzame Samenleving	73
Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling	83
Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling.....	95
Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	105
Programma 7 Werk en Inkomen.....	117
Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit	125
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	133
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	133
Programma 10 Financiën/Algemene dekkingsmiddelen	145
<i>DEEL 3 PARAGRAFEN.....</i>	<i>151</i>
3.1 Lokale heffingen	155
3.2 Weerstandsvermogen en risico's	159
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	162
3.4 Financiering	167
3.5 Bedrijfsvoering	171
3.6 Verbonden partijen en subsidies	184
3.7 Grondbeleid	192
<i>DEEL 4 JAARREKENING</i>	<i>197</i>
4.1 Programmarekening	201
4.2 Balans	202
4.3 Toelichting op de programmarekening en de balans	204
4.4 Accountantsverklaring	217
4.5 Besluit.....	219

<i>DEEL 5 BIJLAGEN</i>	223
Bijlage 5.1 Rekening naar programma's, beleidsvelden en producten.....	225
Bijlage 5.2 Personeelsformatie	229
Bijlage 5.3 Investeringskredieten.....	231
Bijlage 5.4 Reserves en voorzieningen.....	233
Bijlage 5.5 Single information / single audit	233
Bijlage 5.6 Begrotingscriteria rechtmatigheid	249
Bijlage 5.7 Uitwerking bestemmingsvoorstel.....	253
Bijlage 5.8 Vooruitontvangen subsidies	257
Bijlage 5.9 Verantwoordingsinformatie MPG.....	259
Bijlage 5.10 Overzicht realisatie doelen en prestaties per programma.	261
Bijlage 5.11 Afkortingenoverzicht /Begrippenlijst.....	267

Jan Polak
Ooghoogte 27m, Haarlem stadhuis

Bezoek aan Haarlem met Google Earth. Op grote afstand herken ik de stad, maar dichterbij komend, wordt het vertrouwde beeld steeds ongrijpbaarder. Door in te zoomen, verdwijnen straten en gebouwen in vage, niet meer te duiden kleurvlekken. Voor dit schilderij heb ik een fragment van het stadhuis met placemark, raster en coördinaten gebruikt.

Techniek: acryl en linnen
Oorspronkelijke formaat: 160 x 120 cm

Voorwoord

Het college kijkt met een positief gevoel naar het afgelopen jaar 2008. Er is veel gebeurd in de stad en er is opnieuw voortgang geboekt op de vier prioriteiten uit het coalitieakkoord:

1. Versterking en inhaalslag op het gebied van onderhoud van de stad
2. Gemeentelijke financiën op orde
3. Meer mensen aan het werk en minder in de bijstand
4. Samenwerking tussen bestuur en stad (wijkgericht werken)

In 2008 had de economische recessie nog geen nadelige gevolgen voor het gemeentelijk beleid. Het overgrote deel van de doelen en prestaties die we u voorlegden in de begroting 2008 waren aan het eind van het jaar gerealiseerd. Inmiddels lijkt het duidelijk dat de recessie ook voor Haarlem gevolgen zal hebben. Sommige doelstellingen zullen de komende jaren onder druk komen te staan. Een grote zorg is dat het aantal cliënten in de bijstand zal toenemen als gevolg van een teruglopende werkgelegenheid. Vanzelfsprekend doet het college er dan alles aan om dit tegen te gaan en mensen zo snel mogelijk naar nieuw werk te begeleiden. In de kadernota 2009 geeft het college aan welke gevolgen te verwachten zijn van de recessie en welke maatregelen er zijn om de nadelige gevolgen te beperken. Daarbij blijft een sluitende meerjarenbegroting het vertrekpunt voor het college. Het college schuift geen begrotingstekorten of bezuinigingen naar de toekomst.

De recessie is niet zichtbaar in het financiële resultaat 2008. De bestedingsvoorstellen zijn allen bedoeld om, gelet op de moeilijke jaren die komen, onze financiële positie te stabiliseren. Daarvoor is het van belang om financiële hangijzers uit het verleden zoveel mogelijk op te lossen. Daarmee worden we weerbaarder in financieel lastige tijden en ontstaat er in de toekomst ruimte voor de raad om nieuwe wensen te financieren.

Zoals bekend is met ingang van 2008 de programmabegroting aanzienlijk veranderd. Samen met de raad zijn verbeteringen doorgevoerd in de toegankelijkheid en de kwaliteit van de informatie. Onder meer door duidelijk te benoemen welke maatschappelijke effecten, doelen en prestaties wij als gemeente willen realiseren. Deze zijn geconcretiseerd en meetbaar gemaakt met effect- en prestatie-indicatoren. Ook is aangegeven welke kosten daarmee gemoeid zijn. Dit is het eerste jaarverslag waarin volgens deze systematiek verantwoording aan u wordt afgelegd. Wij verwachten dat u als raad uw controlerende taak beter kunt uitvoeren met dit jaarverslag ‘nieuwe stijl’.

Evenals vorig jaar kan het verslag tijdig worden aangeboden aan de Rekenkamercommissie, gemeenteraad en accountant. De centralisatie van de financiële administratie heeft er duidelijk toe bijgedragen dat deze financiële verantwoording opnieuw sneller is afgerond dan vorig jaar. Dit lijkt een logisch vervolg op de constatering die uw accountant een paar maanden geleden heeft gedaan, namelijk dat Haarlem ook in 2008 belangrijke stappen heeft gezet in de verbetering van de bedrijfsvoering. Wij constateren tevreden dat uw accountant weer een goedkeurende verklaring heeft afgegeven voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van het jaarverslag.

De foto's in het jaarverslag zijn kunstwerken gemaakt door leden van onze Haarlemse kunstenaarsverenigingen Kunst Zij Ons Doel en De Vishal.

Het college spreekt zijn waardering uit naar iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan de resultaten die wij met zijn allen hebben gerealiseerd.

Het college van Burgemeester & Wethouders
Haarlem, 28 april 2009

Samenstelling bestuur

College van burgemeester en wethouders

B.B. (Bernt) Schneiders, Burgemeester

Portefeuille: openbare orde en veiligheid, bestuurszaken, economische zaken en stadspromotie.

Voorzitter van het college van burgemeester en Wethouders en voorzitter van de gemeenteraad.

M. (Maarten) Divendal, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: onderwijs, jeugd, sport, beheer en onderhoud openbare ruimte en milieu.

H. (Hilde) van der Molen, Wethouder (SP)

Portefeuille: sociale zaken, welzijn en maatschappelijke ondersteuning.

C. (Chris) van Velzen, Wethouder (VVD)

Portefeuille: financiën, personeel, organisatie en cultuur.

J. (Jan) Nieuwenburg, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, verkeers- en vervoersbeleid.

Gemeentesecretaris

W. (Willem) J. Sleddering

Gemeenteraad

PvdA (11 zetels)

dhr. M. Aynan, dhr. M. Brander, dhr. J. Fritz, mw. S. Kagie, mw. H. Koper, mw. J.M.J. Kropman, mw. J. Langenacker, mw. M. Lodeweegs, dhr. O. Özcan, dhr. J.A. de Ridder, mw. M. Zoon.

SP (7 zetels)

dhr. P.G.M. Elbers, dhr. R.H.C. Hiltemann, mw. F. de Leeuw - de Kleuver, mw. S. Özogul-Özen, dhr. J.W. van de Manakker, dhr. B.C. Roos, dhr. P.A. Wever.

VVD (7 zetels)

mw. P.J. Bosma-Piek, mw. D. Eikelenboom, dhr. M.L. Hagen, dhr. P. Heiliegers, dhr. S.J.A. Hikspoors, mw. M.F. Funnekotter-Noordam, dhr. W.J. Rutten.

CDA (4 zetels)

dhr. W.A. Catsman, mw. M.J.M. Keesstra-Tiggelman, dhr. C.J. Pen, dhr. J.J. Visser.

Groen Links 4 (zetels)

dhr. A. Azannay, mw. T.E.M. Hoffmans, mw. A.L.M.G. de Jong, dhr. L.J. Mulder.

D66 (2 zetels)

dhr. F.H. Reeskamp, mw. L.C. van Zetten.

Partij Spaarnestad (1 zetel)

dhr. C.A.S. de Vries.

Actiepartij (1 zetel)

dhr. J. Vrugt.

Ouderenpartij Haarlem (1 zetel)

dhr. J.A. Bawits.

Christen Unie/SGP (1 zetel)

dhr. T.J. Vreugdenhil.

Kerngegevens

A. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd 2005-2008

Leeftijd	2005		2006		2007		2008	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	31.841	22%	32.046	22%	31.999	22%	32.056	22%
20-44 jaar	55.380	38%	54.948	37%	54.421	37%	54.408	37%
45-64 jaar	37.261	25%	37.696	26%	38.134	26%	38.719	26%
65 jaar en ouder	22.257	15%	22.325	15%	22.406	15%	22.479	15%
Totaal	146.739	100%	147.015	100%	146.960	100%	147.662	100%
<i>Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)</i>	<i>100.049</i>	<i>68%</i>	<i>100.202</i>	<i>68%</i>	<i>100.196</i>	<i>68%</i>	<i>100.861</i>	<i>68%</i>

Bevolking naar herkomst 2005-2008

	2005		2006		2007		2008	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Autochtonen	113.118	77%	112.734	77%	112.357	76%	112.198	76%
Allochtonen	33.621	23%	34.281	23%	34.603	24%	35.464	24%
<i>Waarvan niet-westers¹</i>	<i>18.347</i>	<i>13%</i>	<i>18.755</i>	<i>13%</i>	<i>19.032</i>	<i>13%</i>	<i>19.450</i>	<i>13%</i>
Totaal	146.739	100%	147.015	100%	146.960	100%	147.662	100%

¹ Allochtoon met als herkomstsgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Aantal huishoudens met een laag inkomen en aantal uitkeringsgerechtigden 2005-2008

	2005	2006	2007	2008
Huishoudens met een laag inkomen	24.300	24.396	24.473	nog niet beschikbaar (CBS)
Bijstandsgerechtigden ¹	3.286	3.147	2.862	2.828
WAO-gerechtigden ¹	10.693	9.909	9.026	6.960
WW-gerechtigden ¹	2.529	2.501	1.983	1.469

Aantallen eind voorgaand jaar (31/12).

B. Fysieke Structuur

Oppervlakte gemeente, lengte wegen, aantal woningen en bevolkingsdichtheid

	Aantal
Oppervlakte gemeente in hectares	3.212 ha (2008)
- waarvan woongebied	1.309 ha (2003)
- waarvan binnenwater	287 ha (2008)
- waarvan historische stads- of dorpskern (wijk Oude Stad)	161 ha (2008)
- waarvan openbaar groen	234 ha (2003)
Lengte wegen in km	433 km (2008)
Aantal woningen	69.180 (2008)
Bevolkingsdichtheid per km ² land ¹	5.036 (2008)

¹ Bevolkingsdichtheid per km² land voor Nederland is in 2008 486.

C. Financiële Structuur

Algemene financiële gegevens 2008	
	Bedrag (x €1.000)
Totale baten (exclusief reservemutaties)	473.959
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	463.130
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	3.984
Saldo baten en lasten	6.847
Algemene reserve	27.151
Algemene inkomsten gemeentefonds	158.369
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	25.107
Investeringsvolume	88.683
Vaste schuld	325.972

Leo van Velzen
Haarlem in beweging

Als spandoeken en schilderijen perst de creatieve energie zich tussen De Waag en de Bakenesserkerk, plekken waar de KZOD zich laat zien.

Techniek: olieverf op doek
Oorspronkelijk formaat : 200 x 150 cm

DEEL 1

ALGEMEEN

1.0 Inleiding en leeswijzer

In dit jaarverslag leggen we verantwoording af over de realisatie van onze ambities en de financiële vertaling daarvan in 2008. Uitgangspunt daarbij zijn de voornemens uit de begroting 2008, zoals deze door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Deze voornemens zijn gegroepeerd in 10 programma's; voor elk programma wordt aangegeven welk maatschappelijk effect we daarmee willen bereiken (of: wat is onze missie?). De programma's zijn onderverdeeld in meerdere beleidsvelden. Per beleidsveld geven we in dit jaarverslag aan wat er is bereikt, wat er niet is bereikt en wat de financiële uitkomst is.

De "Toekomstvisie Haarlem 2000 – 2010" geeft richting aan de ontwikkeling van onze stad. Binnen deze visie zijn in het Coalitieakkoord ("Sociaal en solide", 2006) de prioriteiten benoemd waar wij veel waarde aan hechten. De vier prioriteiten uit het coalitieakkoord – die zijn vertaald in concrete doelstellingen en prestaties - krijgen in deel 1 van het verslag extra aandacht, evenals enkele andere belangrijke onderwerpen uit 2008.

Dit jaarverslag gaat over 2008 en in dit jaar hebben we nog weinig nadelige gevolgen gezien van de recessie voor het gemeentelijk beleid. Op het overgrote deel van de doelen en effecten die we willen bereiken op grond van het coalitieakkoord lagen we eind 2008 op schema. Inmiddels wordt duidelijk dat de recessie ook voor Haarlem gevolgen heeft en dat sommige doelstellingen waarschijnlijk niet kunnen worden gerealiseerd. Een voorbeeld is het aantal cliënten in de bijstand. Eind 2008 is de doelstelling van een vermindering van 900 cliënten al gehaald, maar in 2009 gaat het aantal beslist oplopen. In de Kadernota 2009 geeft het college aan welke gevolgen het verwacht van de recessie en welke maatregelen worden genomen om die gevolgen te beperken.

In dit deel 1 van het jaarverslag gaan wij in op de realisatie van onze ambities en de gevolgen daarvan voor de financiële positie van de gemeente. In deel 2 concretiseren wij dit per programma en beleidsveld en geven we aan hoeveel geld daar voor nodig was. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin we een dwarsdoorsnede geven van de verschillende aspecten van het jaarverslag gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid. De financiële jaarrekening is opgenomen in deel 4.

Voor wie is dit jaarverslag?

Met dit jaarverslag legt het college primair verantwoording af aan de raad en de inwoners van Haarlem over het gevoerde beleid en beheer in 2008. Maar het jaarverslag is niet alleen voor hen interessant. Om onze beleidsdoelen te bereiken werken wij samen met anderen, zoals onze partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen. Ook voor hen staat interessante informatie in dit jaarverslag.

Evenals vorig jaar zetten wij voor het verstrekken van informatie over het jaarverslag diverse communicatiemiddelen in. In de Stadskrant en op de website van de gemeente Haarlem geven we uitleg over het jaarverslag. Op de website www.haarlem.nl zijn ook alle delen van het jaarverslag in te zien. Een handzame samenvatting van het jaarverslag (inclusief het vroeger apart uitgegeven Burgerjaarverslag en het Sociaal jaarverslag) verschijnt als een afzonderlijke brochure.

De gemeenteraad behandelt het jaarverslag en het rapport van de Rekenkamercommissie eerst in de raadscommissie Bestuur op 7 mei en in de raadsvergadering van 11 juni 2009. Zowel de commissie- als raadsvergadering zijn rechtstreeks te volgen via www.haarlem.nl.

1.1 Beleidsmatige resultaten

1.1.1 Visie op Haarlem

In de 'Toekomstvisie Haarlem 2000 – 2010' zijn als drie belangrijkste elementen voor de ontwikkeling van onze stad aangegeven: toerisme & cultuur, zakelijke dienstverlening en duurzaam goed wonen. Deze elementen zijn (samen met andere onderwerpen) in de verschillende coalitieakkoorden die daarna zijn gesloten nader ingevuld. In elk coalitieakkoord zijn eigen accenten gelegd, evenwel zonder de visie uit het oog te verliezen. Onderstaand een korte impressie van elk van de elementen.

In 2008 waren het thema 'Haarlem cultuurstad' en de heropening van de Stadsschouwburg de meest in het oog springende onderwerpen op het gebied van toerisme en cultuur. Na een grondige renovatie en uitbreiding van de schouwburg stemmen de bezoekersaantallen sinds de eerste voorstellingen medio van het jaar tevreden en tonen ze aan dat, ondanks de jarenlange sluiting, Haarlemmers de weg naar de Schouwburg weer snel hebben gevonden. Eerder waren al de Toneelschuur, het Patronaat en de Philharmonie vernieuwd. Ook de elf musea en tentoonstellingsruimten doen het goed in Haarlem. De bezoekersaantallen zijn sinds het jaar 2000 met meer dan 10% gestegen. Het aantal overnachtingen (een maat voor het zogenoemde verblijfstoerisme) is sinds 2001 gestegen van 209.000 naar 286.000 in 2007, een toename van 36%. De economische teruggang die in 2008 is begonnen, heeft tegen het einde van het afgelopen jaar een beperkte achteruitgang van bezoekersaantallen te zien gegeven. We verwachten dat dit de komende jaren in sterkere mate het geval zijn; vooral het aantal buitenlandse bezoekers zal dalen. Daar staat een toename van binnenlandse en binnen-Europese bezoekers tegenover. Of deze twee ontwikkelingen elkaar in evenwicht houden zal in de loop van 2009 blijken.

Met de werkgelegenheid is het de afgelopen jaren in Haarlem redelijk goed gegaan. Het aantal *banen* is in de periode 2000 tot en met 2007 met 3% toegenomen. Positieve uitschieters waren de detailhandel met 33% en de horeca met 29%, gevolgd door groothandel (+19%), zakelijke dienstverlening (+16%) en gezondheidszorg (+15%). Gekrompen is het aantal banen in de sectoren transport (-27%), financiën (-21%) en industrie (-20%). Het aantal *bedrijven* is toegenomen met 2%, vooral veroorzaakt door de bouw (+26%) en de zakelijke dienstverlening (+15%). In de financiële sector nam het aantal bedrijven af met 57%, gevolgd door overheid en onderwijs met een daling van 14%.

Cijfers over de werkloosheid in Haarlem voor 2008 zijn op het moment van samenstellen van dit jaarverslag nog niet beschikbaar. Wel is bekend dat in de provincie Noord-Holland de werkloosheid is gedaald van 4,3% in 2007 naar 3,6% in 2008. Deze cijfers liggen enkele tienden van procenten onder het landelijk gemiddelde.

Binnen de gemeentegrenzen zijn er minder banen dan werkende inwoners, waardoor ongeveer de helft van de werkende Haarlemmers buiten de stad werkt en eenderde van de banen in Haarlem door mensen van buiten Haarlem worden vervuld.

Wonen in Haarlem is en blijft heel aantrekkelijk, zo blijkt telkens weer uit rapportages en onderzoeken. Haarlemmers blijven graag in hun stad wonen en niet-Haarlemmers willen er graag óók komen wonen. Geroemd worden bijvoorbeeld de grote verscheidenheid aan winkels, goede horecavoorzieningen, cultuurpodia, musea en de nabijheid van de kust. En dit alles is lopend of per fiets te bereiken, met bovendien Amsterdam en Schiphol op een half uur afstand per auto of openbaar vervoer. Voor de aantrekkelijkheid van de stad is ook goed onderhoud heel belangrijk; daarom wordt er nu volop gewerkt aan het inlopen van onderhoudsachterstanden. Haarlem is een van de gemeenten die in de toekomst klimaatneutraal willen zijn. In 2015 geldt dit voor de gemeentelijke organisatie en in 2030 voor de stad als geheel.

1.1.2 Realisatie prioriteiten Coalitieakkoord

De afspraken uit het Coalitieakkoord zijn vertaald in doelstellingen en prestaties. De vertaling hebben wij gedaan vanuit onze visie dat Haarlem een stad is met historie, waar het nu en in de toekomst voor iedereen goed is om te wonen, te werken en te recreëren. Om dit te bereiken richten wij onze blik naar buiten, naar de regio, naar de wijken en naar de individuele bewoner en zoeken wij samenwerking. Wij

zorgen voor wie dat nodig heeft en pakken zaken aan die Haarlemmers aan het hart gaan. Daarbij richten wij ons op de volgende resultaten:

- het op normniveau brengen van de onderhoudsbudgetten voor de openbare ruimte, wegen, bruggen, kades, groen, speelvoorzieningen, sport en onderwijsaccommodaties, plus het starten met het inlopen van het achterstallig onderhoud in de stad;
- een sluitend huishoudboekje en een flinke extra reserve gekoppeld aan onze risicoparagraaf;
- het op gelijkwaardig hoog niveau houden van het sociale beleid van de stad en het actief bevorderen van de uitstroom uit de bijstand;
- een sterkere wijkaanpak en een verschuiving van beleid naar uitvoering, resulterend in het concreet aanpakken van problemen, in samenwerking met bewoners en partners in de stad.

Elk van de vier prioriteiten hebben we zo duidelijk mogelijk geformuleerd, samengevat in enkele duidelijke en SMART geformuleerde doelen. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden. Vervolgens hebben we de doelen in termen van prestaties vertaald en aangegeven binnen welk begrotingsprogramma we elk van de prioriteiten realiseren.

A. Onderhoud

Prioriteit: In 2010 is structureel voldoende geld (budget) in de begroting opgenomen om de openbare ruimte inclusief voorzieningen voor sport, recreatie en onderwijs heel, schoon en veilig bruikbaar te houden. Tevens maakt het college in deze bestuursperiode een start met het inlopen van onderhoudsachterstanden, waarvan de resultaten zichtbaar zullen zijn in de stad.

Toelichting

Het coalitieakkoord heeft als inzet om de onderhoudsbudgetten voor de openbare ruimte op normniveau te brengen en extra geld beschikbaar te stellen om achterstallig onderhoud in te lopen. We willen zichtbare resultaten bereiken, zodat mensen zien dat er wat gebeurt. De diverse budgetten voor onderhoud (zoals voor groen, straatmeubilair, speelplekken, wegen, bruggen en lantaarnpalen) brengen we op normniveau en we pakken het achterstallig onderhoud aan. De uitvoering gebeurt zoveel mogelijk per wijk of buurt. Dat sluit goed aan bij het wijkgericht werken.

Realisatie in 2008

In de begroting 2008 was de volgende stijging van het budget voor onderhoud opgenomen (voor het juiste perspectief zijn ook de resultaten uit 2007 opgenomen en de ramingen voor 2009 en 2010):

Extra middelen voor onderhoud x € 1 miljoen	Realisatie 2007	Raming 2008	Realisatie 2008	Raming 2009	Raming 2010
Op normniveau brengen van onderhoudsbudgetten	1,70	5,0	5,0	8,0	11,0
Inhalen achterstallig onderhoud algemeen	1,06	1,4	1,4	2,1 ¹	2,8 ¹
Inhalen achterstallig onderhoud sport, recreatie en onderwijs ²	0,15	0,3	0,3	0,45	0,6
Totaal	2,91	6,7	6,7	10,55	14,4

¹Voor € 0,7 miljoen is dit omgezet in kapitaallasten.

²Inmiddels geheel omgezet in kapitaallasten; omwille van vergelijkbaarheid met eerdere cijfers wel in deze tabel opgenomen.

Op basis van het door de raad vastgestelde *plan van aanpak extra onderhoudsbudget* meten we de realisatie van de voornemens op de volgende vier punten (voor het juiste perspectief zijn ook de resultaten uit 2007 opgenomen en de ramingen voor 2009 en 2010):

Prioriteit onderhoud	Totaal areaal / aantal	Realisatie 2007	Raming 2008	Realisatie 2008	Raming 2009	Raming 2010
Aantal hectares verbeterd areaal verharding	574	7,7	10	16,9	12	14
grootschalig groen	373	2,5	6	12,9	6	
Aantal verbeterde objecten:						
bomen	52.505	10.213	11.000	12.000	11.000	11.000
speelvoorzieningen	200	14	20-30	20	20-30	20-30
bruggen en viaducten	204	9	10-20	15	10-20	10-20
Kencijfer buurtverloedering ¹	4,6	5,2	4,9	5,2 ¹	4,6	4,4
Aantal meldingen over openbare ruimte	20.000 ²	16.613	18.000	pm	17.000	17.500

¹Het kencijfer buurtverloedering is samengesteld uit de volgende onderdelen: bekladding muren en gebouwen, rommel op straat, hondenpoep, vernieling van telefooncellen en bushokjes. Het cijfer kent een schaal van 0 tot 10, hoe lager des te minder verloedering. Het meest recente cijfer is uit 2007.

² Aantal meldingen in 2006.

De uitvoering van deze prioriteit is met name onderdeel van programma 10: *Kwaliteit fysieke leefomgeving* en programma 4: *Maatschappelijke Ontwikkeling*. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in dit jaarverslag gaan we nader in op de verschillende soorten kapitaalgoederen, zoals wegen en gebouwen.

B. Financiële positie

Prioriteit: Het college brengt de financiële positie van de stad in de periode 2006-2010 op orde. Dat betekent elk jaar de presentatie van een sluitende begroting met een zo gering mogelijke stijging van de (woon)lasten voor de burger. Over de OZB hebben de coalitiepartijen afgesproken dat deze met 3% per jaar mag stijgen, plus de aanpassing voor inflatie. Tevens brengt en houdt de coalitie de algemene reserve op voldoende niveau, zodanig dat risico's met financiële gevolgen daarmee (in elk geval voor de korte termijn) kunnen worden opgevangen. Dit vergt een goede inventarisatie van risico's en een beleid gericht op beheersing van die risico's.

Toelichting

Een sluitende begroting en een robuuste reservepositie vormen belangrijke prioriteiten. Gekoppeld aan de noodzaak om in onze stad het achterstallig onderhoud gericht aan te pakken, vragen deze prioriteiten een ingrijpende financiële inspanning. Daartoe is een pakket aan bezuinigingen vastgesteld. Alleen door het realiseren daarvan kunnen we een sluitende begroting realiseren en daarmee de financiële positie op orde brengen.

Realisatie 2008

Op basis van de vastgestelde meetpunten is de uitkomst over 2008 als volgt (voor het juiste perspectief zijn ook de resultaten uit 2007 opgenomen en de ramingen voor 2009 en 2010; de ramingen zijn gebaseerd op de jongste gegevens uit de 2^e bestuursrapportage over 2008):

Prioriteit Financiële positie	Nulmeting (2006)	Realisatie 2007	Raming 2008	Realisatie 2008	Raming 2009	Raming 2010
Omvang resultaat begroting in miljoenen	1,3 v	3,0 v	1,7 v	-6,8 v	0,1 v	0,3 v
Omvang algemene reserve in miljoenen	6,7	19,7	28,1	27,2	32,8	34,9
Omvang vaste schuld in miljoenen ¹	340	339	405	326	457	486
Omvang rente over vaste schuld in miljoenen	14,9	14,6	18,0	14,8	20,1	21,3
Solvabiliteitsratio	8%	12%	13%	13%	13%	13%
Oordeel provincie over financiële positie	matig	kwetsbaar	redelijk	redelijk	redelijk	goed
Percentage stijging woonlasten huurder	1,5%	2,6% ²	3,0%	2,0	3,5%	3,0%
Idem, eigenaar / bewoner		3,4% ³		4,2		

¹ De toename is het directe gevolg van de geplande toename van het investeringsvolume.

² Dit is de stijging van de afvalstoffenheffing (huurders betalen geen OZB en geen rioolrecht).

³ Dit is de stijging van de OZB voor een gemiddelde woning, de afvalstoffenheffing en het rioolrecht.

Het resultaat 2008 komt uit op € 6,8 miljoen voordelig en dat is gunstiger dan de geraamde uitkomst van € 1,7 miljoen voordelig in de tweede bestuursrapportage over het afgelopen jaar. Een toelichting op dit resultaat staat in paragraaf 1.2 van dit jaarverslag.

De algemene reserve is met per saldo met € 7,4 miljoen toegenomen en bedraagt nu € 27,2 miljoen, inclusief het geoormerkte bedrag van € 10 miljoen voor de realisatie van een parkeergarage aan de Nieuwe Gracht. Paragraaf 3.2 bevat een toelichting hierop.

De provincie Noord-Holland heeft op verzoek van de gemeente en in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie een begrotingsscan uitgevoerd over 2008. Deze scan bevat ook het jaarlijks oordeel over de financiële positie van de gemeente. Het oordeel over 2008 is *redelijk* en dat is een verbetering ten opzichte van 2007. De provincie vindt met name de beperkte algemene reserve in relatie tot de risico's een belemmering voor een hogere waardering. De provincie hanteert als categorieën slecht, matig, redelijk en goed. Ongeveer 10 van de 60 gemeenten in Noord-Holland vallen in de categorie goed.

De financiële uitkomst van de jaarrekening 2008, een overschot van 6,8 miljoen, is gunstig vanuit het perspectief dat een overschot prettiger is dan een tekort. Als we kijken naar de verschillen ten opzichte van de ramingen, inclusief de tussentijdse bijstellingen, dan zijn deze kleiner dan in eerdere jaren. Toch willen we dat de beheersing van de inkomsten en uitgaven verder verbetert. Zowel de ramingen vooraf als de kostenbeheersing gedurende het jaar kunnen en moeten beter worden.

De uitvoering van deze prioriteit is onderdeel van programma 10: *Financiën en algemene dekkingsmiddelen*.

C. Sociaal beleid

Prioriteit: Het college houdt in de periode 2006-2010 het sociale beleid van de stad op gelijkwaardig hoog niveau als de afgelopen jaren. Op de omvang van de middelen voor bijzondere en gewone bijstand zal het college niet korten (afgezien van het effect van een daling van het aantal cliënten). De uitstroom uit de bijstand zullen we actief bevorderen met intelligente maatregelen om langdurig werklozen aan werk te helpen.

Toelichting

In deze bestuursperiode zetten we stevig in op het begeleiden van mensen naar werk, vanuit de overtuiging dat het hebben van werk een van de beste manieren is om in de Haarlemse samenleving te participeren. Langzaam trekt de werkgelegenheid in Haarlem aan, maar de vraag naar laaggeschoolde arbeid wordt in de regio steeds kleiner, waardoor de afstemming tussen vraag en aanbod moeilijk blijft. Ons doel is om door diverse maatregelen (actieve werkgeversbenadering, inschakelen van uitkeringsgerechtigden bij het investeren in onderhoud, vaste casemanagers, maatwerktrajecten, etc.) het aantal cliënten eind 2009 met 900 terug te brengen ten opzichte van 2005. De wereldwijde economische teruggang maakt dit niet makkelijk. Het recht op bijstand koppelen we nadrukkelijk aan de plicht om waar mogelijk mee te werken aan re-integratie naar werk. Een stevige maar humane poortwachterfunctie hoort hier onlosmakelijk bij.

Realisatie 2008

Op basis van de vastgestelde meetpunten is de uitkomst over 2008 als volgt (voor het juiste perspectief zijn ook de resultaten uit 2007 opgenomen en de ramingen voor 2009 en 2010):

Prioriteit Sociaal Beleid	Nulmeting (2006)	Realisatie 2007	Raming 2008	Realisatie 2008	Raming 2009	Raming 2010
Omvang reguliere bijstand in miljoenen ¹	42,3	42,7	41,7	41,7	39,0	39,0
Aantal cliënten reguliere bijstand ²	3.147	2.613	2.400	2.458	2.250	2.150
Jaarlijkse uitstroom van cliënten ³	1.533	1.287	1.250	974	1.100	1.050
Omvang bijzondere bijstand en minimabeleid in miljoenen	3,1	2,9	3,6	3,9 ⁵	3,6	3,2
Aantal aanvragen individuele bijzondere bijstand ⁴	2.668	2.400	2.935	2.065	2.935	2.935
Gemiddeld bedrag individuele bijzondere bijstand per toegekende aanvraag	1.251	1.251	1.100	1.156	1.100	1.100

¹ Dit bedrag daalt als gevolg van de afname van het aantal cliënten en stijgt als gevolg van inflatieaanpassing.

² Cliënten jonger dan 65 jaar met een uitkering WWB, ramingen per 31 december van ieder jaar.

³ Dit is de bruto uitstroom, dus zonder rekening te houden met nieuwe instroom. Het is een maat voor de effectiviteit van de uitstroombaatregelen. Het aantal daalt als gevolg van de algemene daling van het aantal cliënten.

⁴ In het kader van het minimabeleid (onvermijdbare schoolkosten, regeling chronisch zieken en eenmalige uitkering 2008) zijn 7.300 aanvragen in 2008 toegekend.

⁵ Van het bedrag van € 3,9 miljoen is € 2,3 uitgekeerd aan bijzondere bijstand, € 0,2 miljoen HaarlemPas, € 0,5 miljoen schuldhulpverlening, € 0,3 miljoen kinderopvang en € 0,6 miljoen kleine regelingen en kosten. In het bedrag zitten geen personeelskosten.

Uit de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en de provincie Noord-Holland uitgevoerde scan naar de begroting van Haarlem blijkt, dat het aantal uitkeringsgerechtigden in Haarlem relatief laag is ten opzichte van vier vergelijkbare gemeenten. Het gunstige economische klimaat in onze regio en het voorkomen van instroom door scholings- en werkervaringstrajecten zijn daar mede de positieve oorzaken van. Aan bijzonder bijstand heeft Haarlem € 2,3 miljoen uitgekeerd, naast € 1,6 miljoen aan kosten voor andere regelingen zoals de HaarlemPas. De gemiddelde uitkering is in Haarlem blijkens de scan duidelijk hoger dan in de vier gemeenten waarmee Haarlem is vergeleken.

De uitvoering van deze prioriteit is onderdeel van programma 7: *Werk en inkomen*.

D. Wijkgericht werken

Prioriteit: Het college voert in de periode 2006-2010 een meer per wijk toegesneden methode van werken door in de organisatie. Deze is vooral gericht op uitvoering (en minder op beleid) en het concreet aanpakken van problemen, in samenwerking met bewoners en met partners in de stad.

Toelichting

Veel van onze ambities zijn samen te bundelen in een krachtige wijkaanpak. De schaal van de wijk biedt een uitstekend vertrekpunt om samen met bewoners en organisaties de problemen van de stad aan te pakken. Voor de fysieke ontwikkelingsprogramma's en de aanpak van het onderhoud is dit reeds vaak het geval. De sociale pijler zal hier sterker op worden aangesloten, zoals bijvoorbeeld het integraal jeugdbeleid of het koppelen van wonen, zorg en welzijn voor ouderen. In de wijken ligt de potentie om samen met buurtbewoners en uitvoerende organisaties tot concrete uitvoering te komen, waarbij fysieke investeringen hand in hand gaan met het versterken van de sociale structuur. Een aanpak op wijkniveau zorgt ervoor dat we bewoners beter dan nu kunnen betrekken bij het bestuur van de stad. Daarmee vergroten we de herkenbaarheid van het beleid en daarmee het draagvlak voor de te nemen maatregelen.

Realisatie 2008

De onderwerpen aan de hand waarvan over deze prioriteit verslag wordt gedaan, komen uit de Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor. Deze monitor wordt eens in de twee jaar opgesteld; de jongste monitor dateert van 2007. Dat betekent dat de eerstvolgende in 2009 wordt opgesteld. Er zijn daarom geen cijfers beschikbaar over 2008. Daarom is die kolom in de tabel niet in te vullen.

Prioriteit Wijkgericht werken	Nulmeting 2007	Realisatie 2007	Raming 2008	Realisatie 2008	Raming 2009	Raming 2010
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente aandacht heeft	58%	58%	60%	n.b.	63%	65%

Prioriteit Wijkgericht werken	Nulmeting 2007	Realisatie 2007	Raming 2008	Realisatie 2008	Raming 2009	Raming 2010
voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt						
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente de buurt betreft bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	43%	43%	47%	n.b.	51%	55%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente reageert op meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in de buurt	42%	42%	46%	n.b.	50%	54%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	34%	34%	37%	n.b.	41%	45%
Rapportcijfer Haarlemmers over hun woonomgeving (gewogen gemiddelde)	7,1	7,1	7,1	n.b.	7,2	7,2

Bron: Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor 2007. n.b. = Over 2008 zijn geen cijfers beschikbaar.

In 2008 is de tweede serie wijkcontracten afgesloten, ditmaal met de wijken Dietsveld/Vogelbuurt, Parkwijk, Europawijk en Rozenprieel. Daarin staan concrete en niet-vrijblijvende afspraken opgenomen voor een periode van twee jaar. De afspraken gaan bijvoorbeeld over het beheer van de openbare ruimte, tegengaan van overlast door groepen bewoners, voorzieningen voor jongeren en participatie door bewoners. In 2007 waren al tweejarige contracten afgesloten voor Vijfhoek en Heiligelanden, Delftwijk, Amsterdamse buurten, Leidsebuurt en Boerhaavewijk.

Het gaat bij deze prioriteit vooral om een verandering in de manier van denken en werken in de organisatie, die met name door de reorganisatie van het ambtelijk apparaat en de bijbehorende cultuurverandering gestalte krijgt. Daarom is de uitvoering van deze prioriteit onderdeel van vrijwel alle programma's.

1.1.3 Belangrijkste resultaten in 2008

In dit jaarverslag legt het college in de eerste plaats verantwoording af door de voortgang te vermelden van de vier prioriteiten (onderhoud, financiën, sociaal beleid en wijkgericht werken) uit het coalitieakkoord. Er is evenwel meer gedaan dan alleen het uitvoeren van deze prioriteiten. Daarom geven we onderstaand een beeld van de belangrijkste andere ontwikkelingen en resultaten in 2008, waarbij we zoveel mogelijk de verbanden tussen die ontwikkelingen aangeven. Dit gebeurt met de volgende drie invalshoeken: economie en cultuur; leven en wonen; zorg en dienstverlening.

Economie en cultuur

Onder het motto 'Haarlem cultuur' zijn in 2008 extra veel culturele activiteiten georganiseerd. Voor deze inspanningen is Haarlem beloond met de titel 'Kunststad van het Jaar', die op 31 oktober door minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen werd uitgereikt. Een van de belangrijkste activiteiten voor de stad was de heropening van de Stadsschouwburg, waar al enkele jaren reikhalzend naar werd uitgekeken. De opening op 26 september werd onder Koninklijke belangstelling gevierd met de opvoering van de speciaal voor deze gelegenheid geschreven musical 'Batte' door toneelgezelschap Huis aan de Amstel en theatergroep Wederzijds. Een andere succesvolle activiteit was de tentoonstelling 'Tot op de huid' van Ans Markus in de KunstKerk Bakenes. De tentoonstelling werd zelfs verlengd en trok meer dan 5.000 bezoekers in drie maanden.

De economische ontwikkeling is in de eerste helft van 2008 nog zonder zichtbare problemen verlopen. Pas in de tweede helft werden de eerste tekenen van een omslag zichtbaar. Ook voor Haarlem waren dat bijvoorbeeld de afname van de uitstroom uit de bijstand en het moeilijker aan de slag komen van uitzendkrachten. Ook het aantal nieuwe ondernemingen per maand nam af en het aantal dagen dat huizen in de verkoop stonden nam toe. Aan het eind van 2008 werden de signalen langzaam sterker, alhoewel de

middenstand tijdens de kerst- en sinterklaasverskopen nog goede zaken deden. Na de jaarwisseling werd duidelijk dat de wereldeconomie in zwaar weer terecht is gekomen. De cijfers over groei, investeringen, consumentenvertrouwen en werkgelegenheid werden steeds slechter en inmiddels is daadwerkelijk sprake van een recessie, ook in Nederland. Hoewel de recessie in zijn huidige vorm ook minder ongunstige kanten heeft (lage inflatie, lage rentestand en een lage olieprijs), krijgen wij vanwege onze open economie en relatief grote financiële sector gevoelige tikken. Dat geldt ook voor Haarlem: het aantal banen in de financiële dienstverlening neemt af en de eerste faillissementen in de detailhandel zijn gemeld. Ook de afname van het aantal vluchten van en naar Schiphol heeft invloed op de werkgelegenheid voor Haarlemmers. Nadat eerst de uitzendkrachten hun werk verliezen en vacatures niet worden vervuld, kunnen daarna ook vaste krachten aan bod komen.

Haarlem is een van de 31 steden die deelnemen aan het grotestedenbeleid. Dit beleid is gebaseerd op drie zogenoemde pijlers: fysiek, economie, sociaal en veiligheid. Per gemeente zijn er per pijler voor de periode 2006 tot en met 2009 afspraken gemaakt over te realiseren doelen. Daarvoor ontvangen de gemeenten van het rijk geld. In dit jaarverslag zijn alle 55 afspraken en de tot nu toe behaalde resultaten opgenomen. Met deze resultaten liggen we op schema. Omdat 2009 het laatste jaar is van de periode, hebben er in 2008 volop gesprekken plaatsgevonden tussen de steden en het rijk over de toekomst van het grotestedenbeleid. De resultaten daarvan zijn niet hoopgevend. De pijler economie houdt op te bestaan; het ministerie van economische zaken ziet geen voordeel van een integrale werkwijze van meerdere departementen en gaat liever zijn eigen gang. Het bijbehorende budget blijft in principe wel beschikbaar, maar waaraan het ministerie dit gaat uitgaven en of en hoe gemeenten daar gebruik van kunnen maken is nog onbekend. De pijler sociaal en veiligheid blijft bestaan, maar zal het met minder budget moeten doen, met name voor het onderdeel veiligheid. Positief is wel dat het beschikbare budget wordt gekoppeld aan de algemene uitkering. Dit geeft de gemeente een grotere vrijheid in de besteding ervan. Ook de pijler fysiek blijft bestaan, maar het budget loopt fors terug. Voor Haarlem daalt de bijdrage waarschijnlijk van € 19 miljoen naar € 15 miljoen, voor de hele periode van vier jaar. Dit betekent dat er flink minder gedaan kan worden op het gebied van omvorming van (delen van) wijken en buurten, tenzij er andere bronnen kunnen worden aangeboord. In de Kadernota 2009 zal hier meer inzicht in worden gegeven.

De gemeente is voor een zeer groot deel van haar inkomsten afhankelijk van het rijk in de vorm van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Slechts ongeveer 10% van de inkomsten bestaat uit eigen inkomsten, zoals onroerend zaakbelasting en afvalstoffenheffing. De inkomsten die gemeenten van het rijk krijgen, zijn een percentage van de uitgaven van het rijk. Geeft het rijk minder uit, dan ontvangen gemeenten ook minder. Gelukkig heeft het rijk in 2008 nagenoeg alle uitgaven gedaan die het van plan was om te doen, zodat Haarlem kan rekenen op de geraamde algemene uitkering van het rijk.

Leven en wonen

Ook in 2008 is de aantrekkelijkheid van Haarlem onverminderd hoog gebleven. Weliswaar zijn we de titel 'beste winkelstad' kwijtgeraakt aan Nijmegen, maar Haarlem is nog altijd tweede! Daarnaast is de Kleine Houtstraat verkozen tot gezelligste winkelstraat van Nederland. De huizenprijzen zijn in Haarlem nog altijd hoog, alhoewel in de regio Amsterdam als geheel de prijzen minder hard zijn gestegen. Nog steeds blijft het echter lastig voor met name starters om hun eerste woning te vinden. Daarom heeft Haarlem een startersregeling ingevoerd, waarvan 13 mensen in 2008 gebruik hebben gemaakt.

Om de stad leefbaar te houden is ook handhaving van regels en afspraken belangrijk. Dat is echter geen eenvoudige opgave. Enerzijds is de stad groot en zijn er veel (rijks)regels, anderzijds gaan veel mensen liever hun eigen gang. Voor het succesvol handhaven door de gemeente is het daarom onvermijdelijk dat er prioriteiten worden gesteld door het bestuur. De huidige kritische geluiden uit de stad en de gemeenteraad geven aan dat we in het handhaven nog onvoldoende zijn geslaagd. Tegelijkertijd vergt succesvol handhaven ook dat mensen accepteren dat zij op hun gedrag worden aangesproken. Het is onacceptabel dat handhavers verbaal of lichamelijk worden bedreigd. Het is immers niet de schuld van de handhaver dat een auto fout geparkeerd staat of dat een schuurtje zonder vergunning is gebouwd. Van vergelijkbare aard is de klacht van velen aan het adres van de gemeente over troep op straat. Het is niet de gemeente die rommel op straat gooit, maar zij wordt daar wel op aangesproken! We zullen met elkaar ervoor moeten zorgen dat we ons aan de gezamenlijk afgesproken regels houden en dat we in de eerste

plaats zelf onze eigen rommel moeten opruimen. Dat is de beste bijdrage om te komen tot een leefbare stad.

In Nederland vindt veel discussie plaats over integratie, aanpassing, asielzoekers, de Islam en aanverwante onderwerpen. Het zijn onderwerpen die regelmatig felle discussies oproepen, niet zelden gevoed door toevallige incidenten die veel aandacht van de media krijgen. Wij vinden het als stadsbestuur onze taak om iedereen die hier woont zich welkom, thuis en veilig te laten voelen. Dat vergt begrip en inspanning van twee kanten: zowel van de 'nieuwe' als van de 'oude' Nederlanders. Begrip van en respect voor elkaars normen en waarden en voor elkaars culturele en historische achtergronden is daarbij essentieel, maar niet vanzelfsprekend. Want wat weten wij van de gewoonten en gebruiken in een land aan de andere kant van de aardbol? Daarom steunen we initiatieven zoals bijvoorbeeld het Mondiaal Centrum om het begrip en respect te vergroten. In dat licht zien wij ook de inburgering: het is het landelijk afgesproken middel om het doel van thuisvoelen en welkom zijn te bereiken. In 2008 zijn 384 mensen gestart met een inburgeringstraject; 97 mensen staan in de wachtlijst en begonnen in 2009 aan hun traject; 48 mensen zijn met een vooropleiding bezig. In totaal zijn dit 529 mensen.

Alhoewel deskundigen het nog niet helemaal eens zijn over de omvang, oorzaken, gevolgen en oplossingen, staat wel vast dat het klimaat op aarde aan het veranderen is. Dit heeft geleid tot veel meer aandacht voor energiebesparing, voor alternatieve energiebronnen en voor vermindering van uitstoot van CO₂. Zelfs zonder klimaatverandering zijn dit goede zaken, aangezien fossiele brandstoffen echt een keer opraken. Haarlem neemt het klimaat serieus en heeft zich verplicht om een klimaatneutrale gemeente te worden. In 2015 wil de gemeente de eigen organisatie klimaatneutraal laten functioneren en in 2030 moet de stad als geheel klimaatneutraal zijn. Dat vergt een flinke inspanning, die in kaart gebracht is in het plan van aanpak 'Haarlem Klimaatneutraal'. Voor de gemeentelijke organisatie zorgt het betrekken van andere huisvesting (Raakspoort en Zijlpoort) voor een groot deel van de noodzakelijke energiebesparing. De maatregelen voor de stad als geheel kunnen alleen samen met bewoners, bedrijven en instellingen worden gerealiseerd. Daarom zijn er meerdere werkgroepen opgericht die de komende jaren de noodzakelijke maatregelen gaan inventariseren en uitdragen.

Zorg en dienstverlening

In 2008 is het Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning in Haarlem 2008-2011 (*Ontmoeten, verbinden en meedoen*) vastgesteld. Het beleidsplan verwoordt de centrale opgave waarvoor de gemeente zich – samen met burgers en maatschappelijke organisaties – gesteld ziet: iedere Haarlemmer moet kunnen meedoen aan de samenleving. Dat loopt uiteen van het hebben van werk, het volgen van onderwijs, je inzetten voor een ander of voor de stad, tot het lid zijn van een sportvereniging. We nemen daarbij de eigen kracht en zelfredzaamheid van mensen als uitgangspunt. Haarlemmers geven zelf invulling aan hun deelname aan de samenleving; maken daar eigen keuzes in. Tegelijkertijd redt niemand dat in z'n eentje. De eigen keuzes en mogelijkheden worden mede bepaald door de sociale verbanden waarvan mensen deel uitmaken.

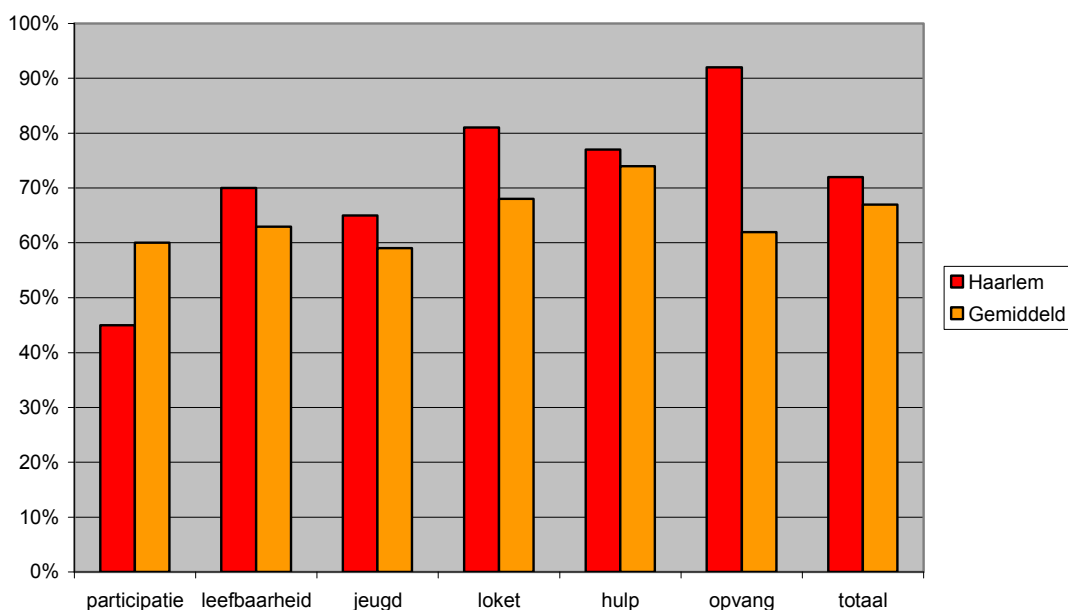
Klanten zoeken steeds vaker contact met de gemeente via het digitaal kanaal. Het Digitaal Loket is de belangrijkste informatiebron voor Haarlemmers en ook het aantal digitale transacties en vragen per e-mail neemt sterk toe. De verbeterde dienstverleningsorganisatie ondersteunt deze ontwikkeling goed. In 2008 is bij het klanttevredenheidsonderzoek een 7,3 als rapportcijfer gehaald en dat is meer dan het minimaal gewenste resultaat van een 7,0. De bereikbaarheid van de Publiekshal en de beperkte parkeergelegenheid zijn nog een belemmering voor een hoger cijfer. We verwachten dat met het realiseren van nieuwe huisvesting in de Raakspoort dit zal verbeteren. Zowel aan de telefoon als digitaal scoort Haarlem hoger dan gemiddeld in de klanttevredenheidsonderzoeken: telefoon 7,4; website en Digitaal Loket 6,7 en voor digitale aanvragen een 7,0.

De gemeente registreerde in 2008 aanzienlijk minder klachten dan in 2007 (174 in 2008 tegenover 306 in 2007). Dit komt deels omdat vakafdelingen waar de klacht betrekking op heeft sinds 2008 zo mogelijk rechtstreeks contact opneemt met de klager. Kleine problemen of ergernissen kunnen daarmee vaak direct worden opgelost zonder dat de formele klachtenprocedure wordt doorlopen. Hierdoor is wel het

percentage gegrond verklaarde schriftelijke klachten over publieke dienstverlening gestegen van 39,5 % in 2007 naar 43,1% in 2008.

In 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) in het leven geroepen. De wet biedt mensen de ondersteuning die nodig is om zelfstandig te kunnen leven, wonen en werken. Daarmee heeft de wet raakvlakken met veel elementen van het gemeentelijk beleid, zoals huisvesting, bijstand en scholing. In 2008 is een benchmark Wmo uitgevoerd onder 172 gemeenten. Daartoe zijn deze gemeenten beoordeeld op zeven thema's: participatie, leefbaarheid en sociale samenhang, jeugd, loket, hulp en tenslotte opvang. Haarlem scoort met 72% beter dan het gemiddelde van de deelnemende gemeenten, dat ligt op 67%. In bijgaande grafiek zijn de zeven thema's aangegeven en de score van Haarlem daarom in vergelijking met het gemiddelde.

Wmo benchmark 2008

1.1.4 Realisatie nieuw beleid 2008

In het coalitieakkoord is afgesproken dat er jaarlijks € 500.000 extra beschikbaar is voor nieuw beleid; € 0,5 miljoen in 2007 oplopend tot € 2,0 miljoen in 2010. Het college en de raad bepalen samen de besteding van dit geld.

Er is voor gekozen om de middelen voor nieuw beleid die voor 2008 en latere jaren beschikbaar zijn in te zetten voor evenementen en cultuur, mede in verband met het cultuurjaar 2008 in Haarlem.

Het college heeft € 250.000 ingezet voor het structureel maken van subsidies voor de grote evenementen in Haarlem, passend in het evenementenbeleid. Haarlem heeft als evenementenprofiel bloemen, cultuur en sport. Evenementen als het Bloemencorso, Bevrijdingspop, de Vaardagen en de Basketbalweek kunnen rekenen op structurele ondersteuning van de gemeente.

De raad heeft zijn middelen voor nieuw beleid (€ 250.000) in 2008 eveneens ingezet voor het speerpunt cultuur en toerisme. In het kader van het cultuurjaar is de volgende verdeling gemaakt:

- € 50.000 voor amateuroptredens bij de vernieuwde cultuurpodia. In 2008 is dit budget ingezet voor optredens op het grote zomerpodium 'Haarlem Cultuur 2008'. Er zijn vele optredens door amateurgezelschappen mogelijk gemaakt.

- € 50.000 is verdeeld tussen het Frans Hals Museum en Teylers Museum voor het realiseren van toptentoonstellingen in Haarlem. Met hun 'museumevenementen' genereren beide musea keer op keer grote bezoekersaantallen voor Haarlem. Met twee grote oude kunstexposities was 2008 voor het Frans Hals Museum een topjaar en ook Teylers Museum wist weer vele (nieuwe) publieksgroepen te trekken.
- € 100.000 is ingezet voor het aanwijzen van nieuwe gemeentelijke monumenten. In 2008 is besloten voor de periode 2009-2011 zo'n 700 nieuwe gemeentelijke monumenten aan te wijzen, met als doel deze (beter) te beschermen en inwoners en bezoekers van Haarlem voor dit culturele erfgoed te interesseren.
- De resterende € 50.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat 2008.

Realisatie nieuw beleid 2007

Vanaf 2007 wordt structureel € 250.000 aangewend voor de versterkte wijkaanpak. De andere € 250.000 wordt structureel aangewend voor herriestoppers, SAMS, jongeren tellen mee, drugsbeleid en opruimen troep.

Bij de jaarrekening 2007 bleek dat een deel van het geld voor nieuw beleid niet was besteed. Dit geld is doorgeschoven naar de begroting 2008 (zie bladzijde 22 e.v. van het jaarverslag 2007). Reden voor ons college om de raad opnieuw te informeren over hoe het staat met de realisatie van de middelen voor nieuw beleid 2007 (zie ook het overzicht realisatie nieuw beleid 2007 in de 2^e bestuursrapportage 2008).

Samenvattend:

- Wijkgericht werken: In 2008 is € 308.000 van de beschikbare € 417.000 besteed. Ten opzichte van de rapportage over de beleidsrealisatie in de 2e bestuursrapportage 2008 zijn geen aanvullingen te melden. De resterende € 109.000 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve nog te besteden middelen 2008 (zie het bestemmingsvoorstel in paragraaf 1.2). In de eerste helft van 2009 verschijnt een evaluatie over de 1^e ronde wijkcontracten, waarin een voorstel is opgenomen voor de besteding van de resterende € 109.000;
- Herriestoppers: Zowel de beschikbare € 80.000 over 2007 als over 2008 is niet besteed. De burgemeester heeft commissie Bestuur hierover geïnformeerd in zijn brief van 15 december 2008. De beschikbare € 160.000 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve nog te besteden middelen 2008 (zie het bestemmingsvoorstel in paragraaf 1.2). Wij stellen de raad voor om dit bedrag in te zetten voor een project 'leerstraf' en voor extra projectmatige handhavingcapaciteit.
- SAMS: De jaarlijks beschikbare middelen (€ 10.000) worden volledig besteed;
- Jongeren tellen mee: Overeenkomstig de beleidsverantwoording in de 2^e bestuursrapportage zijn de voor 2008 beschikbare middelen volledig ingezet;
- Drugsbeleid: Van de beschikbare € 87.000 in 2008 is € 30.000 besteed overeenkomstig de beleidsverantwoording in de bestuursrapportage 2008. De resterende € 57.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat 2008, omdat er uit eerdere jaren nog een bedrag van € 50.000 beschikbaar is voor de kosten voor de integrale brede aanpak van alcohol- en drugsproblematiek onder jongeren in Haarlem (zie de hierboven aangehaalde brief van de burgemeester aan de commissie bestuur van 15 december 2008). Deze middelen worden in 2009 uitgegeven.
- Opruimen troep: Van de beschikbare € 160.000 in 2008 is € 94.000 besteed overeenkomstig de beleidsverantwoording in de bestuursrapportage 2008. De resterende € 66.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat 2008.

1.1.5 Organisatie

Per 1 januari 2008 is na een intensieve voorbereiding de organisatie in haar nieuwe indeling van start gegaan. Sturing vindt nu plaats vanuit één directie, ondersteunende functies zoals administratie en personeelszaken zijn gecentraliseerd, een aantal onderdelen van de organisatie is verzelfstandigd en de omvang van de organisatie is sterk verkleind. De indeling is gewijzigd om beter aan de eisen van de tijd te kunnen voldoen en aan te sluiten op wat maatschappelijk (burgers, bedrijven, instellingen) en bestuurlijk (college en raad) van de gemeentelijke organisatie wordt gevraagd.

De organisatieverandering heeft tot doel de bedrijfsvoering te verbeteren, de externe oriëntatie te versterken, integraler te werken en tenslotte beleid en uitvoering beter met elkaar te verbinden. Het afgelopen jaar is er zichtbare verbetering bereikt op het gebied van planning & control, wijkgericht werken, klantgerichtheid en samenwerking binnen de organisatie. Tegelijkertijd is er nog veel te doen, want alleen het wijzigen van de indeling van de organisatie is niet voldoende. Ook de manier van (samen)werken vergt verandering, zoals meer denken vanuit de klant en de buitenwereld en een groter besef van de politieke en maatschappelijke gevoeligheden bij het voorbereiden en uitvoeren van beleid.

1.1.6 Doelmatigheidsonderzoeken

Zoals door de raad is vastgesteld in de Verordening Gemeentewet art. 213a voert het college jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uit. Zoals toegezegd in de begroting heeft het college in 2008 onderzoek gedaan naar:

- De omvang van de overhead in de Haarlemse organisatie. De resultaten van dit onderzoek worden opgenomen in de kadernota 2009. In de Kadernota 2009 gaan wij nader in op de resultaten van dit onderzoek.
- De control (sturing en beheersing) van deelnemingen en (grote) gesubsidieerde organisaties. In januari 2009 heeft de raad de resultaten van dit onderzoek vastgesteld.
- De doelmatigheid van de uitvoering van de vergunningverlening. Dit onderzoek is mede naar aanleiding van het rapport van de Rekenkamercommissie naar de bouwleges gestart. Inmiddels zijn de resultaten van het onderzoek naar de vergunningverlening voorgelegd aan de raad.

Daarnaast is in 2008 op verzoek van de raad een onderzoek gedaan naar de begroting van Haarlem door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de provincie Noord-Holland. Het rapport is in februari 2009 voorgelegd aan de raad. Vertegenwoordigers van het ministerie en de provincie hebben de resultaten en op 26 februari 2009 gepresenteerd aan de commissie Bestuur. In de Kadernota 2009 gaan wij nader in op de resultaten van dit benchmark-onderzoek.

1.1.7 Uniformering administraties

Het jaar 2008 is het eerste jaar van de nieuwe organisatie. Hiervoor was het noodzakelijk om de zelfstandige administraties van de sectoren samen te voegen tot één administratie gemeente Haarlem. De voornaamste verbeteringen van deze centralisatieslag zijn:

- inzicht en transparantie,
- vereenvoudiging kostentoerekening,
- eliminatie van de onderlinge facturenstroom.

De centralisatie van de administratie is inmiddels afgerond.

Zie verder de paragraaf bedrijfsvoering in deel 3 van dit jaarverslag.

1.2 Uitkomst jaarrekening op hoofdlijnen

De uitkomsten uitgesplitst naar programma (inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves) zien er per saldo als volgt uit:

			Bedragen x € 1.000		
n=nadelig v=voordelig		Saldo begroting na wijziging	Saldo Rekening	Verschil rekening -/- begroting	
Saldi programma's na bestemming					
1	Burger en bestuur	12.475 n	13.057 n	-583	n
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	21.518 n	20.475 n	1.043	v
3	Zorgzame samenleving	28.803 n	25.192 n	3.610	v
4	Maatschappelijke ontwikkeling	36.906 n	37.566 n	-660	n
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	5.177 n	6.232 n	-1.056	n
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	28.594 n	28.549 n	45	v
7	Werk en inkomen	10.728 n	8.020 n	2.708	v
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	-2.663 v	-4.548 v	1.885	v
9	Kwaliteit en fysieke leefomgeving	43.882 n	45.229 n	-1.347	n
10	Financiën/Algemene dekkingsmiddelen	-187.145 v	-186.619 v	-526	n
Totaal:		-1.727 v	-6.847 v	5.120	v

Algemeen

De uitkomst van de jaarrekening 2008 laat een positief resultaat zien van ruim € 6,8 miljoen. De positie van de algemene reserve is in 2008 met € 7,4 miljoen toegenomen. De bijgestelde begroting 2008 (die is vastgesteld bij de bestuursrapportage 2008-2) kwam nog uit op een verwacht voordeel van € 1,7 miljoen. In deze paragraaf wordt een verklaring gegeven voor het financiële verschil ten opzichte van de (bijgestelde) begroting 2008. In deel 2 van het jaarverslag wordt het financiële resultaat verder uitgewerkt per programma en beleidsveld.

De belangrijkste financiële afwijkingen

Het volgende overzicht laat de belangrijkste financiële afwijkingen zien van de rekening 2008 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2008 (het betreft primair financiële afwijkingen groter dan € 250.000). Indien een afwijking in lasten gecorrigeerd wordt door een evenredige afwijking in de baten, dan zijn die afwijkingen buiten beschouwing gelaten. De onderwerpen worden daarna toegelicht. De afwijkingen zijn incidenteel van aard, tenzij aangegeven wordt dat mee- of tegenvallers structureel doorwerken naar 2009 en verder. De structurele posten worden tot slot nog gerecapituleerd.

bedragen x € 1.000

n=nadelig				
v=voordelig				
Saldo begroting na wijziging (inclusief mutaties reserves)	1.727	v		

Budgettaire tegenvallers

a Rijksbijdrage uitvoeringsorganisatie Wmo	354	n		
b Vastgoedbeheer en grondexploitaties	1.900	n		
c Openbare ruimte bovengronds	1.624	n		
d Saldi kostenplaatsen (lasten die tussentijds niet naar beleidsvelden kunnen worden doorberekend)	1.243	n		
e Dotatie aan voorziening wachtgeld	2.000	n		
f Dotatie aan voorziening eigen gemeentelijke archivering	1.000	n		
g Nadelige uitkomsten uit diverse beleidsvelden	195	n		

8.316 n

Budgettaire meevallers

h Hogere opbrengsten bouwleges	1.528	v		
i Lagere lasten steunpunt mantelzorg	364	v		
j Lagere lasten hulp bij het huishouden/zorg in natura	2.924	v		
k Hogere eigen bijdrage hulp bij huishouden	548	v		
l Per saldo hogere onttrekking aan reserve openbaar primair onderwijs	310	v		
m Vrijval vanwege opgeheven balansposten	1.197	v		
n Inkomensregeling (WWB, IOAW, IOAZ etc.)	1.328	v		
o Lagere lasten parkeren	1.593	v		
p Taakmutaties algemene uitkering	1.583	v		
q Lokale heffingen	1.245	v		
r Renteresultaat	816	v		

v 13.436 v

Saldo van de rekening 2008 (inclusief mutaties in reserves) **5.120 v**

Budgettaire tegenvallers in 2008

a. Rijksbijdrage uitvoering Wmo (beleidsveld 3.3)

De rijksbijdrage uitvoering organisatie Wmo bestaat met ingang van 2008 niet meer, maar de raming is ten onrechte in de begroting 2008 gehandhaafd. In 2009 is de raming niet meer in de begroting opgenomen. De tegenvaller is daarom incidenteel.

b. Vastgoedbeheer en grondexploitaties (beleidsveld 5.4)

De gevolgen van de economische crisis zijn in 2008 al direct merkbaar in het *beleidsveld* vastgoed. De lopende grondexploitaties zijn geactualiseerd aan de gewijzigde omstandigheden. Om toekomstige verliezen af te dekken was het noodzakelijk de voorziening toekomstige verliezen te verhogen met € 2,8 miljoen voor met name het afwaarderen van de exploitatie Stadion en de boekwaardes van enkele Spoorzonecomplexen. In 2008 stonden daar overigens gunstiger ontwikkelende exploitaties tegenover: Badmintonpad en Raaks van € 1.670.000. De voorziening voor beide complexen kon daardoor met € 1,7 miljoen worden verminderd. Het totaalresultaat (€ 1,1 miljoen verhoging van de voorziening toekomstige verliezen) is conform bestaande beleid direct in mindering gebracht op de reserve grondexploitatie. De voorziening toekomstige verliezen wordt daarnaast jaarlijks beoordeeld en aangepast aan de actuele (inflatie- en rente) situatie, hetgeen heeft geleid tot een nadeel van afgerond € 400.000.

Tenslotte is in het hoofdstuk grondexploitaties een bedrag van circa € 500.000 verantwoord aan doorbelaste projecturen vanuit diverse organisatieonderdelen.

Het beheer van al het vastgoedbezit van de gemeente Haarlem zal worden geconcentreerd bij de *afdeling* Vastgoed. Dit concentratieproces is in 2008 gestart en heeft geleid tot-meer onderhoud aan het totale gemeentelijk bezit, waarbij tevens sprake is geweest van hoger dan geraamde uurtarieven van de voormalige Aannemerij (in totaal nadeel van € 660.000). Tenslotte zijn ook de energielasten hoger uitgevallen dan geraamd (€ 117.000).

c. Openbare ruimte bovengronds (beleidsveld 9.2)

Naast de niet ingeplande toewijzing van de kosten inrichten openbare ruimte Ikea zijn er meer kosten ontstaan door extra inzet Stadsbedrijf Haarlem voor onder andere intensiever onderhoud groen, extra inzet herstellen schade door boomwortels en meer afvoer groenafval. Daarnaast is sprake van een toename van werkaanbod door inzet van service bussen en de inzet bij de uitvoering van de wijkcontracten (wijkschouw) evenals het vernieuwen van de beschikbare afzet en omleidingsborden. Ook zijn er meer kosten gemaakt bij herstel bestrating gemaakt door vernieuwing van (tele)kabels en leidingen. De aanpak openbare verlichting heeft uiteindelijk meer gekost dan aanvankelijk is ingeschat, mede door meerkosten veroorzaakt door niet verhaalbare schade aan verlichtingsmasten e.d.

d. Saldi kostenplaatsen (beleidsveld 10.1)

In 2008 is voornamelijk bij de kostenplaatsen van de afdeling Middelen & Services een negatief dekkingsresultaat ontstaan. De begroting was samengesteld uit verschillende geraamde budgetten, die voorheen bij de voormalige sectoren werden beheerd. Veel over- en onderschrijdingen zijn binnen het budget opgelost. Twee incidentele overschrijdingen konden niet worden gedekt, te weten een overschrijding op het gasverbruik van € 227.000 vanwege een foutieve raming die al in de begroting 2009 is hersteld. Daarnaast is € 287.000 extra aan huisvestingskosten uitgegeven. Omdat de afdeling financiën eerder dan de totale organisatie centraal gehuisvest werd, moest tijdelijk extra kantoorruimte worden gehuurd.

Daarnaast is gebleken dat de budgetten van ICT (hardware € 170.000 en verbindingen-datalijnen € 331.000) niet toereikend waren. Het restant betreft overige diensten. Via bestuursrapportage-1 van 2009 zullen voorstellen worden voorgelegd om de structurele effecten op te lossen.

e. Dotatie aan voorziening wachtgeld (beleidsveld 10.1)

De gemeente Haarlem draagt evenals alle andere gemeenten zelf het risico voor wachtgelden, personeel boven de sterkte en voormalig personeel. Dat betekent dat Haarlem, in tegenstelling tot het bedrijfsleven, geen gebruik kan maken van een collectieve regeling zoals de WW.

Op dit moment heeft de gemeente circa 65 medewerkers die vallen onder deze regeling. De jaarlijkse netto loonkosten daarvan bedragen afgerond € 1,6 miljoen (aflopend).

Voor de reorganisatie werden deze kosten gedekt uit budgetten die daar niet primair voor bedoeld waren, zoals de materiële budgetten en vacaturegelden. Door de uniformering van de begroting en het centraliseren van de administratie zijn deze kosten gecentraliseerd en transparant gemaakt.

Om de loonkosten te dekken is besloten een eenmalige voorziening te treffen van € 1,8 miljoen en een jaarlijkse begrotingspost te ramen van € 1 miljoen.

Hoewel er sprake is van een uitstroom van boventalligen en wachtgelders zijn beide ramingen op dit moment onvoldoende om de komende jaren de hiermee samenhangende loonkosten te dekken. Dit wordt verstrekt doordat de Haarlemse organisatie staat voor de opdracht om in de komende jaren een kwalitatieve ontwikkelslag te maken. Er zal door de gehele organisatie moeten worden gewerkt aan de kwaliteit van de dienstverlening en daarmee aan een kwalitatieve verbetering van de processen, digitalisering en automatisering en niet in de laatste plaats de personele formatie. Tegelijkertijd zal de formatievermindering voortvloeiend uit het coalitieakkoord en de verdere overhead reductie moeten worden uitgevoerd. De afronding hiervan staat gepland in het jaar 2010.

Dit gegeven en omdat het reëel is te veronderstellen dat in de uitvoering van deze doelstellingen eenmalige organisatie fricties ontstaan, maken het noodzakelijk dat uit het jaarrekeningresultaat 2008 een bedrag van € 2 miljoen aan de voorziening wordt toegevoegd (huidig saldo € 2.758.000)

In onderstaande tabel is dit weergegeven

Omschrijving	Budgettaire effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
	2009	2010	2011	2012	2013
Stand voorziening per 1-1-2008	-2.758 v	-2.926 v	-1.205 v	-420 v	56 n
- Toevoeging in jaarrekening 2008	-2.000 v				
- Geraamde kosten van boventalligen (peildatum 31-12-2008)	1.609 n	1.648 n	1.512 n	1.253 n	1.143 n
- Jaarlijkse toevoeging	-977 v	-977 v	-977 v	-977 v	-977 v
Geraamde kosten door nieuwe organisatie-ontwikkelingen					
- instroom na 31-12-2008	350 n	300 n	250 n	200 n	150 n
- kosten voorziene instroom	100 n				
- nog onvoorziene instroom	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
- kosten vervroegde uittrekking (15 x € 100.000)	750 n	750 n	0 v	0 v	0 v
Stand voorziening per 31-12	-2.926 v	-1.205 v	-420 v	56 n	372 n

f. Dotatie aan voorziening eigen gemeentelijke archivering (beleidsveld 10.1)

Het archiveren heeft achterstand opgelopen (1991 t/m 2007). De inspectie heeft verzocht de achterstand in te lopen (wettelijke verplichting) en het wegwerken van achterstanden is ook noodzakelijk i.v.m. het digitaliseren van post-en archiefstukken. Hiervoor is een budget benodigd van € 1 miljoen. In verband hiermede is uit het jaarrekeningresultaat 2008 een voorziening gevormd ter grootte van € 1 miljoen waaruit de komende jaren de lasten kunnen worden gedekt die hieruit voortvloeien.

g. Diverse beleidsvelden

Dit betreft het saldo van een groot aantal kleinere voor-en nadelige uitkomsten op diverse beleidsvelden. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting op de desbetreffende beleidsvelden.

Budgettaire meevallers in 2008

h. Hogere opbrengst bouwleges (beleidsveld 2.3)

De opbrengst uit bouwleges is hoger dan geraamd voornamelijk tengevolge van een aantal grotere bouwprojecten, die meer dan evenredig bijdragen aan een positief saldo. De meeropbrengst wordt als incidenteel beschouwd, vanwege de verwachte afname van grote bouwprojecten door de economische crisis.

i. Lagere lasten steunpunt mantelzorg (beleidsveld 3.2)

Omdat de opstart van het steunpunt is vertraagd volgen de uitgaven van mantelzorgactiviteiten pas in 2009. Voorgesteld wordt dit budget naar 2009 over te hevelen. Zie voorstel besteding rekeningsaldo.

j. Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten (beleidsveld 3.3)

In dit beleidsveld is een voordeel op Hulp bij het huishouden ontstaan van € 2,94 miljoen als volgt opgebouwd:

Minder geleverde zorg dan geïndiceerd in 2008	€ 2,2 miljoen
Geïndiceerd: € 10,5 miljoen vs werkelijk geleverd € 8,3 miljoen	
Ontvangen schadevergoeding van zorgaanbieder in verband met niet nakomen contract	€ 0,2 miljoen
Afwikkeling facturen zorgaanbieders 2007	€ 0,5 miljoen
- Geïndiceerd 2007: € 10,7 miljoen vs werkelijk geleverd € 8,7 miljoen. - Van het voordeel van € 2,0 miljoen is 1,5 miljoen gemeld bij bestuursrapportage 2-2008	
Totaal	€ 2,9 miljoen

De afwijking wordt verklaard door het feit dat zowel in 2007 als in 2008 zorgaanbieders aanzienlijk minder uren geleverd hebben dan geïndiceerd. Bij de levering van hulp bij het huishouden hebben zich de afgelopen twee jaar veelvuldig problemen voorgedaan. Zorgaanbieders waren niet allen in staat te voldoen aan de contractuele verplichtingen op het gebied van levering van zorg mede als gevolg van arbeidsmarktproblematiek. In de loop van 2008 was er sprake van een verdere verslechtering. Zo hebben drie zorgaanbieders behorend tot de koepel van Optima Zorg BV op 14 juli 2008 de zorg gestaakt. Ondanks overheveling van het merendeel van de cliënten en personeel naar de overgebleven zorgaanbieders, zijn er als gevolg hiervan in de loop van 2008 wachtlijsten ontstaan. Inmiddels zijn deze wachtlijsten nagenoeg verdwenen. Daarnaast zijn de belangrijkste verklaringen voor het lager aantal geleverde uren ten opzichte van de geïndiceerde uren zorgvraag:

- De zorgaanbieders hebben bij de uitvoering van de indicatie een lager aantal uren geleverd dan het gemiddelde van de klasse (laag in de bandbreedte of in een lagere klasse)
- De levering van zorg later is gestart dan bij de indicatie is aangegeven (o.a. door wachtlijsten in 2008)
- De levering van zorg is tijdelijk onderbroken (denk aan: opname in een ziekenhuis, vakantie of ziekte van de zorgverlener)
- Niet alle geïndiceerden maken gebruik van hun indicatie, bijvoorbeeld vanwege de hoogte van de eigen bijdrage. Dit punt is in nader onderzoek voor achterliggende oorzaken.

In het laatste kwartaal van 2008 is de factuurinformatie van de zijde van de zorgaanbieders sterk verbeterd. Pas toen werd duidelijk dat de daadwerkelijke gefactureerde uren veel lager zijn dan de geïndiceerde uren op basis van onze cliëntadministratie. Zowel in 2007 als 2008 bedragen de kosten van de feitelijk geleverde zorg circa 80% van de raming van de geïndiceerde zorg. Dit is geen wenselijke situatie voor zover de levering van zorg niet heeft plaatsgevonden als gevolg van capaciteitsproblemen bij de zorgaanbieders. Naar verwachting zal de levering van zorg in 2009 en zeker in de jaren daarna verbeteren.

Voorgesteld wordt het voordeel van € 2,9 miljoen te storten in de reserve Wmo. Zie voorstel besteding rekeningsaldo.

k. Hogere eigen bijdrage hulp bij huishouden (beleidsveld 3.3)

De hogere bijdrage vloeit voort uit afwikkeling van voorgaande jaren en wordt als incidenteel beschouwd. Met betrekking tot de afwikkeling van eigen bijdrage merken wij op dat de berekening, oplegging en incasso van de inkomensafhankelijke bijdrage door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) wordt uitgevoerd. In de jaarrekening is daarvoor een eigen bijdrage van € 1,7 miljoen verantwoord. Hiervan is per ultimo 2008 ca. € 1,2 daadwerkelijk

ontvangen. Door het ontbreken van inkomensgegevens, is de door het CAK verstrekte informatie ontoereikend voor de gemeente om de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdrage als geheel vast te kunnen stellen. Volgens de wetgever is de gemeente hiervoor ook niet verantwoordelijk.

- l. Per saldo hogere onttrekking aan reserve openbaar primair onderwijs (programma 4)**
Deze reserve is in feite in beheer bij de bestuurscommissie OPO, hoewel het formele budgetrecht aan de raad toebehoort. Toevoegingen en onttrekkingen vloeien voort uit de jaarstukken 2008 van de bestuurscommissie.
- m. Vrijval opgeheven balansposten volkshuisvesting (programma 5 en 9)**
De nog resterende middelen, die het Rijk destijds voor volkshuisvestelijke doelen beschikbaar heeft gesteld, zijn in een aantal gevallen gereserveerd voor specifieke projecten en hadden voor een gedeelte ook nog geen bestemming. De middelen die nog geen bestemming hadden zijn thans vrijgevallen in het rekeningresultaat (€ 763.000).
Een balanspost uit 2001 met betrekking tot grondwateroverlast is niet meer noodzakelijk en vrijgevallen. De resterende uitgaven zijn geraamd via de stelpost riolering/milieuvoorziening conform het desbetreffende raadsbesluit uit 2008. (€ 434.000).
- n. Inkomensregelingen (beleidsveld 7.2)**
Van de WWB is het aantal cliënten conform de raming, maar omdat het inkomen gemiddeld hoger is en er meer alleenstaanden zijn dan de raming, zijn de uitkeringen gemiddeld lager. Van de kleinere regelingen, zoals de IOAW/IOAZ/WWIK is het beroep op de regelingen minder dan geraamd. De lastenraming kan structureel worden verlaagd. De corresponderende rijksbijdragen dienen eveneens structureel te worden verlaagd.
- o. Lagere lasten parkeren (beleidsveld 8.3)**
De lagere lasten zijn in hoofdzaak ontstaan door een dubbele raming van de kapitaallasten van Raaks en Ripperda, waardoor een dubbele last is ontstaan van € 965.000. In de begroting 2009-2013 is de raming juist. Daarnaast zijn nog resterende middelen vrijgevallen te weten bijdrage Schalkwijk 2007 en 2008 en gelden mobilifoons 2007 van in totaal € 245.000. de lagere lasten zijn daarom incidenteel.
- p. Taakmutaties algemene uitkering (beleidsveld 10.1)**
Dit betreft suppleties binnen de algemene uitkering, waarvan eerder is besloten die aan te wenden voor concreet genoemde activiteiten (zie bijlage 5). Omdat deze mutaties veelal pas in het najaar of zelfs soms pas in december worden toegekend, konden ze niet meer in 2008 worden uitgevoerd. Voorgesteld wordt dit bedrag te storten in een bestemmingsreserve en ons college te machtigen deze budgetten te bestemmen overeenkomstig de doelstellingen als vermeld in bijlage 5.7
- r. Lokale heffingen (beleidsveld 10.2)**
Dit betreft de afwikkeling van debiteuren van Cocensus over voorgaande jaren van € 1,1 miljoen (voordeel) en het treffen van een voorziening dubieuze debiteuren van € 613.000 (nadeel). Daarnaast is nog rekening gehouden met nog op te leggen aanslagen over voorgaande jaren. De hogere opbrengst is dan ook incidenteel.
- s. Renteresultaat (beleidsveld 10.1)**
Door een lagere financieringsbehoefte is een voordeel ontstaan op het renteresultaat.

Structurele doorwerking

Overzicht van structureel doorwerkingen:

Beleids- veld	Toelichting	Bedrag (in €)	Voor-of nadelig
1.3	Dienstverlening <i>Bij zowel Berap I als II is de raming van de legesopbrengst voor m.n. reisdocumenten en rijbewijzen verhoogd. Tevens is de raming voor de hiermee samenhangende kosten verhoogd. Achteraf blijkt dat de kosten structureel te laag zijn ingeschat.</i>	240.000	n
4.1	Leerlingenvervoer <i>Hogere lasten leerlingenvervoer</i>	120.000	n
4.2	Aanvulling subsidie SRO <i>Op basis van overeenkomst SRO</i>	177.000	n
5.4	Niet geraamde huurinkomsten parkeerterreinen <i>Parkeerterrein Oudenweg (€ 101.000) en Mincklersweg (€ 33.000)</i>	134.000	v
7.2	Inkomen Regelingen IOAW/IOAZ/WWK		
	Lagere lasten	1.000.000	v
	Lagere rijksvergoeding	800.000	n
	Totaal	203.000	n

Toelichting per programma en per beleidsveld

In deel 2 van het jaarverslag wordt het financiële resultaat verder uitgewerkt per programma en beleidsveld. Daarbij wordt het verschil toegelicht tussen de werkelijke baten en lasten en de geraamde baten en lasten op basis van de begroting na wijziging.

De ontwikkeling van de algemene reserve in 2008

De reservepositie is in 2008 verbeterd door een toevoeging in het kader van het coalitieakkoord en toevoeging van het rekeningresultaat 2007. Van het rekeningresultaat 2007 zal de helft (€ 1.500) in 2009 uit de algemene reserve worden onttrokken ter dekking van het verzamelamendement bij de Kadernota 2008. Daarnaast heeft de in 2008 vastgestelde nota Reserves en Voorzieningen een positief effect gehad op de algemene reserve.

In het navolgende overzicht wordt het verloop van de algemene reserve (in enge zin) aangegeven:

bedragen x € 1.000

**Verloop algemene reserve (exclusief
grondexploitatie en beleggingsreserves)**

Stand ultimo 2007	19.744
-------------------	--------

Toevoegingen 2008

Dotatie coalitieakkoord	1.250	
Verzamelamendement begroting 2008	429	
Mutaties nota reserves en voorzieningen	3.019	
Rekeningresultaat 2007		
(bestemd voor algemene reserve)	1.509	
Rekeningresultaat 2007		
(bestemd voor uitvoeren verzamelamendement)	<u>1.500</u>	7.707

Onttrekkingen 2008

Wet voorziening gehandicapten	<u>300</u>	300
-------------------------------	------------	-----

Saldo ultimo 2008 <u>exclusief</u> resultaat 2008	<u>27.151</u>
---	---------------

Resultaat 2008 (zie voorstel bestemming rekeningresultaat)	<u>0</u>
--	----------

Saldo ultimo 2008 <u>inclusief</u> resultaat 2008	<u>27.151</u>
---	---------------

Bestemming resultaat 2008

Wij stellen voor het rekeningsaldo van € 6.847.000 als volgt te bestemmen.

a. Budgetoverheveling	€ 1.720.000
b. Toevoeging aan reserve Wmo	€ 2.970.000
c. Toevoeging aan reserve kunstaankopen	€ 96.000
d. Extra afschrijving gemeentelijke en schoolgebouwen	€ 2.061.000

Totaal	€ 6.847.000
---------------	--------------------

Wij hebben bij de keuze van deze onderwerpen rekening gehouden met eerdere besluitvorming door de raad en de aanbevelingen van het ministerie van BZK en de provincie Noord-Holland over het bereiken van een duurzaam financieel evenwicht (zie de toelichting op de bestemmingsvoorstellen). Daarmee houden we niet vast aan de afspraak uit het Coalitieakkoord om een voordelig rekeningsaldo toe te voegen aan de algemene reserve en de helft te besteden aan achterstallig onderhoud.

De voorstellen worden hieronder kort toegelicht. Voor een uitgebreide toelichting zie bijlage 5.7 Bestemmingsvoorstel.

A. Budgetoverheveling

Bij het afsluiten van de jaarrekening 2008 is getoetst of er nog incidentele budgetten resteren, waarvan de prestaties nog niet (geheel) geleverd zijn in 2008.

Dit betreft in hoofdzaak budgetten die zijn gevormd door zogenaamde taakmutaties binnen de algemene uitkering. In de loop van 2008 zijn extra middelen ontvangen, waarvoor het te voeren beleid eerst nog verder uitgewerkt diende te worden, voordat tot besteding kon worden

overgegaan. Om te voorkomen dat die budgetten vervallen in het rekeningsaldo en er weer opnieuw budget aangevraagd moet worden, is afgesproken dat, binnen de toetsingscriteria zoals eerder door de directie vastgesteld, aan college en raad zal worden voorgesteld deze budgetten toe te voegen aan een daarvoor in te stellen bestemmingsreserve.

De voorstellen en de onderbouwing voor de reservering zijn opgenomen in bijlage 5.7. Het betreft incidentele budgetten, waarvoor geen andere budgetten in 2009 beschikbaar zijn.

De voorgestelde budgetoverheveling bedraagt € 1.720.000

B. Instellen reserve Wmo

In de jaarrekening is de onderbesteding berekend op € 2.970.000. Voorgesteld wordt dit bedrag in een te vormen reserve Wmo te storten.

C. Dotatie aan reserve kunstaankopen

Naar aanleiding van motie 24 van de gemeenteraad van 29 juni 2005 heeft het college toegezegd een inspanningsverplichting op zich te nemen de € 96.000 die is besteed aan het onderzoek en exploitatie van cultuurpodia, op termijn weer aan te vullen. In verband hiermede wordt thans voorgesteld € 96.000 toe te voegen aan de reserve kunstaankopen c.a. (de reserve toegepaste monumentale kunst is hierin nu geïntegreerd) te bestemmen voor beeldende kunst.

Deze reserve kent een saldo van € 371.000

D. Afboeking boekwaarde gemeentelijke gebouwen

De afschrijvingstermijnen van de bestaande gemeentelijke gebouwen en in het bijzonder schoolgebouwen is nog gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 60 jaar. De bekostigingsregeling van deze gebouwen is echter gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 40 jaar. De recent uitgebrachte Begrotingsscan van het ministerie Binnenlandse zaken heeft de gemeente hier nog expliciet op geattendeerd. Door de afschrijvingstermijn te verkorten c.q. extra af te schrijven wordt beter aangesloten op de bekostigingsregeling en wordt de solvabiliteitspositie van de gemeente verbeterd.

Voor verkorting van de afschrijvingstermijn van uitsluitend de schoolgebouwen door middel van extra afschrijvingen is een totaalbudget benodigd van € 12 miljoen. Thans wordt voorgesteld een eerste tranche te realiseren van €2.061.000

Irene ter Haar
Kredietcrisis 2008 en targets

Targets stellen houdt vaart in het leven. Soms is het noodzakelijk targets bij te stellen of als niet reëel haalbaar te erkennen. Alleen op deze wijze kan sprake zijn van regelmatige vernieuwing.

Techniek: acrylverf op linnen
Oorspronkelijke formaat : 60 x 60 cm

DEEL 2

PROGRAMMA VERANTWOORDING

2.0 Inleiding

Om resultaatgericht op hoofdlijnen te kunnen sturen, kaders te stellen en verantwoording af te leggen zijn door de raad 10 programma's (resultaatgebieden) vastgesteld. Voor elk programma wordt expliciet aangegeven welk maatschappelijk effect (of: wat is onze missie?) wordt nagestreefd met het programma. De programma's zijn onderverdeeld in meerdere beleidsvelden, waarbinnen de doelstellingen en prestaties zijn benoemd.

De presentatie van de programma's beoogt de discussie over output (prestaties) en outcome (doelen) – en de koppeling daartussen – te stimuleren. Om deze discussie beter te stroomlijnen worden in deze programmaverantwoording 2008 steeds twee vaste vragen beantwoord:

1. Wat hebben we bereikt in 2008?
2. Wat hebben we niet bereikt in 2008?

Daarmee wordt niet alleen duidelijk wat er in 2008 gerealiseerd is, maar ook welke ambities niet (volledig) zijn gehaald. Resumerend moet daaruit blijken of de gemeente nog steeds op koers ligt in het realiseren van haar doelen, of dat bijsturing noodzakelijk is. Op die manier genereren jaarrekening en – verslag ook weer input voor de kadernota (periode 2010-2014), waarmee de planning- & controlcyclus weer rond is.

Het bereiken van de beoogde maatschappelijke effecten is overigens niet iets wat volledig door de gemeente zelf wordt bepaald. De maatschappelijke effecten worden vaak mede beïnvloed – zowel in positieve als in negatieve zin – door verschillende andere factoren. Regionale, landelijk en zelfs mondiale ontwikkelingen spelen daarbij een rol. Een heel duidelijk voorbeeld op dit moment is de economische recessie en de gevolgen daarvan op de verschillende beleidsvelden van de gemeente. In de kadernota 2009 gaan wij hier uitgebreid op in.

Verder is het van belang om te beseffen dat veel van de prestaties, die worden ingezet om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals onze partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan meer een regisserende taak en voorwaardenstellende rol, en levert de prestaties niet zelf.

Daar waar we als gemeente worden beïnvloed door factoren van buitenaf, en daar waar we als gemeente samen werken met onze partners in de stad voor het bereiken van onze doelen, wordt dat in de programmateksten vermeld.

N.B. In dit deel worden alle programma's doorgenomen. Voor de beleidsmatige uitkomsten op hoofdlijnen verwijzen wij u naar deel I van dit jaarverslag.

Een 'andere' begroting; een 'ander' jaarverslag

De begroting 2008 was de eerste begroting waarin aanzienlijk is geïnvesteerd in het verbeteren van de beleidsinhoudelijke en financiële informatie. Daarbij is ook dankbaar gebruik gemaakt van de verbetervoorstellen van de projectgroep informatiewaarde programmabegroting. Zoals bekend volgt een jaarverslag inhoudelijk altijd de begroting over dat jaar. Dat betekent dat dit jaarverslag 2008 het eerste jaarverslag is waarin de nieuwe opzet goed tot zijn recht komt.

In de Planning & Controldocumenten die in de tussentijd zijn verschenen (jaarverslag 2007, kadernota 2008 en de bestuursrapportages 2008) is al een aantal van de verbeteringen meegenomen, met name wat betreft de leesbaarheid en toegankelijkheid.

De nieuwe opzet van de begroting en jaarverslag brengt een aantal voordelen met zich mee. Meer dan in het verleden is de opgenomen informatie (politiek) relevant en op hoofdlijnen. En mede door het gebruik van indicatoren zijn we er in geslaagd om de raad met realistischer, en meer objectieve en actuele informatie te presenteren.

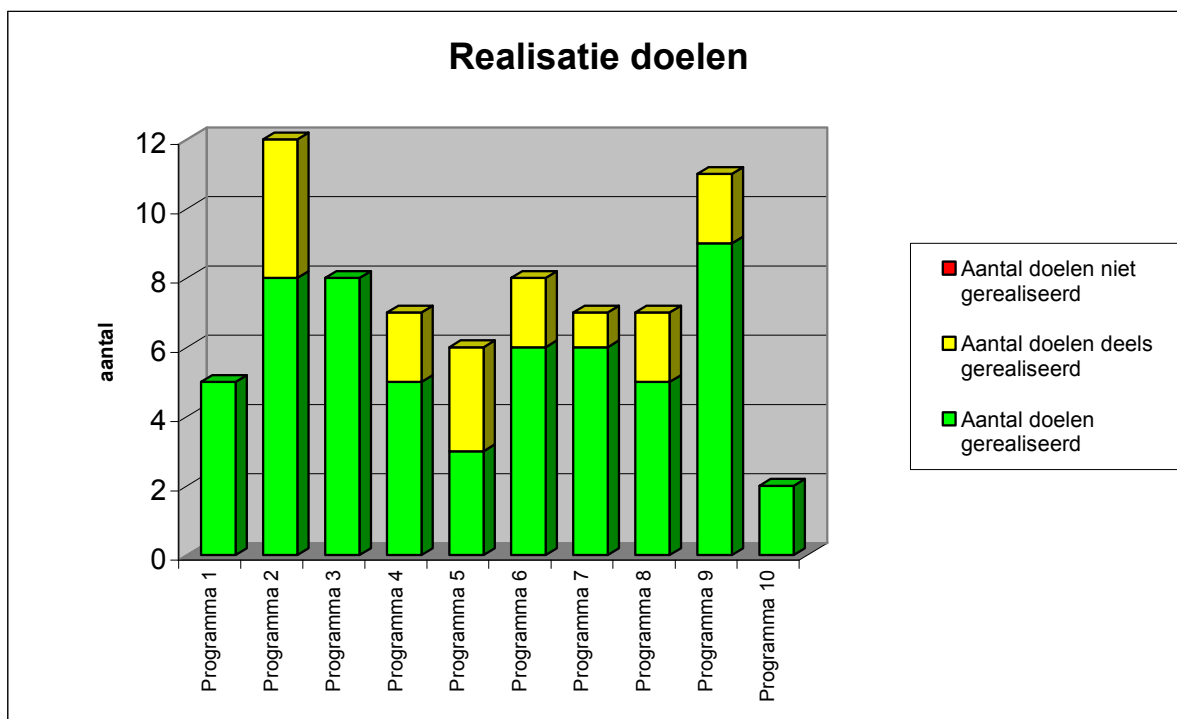
Tijdens het opstellen van het jaarverslag hebben we echter ook ontdekt dat de begroting op een aantal punten nog verbetering behoeft. Zo is een aantal doelen en prestaties nog niet duidelijk genoeg geformuleerd. En wanneer een doel niet duidelijk is (lees: niet meetbaar), is niet vast te stellen of het al dan niet gerealiseerd is.

Ook zijn er naar onze mening wel veel effect- en prestatie-indicatoren geformuleerd, hetgeen ten koste gaat van het uitgangspunt dat de begroting en het jaarverslag informatie op hoofdlijnen bevat.

Zowel het duidelijker benoemen van (meetbare) doelen, als het in aantal terug brengen van de indicatoren, nemen we mee bij de inhoudelijke voorbereiding van de begroting 2010.

Samenvatting realisatie van de beleidsvoornemens

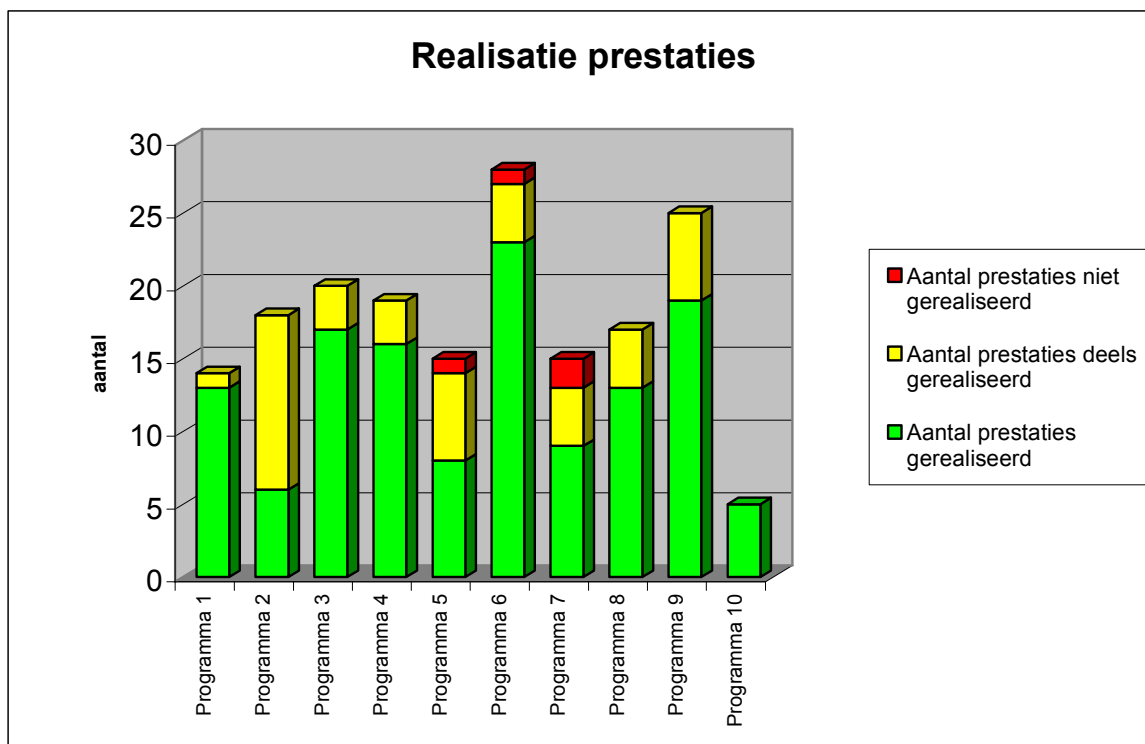
Voor zowel de doelen als de prestaties uit de programmabegroting 2008 is nagegaan in hoeverre zij in 2008 zijn bereikt. Op advies van de Rekenkamercommissie naar aanleiding van het jaarverslag 2007, hebben wij gebruik gemaakt van grafieken om de resultaten te visualiseren.

Programma 1: Burger en bestuur
 Programma 2: Veiligheid, vergunningen en handhaving
 Programma 3: Zorgzame samenleving
 Programma 4: Maatschappelijke ontwikkeling
 Programma 5: Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling

Programma 6: Economie, cultuur, toerisme en recreatie
 Programma 7: Werk en inkomen
 Programma 8: Bereikbaarheid en mobiliteit
 Programma 9: Kwaliteit fysieke leefomgeving
 Programma 10: Financiën/algemene dekkingsmiddelen

Binnen de 10 programma's zijn in totaal 73 doelen geformuleerd. Uit de grafiek blijkt dat 22% daarvan gedeeltelijk is gerealiseerd en dat 78% volledig is gerealiseerd. Dit laatste geldt met name voor de programma's 1 (Burger en bestuur), 3 (Zorgzame samenleving) en 10 (Financiën/algemene dekkingsmiddelen), waarvan alle doelen zijn gerealiseerd.

Programma 1: Burger en bestuur
 Programma 2: Veiligheid, vergunningen en handhaving
 Programma 3: Zorgzame samenleving
 Programma 4: Maatschappelijke ontwikkeling
 Programma 5: Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling

Programma 6: Economie, cultuur, toerisme en recreatie
 Programma 7: Werk en inkomen
 Programma 8: Bereikbaarheid en mobiliteit
 Programma 9: Kwaliteit fysieke leefomgeving
 Programma 10: Financiën/algemene dekkingsmiddelen

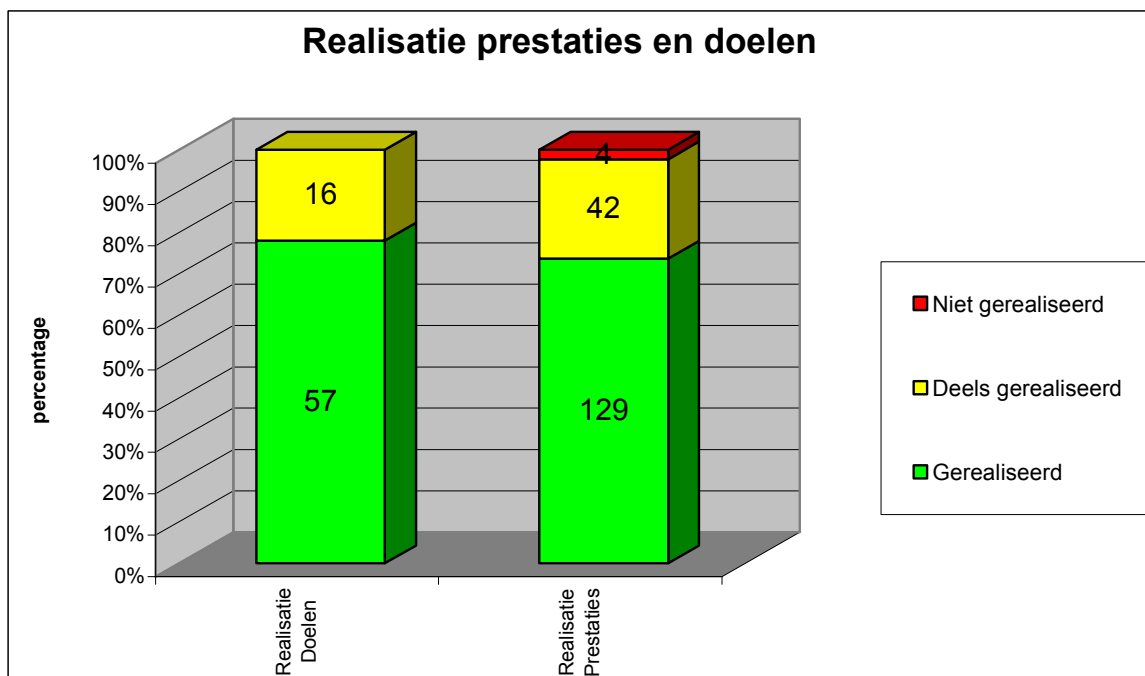
Om de doelen te bereiken zijn in de programmabegroting 2008-2013 175 prestaties expliciet benoemd. Van deze prestaties is:

- 74% gerealiseerd
- 24% gedeeltelijk gerealiseerd; en
- 2% niet gerealiseerd;

Alleen voor programma 10 (Financiën/algemene dekkingsmiddelen) geldt dat (evenals alle doelen) alle prestaties zijn gerealiseerd.

Binnen programma 5 (Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling), programma 6 (Economie, cultuur, toerisme en recreatie) en programma 7 (Werk en inkomen) zijn respectievelijk 1, 1 en 2 prestaties niet gerealiseerd.

Voorafgaand aan de verdere toelichting volgt een totaaloverzicht van de uitkomsten van de programma's:

Leeswijzer

In dit deel 2 van het jaarverslag zijn de 10 programmateksten opgenomen. Er wordt gerapporteerd op basis van de structuur en inhoud van de begroting 2008. Belangrijke onderdelen zijn:

1. In de inleidende tekst wordt de programmadoelstelling (missie) benoemd, en wordt ingegaan op de vraag of de programmadoelstelling meer binnen het bereik van Haarlem is gekomen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de samenhang met de bereikte doelen en verrichte prestaties.

2. Een systematisch verantwoording over de drie zgn. W-vragen:

- Wat hebben we bereikt in 2008 (doelen)?
- Wat hebben we gedaan (prestaties)? en
- Wat heeft het gekost?

De beantwoording van de eerste 2 W-vragen wordt, conform de systematiek die we in 2008 hebben gevolgd bij de bestuursrapportages, samengevat in de vorm van gekleurde smileys. Deze smileys hebben de volgende betekenis:

- Groene smiley 😊 : doel resp. prestatie is (nagenoeg) volledig gerealiseerd;
- Gele smiley 😊 : doel resp. prestatie is gedeeltelijk gerealiseerd;
- Rode smiley ☹️ : doel resp. prestatie is niet gerealiseerd.

In bijlage 5.8 bij dit jaarverslag wordt een vergelijking gemaakt tussen de feitelijke realisatie van de doelen en prestaties in 2008 en de verwachte realisatie gedurende het jaar 2008, zoals het college eerder aan de raad heeft gerapporteerd in de 2 bestuursrapportages die in 2008 zijn verschenen. Als gedurende het jaar verschuivingen zijn opgetreden, worden deze kort toegelicht.

Bij de beantwoording van de derde W-vraag (Wat heeft het gekost?) worden de financiële afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de werkelijke uitkomsten geanalyseerd. Hierbij worden afwijkingen op individuele posten van meer dan € 100.000 kort toegelicht.

Algemene belichting personeelslasten

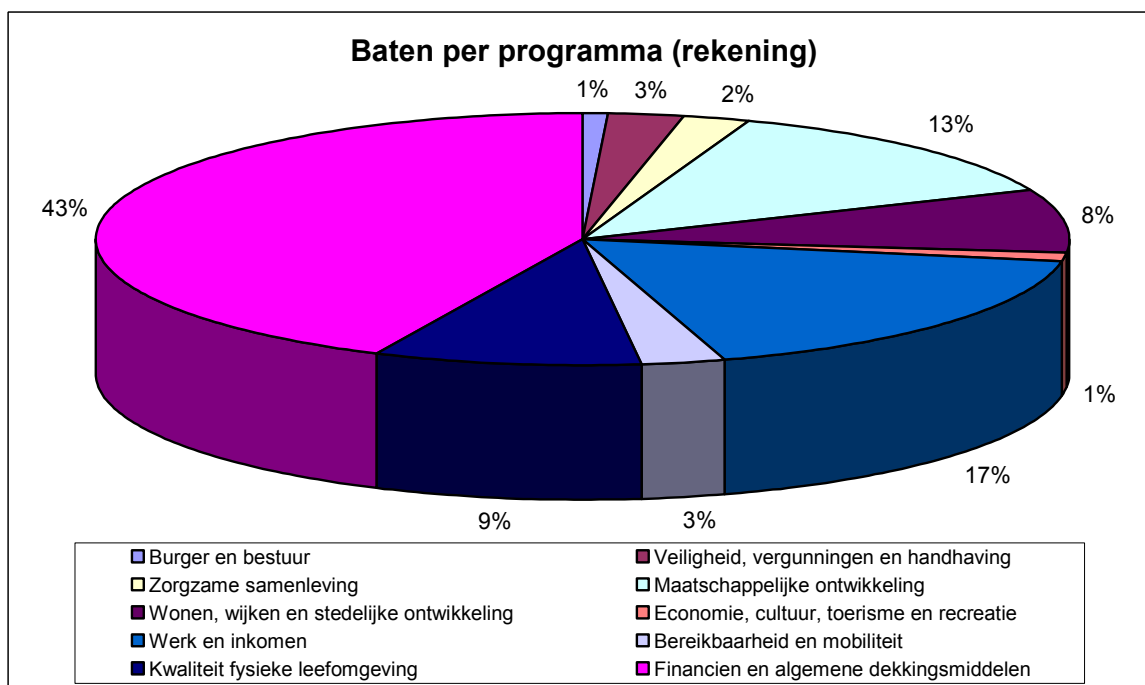
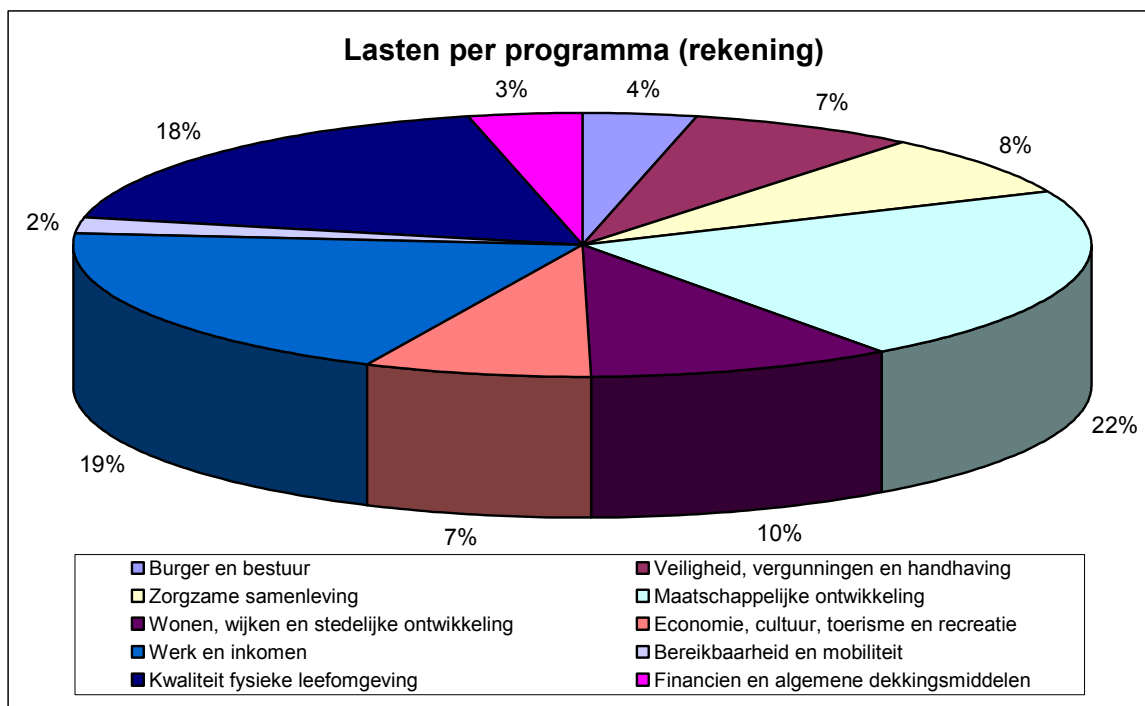
De personeelslasten worden via een verdeelsystematiek toegerekend aan de diverse producten en beleidsvelden. Het werkelijke aantal uren kan afwijken van de raming. Dit leidt op zich niet tot voor- of nadelen, maar uitsluitend tot een andere verdeling. Indien relevant voor de analyse worden deze

zogenaamde interne uren wel vermeld, maar niet nader toegelicht onderverwijzing naar deze algemene toelichting.

Per programma worden de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves vermeld. Hiermee voeren wij één van de aanbevelingen uit die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de provincie Noord-Holland hebben gedaan in de Begrotingsscan Haarlem 2008.

3. Er wordt systematisch verantwoording afgelegd over de effect- en prestatie-indicatoren (inclusief streefwaarden) die waren opgenomen in de programmabegroting 2008. Niet altijd heeft er in 2008 een meting plaatsgevonden; in enkele gevallen zijn daarom de resultaten over 2007 vermeld.

Veel van de realisatiecijfers zijn afkomstig van derden, waaronder onze partners in de stad. In een enkel geval was de tijdige aanlevering daarvan een probleem, omdat derden soms nog niet klaar zijn met hun jaarverslag op het moment dat Haarlem de gegevens nodig had voor dit jaarverslag.

bedragen x €1.000

	Rekening 2007	2008		
		Begroting na wijziging	Begroting na wijziging	Rekening

Lasten (exclusief mutaties reserves)

1. Burger en bestuur	12.189	18.834	16.248	16.420
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	23.506	31.415	33.991	33.502
3. Zorgzame samenleving	41.748	42.124	36.697	34.917
4. Maatschappelijke ontwikkeling	99.897	93.425	92.520	100.606
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	77.656	63.636	52.961	44.445
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	30.874	31.968	31.408	33.595
7. Werk en inkomen	79.559	103.731	92.755	90.982
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	15.887	10.450	10.953	9.560
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	58.607	65.025	70.366	83.769
10. Financien en algemene dekkingsmiddelen	50.654	9.274	13.260	16.134

Totaal lasten	490.577	469.882	451.159	463.930
----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Baten (exclusief mutaties reserves)

1. Burger en bestuur	-3.517	-3.046	-3.773	-3.389
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	-11.384	-9.007	-12.473	-13.028
3. Zorgzame samenleving	-12.692	-12.506	-7.845	-9.675
4. Maatschappelijke ontwikkeling	-76.453	-57.391	-64.251	-62.699
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	-75.138	-58.580	-50.561	-37.669
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	-5.404	-6.008	-2.806	-5.152
7. Werk en inkomen	-71.927	-89.661	-82.727	-83.438
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	-19.677	-12.800	-13.616	-14.107
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	-28.390	-33.703	-29.630	-41.503
10. Financien en algemene dekkingsmiddelen	-215.022	-191.341	-201.548	-204.099

Totaal baten	-519.604	-474.043	-469.230	-474.759
---------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Saldo (exclusief mutaties reserves)

1. Burger en bestuur	8.672	15.788	12.475	13.030
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	12.122	22.408	21.518	20.475
3. Zorgzame samenleving	29.056	29.618	28.853	25.242
4. Maatschappelijke ontwikkeling	23.444	36.034	28.269	37.907
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	2.518	5.056	2.400	6.776
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	25.470	25.960	28.602	28.443
7. Werk en inkomen	7.632	14.070	10.028	7.543
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	-3.790	-2.350	-2.663	-4.548
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	30.217	31.322	40.735	42.266
10. Financien en algemene dekkingsmiddelen	-164.368	-182.067	-188.288	-187.965

Saldo exclusief mutaties reserves	-29.027	-4.161	-18.071	-10.831
--	----------------	---------------	----------------	----------------

Toevoeging aan reserves	53.664	3.368	25.391	17.222
Onttrekking aan reserves	-27.647	-1.525	-9.046	-13.238

Saldo inclusief mutaties reserves	-3.010	-2.318	-1.726	-6.847
--	---------------	---------------	---------------	---------------

Op hoofdlijnen hebben de volgende toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaatsgevonden in 2008:

bedragen x € 1.000

Totaal mutaties per soort reserve	Toevoegingen	Onttrekkingen
Algemene reserves	10.483	5.444
Resultaat na bestemming	6.847	3.010
Overige bestemmingsreserves	9.748	7.845
Totaal	27.078	16.299

bedragen x € 1.000

Totaal mutaties per soort reserve	Toevoegingen	Onttrekkingen
<i>Algemene reserves</i>		
Algemene reserve in enge zin	7.707	300
Resultaat na bestemming	6.847	3.010
Beleggingsreserves	-	1.495
Reserve grondexploitatie	2.776	3.649
Totaal	17.330	8.454

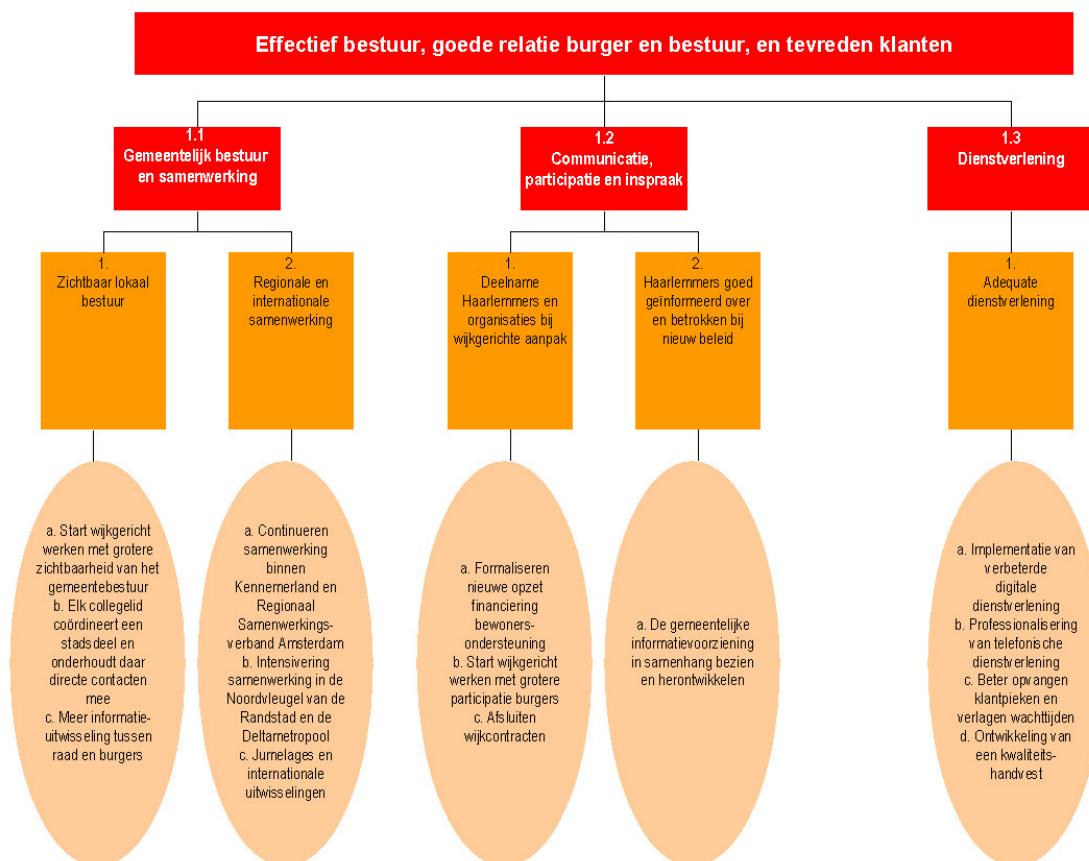
Overige bestemmingsreserves

Openbaar Primair Onderwijs	483	844
Bouw VMBO scholen	1.002	543
Reserve Volkshuisvesting	1.000	1.500
Reserve omslagwerken Waarderpolder	833	47
Reserve vastgoed	721	250
Reserve kapitaallasten culturele gebouwen	-	1.052
Reserve kunstwerken	-	149
Reserve beeldende kunst	-	67
Reserve TMK (toegepaste monumentale kunst)	-	163
Kunstaankopen toegepaste monumentale kunst	533	25
Innovatiebudget WMO	500	-
WWB inkomensdeel	-	223
Niet gebruikte gelden minima	200	-
Inhuur tijdelijk personeel	3.147	-
Mobiliteit	-	147
Inlopen achterstand onderhoud gemeentelijke gebouwen	-	132
Projectenreserve Haarlem	111	-
Vitaliteitsreserve	-	152
BTW-Compensatiereserve	53	350
Verzelfstandigingen	138	1.990
Invoeringskosten WOZ	-	100
Aanbesteding straten en bruggen	1.000	-
Diverse kleine mutaties	27	111
Totaal	9.748	7.845

Voor een uitgebreidere toelichting op de reserves wordt verwezen naar de toelichting op de balans in deel 4 en bijlage 5.4.

Programma 1 Burger en Bestuur

Commissie Bestuur
(Coördinerende) *Portefeuille(s)* Bestuurszaken en organisatie
Afdeling(en) Concernstaf, Dienstverlening

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Effectief bestuur, goede relatie burger en bestuur en tevreden klanten.

Het vertrouwen in zowel de raad als het college is goed en de mate van zichtbaarheid van het bestuur is toegenomen. Ook het percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om de burger bij belangrijke onderwerpen te betrekken is fors toegenomen. De wachttijd in de publiekshal was gemiddeld in 2008 een minuut korter dan in 2007 en de tevredenheid van de klanten van de gemeente is (ruim) voldoende. In totaliteit is de programmadoelstelling gerealiseerd.

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
% Haarlemmers dat vertrouwen heeft in gemeentebestuur ¹	71% (2005)	-	85% (in raad) 86% (in college)	Omnibusonderzoek

¹ Dit is een combinatie van de antwoordcategorieën 'enig', 'veel' en 'onbeperkt'.

Beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Zichtbaar lokaal bestuur	De zichtbaarheid is toegenomen, bijvoorbeeld door de stadsgesprekken van de raad en de contacten van collegeleden met de wijken.		😊
2. Regionale en internationale samenwerking	De regionale samenwerking in zowel Zuid-Kennemerland als de Metropoolregio Amsterdam is voortgezet. De inhoudelijke resultaten komen tot uitdrukking in de diverse begrotingsprogramma's. De stedenbanden met Angers en Osnabrück zijn onverminderd voortgezet.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. % Haarlemmers dat vindt dat B&W zich voldoende in de stad laat zien ¹	11% (2007)	-	16%	Omnibusonderzoek

¹ Gewijzigde vraagstelling m.i.v. 2007; oorspronkelijke indicator was % Haarlemmers dat vindt dat B&W zich onvoldoende in de stad laat zien.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Start wijkgericht werken met grotere zichtbaarheid van het gemeentebestuur	Het wijkgericht werken is daadwerkelijk toegepast. Tevens is in 2008 de tweede serie contracten met vier wijken afgesloten.		😊
1b. Elk collegelid coördineert een stadsdeel en onderhoudt daar directe contacten mee	Alle collegeleden hebben in 2008 zowel formeel als informeel het contact met hun stadsdeel onderhouden.		😊
1c. Meer informatie-uitwisseling tussen raad en burgers	De raad heeft 16 stadsgesprekken gehouden waaraan ruim 500 inwoners deelnamen (naast inspreken in commissies). In totaal zijn er bijna 2000 Haarlemmers aanwezig geweest bij de raadscommissies, raadsvergaderingen en stadsgesprekken.		😊
2a. Continueren samenwerking binnen Kennemerland en Regionaal Samenwerkingsverband Amsterdam	De samenwerking binnen Zuid-Kennemerland heeft voornamelijk vorm gekregen in de portefeuillehoudersoverleggen die per onderwerp meerdere malen per jaar zijn gehouden. Binnen het Regionaal Samenwerkingsverband Amsterdam hebben de activiteiten vooral plaatsgevonden rond de ontwikkeling van de Metropoolregio Amsterdam.		😊
2b. Intensivering samenwerking in de Noordvleugel van de Randstad en de Deltametropool	In 2008 is in de Metropoolregio Amsterdam (de nieuwe naam van de Noordvleugel) gewerkt aan de uitvoering van de afspraken die eind 2007 zijn gemaakt. In april 2009 worden de resultaten op de 1e Metropoolregio-conferentie gepresenteerd.		😊
2c. Jumelages en internationale uitwisselingen	De internationale uitwisselingen vonden met name op particulier initiatief plaats, bijvoorbeeld tussen scholen	Op beleidsmatig terrein is er in 2008 geen sprake geweest van samenwerking met Angers of Osnabrück.	😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen prestatie-indicatoren geformuleerd.

Beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Deelname Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak	Er zijn 4 nieuwe wijkcontracten afgesloten tussen wijkraden, gemeente en partners (corporaties, politie, Spaarnelanden en wijkpartners zoals HFC Haarlem en speeltuinvereniging). In Europawijk, Dietsveld, Parkwijk en Rozenprieel zijn samen met bewoners projecten gestart gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid. De onderwerpen zijn ingebracht via een enquête (gemiddelde respons 15%) en via de dit jaar nieuw geïntroduceerde wijkwandeling met burgemeester en wijkwethouder. Tussen de 30 en 100 wijkbewoners wandelden mee. Op de bewonersavonden was een gemiddelde opkomst tussen 150 en 200 bewoners met als uitschieter Europawijk met 250 bewoners.	Het 5 ^e wijkcontract wordt in 2009 opgestart. Dit is bepaald in overleg met de partners van de wijkcontracten. Het wijkcontract als middel voor een wijkgerichte aanpak, legt een groot tijdsbeslag op de interne capaciteit maar zeker ook op capaciteit van onze partners.	😊
2. Haarlemmers goed geïnformeerd over en betrokken bij nieuw beleid	In het kader van motie 73 over het beter informeren van bewoners zijn standaarden ontwikkeld voor informatievoorziening en is de rol van het meldpunt voor de openbare ruimte verder gestroomlijnd.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. % Burgers dat actief meedoet aan verbeteren leefbaarheid in hun buurt	21% (2005)	-	21% (2007) ¹	Leefbaarheids-en Veiligheidsmonitor
2. % Burgers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken	26% (2006)	-	47%	Omnibusonderzoek

¹ De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Formaliseren nieuwe opzet financiering bewonersondersteuning	In 2008 is de omslag van aanbodgerichte bewonersondersteuning naar vraaggerichte bewonersondersteuning gemaakt. Dit gebeurde door het uitvoeren van het Stadsdeeluitvoeringsprogramma, waarin alle ruimtelijke plannen en alle werken in de openbare ruimte staan.		😊
1b. Start wijkgericht werken met grotere participatie van burgers	De methodiek van het wijkgericht werken is ook toegepast in wijken waarvoor nog geen wijkcontract is afgesloten. Er zijn diverse communicatiemiddelen ingezet om bewoners te betrekken bij het wijkgericht werken: bewonersbrieven, flyers, posters en nieuwsbrieven. Ook via persberichten is er aandacht aan het wijkgericht werken besteed.		😊
1c. Afsluiten wijkcontracten	In 2008 zijn 4 nieuwe wijkcontracten afgesloten. Bij het afsluiten van de wijkcontracten zijn dezelfde communicatiemiddelen gebruikt als bij 1b.	Het 5 ^e wijkcontract wordt in 2009 opgestart. Dit is bepaald in overleg met de partners van de wijkcontracten. Het wijkcontract als middel voor een	😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
		wijkgerichte aanpak, legt een groot tijdsbeslag op de interne capaciteit maar zeker ook op capaciteit van onze partners	
2a. De gemeentelijke informatievoorziening in samenhang bezien en herontwikkelen	De gemeentelijke website is gemoderniseerd en de nieuwe huisstijl is vormgegeven. Nadat in 2007 de site 'mijn wijk' is opgezet als communicatiemiddel voor de wijkcontracten, is deze in 2008 verder uitgebouwd voor informatie over allerlei projecten in de openbare ruimte. De informatie over agenda en inhoud van de onderwerpen van de gemeenteraad is geïntensiveerd via website, stadskrant en huis-aan-huisbladen. De raad heeft 16 stadsgesprekken gehouden.	De herziening van de stadskrant en het vergroten van de samenhang daarvan met de gemeentelijke website is uitgesteld van 2008 naar 2009.	☺

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1c. Aantal wijkcontracten	5 (2007)	10	9	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 1.3 Dienstverlening

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Adequate dienstverlening	- Klanten zoeken steeds vaker contact met de gemeente via het digitaal kanaal. Het Digitaal Loket is de belangrijkste informatiebron voor Haarlemmers en ook het aantal digitale transacties en vragen per email neemt sterk toe. De verbeterde dienstverleningsorganisatie ondersteunt deze ontwikkeling goed. - Het doel om minimaal een 7,0 te halen voor klanttevredenheid is gehaald. Met een 7,3 voor dienstverlening aan de balie scoort Haarlem weliswaar lager dan de 7,6 die andere gemeenten gemiddeld scoren, maar als we kijken op aspecten van service doen we het goed en scoren we een 8,0. Haarlem scoort op fysieke bereikbaarheid van de publiekshal 1,0 lager dan andere gemeenten gemiddeld en op parkeergelegenheid 1,9 lager. Dat haalt onze totaalscore naar beneden. De cijfers voor digitale dienstverlening zijn hoger dan het gemiddelde van andere gemeenten. Haarlem scoort een 6,7 voor het Digitaal Loket t.o.v. 6,4 gemiddeld over andere gemeenten en een 7,0 voor de digitale aanvraag waar landelijk gemiddeld 6,6 wordt gehaald. - Ook op het gebied van telefonie scoort Haarlem met een 7,4 hoger dan het gemiddelde van de andere deelnemende gemeenten (7,2). - De gemeente registreerde in 2008 aanzienlijk minder klachten dan in 2007 (174 in 2008 tegenover 306 in 2007). Dit komt deels omdat vakafdelingen		😊

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
	waar de klacht betrekking op heeft sinds 2008 zo mogelijk rechtstreeks contact opneemt met de klager. Kleine problemen of ergernissen kunnen daarmee vaak direct worden opgelost zonder dat de formele klachten-procedure wordt doorlopen. Hierdoor is wel het percentage gegrond verklaarde schriftelijke klachten over publieke dienstverlening gestegen van 39,5 % in 2007 naar 43,1% in 2008.		

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Rapportcijfer klanttevredenheid over dienstverlening (alle kanalen)	7,2 (alleen balie 2006) ¹	≥7,0 (balie)	7,3 (balie) 7,4 (telefoon) 6,7 (Digitaal Loket) 7,0 (digitale aanvraag)	Benchmarking Publiekszaken
1. Kwaliteit publieke dienstverlening: plaats in rangorde van gemeenten (1 ^{ste} is telkens de beste)	45 ^{ste} van 60 (alleen balie 2006) ¹	-	83 ^{ste} van 91 (balie) 21 ^{ste} van 67 (telefoon) 2 ^e van 29 (Digitaal Loket)	Benchmarking Publiekszaken

¹ In de programmabegroting 2008 waren onjuiste gegevens opgenomen. Deze zijn hier gecorrigeerd, evenals in de programmabegroting 2009.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Implementatie van verbeterde digitale dienstverlening	- Er zijn meer medewerkers voor het digitaal kanaal aangetrokken en ingezet voor de verwerking van digitale klantcontacten en verdere professionalisering van het kanaal. Verder zijn de producten uit het Digitaal Loket beter geïntegreerd met Haarlem.nl sinds de vernieuwde website halverwege 2008. - Hoewel de score op de prestatie-indicator over het % producten publieke dienstverlening dat via internet kan worden afgehandeld is gedaald van 66% naar 47%, is de waardering van klanten voor het digitale kanaal beter dan in andere gemeenten (rapportcijfer 6,7 versus 6,4 gemiddeld voor het Digitaal Loket en 7,0 versus 6,6 gemiddeld voor een digitale aanvraag).	- De score op de prestatie-indicator over het % producten publieke dienstverlening is gedaald van 66% naar 47%. Dit is te verklaren uit het feit dat de verwachtingen van klanten op het gebied van dienstverlening steeds hoger worden. Klanten worden kritischer en veeleisender. Bijvoorbeeld in de Monitor van overheidheeftantwoord.nl verdwijnen items die niet meer scoren van de vragenlijst (iedereen voldoet eraan) en nieuwe items worden toegevoegd. Om dezelfde score te behalen moet dus veel inspanning worden geleverd en moet de gemeente continu vooruitgang boeken. - In 2008 zijn de investeringen in digitale dienstverlening tijdelijk bevroren, om eerst een overkoepelende visie en kostenraming op digitalisering voor de gehele organisatie te maken.	☹
1b. Professionalisering van telefonische dienstverlening	- Er is een startscherm ontwikkeld en gebouwd waarop medewerkers bijna alle informatie en applicaties benodigd voor telefonische dienstverlening bij elkaar vinden. - Gemeentebrede aanbestedings-procedure is gestart voor systemen voor telefonische dienstverlening. Deze nieuwe systemen zijn o.a. nodig om sturing op kwaliteitsnormen telefonie mogelijk te maken.		😊
1c. Beter opvangen van klantpieken en verlagen wachttijden	- Klanten worden zoveel mogelijk gestimuleerd om een afspraak te maken. - Grote mailings worden, indien mogelijk, gefaseerd verstuurd, zodat de		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	druk op het publieksinformatienummer wordt gespreid. - Een twee extra balies zijn tijdens de zomermaanden tijdelijk geschikt gemaakt voor de verstrekking van Burgerzaken-producten.		
1d. Ontwikkeling van een kwaliteitshandvest	Het kwaliteitshandvest is ontwikkeld. Na bestuurlijke besluitvorming wordt het handvest begin 2009 gepubliceerd.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. % producten publieke dienstverlening dat via internet kan worden afgehandeld	66% (2006)	-	47%	overheidheeftantwoord.nl (opvolger van advies.overheid.nl)
1a. % klantcontacten digitaal loket van totaal aantal klantcontacten (balie, telefoon en digitaal)	14% (2006)	-	39%	Gemeentelijke registratie
1c. gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten (norm 15 minuten)	10 (2007) ¹	-	9	Gemeentelijke registratie

¹In de programmabegroting 2008 waren onjuiste gegevens opgenomen. Deze zijn hier gecorrigeerd, evenals in de programmabegroting 2009.

Klanttevredenheid dienstverlening balie, telefoon en digitaal

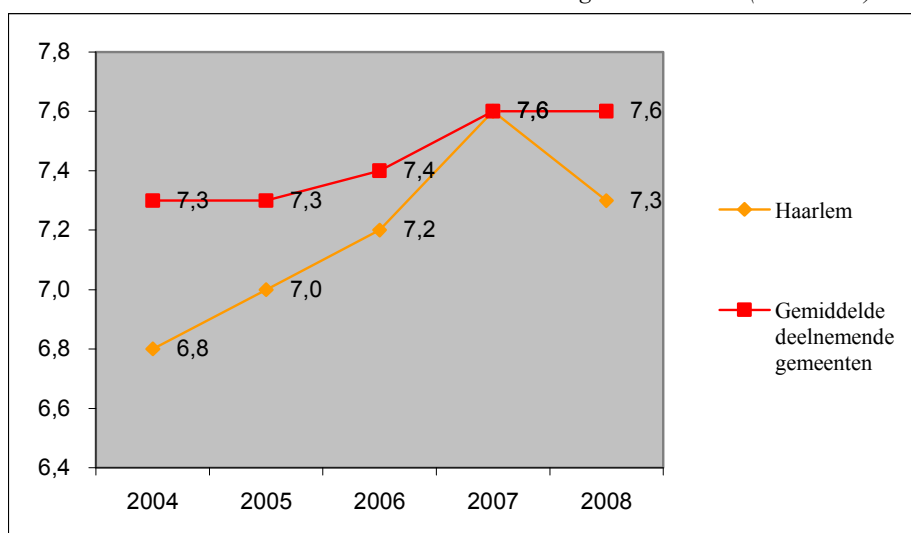
Sinds 2008 geeft de gemeente geen afzonderlijk Burgerjaarverslag meer uit. Om te voldoen aan de invulling van de verplichting om jaarlijks aan de raad te rapporteren over de kwaliteit van de dienstverlening (artikel 170, lid 2 van de gemeentewet, burgerjaarverslag) volgt op deze plek, aanvullend op bovenstaande informatie, hierover een rapportage.

‘Benchmarking Publiekszaken’ geeft jaarlijks een beeld van de waardering voor de publieke dienstverlening. Dit landelijke onderzoek wordt sinds 2004 door SGBO en TNS-Nipo Commerce uitgevoerd.

Klanttevredenheidsonderzoek vormt een onderdeel van de benchmark. Dit jaar zijn voor het eerst naast de balie ook de klantcontactkanalen telefoon en digitaal onderzocht.

Het oordeel van de Haarlemmers over de fysieke dienstverlening (balie) is een 7,3, volgens de jongste benchmark. Dit is weliswaar lager dan de 7,6 in 2007, maar als we kijken op aspecten van service doen we het goed en scoren we een 8,0.

Totaaloordeel klanttevredenheid balie Benchmarking Publiekszaken (2004-2008)

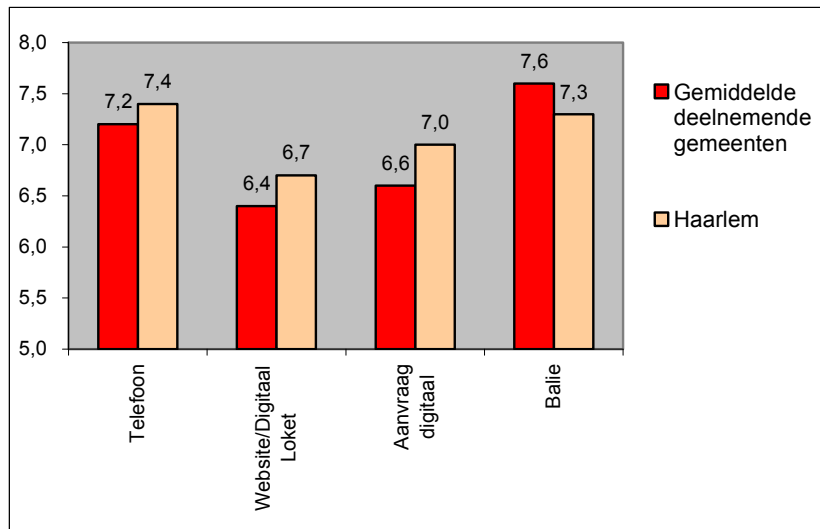
Het oordeel van burgers over de 'Geboden Service' Benchmarking Publiekszaken

	Haarlem 2007	Haarlem 2008	Gemiddeld deelnemende gemeenten
Vriendelijkheid medewerker	8,2	8,3	8,2
Deskundigheid medewerker	7,9	8,0	8,1
Uiterlijke verzorging medewerkers	8,1	8,0	8,1
Inleving medewerker	7,9	7,8	7,9
Totale doorlooptijd aanvraag	7,9	7,9	7,9
Duidelijkheid verkregen informatie	7,8	8,0	8,0
Gemiddeld	8,0	8,0	8,0

De andere aspecten zijn voornamelijk gericht op het gebouw en de omgeving. Zo scoort Haarlem veel lager dan gemiddeld op bereikbaarheid (6,8 versus 7,8 gemiddeld) en parkeergelegenheid (5,1 versus 7,0 gemiddeld).

Zowel aan de telefoon als digitaal scoort Haarlem goed in de klanttevredenheidsonderzoeken. In relatie tot de tevredenheid over het baliebezoek en die over het telefoongesprek werkt waarschijnlijk het onpersoonlijke karakter van het digitale kanaal een lagere score voor dat medium in de hand.

Klanttevredenheid Benchmarking Publiekszaken 2008

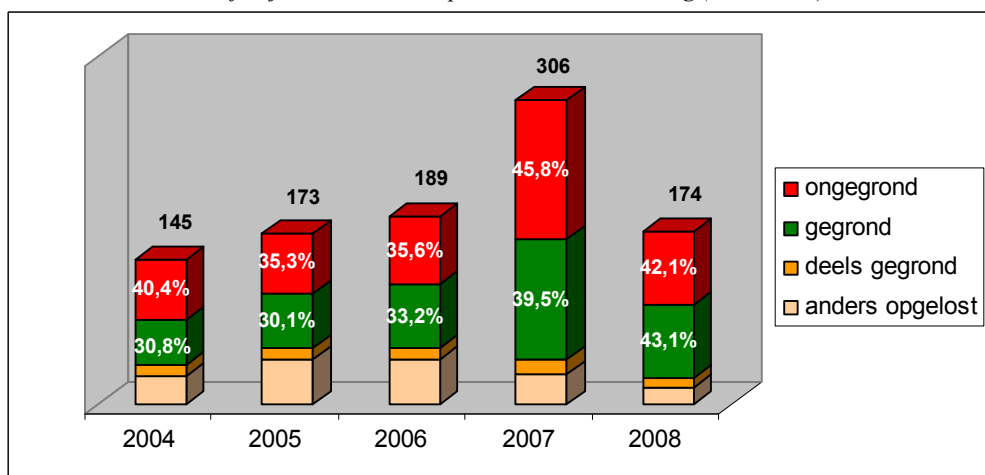

Klachten

De gemeente registreerde in 2008 aanzienlijk minder klachten dan in 2007 (174 in 2008 tegenover 306 in 2007). Dit komt deels omdat de vakafdeling waar de klacht betrekking op heeft sinds 2008 in een aantal gevallen rechtstreeks contact opneemt met de burger. Kleine problemen of ergernissen kunnen daarmee vaak direct worden opgelost zonder dat de formele klachtenprocedure wordt doorlopen. Ook klachten over parkeerproducten worden sinds 2008 niet meer in het kader van de formele klachtenprocedure afgehandeld. De problemen die aan deze klachten ten grondslag liggen vragen om een structurele oplossing en de formele klachtenprocedure kan hierin geen toegevoegde waarde leveren.

Sinds 2004 vormt het percentage gegrond verklaarde schriftelijke klachten over publieke dienstverlening permanent een licht stijgende lijn (van 30,8% in 2004 naar 43,1% in 2008). Het percentage ongegrond verklaarde klachten daalt sinds 2007 licht, maar ligt nog wel op een iets hoger niveau dan in 2004.

Schriftelijke klachten over publieke dienstverlening (2004-2008)

De gemiddelde doorlooptijd van de afhandeling van de in 2008 geregistreerde klachten bedroeg vijf weken en een dag. Dat is binnen de wettelijke termijn van zes weken. Van de in 2008 afgehandelde klachten werd 64,4 % afgehandeld binnen zes weken. Totaal 12,8 % van de klachten werd tussen de zes en tien weken afgehandeld. De afhandeling van 22,9 % van de klachten nam langer dan tien weken in beslag.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 1 Burger en bestuur	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	6.288	7. 872	7.364	7.142
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	775	1. 920	91	169
1.3	Dienstverlening	5.126	9. 042	8.793	9.108
Totaal lasten		12.189	18.834	16.248	16.420
Baten (exclusief mutaties reserves)					
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	-	37	32	144
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	308	-	-	-
1.3	Dienstverlening	3. 209	3.009	3.741	3.246
Totaal baten		3.517	3.046	3.773	3.389
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		8.672	15.788	12.475	13.030
Toevoeging aan reserves Verkiezingen		20	-	-	27
Onttrekking aan reserves		-	-	-	-
Saldo inclusief mutaties reserves		8.692	15.788	12.475	13.057

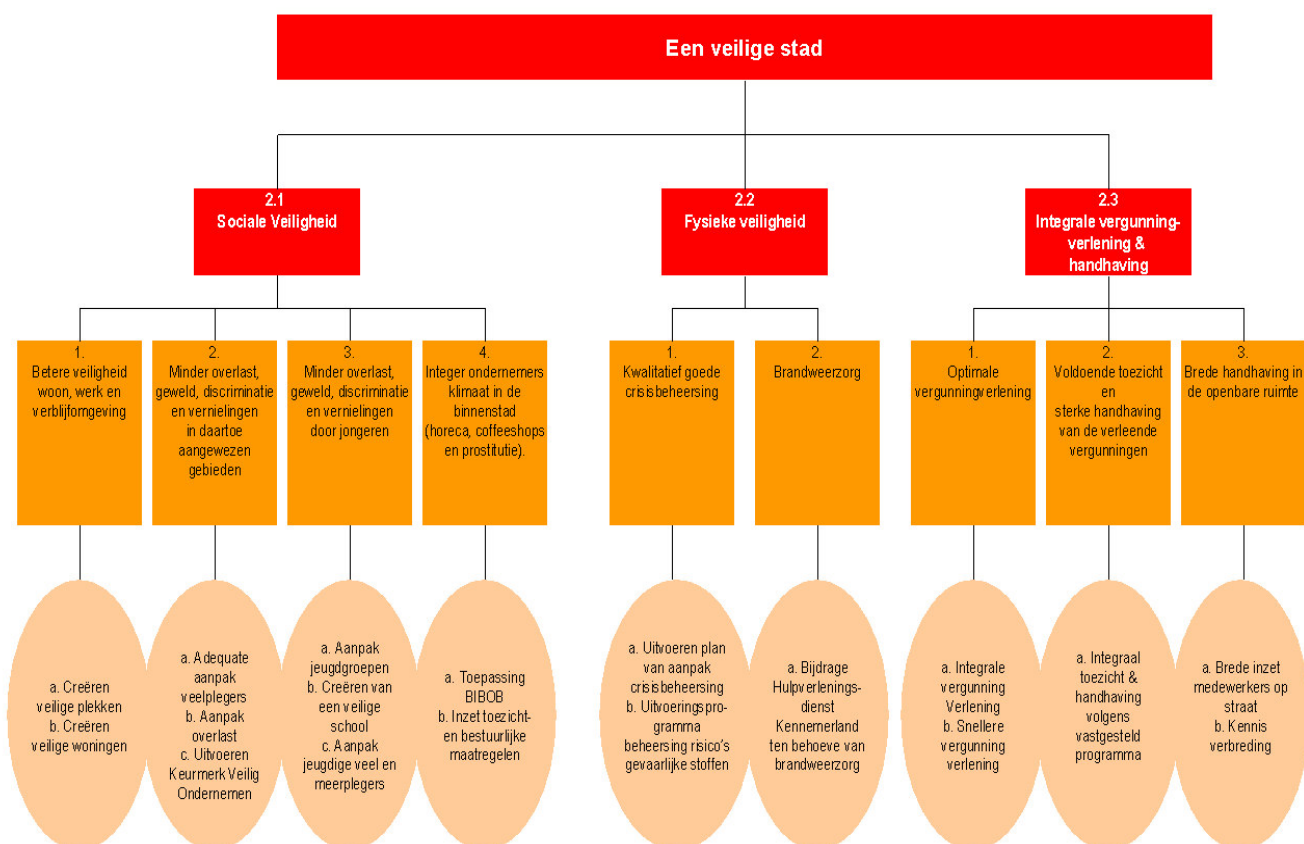
(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	bedrag	v/n
Lasten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	<u>Gemeentelijke bestuur en samenleving</u> Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	222	v
1.2	<u>Communicatie, participatie en inspraak</u> Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	78	n
1.3	<u>Dienstverlening</u> Bij zowel Berap I als II is de raming van de legesopbrengst voor m.n. reisdocumenten en rijbewijzen verhoogd. Tevens is de raming voor de hiermee samenhangende kosten verhoogd. Achteraf blijkt dat de kosten structureel te laag zijn ingeschat.	243	n
	Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	73	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	316	n
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. mutaties reserves)	172	n

	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>		
1.1	<u>Gemeentelijke bestuur en samenleving</u>		
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	112	v
1.2	<u>Communicatie, participatie en inspraak</u>		
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	0	-
1.3	<u>Dienstverlening</u>		
	<i>Er is een rijksbijdrage geraamd in het kader van het grote stedenbeleid. De baten zijn echter verantwoord op programma 6 en leidt daar tot een voordeel</i>	584	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	88	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	496	n
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. mutaties reserves)	384	n
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	555	n
	Toevoeging aan reserves		
	<u>Verkiezingen</u>	27	n
	<i>T.b.v. een gelijkmatige spreiding van verkiezingslasten</i>		
	Resultaat toevoegingen aan reserves	27	n
	Onttrekking aan reserves		
	Resultaat onttrekkingen aan reserves	0	-
	Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	27	n
	Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	582	n

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Commissie Bestuur
(Coördinerende) Portefeuille(s) Openbare Orde en Veiligheid
Afdeling(en) Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Een veilige stad

Een veilige stad is onze doelstelling. We realiseren ons dat de gemeente daar maar ten dele invloed op heeft. De prestaties die in het kader van programma 2 in 2008 zijn verricht, dragen allen bij aan het creëren van een veilige stad. Prestaties die zowel gericht zijn op een veilige woon en leefomgeving (ook met betrekking tot vergunningverlening en handhaving), jeugd en veiligheid, integriteit maar ook fysieke veiligheid en crisisbeheersing.

Of een gemeente er daadwerkelijk veiliger (subjectief en/of objectief) op wordt, is echter ook afhankelijk van onze partners (de politie, het Openbaar Ministerie) en van vele andere factoren, zoals aandacht van de media of gebeurtenissen in andere steden/landen. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat Haarlem er in 2008 zowel objectief als subjectief veiliger op is geworden.

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
Aantal incidenten	48.734 (2005)	-	48.915	Politie Kennemerland
% Haarlemmers dat zich wel eens onveilig voelt	33% (2005)	-	27 (2007) ²	Leefbaarheids-en Veiligheidsmonitor

¹Deze cijfers hebben betrekking op alle geregistreerde incidenten in gemeente Haarlem. Inmiddels zijn de cijfers van de nulmeting bijgesteld op 48.816 (2006 was 50.060 en 2007 50.818)

²De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007.

Beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Betere veiligheid woon, werk en verblijfsomgeving	Met de wijkgerichte aanpak die samen met burgers en partners wordt uitgevoerd, is of door een enkelvoudige aanpak (het primair aanpakken van een overlastplek) of via een multidisciplinaire aanpak in het kader van de wijkcontracten, op meerdere plaatsen in Haarlem de subjectieve en objectieve veiligheid van de eigen omgeving verbeterd. Zo blijkt dat het % Haarlemmers dat 's avonds thuis blijft omdat men zich onveilig voelt sterk is gedaald.		😊
2. Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen in daartoe aangewezen gebieden	De aanpak en registratie van veelplegers is effectiever geworden, hierdoor zijn er meer veelplegers in een traject opgenomen en lopen er minder op straat. Omwonenden van Magdalenaklooster, Brijder en Kenaupark/ Station (benoemde overlastlokalities) hebben aangegeven dat de situatie ten aanzien van overlast en vernielingen is verbeterd door de invoer van nieuwe maatregelen. Bij horecaoverlast is door o.a. intensieve samenwerking met politie (horecateam) en ondernemers (portiers) direct opgetreden. Het project buurtbemiddeling is gestart en heeft een positief effect op de wijkgerichte aanpak van overlast.		😊
3. Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen door jongeren	Het aantal jeugdgroepen is gedaald. Nu zijn er 11 groepen in totaal terwijl er in 2006 18 jeugdgroepen waren. Ten aanzien van de uitvoering van de projecten in het kader van Veilig op School zijn de signalen die we vanuit de scholen krijgen positief, het percentage leerlingen van het voortgezet onderwijs dat zich onveilig voelt is gedaald.	Ondanks de jeugdgroepenaanpak is het % bewoners dat aangeeft dat er aandacht moet zijn voor jongerenoverlast gestegen t.o.v. 2006 en gelijk gebleven t.o.v. 2007. Verklaring hiervoor kan zijn dat er veel aandacht in de media is geweest. Het gaat immers niet om bewoners die persé zelf overlast ervaren, alleen om bewoners die vinden dat er aandacht voor moet zijn. Het aantal meldingen over jeugdoverlast bij de politie is echter ook gestegen, waarvoor overigens ook extra aandacht wel een (gedeeltelijke) verklaring kan zijn. Ondanks de inspanningen die vanuit VIOS op scholen zijn gepleegd laten de cijfers zien dat met name het personeel op VO scholen zich onveiliger voelt t.o. het personeel in 2001. Daarnaast laten de cijfers zien dat de leerlingen in 2008 vaker slachtoffer zijn geweest van incidenten dan leerlingen in 2001.	😞
4. Integer ondernemersklimaat in de binnenstad (horeca,	Een integer ondernemersklimaat is moeilijk meetbaar te maken. We kunnen er echter vanuit gaan dat de inspanningen die wij		😊

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
coffeeshops en prostitutie)	hebben gepleegd (toepassen van de wet BIBOB op alle prostitutie-inrichtingen en alle nieuwe horeca-aanvragen) en de preventieve werking die uitgaat van het intrekken van een vergunning o.g.v. de wet BIBOB positief hieraan bijdraagt.		

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Aantal aangiften diefstal uit woning	561 (2006)	-	Nog niet bekend	Politie
1. % Haarlemmers dat 's avonds thuis blijft omdat men zich onveilig voelt (OPH 10)	22% (2003)	-	16%	Omnibusonderzoek
2. Aantal veelplegers	77 (2006)	-	85 ¹	Openbaar Ministerie
2. Aantal overlastmeldingen over verslaafden en daklozen	230 (2006)	-	385 ²	Politie Kennemerland (BPS)
2. Aantal overlastlocaties	5 (2004)	-	5	Gemeentelijke registratie
2. Aantal overlastmeldingen over uitgaanspubliek door bewoners van de binnenstad	100 (2006)	-	176 ³	Politie Kennemerland
3. Aantal meldingen jongerenoverlast	1380 (2006)	-	2030	Politie Kennemerland
3. Aantal hinderlijke jeugdgroepen	16 (2006)	-	11 groepen totaal (hinderlijk en overlastgevend) ⁴	Politie Kennemerland
3. Aantal overlastgevende jeugdgroepen	2 (2006)	-	Zie hierboven	Politie Kennemerland
3. % inwoners dat overlast heeft van groepen jongeren (OPH 9)	18% (2004)	-	23%	Omnibusonderzoek
3. % leerlingen van VO dat zich onveilig voelt (OPH 16)	9% (2001)	-	6%	Cinop onderzoek
3. % personeel VO dat zich onveilig voelt (OPH 16), bestaand uit:	4% (2001)	-	-0% ⁵	Cinop onderzoek
- Toegangswegen tot de school	4%	-	9%	
- Ingang, hal, trappen en gangen	2%	-	7%	
- Sportzaal	0%	-	2%	
- Fietsenstalling	2%	-	4%	
- Parkeerplaats of schoolplein	4%	-	7%	
- Leslokalen	1%	-	3%	
- Kantine	2%	-	5%	
- Pers.ruimte	0%	-	1%	
- Magazijn, kopieerruimte	0%	-	1%	
3. % slachtoffers van incidenten op scholen (OPH 15)				Cinop onderzoek
Leerlingen				
- vandalisme	19%	-	19%	
- pesten	21%	-	32%	

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
- agressie en geweld	28%	-	33%	
- vermogensdelict en Personeel	23%	-	26%	
- vandalisme	15%	-	11%	
- agressie en geweld	37%	-	35%	
- vermogensdelict en	11%	-	14%	
	(2001)			
3. Aantal jeugdige meer-en veelplegers	10 (2004)			Openbaar Ministerie
3. Aantal minderjarige verdachten per 1.000 12-17 jarige Haarlemmers (OPH 8)	27 (2004)		49	Openbaar Ministerie

¹ De registratie van het aantal veelplegers is sinds de nulmeting steeds efficiënter geworden. In 2006 is gestart met het bijhouden van een lijst Zeer Actieve Veelplegers (ZAV'ers) op basis van HKS (Herkenningssysteem politie). De nulmeting in 2006 was ogv deze lijst 153.

² De nulmeting van 2006 was 230 overlastmeldingen, naar nu blijkt is dat aantal niet goed, en is het juiste aantal mutaties in BPS (bedrijfsprocessensysteem van de politie) in 2006 betreffende de overlastlocaties 429. Het aantal overlastmeldingen over verslaafden en daklozen is bij de start van het GSB-traject gekoppeld aan vijf overlastlocaties. Het aantal overlastmeldingen bij de politie op deze locaties is de afgelopen drie jaar slechts licht gedaald. Er is juist gestuurd op het actief en snel melden van overlast door omwonenden met als doel een adequate aanpak door politie en/of gemeente mogelijk te maken.

³ Als nulmeting (2006) worden 100 overlastmeldingen genoemd. Bij nader inzien klopt dit aantal ook niet, dit moet zijn 199 (blijkt uit het aantal mutaties in BPS betreffende overlastmeldingen uitgaanspubliek).

⁴ Van de 11 groepen moeten er nog 8 worden getypeerd door de politie. De 3 die getypeerd zijn, zijn hinderlijk.

⁵ Verzamelindicator van 4% in 2001 blijkt niet juist te zijn samengesteld, daarom kan in 2008 niet het totaalcijfer worden gegeven. Het is nu wel op onderdelen te vergelijken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Creëren veilige plekken	In 2007 zijn 17 plekken veiliger gemaakt, dat wil zeggen dat maatregelen zijn genomen in inrichting van de gebouwde omgeving en daarop aansluitend sociale maatregelen als extra inzet van jongerenwerk en buurtbemiddeling. Op één plek is een alcoholverbod ingesteld. De keuze voor aan te pakken plekken wordt in overleg met partners gemaakt, op basis van meldingen.		😊
1b. Creëren veilige woningen	In 2008 is een inventarisatieonderzoek gedaan naar het politie keurmerk veilige woning in Haarlem. Op basis daarvan is gestart met een inhaalslag ten aanzien van nieuwbouw en bestaande bouw. Afspraken met woningbouwcorporaties, gemeentelijke afdelingen en certificeringinstellingen zijn gemaakt.	Er zijn tot 2008 nog te weinig woningen gecertificeerd. In 2009 en 2010 wordt een inhaalslag uitgevoerd. Daarmee worden de afspraken die in het kader van het GSB (in de midtermreview) zijn gemaakt nagekomen.	😊
2a. Adequate aanpak veelplegers	Er is een justitieel casusoverleg veelplegers, een gemeentelijk casusoverleg veelplegers en een project Nazorg ex-gedetineerden. Doordat deze overlegvormen effectief (met elkaar samen) werken, is de aanpak van veelplegers in Haarlem bijzonder effectief.		😊
2b. Aanpak overlast	De overlastlocaties waar specifieke aandacht naar uit is gegaan zijn: - Magdalenaklooster (dagopvang) - Brijder - Station Haarlem - Kenaupark - Bakenessergracht (nachttopvang 'De Slaaphoek') o.a. door een aangescherpt aanwezigheidsbeleid van portiers, politie en toezichthouders van de gemeente, een gebiedsgericht sanctiebeleid bij overtreding van huisregels (bijvoorbeeld	Maatregelen in het kader van uitgaansoverlast moeten nog worden vastgelegd in een horecaconvenant.	😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	verblijfsontzeggingen) en de SOM (stelselmatige overlast maatregel) aanpak van jongeren door de politie, is de overlast effectief aangepakt. In het kader van uitgaansoverlast is bij specifieke overlastgevende zaken in samenwerking met politie (horecateam) en ondernemers (portiers) direct opgetreden.		
2c. Uitvoeren Keurmerk Veilig Ondernemen	In 2008 zijn voorbereidingen getroffen voor het keurmerk KVO-W Cronjéstraat. Daarnaast zijn werkzaamheden verricht voor de 4 overige gecertificeerde winkelgebieden en het bedrijventerrein.		😊
3a. Aanpak jeugdgroepen	In 2008 zijn alle jeugdgroepen (hinderlijk, overlastgevend en crimineel) in het Jeugdgroepenoverleg (JGO) besproken. In het JGO wordt in nauwe samenwerking met politie en de SDO's onder regie van de gemeente toegewerkt naar een praktische, systematische en integrale aanpak van hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen. In het kader van de aanpak van jeugdoverlast is in 2008 een 'overlastinterventieteam' vanuit Bureau Jeugdzorg gefinancierd. Deze overlast interventiewerkers leggen contact met groepen op straat, leiden jongeren door naar vrijetijdsaanbod, hulp en/of zorg indien nodig. Een evaluatie in 2008 heeft geleid tot een plan van aanpak voor een nieuwe werkwijze die meer persoonsgericht zal zijn. Daarnaast is in 2008 een Jongerenteam Schalkwijk gestart waarin jongeren (leren) toezichhouden én begeleiding krijgen.	Het Overlast Interventie team van Bureau Jeugdzorg heeft in 2008 niet optimaal gefunctioneerd. Er is, samen met de politie, gewerkt aan een nieuwe opzet van het Jeugdgroepenoverleg, waarin de individuele aanpak van jongeren een grotere rol krijgt dan tot nog toe. Ook is gewerkt aan een nieuwe opzet van het overlastinterventieteam waarin de gemeente een sterkere sturende rol heeft in de inzet van dat team. Deze doorontwikkeling van de aanpak van jeugdgroepen wordt een prioriteit voor 2009.	😊
3b. Creëren van een veilige school	In 2008 zijn de volgende activiteiten gerealiseerd: - op 3 nieuwe scholen trainingen (mediation) gestart en de 3 'zorg' scholen krijgen een vervolgtraining. - actieve samenwerking tussen politie, scholen en zorg- en veiligheids-coördinatoren. - een herhalingsonderzoek naar schoolveiligheid op de Haarlemse Voortgezet Onderwijs scholen. - de maatregelen rond het thema drugs en alcohol worden geïntegreerd in het reguliere veiligheidsbeleid van de scholen. En het thema wordt een vast onderdeel van het overleg tussen scholen en politie. - De Brijder Verslavingszorg heeft een extra inzet geleverd in voorlichting en deskundigheidsbevordering op scholen en er zijn extra activiteiten rond jongerencentrum Flinty's uitgevoerd. - Voorlichting op scholen over o.a. drugsgebruik maakt deel uit van het prestatieplan 2008 van de Brijder Verslavingszorg. - Er is een film gemaakt (voor brugklassen) door leerlingen van		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	LJC2 over beginnend drugsgebruik en een gezamenlijk filmproject door leerlingen van ECL, Sancta Maria en Stedelijk Gymnasium over alcoholgebruik onder scholieren.		
3c. Aanpak jeugdige veel en meerplegers	In 2008 is een start gemaakt met het trajectberaad nazorg Jeugd, waarbij onder regie van de Raad voor de Kinderbescherming, met betrokken partners, trajectplannen worden gemaakt voor alle jongeren die uit detentie terug naar Haarlem komen.	In 2009 wordt gestart met een justitieel casusoverleg jeugdige meer- en veelplegers., maar blijft primair een verantwoordelijkheid voor justitiële partners. Het aantal minderjarige verdachten blijft stijgen ten opzichte van de nulmeting. Met name de verhoogde inzet van politie en OM op (de overlast door) jeugd is een voor de hand liggende reden hiervoor.	☹️
4a. Toepassing BIBOB	In 2008 zijn ongeveer 90 lichte BIBOB toetsen uitgevoerd. Daarna zijn 28 zware toetsen uitgevoerd. In 2008 is 4 keer een BIBOB advies gevraagd aan en ontvangen van het landelijke bureau BIBOB. Dit heeft geleid tot 1 negatieve beschikking. In 4 gevallen heeft de vergunninghouder zich teruggetrokken.		😊
4b. Inzet toezicht- en bestuurlijke maatregelen	In 2008 zijn aan twee demonstraties die gemeld waren voorwaarden verbonden. Er zijn 11 sancties in het kader van horeca sanctie beleid toegepast. Er zijn 6 sluitingen voor langere tijd op basis van de Opiumwet toegepast, waarvan 3 voor coffeeshops.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal aangepakte onveilige plekken per jaar (OPH 11)	0 (2003)	15	17	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal woningen met certificaat Keurmerk Veilig Wonen (OPH 12)	4200 ¹ (2003)	10.882 ²	3472	Certificeringsinstituut KVV
1b. Aantal beveiligde achterpaden per jaar (OPH 14)	6155 (2003)	80	35 ³	Gemeentelijke registratie

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
a. % Volwassen veelplegers waarvoor nazorg of resocialisatietraject wordt aangeboden (OPH1)	24% (2004)	24 % (25%)	35 % ⁴	Politie
2a. Aantal volwassen veelplegers dat een nazorg of resocialisatietraject afrondt (OPH2 en OPH3)	0 (2004)	-	20	Politie
2c. Aantal bedrijventerreinen/ winkelgebieden met Keurmerk Veilig Ondernemen	0 (2004)	3	5 ⁵	Gemeentelijke registratie
3c. % Jeugdige veelplegers dat nazorg of resocialisatietraject wordt aangeboden (OPH1)	0% (2004)	100 %	100%	Politie
3c. Aantal jeugdige veelplegers dat een nazorg of resocialisatietraject afrondt (OPH2 en OPH3)	0 (2004)	-	onbekend	Politie
4a. Aantal gescreende prostitutiebedrijven aan de hand van de wet BIBOB	-	10	9 afgerond, 7 in onderzoek	Gemeentelijke registratie
4a. % Gescreende nieuwe horeca aanvragen	Nvt	100%	100%	Gemeentelijke registratie

¹ In het inventarisatieonderzoek dat wij in 2008 hebben laten doen blijkt dat van 2001- 2003 2163 certificaten zijn afgegeven, 4200 is derhalve een onjuist uitgangspunt. De streefwaarde zou daarmee in 2009 op 2163+5000= 7163 moeten komen. Dat betekent dat in 2009 een inhaalslag gepleegd moet worden.

² De afspraken inzake het PKVW zijn in de Midtermreview van het OPH aangepast: Het PKVW is aangehaakt bij de nieuwbouwambitie van Haarlem. BZK vraagt Haarlem het verschil in de ambitie op te vullen door stimulering van toepassing van het Keurmerk Veilig Wonen bij bestaande bouw.

³ Uit het inventarisatieonderzoek blijkt dat wij tot en met 2008 reeds bij 401 woningen hebben beschikt (2004 7, 2005 180 woningen, 2006 71 woningen, 2007 108 woningen en 2008 35 woningen) voldoen we aan de afspraken die in het kader van het GSB zijn gemaakt (400 woningen tot en met 2009).

⁴ 30 ZAV'ers (Zeer Actieve Veelplegers) volgen of hebben een ISD (inrichting stelselmatige dader) traject gevolgd of zijn extramuraal in een traject geplaatst (zorgboerderij, ontslivingskliniek etc).

⁵ In 2009 heeft Haarlem 5 gecertificeerde winkelcentra en 1 gecertificeerd bedrijventerrein.

Beleidsveld 2.2 Fysieke veiligheid

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Kwalitatief goede crisisbeheersing	Haarlem voldoet aan de basisnormen van een crisisbeheersingsorganisatie, zowel met betrekking tot de gemeentelijke processen als de organisatorische voorwaarden.		😊
2. Brandweerzorg	Per 1 juli 2008 is de brandweer Haarlem (personeel) overgegaan naar de Veiligheids-regio Kennemerland (VRK), voorheen Hulpverleningsdienst Kennemerland (HDK) volgens de daartoe gemaakte bestuurs-afspraken. Haarlem voldoet aan de basisnorm brandweerzorg.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Oordeel van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid	-	-	De basis van de crisisbeheersingsorganisa-tie is aanwezig. Drie aandachtspunten in het	Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken

			rapport zijn: structuur, informatiemanagement en gemeentelijke processen	en Koninkrijksrelaties
--	--	--	--	------------------------

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Uitvoeren plan van aanpak crisisbeheersing	Het plan van aanpak crisisbeheersing wordt conform planning uitgevoerd, inhoudende een duidelijke piketregeling, formele benoeming van medewerkers in de crisisbeheersingsorganisatie en alle medewerkers zijn getraind Daarnaast is het actieprogramma Fysieke Veiligheid vastgesteld, waarin staat omschreven welke acties tot en met 2010 worden uitgevoerd.	De taken en verantwoordelijkheden zijn nog niet formeel opgenomen in jaarplannen. Het oefenplan is nog niet uitgevoerd.	☹
1b. Uitvoeringsprogramma beheersing risico's gevaarlijke stoffen	De onderdelen 'organisatorische versterking en professionalisering, transport gevaarlijke stoffen, groepsrisicobeleid, risico-inventarisatie en externe veiligheid bij vergunningverlening en handhaving' liggen op schema. ¹		☹
2a. Bijdrage Hulpverleningsdienst Kennemerland ten behoeve van brandweezorg	De Hulpverleningsdienst Kennemerland is op 1 juli 2008 overgegaan in de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK). De bijdrage van de VRK ten behoeve van de brandweezorg bestaat er sindsdien uit dat de VRK die geheel zelfstandig voor Haarlem verzorgt m.u.v. vergunningverlening en handhaving. Deze activiteiten vinden plaats door de gemeente Haarlem. De gemeente huurt voor een deel van deze taken brandweerpersoneel bij de VRK in. Dit conform de bestuursafspraken.	De afstemming tussen de gemeente Haarlem en het brandweerpersoneel van de VRK over de uit te voeren taken in het kader van de vergunningverlening en handhaving verloopt moeizaam.	😊

¹Zie ook de Jaarverantwoording 2008, Programmafinanciering 2 Externe Veiligheid

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Nivo maatramp ¹	Meting heeft nog niet plaatsgevonden	Nivo 2	Meting heeft nog niet plaatsgevonden	Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
1b. Aantal projecten: routing gevaarlijke stoffen, risico-inventarisatie vervoer over de weg, het spoor, de lucht en het water.	0 (2004)	7	5 (risicocommunicatie start in 2009 en Haarlem kent geen saneringsgevallen)	Gemeente Haarlem

¹Samenvatting van de maatscenario's van een regio. Het gaat daarbij om een indicatief beeld waarbij de grootste hulpvragen per discipline worden samengevat. De maatramp kan worden gevisualiseerd met de 'maatramp-diamant' (bron: Leidraad Maatramp 2000, NEDERLANDS INSTITUUT FYSIEKE VEILIGHEID Nibra.). De nivo's lopen van 1 tot en met 5, waarbij 5 het hoogste niveau is

Beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Optimale vergunningverlening	De processen voor vergunningverlening zijn opnieuw vastgesteld en worden nageleefd.	Door uitstel van de WABO (Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht) kan er nog niet één integrale vergunning worden afgegeven.	☹
2. Voldoende toezicht en sterke handhaving van de	De gemeente controleert de vergunningen op grond van het vastgestelde programma	In 2008 is nog geen landelijk toezichtsprotocol vastgesteld voor toezicht	☹

verleende vergunningen	handhaving 2008 en past daarbij bij reguliere bouwvergunningen het landelijk toezichts-protocol toe, indien dit meer grote of complexe bouwaanvragen betreft (voor dakopbouwen en kleine interne verbouwingen wordt dit niet toegepast, omdat dat geen meerwaarde heeft en niet efficiënt is).	en handhaving op het gebied van brandveiligheid en milieu.	
3. Betere handhaving in de openbare ruimte	In samenwerking met politie en particuliere beveiligingsorganisaties is overlast op bepaalde locaties in de binnenstad verminderd.	Door een groot aantal vacatures is de zichtbaarheid van de handhavers in de openbare ruimte minder groot geweest dan gewenst. Met name door de wijkcontracten is de wens van zichtbare handhaving toegenomen.	☺

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Integrale vergunningverlening	De procesbeschrijving voor de Omgevingsvergunning ligt vast. Bijna alle onderdelen van de omgevingsvergunning zijn inmiddels in één afdeling ondergebracht.	Door uitstel van de WABO is nog geen integrale vergunningverlening ingevoerd. In 2008 zijn onder andere 1283 bouwvergunningen verleend, 172 sloopvergunningen, 125 evenementenvergunningen, 60 terrasvergunningen, 50 reclamevergunningen, 65 monumentenvergunningen en 30 standplaatsvergunningen.	☺
1b. Snellere vergunningverlening	De lichte bouwvergunningen worden sneller afgegeven, gemiddeld 28 dagen sneller dan in 2007. De reguliere bouwvergunningen worden gemiddeld 27 dagen sneller afgegeven. Er is een voucher aangevraagd bij het Rijk voor een onderzoek naar administratieve lastenverlichting voor burgers en voor ondernemers. Dit onderzoek is gestart door Ernst & Young.	In de wetgeving is ook de mogelijkheid bouwvergunningen in te dienen in 2 fasen. Voor deze bouwvergunningen, is de afgifte van de vergunning niet versneld. Gebleken is dat bij indiening van fase 2 dermate grote wijzigingen in het plan optreden dat werk deels moet worden overgedaan.	☺
2a. Integraal toezicht & handhaving volgens vastgesteld programma	In de voortgangsrapportage Handhavingsprogramma 2008 is hierover al deels gerapporteerd. De volgende concrete taken zijn uitgevoerd: a. voor de woonwagenlocatie Van der Aartweg zijn de acties grotendeels in 2008 uitgevoerd. De voorbereidingen voor de locatie Diakenhuisweg zijn in gang gezet. b. de vuurwerkcontroles zijn uitgevoerd. c. de controles op de BEVI-inrichtingen zijn uitgevoerd. d. deelname aan het subsidieproject programmafinanciering 2 is uitgevoerd. e. milieu-inrichtingen in de categorie 3 en 4 zijn deels periodiek gecontroleerd. f. toezicht en handhaving op de horeca is uitgevoerd (integrale horecarondes, adviezen Drank en Horecawet, deel van de periodieke controles). g. tijdelijke vergunde bouwwerken zijn incidenteel aangepakt. h. controles op reguliere bouwvergunningen zijn uitgevoerd. i. controles op verleende monumentenvergunningen zijn uitgevoerd. j. toezicht op sloop en reguliere	Het integraal handhavingsbeleid 2009-2013 is nog niet vastgesteld. De volgende concrete taken zijn niet uitgevoerd: a. er is geen landelijke milieuhandhavingsestafette georganiseerd, zodat we ook niet hebben meegedaan. b. vanwege de integrale wijziging van de milieuwetgeving (het Activiteitenbesluit) was per individuele controle in 2008 meer tijd benodigd dan in de jaren er voor. c. handhaving in het kader van de projecten Tuinwijk-Zuid, wonen in de Waarderpolder en Westelijk Tuinbouwgebied is niet uitgevoerd. d. het verbeteren van het toezicht op sloopactiviteiten is niet uitgevoerd. e. controle op lichte bouwvergunningen is beperkt en niet met toepassing van het landelijk toezichtprotocol uitgevoerd. f. beleidsmatige inbedding van de inzet van het bouwkundig en milieutechnisch toezicht en handhaving bij evenementen is niet in 2008 uitgewerkt. g. toezicht en handhaving op bouwlawaaï is niet uitgevoerd.	☺

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	bouwvergunningen bij monumentale panden is consequent uitgevoerd. k. panden die in slechte staat zijn en in bezit zijn van de gemeente zijn geïnventariseerd, zijn geprioriteerd en worden aangepakt. m. toezicht bij evenementen (constructieve veiligheid, bouwkundig en geluid) is bij de aangewezen evenementen uitgevoerd. n. diverse stilleggingen, lasten onder dwangsom zijn opgelegd om illegale situaties op te heffen. o. klachten/meldingen zijn met toepassing van de prioriteitenladder opgepakt. p. toezicht en handhaving op illegale detailhandel in de Waarderpolder is incidenteel uitgevoerd. q. integrale handhaving op de verschillende deelterreinen (bouw, milieu, brandveiligheid) is gestart.		
3a. Brede inzet medewerkers op straat	Naast handhaving op parkeren is er ingezet op dak- en thuislozen, honden en fietsen in voetgangersgebied.	Op niet alle te handhaven onderwerpen is ingezet, deze worden in de komende jaren opgepakt.	☹️
3b. Kennisverbreding	Alle medewerkers hebben inmiddels cursussen gevolgd in het kader van verbreding van kennis ten behoeve van integrale handhaving.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1b. % Binnen wettelijke termijn verleende vergunningen	n.v.t.	start	99% ¹	Geobars
2a. % Toezicht- en handhavingsobjecten waarbij het toezichtprotocol is gevolgd	n.v.t.	start	100% ²	Geobars

¹ Dit percentage is binnen de wettelijke termijn vergund, in die gevallen dat fatale termijnen gelden.

² Van de zaken waarbij toezicht en handhaving op de grotere en/of meer complexe (reguliere) bouwvergunningen plaatsvinden wordt het landelijk toezichtprotocol toegepast.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

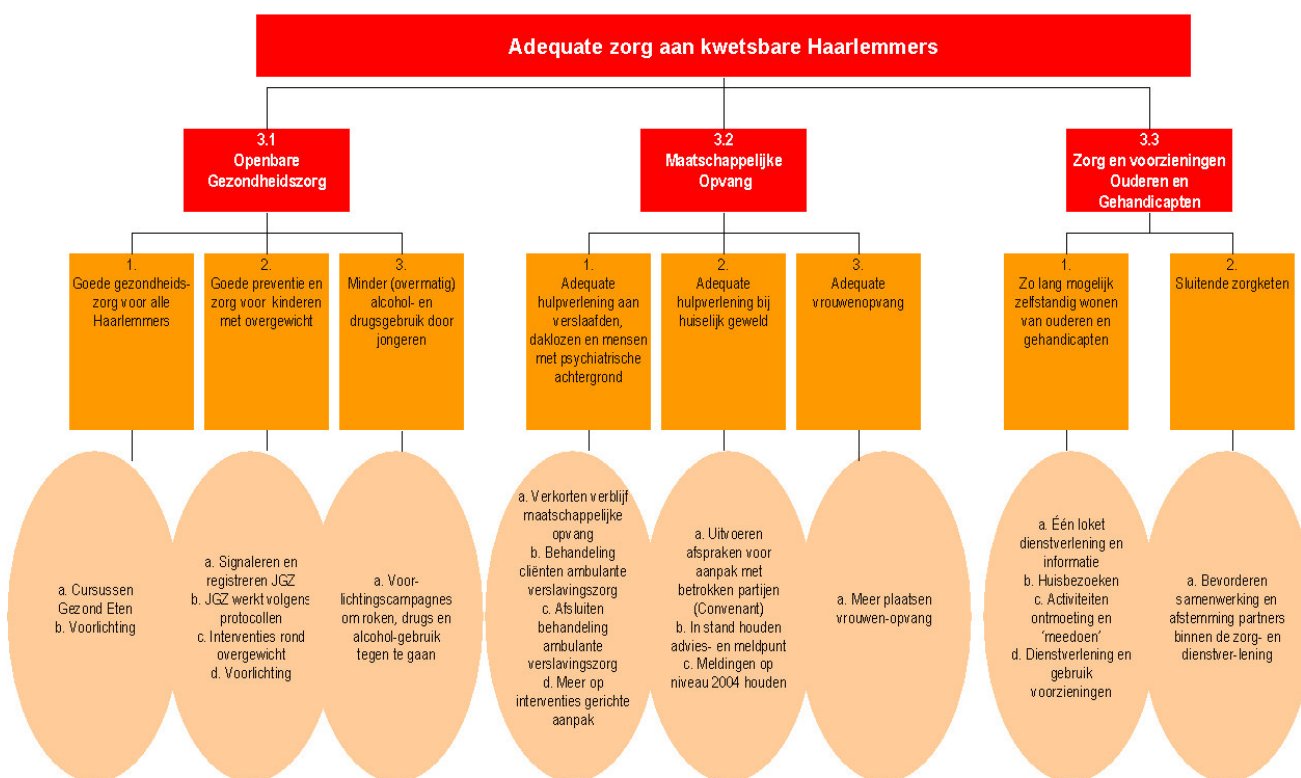
Beleidsveld	Programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
2.1	Sociale veiligheid	2.063	2.556	2.668	1.972
2.2	Fysieke veiligheid	13.305	13.530	15.745	15.693
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving	8.138	15.329	15.578	15.838
Totaal lasten		23.506	31.415	33.991	33.502
Baten (exclusief mutaties reserves)					
2.1	Sociale veiligheid	1.608	1.632	1.662	867
2.2	Fysieke veiligheid	1.240	1.417	3.290	3.218
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving	8.536	5.958	7.521	8.943
Totaal baten		11.384	9.007	12.473	13.028
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		12.122	22.408	21.518	20.475
Toevoeging aan reserves		-	-	-	-
Onttrekking aan reserves		-	-	-	-
Saldo inclusief mutaties reserves		12.122	22.408	21.518	20.475

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>		
2.1	<u>Sociale veiligheid</u> <i>Het budget is dit jaar niet volledig uitgegeven. Met name de realisatie van "veilige plekken" heeft minder gekost. De grotere knelpunten zijn al eerder aangepakt, waardoor nu de relatief kleinere en minder kostbare projecten zijn uitgevoerd. (zie ook onder baten)</i>	696	v
2.2	<u>Fysieke veiligheid</u> <u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	52	v
2.3	<u>Integrale vergunningverlening en handhaving</u> <i>Interne uren (Budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer)</i>	352	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	92	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	260	n
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. mutaties reserves)	489	v
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>		
2.1	<u>Sociale veiligheid</u> <i>De kosten van de projecten die gefinancierd worden uit GSB gelden zijn lager dan geraamd, waardoor ook de dekking uit GSB gelden is verminderd.</i>	707	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	88	n
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	795	n
2.2	<u>Fysieke veiligheid</u> <u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	72	n
2.3	<u>Integrale vergunningverlening en handhaving</u> <i>De opbrengst bouwleges is hoger dan geraamd voornamelijk door een aantal grotere bouwprojecten. De meeropbrengst wordt daarom als incidenteel beschouwd.</i>	1.528	v
	<i>De opbrengstleges voor monumenten is hoger dan geraamd</i>	110	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	216	n
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.422	v
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. mutaties reserves)	555	v
	Toevoeging aan reserves		
	Resultaat toevoegingen aan reserves	0	-
	Onttrekking aan reserves		
	Resultaat onttrekkingen aan reserves	0	-
	Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	-
	Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	1.043	v

Programma 3 Zorgzame Samenleving

*Commissie Samenleving
(Coördinerende) Portefeuille(s) Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling(en) Stadszaken*

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Adequate zorg aan kwetsbare Haarlemmers.

Het programma Zorgzame Samenleving richt zich primair op het bieden van adequate zorg en ondersteuning aan verschillende groepen kwetsbare Haarlemmers, met als doel hun eigen kracht en zelfredzaamheid te herstellen of te versterken.

Met betrekking tot Openbare Gezondheidszorg zijn in dat verband verschillende preventieve programma's uitgevoerd. Een causaal verband tussen de uitvoering van die programma's en maatschappelijke effecten is vaak moeilijk te leggen. Zorgelijk is in ieder geval dat in 2008 is gebleken dat het overgewicht onder kinderen toeneemt.

De zorg en ondersteuning aan daklozen, verslaafden, slachtoffers van huiselijk geweld en andere mensen met meervoudige, deels psychische problemen, is onder andere verbeterd door:

- een grotere doorstroom in de nachtopvang voor daklozen;

- een meer integrale en regionaal afgestemde aanpak van huiselijk geweld;
- (het starten van) een evaluatie van de ketensamenwerking in het Schakelstation.

Tot slot zijn preventieve en ondersteunende maatregelen genomen om ouderen en mensen met een beperking beter in staat te stellen op eigen kracht deel te nemen aan de samenleving:

- er is een begin gemaakt met het versterken van de informatie- en adviesfunctie voor deze doelgroep;
- problemen rond de levering van huishoudelijke hulp zijn opgelost;
- een evaluatie van de 15 deelnemende partijen in het schakelstation heeft in 2008 geleid tot een strakke sturing in de ketensamenwerking.

In algemene zin biedt de gemeente Haarlem adequate zorg aan kwetsbare Haarlemmers. Op onderdelen is nadere aandacht noodzakelijk. Dit betreft met name de doorstroming in de maatschappelijke opvang en overgewicht bij kinderen.

Beleidsveld 3.1 Openbare Gezondheidszorg

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Goede gezondheidszorg voor alle Haarlemmers	De gemeente Haarlem heeft slechts beperkte invloed op de gezondheidszorg van alle Haarlemmers. De gemeente heeft een voorwaardenscheppende rol ten aanzien van gezondheidszorg. Zo stelt de gemeente eens per 4 jaar een lokaal gezondheidsbeleid op. De activiteiten die hierin worden opgenomen worden uitgevoerd door derden en met name de GGD in algemene zin en de Jeugdgezondheidszorg ten aanzien van kinderen. In mei 2008 verscheen het Ouderenonderzoek van de GGD Kennemerland. Dit is het eerste onderzoek dat nieuwe gegevens bevat over de gezondheidstoestand van ouderen. De respondenten in Kennemerland zijn over het algemeen tevreden over hun gezondheid. 4% ervaart de eigen gezondheid als uitstekend, 12% als zeer goed, 51% als goed. Echter 33% is minder tevreden: 29% beoordeelt de eigen gezondheid als matig en 4% noemt de eigen gezondheid slecht.		😊
2. Goede preventie en zorg voor kinderen met overgewicht	Al eerder is aangegeven dat in Haarlem (evenals landelijke trend) het overgewicht onder kinderen toeneemt ondanks inspanningen om dit tegen te gaan. Deze problematiek is slechts in beperkte mate te beïnvloeden door de gemeente Haarlem. De gemeente geeft derden (bijv. GGD) de opdracht om cursussen te geven over voeding en gezond eten.		😊
3. Minder (overmatig) alcohol en drugsgebruik door jongeren	In het Emovo onderzoek worden effecten gemeten. Hierover kan nog niets worden gerapporteerd. De uitkomsten worden in de loop van 2010 bekend.		😊

Effect indicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
2. % kinderen 5-14 jaar met overgewicht	10,7 overgewicht 2,9% obesitas (2006)	-	13,7% overgewicht 3,4% obesitas (2007/2008)	Jeugdgezondheidszorg
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van voortgezet onderwijs dat alcohol heeft gebruikt in afgelopen 4 weken	Totaal: 53% 2 ^e klas: 38% 4 ^e klas 70% (2005/2006)	-	p.m. ¹	Emovo-onderzoek van Hulpverleningsdienst Kennemerland / GGD
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van voortgezet onderwijs dat soft drugs heeft gebruikt in afgelopen 4 weken	12% (2005/2006)	-	p.m. ¹	Idem
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van voortgezet onderwijs dat hard drugs heeft gebruikt in afgelopen 4 weken	1,6% (2005/2006)	-	p.m. ¹	Idem
3. % jongeren uit klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs dat tenminste wekelijks rookt	26% (2005/2006)	-	p.m. ¹	Idem

¹Emovo onderzoek (electronische monitoring en voorlichting) vindt éénmaal per vier jaar plaats. Wijzigingen zijn pas zichtbaar op basis van nieuw onderzoek dat in 2009 en 2010 wordt uitgevoerd en waarvan de uitkomsten in de loop van 2010 bekend worden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan in?	2008
1a. Cursussen Gezond Eten	2x Supermarktrondleiding 1x Fit Food Fun (de Cirkel) 2x Beter zweten (de Cirkel en de Dolfijn) Deze activiteiten zijn in opdracht verricht door de Jeugdgezondheidszorg.		😊
1b. Voorlichting	1x voorlichting gewichtsverlies 1x voorlichting Chinese vrouwen 2x Kindervoeding (ouderbijeenkomst op basisschool Bos en Vaart + kinderdagverblijf Kameleon) 1x COPD voorlichting Deze activiteiten zijn in opdracht verricht door de Jeugdgezondheidszorg. 4x Voedingsvoorlichting kapsters (Nova College) 1x Voedingsvoorlichting verpleegkundige (Nova College)		😊
2a. Signaleren en registreren van overgewicht bij kinderen door de Jeugdgezondheidszorg	GGD/JGZ meet en registreert lengte en gewicht van alle kinderen uit groep 2 (BO), groep 7 (BO) en klas 2 (VO) volgens protocol. Op verzoek van de gemeenten analyseren de GGD-epidemiologen de gegevens en rapporteren hierover.		😊
2b. Jeugdgezondheidszorg werkt volgens protocollen	Volgens protocol wordt nagevraagd of de kinderen zijn aangekomen bij de instantie waarnaar verwezen is.		😊
2c. Interventies rond overgewicht	Als de Jeugdgezondheidszorg overgewicht of obesitas signaleert dan volgt een doorverwijzing naar Fit Food Fun of naar Real Fit.		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan in?	2008
2d. Voorlichting	Op aanvraag van scholen heeft een diëtiste van Jeugdgezondheidszorg ondersteuning geboden.		😊
3a. Voorlichtingscampagnes om roken, drugs en alcoholgebruik tegen te gaan	In 2008 hebben we in Haarlem het volgende gerealiseerd in het kader van voorlichting: - 25 publieksvoorlichtingen voor algemeen publiek (EHBO- verenigingen, Bevrijdingspop, etc.). Bereik: 620 - 12 voorlichtingen voor jongerencentra: Flinty's, De Koe, Casca. Bereik: 264 - 45 voorlichtingen van jongeren aan jongeren. - Ouderavonden in 8 voortgezet onderwijsscholen: bereik: 390 - 86 gastlessen, bereik: 1590 - 4 deskundigheidsbevorderingen voor docenten op voortgezet onderwijsscholen: 140 - 5 voorlichtingen t.b.v. medewerkers binnen de ambulante en de residentiele jeugdhulpverlening. Bereik: 116. Brijder heeft ook dit jaar meegewerkt aan activiteiten in het kader van de alcoholzomercampagne.		😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal cursussen Gezond Eten	1 (2008)	1	5	Jeugdgezondheidszorg
2a. % kinderen dat gebruik maakt van Jeugdgezondheidszorg bij wie (over)gewicht gesignaleerd en geregistreerd is (OPH 24)	-	-	94,7%	Jeugdgezondheidszorg
3a. Aantal voorlichtingscampagnes alcohol, drugs en roken	1 (2007)	1	1	Brijderstichting ¹
3a. Aantal lessen alcohol, drugs en roken aan kinderen	3 (2007)	3	86	Brijderstichting ¹
3a. Aantal voorlichtingsbijeenkomsten alcohol, drugs en roken voor ouders	3 (2007)	3	8	Brijderstichting ¹
3a. Aantal voorlichtingsbijeenkomsten alcohol, drugs en roken voor docenten	4 (2007)	4	4	Brijderstichting ¹

¹We zijn uitgegaan van de cijfers van vorig jaar.

Beleidsveld 3.2 Maatschappelijke Opvang

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Adequate hulpverlening aan verslaafden, daklozen en mensen met een psychiatrische achtergrond	In de periode 2005 tot en met 2008 is het voorzieningenniveau voor daklozen en mensen met een psychiatrische achtergrond verhoogd. Bij de daklozen is in 2008 een grotere doorstroom gekomen in de nachtopvang.		😊
2. Adequate hulpverlening bij huiselijk geweld	De regio Kennemerland heeft in 2008 samengewerkt en bestrijdt huiselijk geweld effectief middels een integrale, regionale systeemgerichte aanpak.		😊
3. Adequate vrouwenopvang	Het doel voor 2009 (25 opvangplaatsen) is reeds in 2008 bereikt..		😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Verkorten verblijf maatschappelijke opvang	Door onder andere activeringstrajecten en het bieden van vormen van begeleid/beschermde wonen is de doorstroming in de maatschappelijke opvang verbeterd.	Er is slechts een beperkt aantal woningen beschikbaar om een grotere doorstroming te verkrijgen.	😊
1b. Behandeling cliënten ambulante verslavingszorg	Het aantal behandelingen voor cliënten in de ambulante verslavingszorg lag eind 2007 op koers richting streefaantal eind 2009. Actuele cijfers over 2008 zijn niet beschikbaar.		😊
1c. Afsluiten behandeling ambulante verslavingszorg	Het aantal afgesloten behandelingen in de ambulante verslavingszorg bedroeg eind 2008 617 cliënten, gezien het te halen eindcijfer per 31 dec. 2009 van 577 is dit reëel te noemen.		😊
1d. Meer op interventies gerichte aanpak	In 2008 is een evaluatie gestart met betrekking tot het schakelstation.	Een betere sturing op het Schakelstation moet nog ontwikkeld worden.	😊
2a. Uitvoeren afspraken voor aanpak met betrokken partijen (Convenant)	In 2008 is de startnotitie huiselijk geweld vastgesteld met prioriteit voor een sluitende ketenaanpak en samenwerking in de keten.		😊
2b. In stand houden advies- en meldpunt zodat slachtoffers van huiselijk geweld zich kunnen melden	Sinds januari 2006 wordt het Steunpunt Huiselijk Geweld in de regio Kennemerland geëxploiteerd door Stichting Kontext (in samenwerking met Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Midden - Kennemerland).	Cofinanciering van de regiogemeenten in Kennemerland is in 2008 nog niet gerealiseerd.	😊
2c. Meldingen op niveau 2004 houden	In 2008 is de nulmeting uit 2004 nog van kracht (540) en is vastgesteld dat het aantal eerste meldingen in 2009 op hetzelfde niveau blijft als 2004 (540). Dit geldt ook voor het aantal herhaalde meldingen (nulmeting 2004: 230).	Precieze resultaten zijn nog niet bekend. Tussentijdse rapportages van politie en Steunpunt Huiselijk Geweld laten een stijgende tendens zien van het aantal meldingen. De gemeente heeft hier slechts beperkte invloed.	😊
3a. Meer plaatsen vrouwenopvang	25 units (vestiging Haarlem en IJmond)		😊

Prestatie-indicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Verblijfsduur in maatschappelijke opvang in dagen (OPH 20)	Dagopvang 892 nachtopvang 308 pension 419 (2004)	-	832 dagen gemiddeld totaal ¹	Jaarverslag uitvoerende instellingen Leger des Heils
1a. % overlastgevenzen dat in maatschappelijke opvang kan worden geplaatst t.o.v. het totale aantal geregistreerde overlastgevenzen (OPH 17)	Ca. 80% (2004)	-	90%	Clïëntvolgsysteem Leger des Heils
1b. Aantal cliënten ambulante verslavingszorg regio Midden- en Zuid Kennemerland (OPH 22)	651 (2003)	-	1.840 (2007) ²	Jaarverslag Brijder Stichting
1c. Aantal afgesloten behandelingen ambulante verslavingszorg regio Midden- en Zuid-Kennemerland (OPH 23)	214 (2003)	-	606 (2007) ²	Jaarverslag Brijder Stichting
2b. Aantal eerste meldingen huiselijk geweld (OPH 6)	540 (2004)	-	Cijfers van het Steunpunt Huiselijk Geweld en de Politie zijn aangeleverd, maar moeten uitgesplitst worden naar eerste en herhaalde meldingen. In 2008 heeft het steunpunt huiselijk geweld 336 “telefonische contacten” gehad.	Steunpunt Huiselijk Geweld en Politie
2b. Aantal herhaalde meldingen huiselijk geweld (OPH 6)	230 (2004)	-	Zie boven	Steunpunt Huiselijk Geweld en Politie
3a. Aantal plaatsen vrouwenopvang (OPH 21)	22 (2004)	-	25	Registratie Blijf groep Amsterdam (vrouwenopvang)

¹Dit lage aantal wordt veroorzaakt doordat personen die doorstromen nu gelijk geregistreerd worden als ze geen gebruik meer maken van de opvang (mensen stromen sneller door naar het RIBW).

²De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007.

Beleidsveld 3.3 Zorg en Voorzieningen voor Ouderen en Gehandicapten

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Zo lang mogelijk zelfstandig wonen van ouderen en gehandicapten	Ouderen en gehandicapten zijn in 2008 door middel van individuele voorzieningen ondersteund bij het zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Aan het verbeteren van andere randvoorwaarden behorende bij dit doel, is invulling gegeven door middel van het Wmo-beleidsplan.		😊
2. Sluitende zorgketen	Door het platform Wonen, Welzijn en Zorg heeft Haarlem de samenwerking met de organisaties in de zorgketen in 2008 gecontinueerd.		😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Eén loket dienstverlening en informatie	Loket Haarlem heeft met vestigingen in Schalkwijk en Noord informatie, advies en cliëntondersteuning geboden.		😊
1b. Huisbezoeken	In 2008 zijn conform de prestatieafspraken met de welzijnsinstellingen huisbezoeken (851) afgelegd aan ouderen.		😊
1c. Activiteiten ontmoeting en 'meedoen'	De drie stadsdeelorganisaties hebben activiteiten uitgevoerd conform de prestatieplannen, waaronder activiteiten gericht op ontmoeten, bewegen en het opdoen van kennis en kunde.		😊
1d. Aanbieden diensten en faciliteren gebruik voorzieningen	In 2008 zijn circa 6000 aanvragen afgehandeld voor individuele voorzieningen op het gebied van vervoer, wonen, rolstoelvoorzieningen en hulp bij het huishouden. Voor de individuele voorziening hulp bij het huishouden was 2008 wederom een hectisch jaar door o.a. het niet nakomen van de verplichtingen van de door de gemeente gecontracteerde zorgaanbieders en het ontstaan van wachtlijsten, mede als gevolg van arbeidsmarktproblematiek. De continuering van zorg heeft bij het zoeken naar oplossingen altijd voorop gestaan. Op diverse momenten is hierover zowel mondeling als schriftelijk in verschillende gremia gerapporteerd. Verder is in 2008 voor hulp bij het huishouden een innovatietraject gestart om te onderzoeken of er meer en/of andere uitvoeringsvormen van hulp bij het huishouden mogelijk zijn. Ook is in 2008 een start gemaakt met voorbereidende werkzaamheden in het kader van de reguliere (Europese) aanbesteding hulp bij het huishouden.		😊
2a. Bevorderen samenwerking en afstemming partners binnen de zorg- en dienstverlening	De gemeente Haarlem heeft deelgenomen aan het door Loket Haarlem georganiseerde Zorgoverleg en participeert in het Platform Wonen, Welzijn en Zorg; een netwerkoeverleg van corporaties, zorgaanbieders en andere maatschappelijke organisaties. Dit heeft in 2008 geleid tot een betere afstemming en samenwerking.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1b. Aantal huisbezoeken	181 (2005)	-	851, waarvan: - Oost: 60 - Schalkwijk: 45 - Zuid West: 550 - Centrum Zuid: 196	Dock Dock Sdo Zuid West St. Haarlem Effect

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

(bedragen x € 1.000)					
Beleidsveld	Programma 3 Zorgzame samenleving	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
3.1	Openbare gezondheidszorg	15.698	15.407	10.565	12.183
3.2	Maatschappelijke opvang	1.080	1.350	1.918	1.374
3.3	Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten	24.970	25.367	24.214	21.360
Totaal lasten		41.748	42.124	36.697	34.917
Baten (exclusief mutaties reserves)					
3.1	Openbare gezondheidszorg	11.013	10.395	5.694	7.357
3.2	Maatschappelijke opvang	11	18	18	98
3.3	Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten	1.668	2.093	2.133	2.220
Totaal baten		12.692	12.506	7.845	9.675
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		29.056	29.618	28.853	25.242
Toevoeging aan reserves		-	-	-	-
Onttrekking aan reserves Wmo (WVG)		950	50	50	50
Saldo inclusief mutaties reserves		28.106	29.568	28.803	25.192

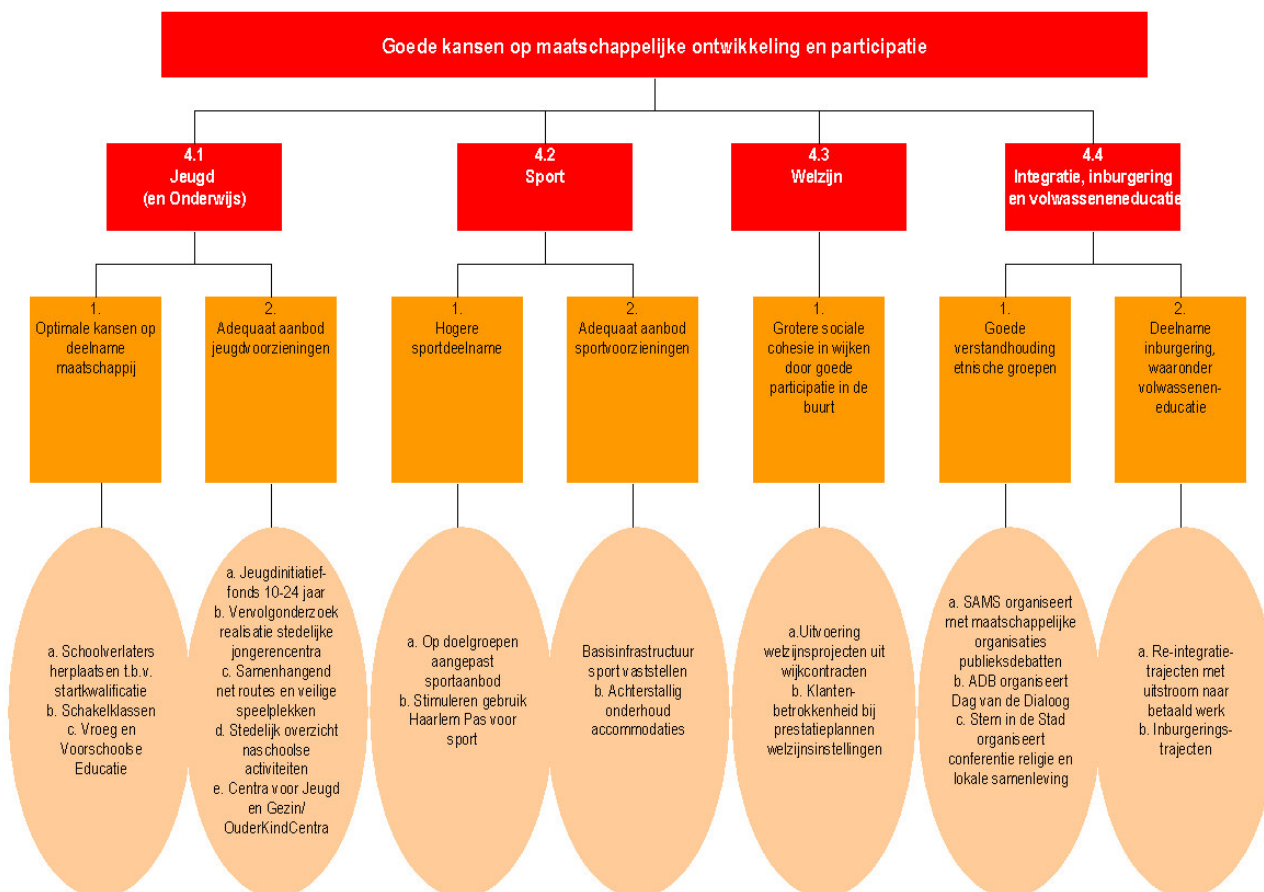
(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
Lasten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	<u>Openbare gezondheidszorg</u> Onjuiste bijstelling begroting brede doeluitkering sociaal (BDU)/ Sociale Integratie en Veiligheid (siv), zie ook baten.	1.618	n
3.2	<u>Maatschappelijke omvang</u> Steunpunt mantelzorg, bedrag in 2008 begroot maar uitgaven volgen pas in 2009, omdat de opstart van de mantelzorgactiviteiten is vertraagd.	364	v
	Diverse kleinere bijgestelde subsidies niet gecorrigeerd in de begroting 2008	110	v
	Zorgloket Schalkwijk, werkelijke kosten onder ander product verantwoord	85	v
	Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	15	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	544	v

3.3	<u>Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten</u>		
	Hulp bij het huishouden/zorg in natura		
	<i>De kosten zijn lager uitgevallen vanwege een geringer aantal geleverde uren. Voorts wordt verwezen naar paragraaf 1.2, Uitkomst jaarrekening op hoofdlijnen, waar een meer uitgebreide toelichting wordt gegeven. Bij de bestemming van het begrotingsresultaat wordt voorgesteld dit bedrag te storten in de reserve Wmo</i>	2.924	v
	Eigen bijdrage Hulp bij huishouden		
	<i>Er is mede op basis van de info van het Centraal Administratiekantoor Bijzondere Zorgkosten (CAK), een niet-geraamde voorziening ingesteld t.b.v. oninbaarheid eigen bijdrage hulp bij het huishouden.</i>	189	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	119	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	2.854	v
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. mutaties reserves)	1.780	v
	Baten (exclusief mutaties reserves)		
3.1	<u>Openbare gezondheidszorg</u>		
	<i>Onjuiste bijstelling begroting bdu/siv (zie ook baten)</i>	1.618	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	46	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.664	v
3.2	<u>Maatschappelijke omvang</u>		
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	80	v
3.3	<u>Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten</u>		
	<i>De rijksbijdrage uitvoering organisatie Wmo blijkt ten onrechte nog geraamd. In 2009 is deze raming vervallen</i>	354	n
	<u>De eigen bijdrage hulp bij Huishouden</u>		
	<i>Hogere opbrengsten eigen bijdrage, toe te rekenen aan 2007, dus incidenteel</i>	548	v
	<i>Door vertraagde gereedmeldingen van woningaanpassingen, is nog geen rijksbijdrage ontvangen. Deze bijdrage wordt in 2009 verwacht.</i>	135	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	28	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	87	v
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. Mutaties reserves)	1.830	v
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	3.611	v
	Toevoeging aan reserves		
	Resultaat toevoegingen aan reserves	0	-
	Onttrekking aan reserves	0	-
	Resultaat onttrekkingen aan reserves	0	-
	Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	-
	Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	3.611	v

Programma 4 Maatschappelijke Ontwikkeling

*Commissie Samenleving
(Coördinerende) Portefeuille(s) Onderwijs, Jeugd, Sport en Welzijn
Afdeling(en) Stadszaken*

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Goede kansen op maatschappelijke ontwikkeling en participatie.

Samen met de verschillende partners in het welzijnsbeleid draagt de gemeente waar mogelijk bij aan het bevorderen van goede kansen op maatschappelijke ontwikkeling en participatie van haar inwoners. Vertrekpunt daarbij zijn de wettelijke taken en speerpunten uit het coalitieakkoord.

Deze doelstelling wordt onder andere bereikt door: het Convenant Lokaal Onderwijsbeleid en daaraan verbonden Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs die mogelijkheden bieden om te sturen op het gewenste onderwijsgerelateerde voorzieningenniveau. Er is een nieuwe visie gevormd op het algemene welzijnsbeleid via de vastgestelde Wmo-nota. Meer specifiek is er ook een aangescherpte visie opgesteld op het Sociaal Cultureel Werk jeugd. Deze beide visies vormen zowel de basis voor de prestatieafspraken met de welzijnsinstellingen, als het structuurplan maatschappelijke voorzieningen.

Binnen het integraal jeugdbeleid dragen zowel de nieuwe beleidsontwikkeling van School in de wijk, als de nieuw aangestelde combinatiefunctionarissen Brede School, Sport en Cultuur bij aan de diverse ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen in het basisonderwijs door vergroting en verbreding van het

naschoolse aanbod. Ouders en opvoeders kunnen gebruik maken van het aanbod opvoedingsondersteuning vanuit het eerste van de vijf Centra voor Jeugd en Gezin, die in februari 2008 in Haarlem Oost geopend is en het digitale loket www.kiezenvoorjeugd.nl.

Beleidsveld 4.1 Jeugd (en Onderwijs)

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Optimale kansen op deelname maatschappij	Randvoorwaarden zijn gecreëerd. De gemeente neemt de regie op dit integrale beleidsprogramma en levert binnen haar eigen verantwoordelijkheid een bijdrage aan het realiseren van dit doel: de participatie van jongeren is mede dankzij het initiatieffonds toegenomen en het eerste Centrum voor Jeugd en Gezin is geopend waardoor vanuit 1 locatie opvoedings- en gezinsondersteuning wordt aangeboden.		😊
2. Adequaate aanbod jeugdvoorzieningen	Met het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs en de herijking peuterspeelzaalwerk heeft de gemeente een effectief sturingsmiddel geïmplementeerd om het aanbod kwalitatief en kwantitatief aan te laten sluiten op de vraag.	Gewenst aanbod jeugdvoorzieningen (Flinty's centrum en Delftwijk City) is nog niet structureel gerealiseerd. Onderstaande effectindicatoren geven een daling in de tevredenheid aan. Een verklaring hiervoor is niet voorhanden.	😞

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
2. % Haarlemmers (zeer) tevreden over speelmogelijkheden voor kinderen in de buurt	56% (2005)	-	53% (2007) ¹	Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor (tweejaarlijks, in 2009 weer meting)
2. % Haarlemmers (zeer) tevreden over voorzieningen voor jongeren in de buurt	33% (2005)	-	28%	Idem

¹ De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Schoolverlaters herplaatsen t.b.v. startkwalificatie	Er zijn meer schoolverlaters herplaatst dan verwacht, namelijk ten minste 250 ten opzichte van de streefwaarde van 200. Daartoe hebben bijgedragen: Gemaakte afspraken met scholen ten aanzien van preventie schooluitval en gesloten convenanten VoortijdigSchoolVerlaten (VSV) met het ministerie van OCW en de scholen. De programmagelden VSV en de extra middelen GSB ten aanzien van preventie schooluitval zijn ingezet. Uitvoering van leerplicht en kwalificatieplichttaken vindt plaats. Vorbereiding van het convenant handhaving van ongeoorloofd schoolverzuim, heeft plaatsgevonden. Uitvoeringsactiviteiten RMC met extra specifieke trajectbegeleiders bij het Regionaal Bureau Onderwijs voor moeilijke	Niet alle voortgezet onderwijs scholen in de RMC-regio (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie) hebben het VSV-convenant ondertekend en daardoor ook geen programmagelden ontvangen. Na vertrek verzuimcoördinator medio 2008 is gestart met voorbereiding nieuwe aanpak voor de regio en scholen. Mede door wijziging landelijk beleid heeft afstemming plaatsgevonden met IB- Groep en onderwijsinspectie.	😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	doelgroepen zijn ingekocht. Verbetering coördinatie Jongerenloket heeft plaatsgevonden.		
1b. Schakelklassen	Realisering opvangklas in het primair en voortgezet onderwijs. Realisering Talentklas tot 1-8-2008. Inzet extra wervingsactiviteiten voor deelname Talentklas vanaf 1-8-2008.	Vanwege tekort aan animo bij scholen en leerlingen is de uitvoering Talentklas tijdelijk opgeschort.	😊
1c. Vroeg en Voorschoolse Educatie	Uitbreiding VVE van 13 naar 19 peuterspeelzalen. Onderzoek uitbreiding VVE naar de Kinderopvanginstellingen is gestart. Realisering VVE in de Talentenschool in de Hamelink. Versterking zorgstructuur 0-4 jarigen, door: o.a. aansluiting Centrum Jeugd en Gezin, uitbreiding Homestart, (opvoedings-ondersteuning aan gezinnen met jonge kinderen), alle 0-4 jarigen zijn opgenomen in het Elektronisch Kind Dossier. Uitvoering Opstap belegd bij Dock. Aansluiting VVE bij Kenniscentrum www.kiezenvoorjeugd.nl Herziening GSB prestatieafpraak VVE tot 2012 met als doel deelname van 700 doelgroepkinderen.	Aansluiting tussen Voorschoolse (0-4 jarigen) en Vroegschoolse educatie (4-6 jarigen) versterken is nog niet gerealiseerd.	😊
2a. Jeugdinitiatiefonds 10-24 jaar	4 projecten zijn met ondersteuning van Stichting Stad-Haarlem succesvol uitgevoerd (Area 023 1-2, Harlem Dodge en House of HipHop Masterdance). Nog eens 2 projecten zijn opgestart (Museum Boekje, Louka).		😊
2b. Vervolgonderzoek realisatie stedelijke jongerencentra	Op basis van vastgestelde nieuwe Visie Sociaal-Cultureel Werk Jeugd is via motie nov 2007 de structurele extra ton verdeeld en aan SDO's toegewezen. Locatieonderzoek Flinty's-Centrum is nog gaande. Tijdelijke herhuisvesting Delftwijk-city is gerealiseerd in voorm. postkantoor. Definitieve huisvesting Delftwijk-city is voorbereid. Jongerencentrum Prisma heropend met aangepast gebouw en extra formatie.	Nieuwe locatie voor Flinty's centrum is nog niet gevonden.	😊
2c. Samenhangend net routes en veilige speelplekken	Wordt uitvoering aan gegeven in het wijkcontract Parkwijk. Voorbereidingen getroffen voor opstellen nieuw speelruimteplan.	Vaststellen nieuw speelruimteplan.	😊
2d. Stedelijk overzicht naschoolse activiteiten	Uitgevoerd zijn de BOS-projecten (Buurt-Onderwijs-Sport), activiteiten School in de Wijk, gestart met implementatie Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur, en de Stedelijke Productenbank Naschoolse Activiteiten is online gegaan (www.nsahaarlem.nl).		😊
2e. Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)	Op 1 februari is het eerste CJG in Haarlem Oost geopend. In september is deze pilot geëvalueerd en zijn verbetervoorstellen opgesteld voor het tweede half jaar (PR, bereikbaarheid, inrichting front-office, verbreding aantal samenwerkingspartners).		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal herplaatste schoolverlaters (OPH 27)	173	200	250	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
1b. Aantal leerlingen schakelklassen (OPH 26)	30 (2007)	72 ¹	66	Schoolbesturen
1c. Aantal peuters voorschoolse educatie (OPH 25)	225 (2007)	280	309	Jaarverslagen scholen, welzijnsinstellingen en SKOS
1c. Aantal kleuters voerschoolse educatie (OPH 25)	-	480	505	Idem
2d. Aantal Centra Jeugd en Gezin	0	1	1	Gemeentelijke registratie

¹ Latere afspraak met het Rijk in het kader van GSB.

Beleidsveld 4.2 Sport

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Hogere sportdeelname	Uit de indicatoren blijkt dat de verschillende sportstimuleringsprojecten hebben bijgedragen aan een hogere sportdeelname, vooral door naschools sportaanbod en het gebruik van sportpassen zoals de jeugdsportpas en de Beweegpas 50+.		😊
2. Adequaat aanbod sportvoorzieningen	Regulier onderhoud van sport-accommodaties is uitgevoerd. Haarlemmers zijn in voldoende mate tevreden over het aanbod sportvoorzieningen, getuige het omnibusonderzoek (rapportcijfer 7,3).		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. % Haarlemmers van 15 jaar en ouder dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	Totaal: 55% 15-24 jaar: 68% 65+: 36% (2006)	-	Totaal: 56% 15-24 jaar: 72% 65+: 34 %	Omnibusonderzoek
2. % Haarlemmers dat meest beoefende sport bij sportvereniging beoefent	32% (2006)	-	31 %	Idem
2. Rapportcijfer Haarlemmers voor sportvoorzieningen	7,3 (2007)	-	7,2	Idem

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Op doelgroepen aangepast sportaanbod	Prestatieafspraken met SportSupport zijn gemaakt (o.a. JeugdSportPas, Beweegpas 50+, SportIn, Olympische Dag en diverse sportinstuiven). Ten behoeve van stimuleren van topsport is Stichting Topsport Kennemerland opgericht. Gestart met uitvoering impuls combinatiefuncties ter bevordering van		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	sportaanbod in combinatie met onderwijs en/of cultuur, activiteiten School in de Wijk.		
1b. Stimuleren gebruik HaarlemPas voor sport	Korting verstrekt aan kinderen in bezit van een Haarlem Pas bij gebruik jeugd sportpas, en ten behoeve van de aanschaf van sportkleding (€ 50) en aan ouderen met een Haarlem Pas op de beweegpas 50+. SportSupport heeft reclame gemaakt voor deze mogelijkheden. Gemeentelijke heruitgave van de bijzondere bijstandsgids 'rondkomen in Haarlem' en artikelen minimabeleid in nieuwsbrief sociale zaken.	De HaarlemPas-krant is komen te vervallen.	😊
2a. Basisinfrastructuur sport vaststellen	Voorbereidingen zijn gestart voor een Strategisch Huisvestingsplan Sport als onderdeel van de sportnota.	De basisinfrastructuur sport is nog niet vastgesteld.	😞
2b. Achterstallig onderhoud accommodaties	Achterstallig onderhoud is volgens planning van het IP aangepakt bij: 1. Noordersportpark; aanleg nieuw kunstgrasveld. 2. EDO; nieuw kleedgebouw. 3. Pim Mulier; honk- en softbalvelden aangelegd, infrastructuur Jaap Edenlaan gereed en gestart met bouw Stadion Center. 4. Nol Houtkamp Sportpark; Honk- en softbalvelden gereed en gestart met bouw paviljoen. 5. DSK; nieuw kunstgrasveld aangelegd en start bouw nieuwe club/kleedaccommodatie. Inrichtingsplannen zijn opgesteld voor: Sportcomplex Oosterduin, Sportcomplex Eindhoven, Van der Aart Sportpark (financiering nieuwbouw kleedaccommodatie en bouwvraag) en programma van eisen sportaccommodatie aan het Badmintonpad.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1c. % HaarlemPashouders dat pas gebruikt voor sportvoorzieningen	18% (2007)	18%	14%	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal accommodaties waar achterstallig onderhoud is weggewerkt	5 (2007)	5	5	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 4.3 Welzijn

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Grotere sociale cohesie in wijken door goede participatie in de buurt	Op basis van de Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor is hier tweejaarlijks een indicatie van te geven, maar niet voor 2008. Voor het overige is dit een moeilijk meetbaar doel, waarover op 'effect-niveau' niet goed te rapporteren is. De gemeente Haarlem heeft in 2008 sturing	De gemeente heeft slechts beperkte invloed op het realiseren van een grotere cohesie in de wijken. Daarbij speelt dat ook in 2008 de prestatieplannen van de welzijnsinstellingen nog te weinig mogelijkheden voor sturing hebben geboden en nog niet voldoende transparant	😞

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
	gegeven aan het proces van uitvoering van de prestatieplannen door de welzijnsinstellingen. Daarnaast hebben welzijnsinstellingen met verschillende projecten bijgedragen aan de wijkcontracten in de vijf pilotwijken.	waren.	

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Kencijfer sociale kwaliteit ¹	6.1 (2005)	-	6,1 (2007) ²	Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor
2. % Haarlemmers dat zich medeverantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid in de buurt	85% (2005)	-	85% (2007) ²	Idem
2. % Haarlemmers dat zich met buurtveranderingen bezig heeft gehouden	21% (2005)	-	21% (2007) ²	Idem

¹Het kencijfer sociale kwaliteit vat de antwoorden samen van Haarlemmers op vier stellingen: 'mensen gaan hier prettig met elkaar om', 'ik voel me thuis in deze buurt', 'ik woon in een buurt met veel saamhorigheid' en 'hier kennen mensen elkaar nauwelijks. De score van het kencijfer kan variëren van 0 tot en met 10. Hoe hoger het cijfer, hoe positiever bewoners denken over de sociale kwaliteit

²In 2009 zal de monitor opnieuw plaatsvinden en komen er nieuwe gegevens beschikbaar.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Uitvoering welzijnsprojecten uit wijkcontracten	De welzijnsinstellingen hebben 11 projecten uitgevoerd die voortvloeien uit de wijkcontracten.		😊
1b. Klantenbetrokkenheid bij prestatieplannen welzijnsinstellingen	De prestatieplannen zijn tot stand gekomen met betrokkenheid van klanten		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal uitgevoerde welzijnsprojecten uit de vijf wijkcontracten	0 (2006)	Oost: 4 Schalkwijk: 5 Noord: 1 West: 2 Centrum: 1	Oost: 1 Schalkwijk: 5 Noord: 1 West: 2 Centrum: 2	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal prestatieplannen dat welzijnsinstellingen (stadsdeelorganisaties) via klantbetrokkenheid hebben opgesteld.	0 (2006)	-	In 2008 zijn 3 prestatieplannen tot stand gekomen.	Jaarverslagen welzijnsinstellingen

Beleidsveld 4.4 Integratie, inburgering en volwasseneneducatie

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Goede verstandhouding etnische groepen	In 2008 zijn diverse bijeenkomsten en initiatieven geweest die bijdragen aan de Dialoog en Binding in onze stad. In september hebben een 135 personen deelgenomen aan een ontmoetings-iftarmaaltijd in het stadhuis. Met deze activiteiten is een impuls gegeven aan betere verstandhoudingen en meer integratie in 2008.		😊
2. Deelname inburgering, waaronder volwasseneneducatie	In 2008 is het aantal deelnemers aan inburgeringstrajecten op gang gekomen. Het streefcijfer voor 2008 is bereikt. De lagere instroom volwasseneneducatie 2007 is in 2008 ingehaald.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. % Haarlemmers dat neutraal of positief staat tegenover het samenleven met Haarlemmers uit verschillende culturen	90% (2006)	-	93 % (2008)	In het Omnibus-onderzoek is een positieve tendens zichtbaar.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. SAMS organiseert met maatschappelijke organisaties publieksdebatten	De SAMS heeft in 2008 drie publieksdebatten gehouden over: • Allochtone ouderen • Miniconferentie Dialoog en Binding • Debat cultuurparticipatie		😊
1b. ADB organiseert Dag van de Dialoog	Het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (voorheen ADB) heeft in het najaar 2008 de dag van de dialoog georganiseerd		😊
1c. Stem in de Stad organiseert conferentie religie en lokale samenleving	Stem in de Stad heeft een ochtendconferentie gehouden waar de publicist Paul Scheffer sprak. Hiernaast zijn bijeenkomsten en een serie stadslezingen gehouden.		😊
2a. Reïntegratie-trajecten met uitstroom naar betaald werk	In 2007 hebben wij door middel van aanbesteding inburgeringstrajecten in combinatie met re-integratie (100) en sociale activering (50) ingekocht. De contractperiode geldt voor de periode van 2008-2009. Daarnaast hebben wij specifieke trajecten ingekocht in het kader van de uitvoering van het generaal pardon.		😊
2b. Inburgeringstrajecten	De aanvankelijke vertraging ontstaan in 2007 is onder regie van de gemeente in 2008 ingelopen.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal georganiseerde publieksdebatten	2 (2007)	2	3	Jaarverslag Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1b. Aantal deelnemers aan dag van de dialoog		-	203	Jaarverslag Anti Discriminatie Bureau
1c. Aantal bezoekers conferentie religie en lokale samenleving		-	90	Jaarverslag Stem in de Stad
2a. Aantal trajecten reïntegratie met succesvolle instroom naar betaald werk	-	-	Er zijn 54 trajecten inburgering en re-integratie gestart, waarvan er 37 nog lopen en 2 deelnemers zijn uitgestroomd naar reguliere arbeid. Er zijn 25 trajecten inburgering en sociale activering gestart waarvan er 21 nog lopen. Er zijn 9 trajecten generaal pardon gestart, die allen nog niet zijn afgerond.	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal deelnemers trajecten inburgering (OPH 29/30)	0 (2006)	-	384 gestart 97 wachtrij 48 vooropleiding 529 totaal	Gemeente Haarlem, Informatie Beheer Groep, NOVA, Regionaal Bureau Onderwijs en Stichting Vluchtelingenwerk Haarlem;

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
4.1	Jeugd en onderwijs	66.356	61.816	66.709	71.646
4.2	Sport	18.641	12.753	12.026	16.210
4.3	Welzijn	8.917	9.029	7.628	7.841
4.4	Integratie, inburgering en volwasseneneducatie	5.983	9.827	6.157	4.909
Totaal lasten		99.897	93.425	92.520	100.606
Baten (exclusief mutaties reserves)					
4.1	Jeugd en onderwijs	66.248	44.054	55.172	50.848
4.2	Sport	3.594	3.368	2.052	6.196
4.3	Welzijn	1.230	1.230	1.683	1.503
4.4	Integratie, inburgering en volwasseneneducatie	5.381	8.739	5.344	4.153
Totaal baten		76.453	57.391	64.251	62.699
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		23.444	36.034	28.269	37.907
Toevoeging aan reserves		19.944	1.311	8.667	483
OPO					
Onttrekking aan reserves		377	-	31	824
OPO					
Saldo inclusief mutaties reserves		43.011	37.345	36.906	37.566

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
Lasten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	<u>Jeugd en onderwijs</u>		
	Declaratie Openbaar Primair Onderwijs (zie ook baten, budgettair-neutraal)	4.409	n
	Interne uren (budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer)	280	n
	Extra kosten (interlokaal) leerlingenvervoer, omdat het beroep op regeling is gegroeid.	140	n
	Het betreft een openeinde-regeling die wettelijk is. De overschrijding is structureel.	120	n
	Overschrijding schades schoolgebouwen	120	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>12</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	4.937	n
4.2	<u>Sport</u>		
	Verschil veroorzaakt door hogere kapitaalslasten, vanwege o.a. afschrijving in eens conform het raadsbesluit uit 2007 inzake de verzelfstandiging SRO (zie ook onder baten)	3.664	n
	Aanvulling subsidie SRO 2008 op basis van overeenkomst met SRO. De hogere lasten zijn voor € 177.000 structureel	339	n

	<i>Hogere kapitaalslasten Beyneshal, vloeien voort uit raadsbesluit van 2007.</i>	113	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>68</u>	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	4.184	n
4.3	<u>Welzijn</u> <i>Overbruggingsmaatregel antidiscriminatie. Hiervoor zijn in 2007 extra middelen ontvangen via de algemene uitkering, maar de uitgaven hebben eerst in 2008 plaatsgevonden.</i>	102	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>111</u>	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	213	n
4.4	<u>Integratie, inburgering en volwasseneneducatie</u> <i>Begroting inburgering oudkomers vervallen (onjuiste post, zie ook baten)</i> <i>Betreft een raming van een oude regeling, die niet meer wordt uitgevoerd.</i>	1.024	v
	<i>onderbesteding uitgaven ingevolge wet educatie beroepsonderwijs (web) (zie ook baten)</i>	138	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>86</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	1.248	v
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. mutaties reserves)	<u>8.086</u>	n
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>		
4.1	<u>Jeugd en onderwijs</u> <i>Declaratie OPO (zie ook lasten, budgetair-neutraal)</i>	4.409	v
	<i>Niet gerealiseerde opbrengst verkoop schoolgebouw Pr Bernhardlaan. De geraamde toevoeging aan de reserve vervalt hierdoor eveneens</i>	8.667	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>242</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	4.324	n
4.2	<u>Sport</u> <i>Ontvlechting SRO + bijdrage nolphoutkamp. Betreft bijdrage ineens ter dekking van de kosten van afschrijving ineens (zie ook onder lasten)</i>	4.243	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>99</u>	n
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	4.144	v
4.3	<u>Welzijn</u> <i>Deze stelpost is samengevoegd met het reguliere subsidiebudget en daar ook verantwoord.</i>	100	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>80</u>	n
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	180	n
4.4	<u>Integratie, inburgering en volwasseneneducatie</u> <i>Begroting inburgering oudkomers vervallen (onjuiste post)</i>	1.024	n
	<i>Onderbesteding ingevolge wet educatie beroepsonderwijs (zie ook lasten)</i>	137	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>30</u>	n
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.191	n
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. mutaties reserves)	<u>1.552</u>	n
	Totaal per saldo (exclusief mutaties reserves)	<u>9.638</u>	n
	Toevoeging aan reserves		
	<u>Reserve bouw VMBO-scholen</u> <i>Geraamde toevoeging aan reserve vanwege verkoop schoolgebouw Pr. Bernhardlaan heeft niet plaatsgevonden, omdat de opbrengst nog niet gerealiseerd is (zie onder baten)</i>	8.667	v

4.1)

Openbaar primair onderwijs (OPO)

Betreft mutaties in middelen waarover de betreffende bestuurscommissie kan beschikken.

Deze worden opgevoerd vanuit de jaarrekening OPO.

	483	n
Resultaat toevoegingen aan reserves	8.184	v

Onttrekking aan reserves

OPO

Betreft mutaties in middelen waarover de betreffende bestuurscommissie kan beschikken.

Deze worden opgevoerd vanuit de jaarrekening OPO.

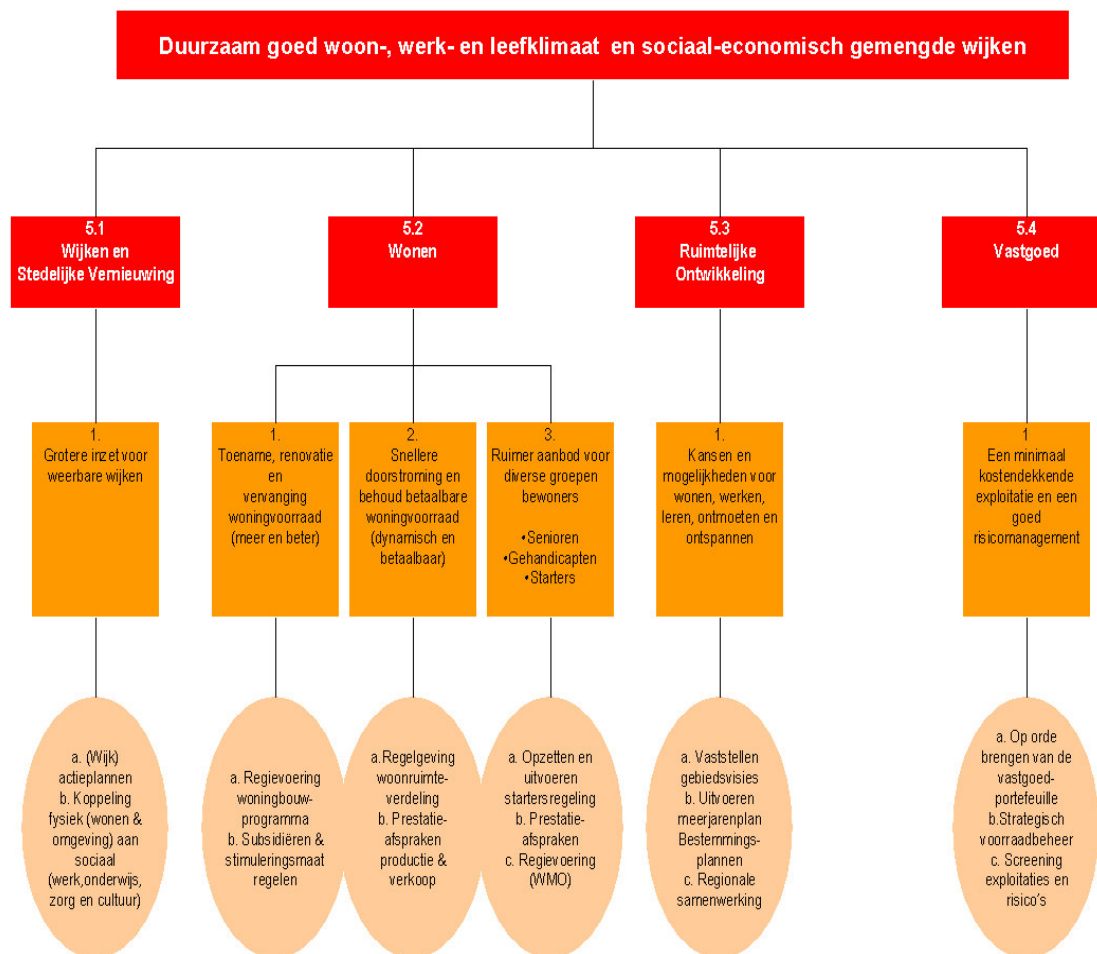
	793	v
Resultaat onttrekkingen aan reserves	793	v

Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	8.977	v
--	-------	---

Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	660	n
---	-----	---

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Commissie Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuille(s) Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting
Afdeling(en) Stadszaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Duurzaam goed woon-, werk- en leefklimaat en sociaal- economisch gemengde wijken.

Haarlem werkt al gedurende vele jaren aan het verbeteren van het woon, werk en leefklimaat. Mede gesteund door Rijksmiddelen is voortvarend gewerkt aan de stads- en sociale vernieuwingsaanpak, beide opgaand in het Grote StedenBeleid. De activiteiten in 2008 staan voor een belangrijk deel in het teken van de uitvoering van het integraal Ontwikkelings Programma Haarlem. Bij de midterm review (in 2007) is gebleken dat Haarlem redelijk op koers ligt. Deze lijn is in 2008 doorgezet. Haarlem is voor de resultaten mede afhankelijk van een goede samenwerking met bewoners en met partners. Alles op alles wordt gezet deze samenwerking te behouden en waar mogelijk te versterken

De nadruk van de sociaal fysieke aanpak komt steeds meer in de wijkaanpak te liggen (stedelijke vernieuwing/ herstructurering Wmo).

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
% Haarlemmers dat hun buurt (zeer) prettig vindt om te wonen	92% (2005)		93% ¹	Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor
Rapportcijfer woonomgeving	7,1 (2005)		7,1 ¹	Idem
% Haarlemmers dat denkt dat de buurt achteruit zal gaan	23% (2005)		24% ¹	Idem
Rapportcijfer woning	7,6 (2005)		7,7 ¹	Idem

¹De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007.

Beleidsveld 5.1 Wijken en Stedelijke Vernieuwing

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Grotere inzet voor weerbare wijken	De bewoners, corporaties en de gemeente vinden elkaar steeds beter bij het versterken van de sociaal economische positie van de bewoners en het verbeteren van de leefbaarheid in de buurten Parkwijk en Slachthuisbuurt. Corporaties, zorg- en welzijninstellingen hebben zich in verschillende gremia gecommitteerd aan gezamenlijke doelstellingen op het gebied van wonen, zorg en welzijn in de Haarlemse wijken.	n.v.t.	😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. (Wijk)actieplannen	Ter voorbereiding van de subsidieaanvraag voor het preventiebudget (40+ wijken) is mede door de bewoners van Parkwijk en Slachthuisbuurt inbreng geleverd voor het opstellen van de visie en het daaraan gekoppelde programma en de projecten	p.m.	😊
1b. Koppeling fysiek (wonen&omgeving) aan sociaal (werk, onderwijs, zorg en cultuur)	Sociaal en fysiek zijn in 2008 op wijkniveau aan elkaar gekoppeld in diverse wijkcontracten, waarin projecten op beide terreinen in samenhang worden ontwikkeld en uitgevoerd. Daarnaast zijn op wijk- en uitvoeringsniveau diverse coalities gevormd tussen bovengenoemde partijen én instellingen op het gebied van sport, cultuur en onderwijs.	n.v.t.	😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1b. Het aantal wijken met versterkte ontmoetingsfunctie (OPH 38)	0 (2004) ¹	-	-	Gemeentelijke registratie
1b. Het aantal wijken met nieuwe ontmoetings-	0 (2004) ¹	-	-	Gemeentelijke registratie

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
ruimte (OPH 39)				
1b. Het aantal wijken met een Sociaal regisseur (OPH 40)	0 (2004) ¹	-	-	Gemeentelijke registratie

¹Betreft OPH-prestaties voor de periode 2005-2009, die reeds in eerdere jaren zijn gerealiseerd.

Beleidsveld 5.2 Wonen

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Toename, renovatie en vervanging woningvoorraad (meer en beter)	De woningbouwopgave van 2005 t/m 2009 is het realiseren van 5.000 woningen. Totaal zijn er 532 uitbreidingsniewbouw in 2008 toegevoegd. Er is in 2008 geen vervangingsniewbouw gerealiseerd.		☹️
2. Snellere doorstroming en behoud betaalbare woningvoorraad (dynamisch en betaalbaar)	Er zijn afspraken gemaakt met corporaties over de invulling van 30% vrije toewijzingsruimte in 2008. In convenant Wonen is een minimum aantal van 18.000 woningen vastgelegd. In 2008 bedroeg het aantal betaalbare huurwoningen van corporaties ca. 20.000.		😊
3. Ruimer aanbod voor diverse groepen bewoners: - senioren - gehandicapten - starters	Er is ruim aanbod voor senioren gerealiseerd. Ca. 80% van nieuwbouwprogramma is geschikt voor senioren. De startersregeling is op 1 april regionaal ingevoerd. Er zijn in 2008 in Haarlem 18 starters geholpen met een goedkope aanvullende lening. Binnen de woningbouw aantallen zijn 462 als volledig toegankelijk gerealiseerd.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1 Woningproductie (OPH31-32) gespecificeerd naar categorie (sociaal, middelduur)	0 (2004)	-	532	Gemeentelijke registratie
1. Sloop (OPH 33)	0 (2004)	-	546	Gemeentelijke registratie
1. Aantal ingrijpende woningverbeteringen (OPH35)	0 (2004)	-	p.m.	Gemeentelijke registratie
3. Aantal gerealiseerde volledig toegankelijke woningen (OPH 36)	0 (2004)	-	462	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Regievoering woningbouwprogramma	Regie voeren betekent met name stimuleren en aanjagen. (de gemeente bouwt niet zelf) De bijeenkomst Bouwend Haarlem is in 2008 georganiseerd. Diverse overleg platforms zijn opgezet om de toevoeging van 5.000 woningen tussen 2005 t/m 2009 te realiseren: team woningbouwregie, voortgangsoverleg met projectmanagers van corporaties, bilaterale overleggen met corporatiedirecteuren, diverse aanjaagacties. Overleg in bovenlokaal verband en met de provincie Noord-Holland, het Ministerie en ontwikkelaars. Er is gestart met de organisatie van Bouwend Haarlem 2009. Er is in 2008 gewerkt aan een nieuwe regeling Wonen boven winkels.	Ondanks flinke inspanning vanuit gemeentewege is de kans groot dat de woningbouwopgave van 5.000 woningen tussen 2005 t/m 2009 niet geheel gehaald gaat worden. Uitbreiding regie richting regio Zuid-Kennemerland gaat niet door. Dit blijft provinciale verantwoordelijkheid.	☺
1b. Subsidiëren & stimuleringsmaatregelen	In 2008 is de funderingsaanpak (stimuleren, begeleiden en subsidiëren) afgerond met als resultaat ca. 900 woningen met funderingsherstel en 300 sloop/nieuwbouwwoningen. Een nieuwe stimuleringsaanpak particuliere woningvoorraad is in 2008 voorbereid om aan particulieren een duurzame lening te kunnen verstrekken bij investeringen t.b.v. energiezuinige maatregelen. In 2008 is de gemeente in overleg getreden met de drie Haarlemse corporaties over de uitwerking van de convenantlocaties, zoals benoemd in het convenant Wonen.	De nieuwe regeling aanpak particuliere woningvoorraad is in 2008 niet vastgesteld.	☺
2a. Regelgeving woonruimteverdeling	Er zijn in het kader van de woonruimteverdeling afspraken gemaakt over de invulling 30% vrije ruimte door de corporaties. In 2008 is gewerkt aan het open stellen van de huurwoningenmarkt tussen Velsen en Zuid-Kennemerland, als pilot. Begin 2009 (12 januari) is de huurwoningenmarkt opengegesteld.	Er is in 2008 geen toelichting geweest aan de gemeenteraad over de concrete invulling van 30% vrije ruimte door de corporaties in Zuid-Kennemerland.	☺
2b. Prestatieafspraken productie & verkoop	Harde intentieafspraken zijn gemaakt met corporaties over een terughoudend verkoopbeleid. Verkoopplannen worden opgenomen in activiteitenplannen en verantwoording vindt plaats in de jaarverslagen van de corporaties.		☺
3a. Opzetten en uitvoeren startersregeling	De startersregeling is regionaal per 1 april 2008 ingevoerd. Totaal zijn er in 2008 in Haarlem 18 startersleningen verstrekt. Het budget wat hiervoor beschikbaar was, is hierbij nagenoeg volledig gebruikt.		☺
3b. Prestatieafspraken t.b.v. realiseren volledig toegankelijke woningen	Los van de prestatieafspraken worden er wel woningen volledig toegankelijk gebouwd. Er zijn in 2008 462 woningen volledig toegankelijk gebouwd.	Er zijn geen meerjarige prestatieafspraken gemaakt over het aandeel volledig toegankelijke woningen.	☹
3c. Regievoering (Wmo)	In 2008 heeft het Platform Wonen, Welzijn en Zorg gefunctioneerd. Dit is een netwerkoeverleg van corporaties, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast is regie gevoerd door samenwerking met maatschappelijke organisaties binnen het wijkgericht werken.		☺

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen prestatie-indicatoren geformuleerd.

Beleidsveld 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Kansen en mogelijkheden voor wonen, werken, leren, ontmoeten en ontspannen	Randvoorwaarde om kansen te creëren is de beschikbaarheid van adequate visies op de stedelijke ontwikkeling van Haarlem, in het verlengde van het Structuurplan Haarlem 2020. De kaders voor de ontwikkeling van functies zoals wonen, werken, recreëren e.d. zijn hierdoor helder. Deze kaders bieden niet alleen een handvat voor de uitwerking van bestemmingsplannen, maar ook voor initiatieven vanuit de markt.	In het Structuurplan Haarlem 2020 zijn meerdere veranderzones, multifunctionele knooppunten en transformatiegebieden aangewezen. Nog niet voor al deze gebieden is nader uitgewerkt welke ontwikkelingen de gemeente beoogt.	☹️

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Vaststellen gebiedsvisies	In 2008 is de gebiedsvisie Spaarndamseweg e.o. vastgesteld door de raad	Een tweede vastgestelde gebiedsvisie is niet gelukt. In voorbereiding zijn wel genomen: Schalkwijk Midden, Boerhaavewijk en Brinkmann.	☹️
1b. Uitvoeren meerjarenplan bestemmingsplannen	In 2008 waren 17 bestemmingsplannen actueel, 21 in procedure en 20 in voorbereiding. In totaal 58 (streven was 61)	Het starten van de voorbereidingen van drie resterende bestemmingsplannen, te weten Schoterbos (wacht op gebiedsvisie), Zomerzone Noord en Schalkwijk Midden. Wel is gestart met een bestemmingsplan voor de binnen het gebied Schalkwijk Midden gelegen ontwikkellocatie Belcanto.	☹️
1c. Regionale samenwerking	Haarlem is zowel bestuurlijk als ambtelijk actief in de Metropoolregio Amsterdam (MRA; de nieuwe naam Haarlem voor Noordvleugel). De Haarlemse belangen richten zich op de Stedelijke intensivering en transformatie, de start project Integraal Landschapsplan Binnenduinrand en de studie Zuidtangent Westflank MRA. Daarnaast is door een actieve opstelling een bijdrage geleverd aan de regionale ruimtelijke ontwikkeling, groen, verkeer en vervoer en economische structuur, zoals de regiotafel Zuid-Kennemerland voor de Structuurvisie provincie Noord-Holland en bijdragen aan de Structuurvisie van Amsterdam, kernstad van de MRA.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal vastgestelde gebiedsvisies	Najaar 2007		1	Gemeentelijke registratie
1b. % Actuele, in procedure of in voorbereiding zijnde bestemmingsplannen	62% (2007)		94%	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 5.4 Vastgoed

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Een minimaal kostendekkende exploitatie en een goed risicomanagement	In 2008 zijn vooral de randvoorwaarden gecreëerd om vanaf 2009 te sturen op risico en rendement. Zo is het totale gemeentelijk bezit zowel beheersmatig, administratief als financieel ondergebracht bij één organisatieonderdeel en wordt dit bezit in één vastgoedsysteem beheerd en gevolgd.	Kostendekkendheid en risico-management zijn langetermijndoelstellingen. Daadwerkelijke kostendekkendheid en ondervanging van alle risico's is een veel langere weg (enkele jaren), waarbij tempo en uitkomst/haalbaarheid mede worden bepaald door de beleidskeuzes die worden gemaakt. Voorbeeld: simpelweg verhogen van huren zal vaak niet leiden tot kostendekkendheid omdat er tegelijkertijd 100% huursubsidie wordt verstrekt.	☹️

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Rendement				
1. Weerstandsvermogen				

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Op orde brengen van de vastgoedportefeuille	Het beheer van al het gemeentelijk bezit is in de loop van 2008 gecentraliseerd. Eind 2008 is door de gemeenteraad besloten ook in de begroting een stuurbare indeling door te voeren, zodat een transparantere verantwoording, per beleidsportefeuille mogelijk wordt. Ca. 50 objecten zijn inmiddels in beheer gegeven bij SRO.	In de komende jaren zullen de overgedragen dossiers op orde worden gebracht (bijv. contracten opstellen waar deze ontbreken) en zullen meerjaren onderhoudsplannen worden gemaakt voor m.n. het strategische bezit.	☹️
1b. Strategisch voorraadbeheer	De afdeling Vastgoed is hét (enige) vastgoedloket voor alle interne en externe ruimtevragers ten aanzien van gemeentelijk vastgoed.	Wat om technische redenen nog niet is gelukt (maar op korte termijn volgt) is om het eigen bezit, onderverdeeld in strategisch/niet-strategisch bezit, in kaart te brengen.	☹️
1c. Screening exploitaties en risico's	In de paragraaf Grond- en Vastgoed-beleid is het resultaat van de exploitatie van het eigen bezit weergegeven. Op basis van deze resultaten en de risico's is per vastgoedhoofdstuk aangegeven wat de gevolgen zijn voor de bijbehorende reserves en voorzieningen.		😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen prestatieindicatoren geformuleerd.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing	-	-	-	-
5.2	Wonen	7.124	3.996	3.984	2.183
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	4.546	3.218	3.445	2.932
5.4	Vastgoed	65.986	56.422	45.533	39.330
Totaal lasten		77.656	63.636	52.961	44.445
Baten (exclusief mutaties reserves)					
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing	-	-	-	-
5.2	Wonen	9.092	3.042	3.042	1.972
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	2.004	887	466	23
5.4	Vastgoed	64.042	54.651	47.054	35.674
Totaal baten		75.138	58.580	50.561	37.669
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		2.518	5.056	2.400	6.776
Toevoeging aan reserves		9.194	728	6.643	6.332
Reserve volkshuisvesting					
Onttrekking aan reserves		7.390	1	3.866	6.875
Reserve volkshuisvesting					
Saldo inclusief mutaties reserves		4.322	4.784	5.177	6.232

(bedragen x € 1.000)

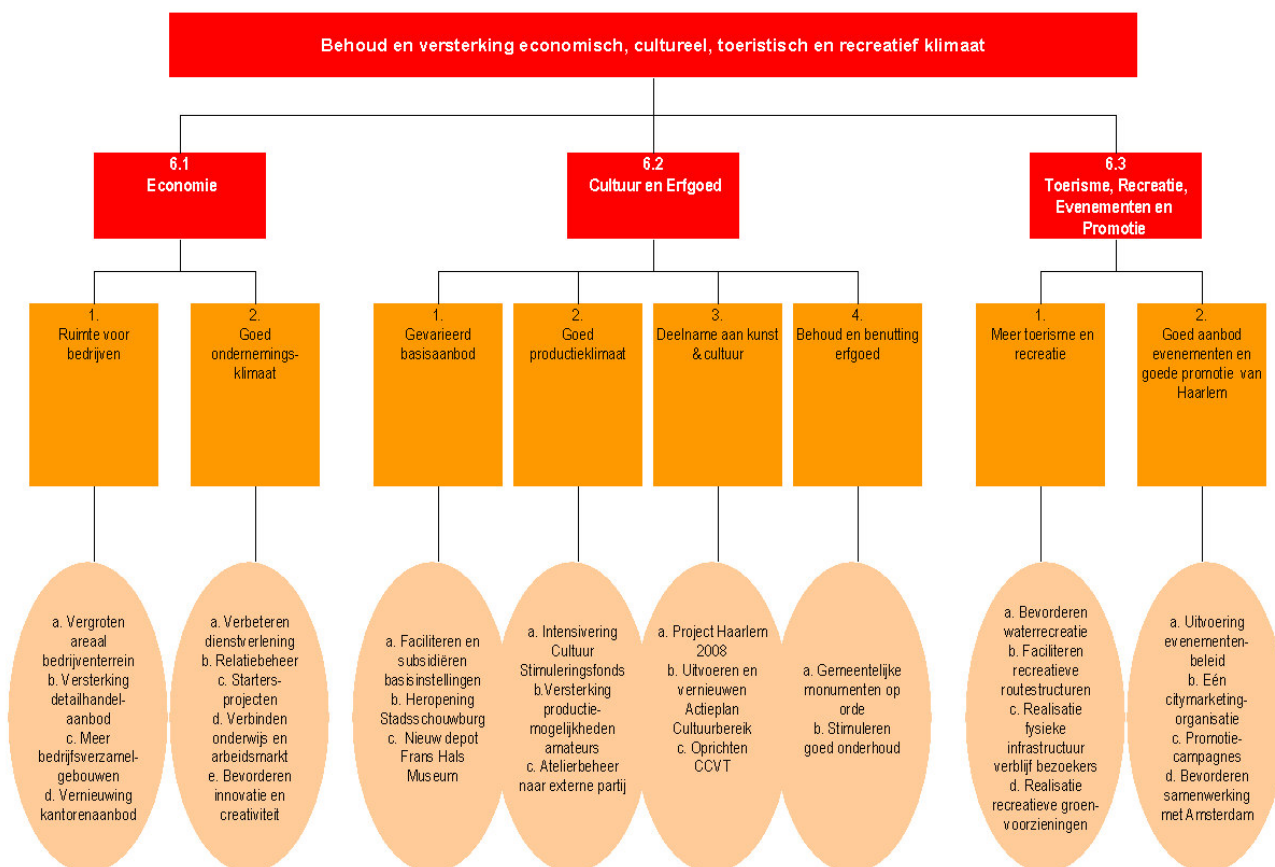
Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
Lasten (exclusief mutaties reserves)			
5.2	<u>Wonen</u>		
	Wel geraamde maar nog niet betaalde bijdragen projecten in het kader van het Besluit Lokatiegebonden Subsidies (zie ook baten)	2.111	v
	Onjuiste geraamde startersleningen (worden verstrekt via Stichting Volkshuisvesting Nederland (zie ook baten)	250	v
	Onderbesteding isv wonen boven winkels a.g.v. vertraging projecten (zie ook baten)	130	v
	Niet geraamde kosten Funderings-en cascoherstel, Projectkunstenaars en kosten in het kader van het regionaal Besluit Woninggebonden subsidies. (zie ook baten)	570	n
	Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	120	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	1.801	v
5.3	<u>Ruimtelijke ontwikkeling</u>		
	De proceskosten BDU waren in 2008 beperkt en zijn binnen de exploitatie binnen de bestaande budgetten verwerkt (zie ook baten)	395	v
	Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	118	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	513	v

5.4	<u>Vastgoed</u>		
	Vastgoedbeheer:		
	Hogere kapitaallasten vanwege investeringsprojecten bredeschool en schouwburg. De hogere lasten worden gedekt uit subsidies en sponsorbijdragen (zie ook baten)	1.983	n
	Interne uren (budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer)	193	n
	Hogere energielasten. In de begroting 2009 zijn de hogere lasten al geraamd.	117	n
	Hogere lasten tengevolge van planmatig onderhoud (inlopen onderhoudsachterstand)	559	n
	Minder uitgaven werken (zie ook baten)	950	v
	Vmbo-scholen, die nog niet in eigen beheer waren, in beheer genomen met het oog op verkoop. De beheerlasten waren niet geraamd. De extra lasten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve VMBO.	546	n
	Grondexploitaties en vastgoedontwikkeling		
	Investerings- en bouwrijpmaken blijven achter bij de ramingen als gevolg van vertraging in gronduitgiften aan bedrijven (zie ook bij baten)	13.650	v
	Niet geraamde dotaties voorzieningen toekomstige verliezen. Het betreft de exploitaties Stadion, Fietsznfabriek en 3 kleinere Spoorzone-exploitaties..	2.800	n
	Vanwege lagere lasten is de oorspronkelijk geraamde activering negatief geworden (zie ook bij baten)	929	n
	Niet geraamde tekorten als gevolg van de een hogere interne doorberekening van stadsbedrijven	500	n
	Meer investeringen in projecten (verrekend met meeropbrengst verkopen Scheepmakersdijk)	419	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	352	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	6.203	v
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. mutaties reserves)	<u>8.516</u>	v
	Baten (exclusief mutaties reserves)		
5.2	<u>Wonen</u>		
	Wel geraamde maar nog ontvangen bijdragen aan projecten BLS middelen (zie ook lasten)	2.111	n
	Onjuiste begroting startersleningen (worden verstrekt via SVN, zie ook lasten)	250	n
	Onderbesteding isv wonen boven winkels a.g.v. vertraging projecten (zie ook lasten)	130	n
	Niet geraamde kosten Fuca, Projectkunstenaars, RBWS etc. (zie ook baten)	570	v
	Vrijval opgeheven balansposten oude regelingen volkshuisvesting	763	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	88	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.070	n
5.3	<u>Ruimtelijke ontwikkeling</u>		
	De proceskosten BDU waren in 2008 beperkt en zijn binnen de exploitatie binnen de bestaande budgetten verwerkt (budgettair-neutraal, zie ook lasten)	395	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	48	n
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	443	n
5.4	<u>Vastgoed</u>		
	Vastgoedbeheer:		
	T.b.v. de brede school en de schouwburg zijn meer subsidies en sponsorgelden ontvangen dan geraamd. (zie ook bij lasten)	1.983	v
	Minder gerealiseerde verkopen. Een aantal verkopen die voor 2008 waren gepland worden in 2009 gerealiseerd	654	n
	Hogere huuropbrengsten parkeerterreinen (Oudeweg en Mincklersweg) waarvan € 134.000 structureel.	182	v
	Meer omzettingen van erfpacht naar eigendom. Voor 2009 worden niet meer veel aanvragen verwacht	200	v
	Minder opbrengsten werken vastgoedbeheer (zie ook lasten)	980	n
	Grondexploitaties en vastgoedontwikkeling		
	Minder opbrengst verkopen grondexploitaties (zie ook lasten)		
	Investerings- en bouwrijpmaken blijven achter bij de ramingen als gevolg van vertraging in gronduitgiften aan bedrijven (zie ook bij lasten)	14.030	n
	Vanwege lagere lasten is de geraamde activering achterwege gebleven	620	n

<i>Meer overige baten (schadevergoedingen, bijdragen derden)</i>	640	v
<i>Meevallende eindwaardeprognoses voor de grondexploitaties</i>		
<i>Badmintonpad en Raaks</i>	1.670	v
<i>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</i>	230	v
Per saldo voordeel/nadeel op baten	11.380	n
Voordeel/nadeel totale baten (excl. mutaties reserves)	12.892	n
Totaal per saldo exclusief mutaties reserves	4.376	n
Toevoeging aan reserves		
<u>Vastgoedbeheer</u>		
<i>Reserve boven boekwaarde: minder verkopen bezit</i>	854	v
<i>Reserve Grex: verkoop W. Dreesmanplantsoen pas in 2009 gerealiseerd.</i>	1429	v
<u>Grondexploitaties en vastgoedontwikkeling</u>		
<i>Fonds Omslagwerken Waarderpolder: meer toegevoegde rente</i>	105	n
<i>Reserve Grex: verbeterde CW eindprognose aantal grexen</i>	1408	n
<i>Reserve Grex: meer omzetting erfpachten in eigendom</i>	196	n
<i>Reserve Grex: inflatiecorrectie voorziening toekomstige verliezen</i>	263	n
Resultaat toevoegingen aan reserves	311	v
Onttrekking aan reserves		
<u>Vastgoedbeheer</u>		
<i>Reserve bouw VMBO-scholen: kosten beheer te verkopen scholen</i>	469	v
<i>Diverse posten (<€ 100.000 per post) per saldo</i>	18	v
<u>Grondexploitaties en vastgoedontwikkeling</u>		
<i>Reserve Grex: verslechterde CW eindprognose aantal grexen</i>	2533	v
<i>Inhoudelijke toelichting (let op bestuurlijk relevante bewoordingen)</i>	11	n
Resultaat onttrekkingen aan reserves	3.009	v
Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.320	v
Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	1.055	n

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Commissie Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuille(s) Cultuur, Economische Zaken en Stads promotie
Afdeling(en) Stadszaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Behoud en versterking economisch, cultureel, toeristisch en recreatief klimaat.

Haarlem is strategisch gelegen nabij Amsterdam, Schiphol en de kustzone, heeft een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een prachtige monumentale binnenstad met tal van voorzieningen en is redelijk goed bereikbaar per openbaar vervoer en met de auto. De aantrekkelijkheid van Haarlem komt onder meer tot uiting in de woonaantrekkelijkheidsindex, waar Haarlem in 2008 na Amsterdam en Utrecht de derde plaats inneemt.

De gemeente voert een actief kunst- en cultuurbeleid, wat in 2008 heeft geresulteerd in de titel Kunststad van het Jaar. De rijkdom aan erfgoed, en de uitgebreide culturele infrastructuur hebben een (inter)nationale en (boven)regionale betekenis. Dit komt ook doordat Haarlem investeert in monumenten, evenementen en recreatieve voorzieningen.

De gemeente biedt ruimte voor bedrijven in stadsplanologie, herstructureringsgebieden en bedrijfsverzamelgebouwen en is hierin leidend en/of faciliterend naar de markt. Ook zet de gemeente zich in voor een goed ondernemingsklimaat door adequate dienstverlening en het

faciliteren van innovatiekracht en de creatieve sector (met voorbeelden als de campagne NieuwHaarlem, het innovatieplatform en het duurzaamheidsprogramma).

Haarlem beschikt over een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking en is traditioneel sterk in kansrijke kennisindustrie, zakelijke dienstverlening en creatieve industrie. Versterking van het economisch klimaat is noodzakelijk om voldoende werkgelegenheid in Haarlem ook op langere termijn te garanderen, om de toeristische wervingskracht te behouden of te vergroten, maar vooral ook om een dynamische stad te blijven, waar het goed wonen, werken en recreëren is.

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
Plaats in rangorde woonaantrekkelijkheids-index ¹ (1 = het beste)	5 (2005)	5	3	Atlas van gemeenten

¹De woonaantrekkelijkheidsindex laat zien hoe aantrekkelijk een gemeente wordt gevonden om te wonen. In de index zijn 8 factoren opgenomen: de bereikbaarheid van banen, het culturele aanbod (podiumkunsten), veiligheid, het aandeel koopwoningen in de woningvoorraad, de bereikbaarheid van natuurgebieden, de kwaliteit van het culinaire aanbod, de aanwezigheid van een universiteit en het historische karakter van de stad (% woningen gebouwd voor 1945). De score op deze index is daarmee niet alleen afhankelijk van de inspanningen van programma 6, maar ook van andere programma's, in het bijzonder de programma's 2, 5 en 8.

Beleidsveld 6.1 Economie

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Ruimte voor bedrijven	De fysieke vestigingsmogelijkheden voor ondernemers zijn uitgebreid met bedrijfsverzamelgebouwen (Postkantoor, Greinerschool, Rode en Blauwe baronnen).	VNU heeft in 2008 besloten om naar Amsterdam te verhuizen en niet in Haarlem te blijven.	☹️
2. Goed ondernemingsklimaat	Nieuwe bedrijfsverzamelgebouwen, campagne NieuwHaarlem en symposium, 1200 startende ondernemers in 2008; facilitering nieuwe businessnetwerken, verbetering ondernemersloket (zie onderliggende prestaties) en bijdrage Centrum Management Groep.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Aantal arbeidsplaatsen	68.083 (2005)	68.300	67.565	LISA
2. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid ondernemers	6,3 (2005)	-	6,7 (2007) ¹	Benchmark Ministerie van Economische Zaken

¹De benchmark ondernemersklimaat vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007. Toen was het rapportcijfer 6,7 (0,2 boven het streef rapportcijfer van 6,5 in 2009). In 2009 zal de benchmark opnieuw plaatsvinden en komen er nieuwe gegevens beschikbaar.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Vergroten areaal bedrijventerrein	In 2008 is de herstructurering van het regionale bedrijventerrein van 22 ha. Het Polanenpark (gemeente Haarlemmerliede), grenzend aan de Waarderpolder, gestart met een sanering.	Schoterbrug en verbreden Waarderweg worden in 2009 opgeleverd.	😊
1b. Versterking detailhandelaanbod	De uitvoering van het 2e convenant binnenstad 2007-2012 voor de versterking van het detailhandelaanbod in de binnenstad loopt volgens planning. Buiten de binnenstad wordt gewerkt aan de versterking van het detailhandelaanbod in de kop van Haarlem-Noord (Marsmanplein), Haarlem	De status van beste winkelstad van Nederland is Haarlem na 12 jaar kwijtgeraakt aan Nijmegen die 1 winkelsoort meer had. Met de nieuwe winkels in de Raaks en Brinkmann en de nieuwe parkeergarage Raaks en Nieuwe Gracht voor een betere parkeer-	😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	Zuid-West (EKP-Westergracht), Haarlem-Oost (Pr.Beatrixplein) en Schalkwijk (Schalkstad) Voor de voortgang in de samen veilig ondernemenprojecten wordt verwezen naar programmalijn veiligheid.	bereikbaarheid van de binnenstad is de ambitie op termijn deze status weer terug te krijgen. In 2008 zou het ondernemersfonds worden gerealiseerd, dit is nog niet gebeurd.	
1c. Meer bedrijfsverzamelgebouwen	De resultaten overstijgen de prestatieafspraken. In het postkantoor aan de Gedempte Oude Gracht is ca. 1.000 m ² ingericht als bedrijfsverzamelgebouw voor starters en doorstarters in de creatieve industrie (15 bedrijven) en het Leerbedrijf Gnr8 van INHolland. Het kantoorgebouw hoek Westelijke Randweg / Leidsevaart is voor minimaal 3 jaar ingericht als bedrijfsverzamelgebouw van ruim 3.000 m ² met tal van ondersteunende voorzieningen (70 bedrijfjes). Ymere renoveert de voormalige Greinerschool. Hier wordt naast de atelierfunctie een bedrijfs-verzamelgebouw gerealiseerd van 1.000 m ² voor startende en doorstartende bedrijven (stimuleren wijkeconomie). In de Waarderpolder zijn diverse initiatieven in gang gezet. Bij Fortress op Nieuwe Energie en INOG (Blauwe en Rode Baronnen) worden bedrijfsverzamelgebouwen gerealiseerd die huisvesting zullen bieden aan kleine en middelgrote bedrijven.		😊
1d. Vernieuwing kantorenaanbod	De projectopdracht Oostpoort-2 is vastgesteld. Er is een start gemaakt met de kantoormonitor. In bestemmingsplannen wordt meer ruimte toegestaan voor kantoren.	De realisering van de door Bouwfonds/MAB in 2008 geplande nieuwe kantoren van 8.000 m ² op het terrein van de Mariastichting is vertraagd. Het is niet gelukt om VNU in Haarlem, maar wel in de Metropoolregio Amsterdam te faciliteren met een nieuwe huisvesting.	😊
2a. Verbeteren dienstverlening	Met de start in 2008 van de nieuwe gemeentelijke organisatie is ook het ondernemersloket voor de klant herkenbaar en duidelijk versterkt. Het digitale loket, een belangrijk instrument van de gemeentelijke dienstverlening, is ook sterk verbeterd. In 2008 vond ook het project Ondernemend Werven plaats, waarmee ondernemers bij hun vestigingsoriëntatie worden ondersteund. Het HOST (Haarlems Ondernemers Service Team) organiseert het intern-gemeentelijke proces (afstemming, stroomlijning) bij de afwikkeling van vragen en regelgeving van de professionele klant. De gemeente werkt toe naar de vereenvoudiging van de regelgeving en daarmee mogelijk tot lastenverlichting van de klant.		😊
2b. Relatiebeheer	De gemeente draagt bij aan diverse relatiernetwerken zoals Netwerk 023, het netwerk voor creatieve jonge ondernemers. Met de campagne NieuwHaarlem beoogt de gemeente in samenwerking met de Kamer van Koophandel en de Industriekring Haarlem het vestigingsklimaat in de regio Haarlem, met name voor de innovatieve bedrijven, op een hoger niveau te tillen. Met de samenwerking binnen de metropoolregio		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	Amsterdam (CCAA, creatieve as, Amsterdam Partnes enz.) positioneert Haarlem zich als belangrijk economisch centrum binnen de Randstad Noordvleugel.		
2c. Startersprojecten	De nota startersbeleid is in voorbereiding. De vijfde editie van de Haarlemse start, wedstrijd voor startende ondernemers was succesvol. De wedstrijd die met brede steun van sponsors uit het bedrijfsleven is georganiseerd, heeft 35 bedrijven en dito startersinitiatieven getrokken. De kick-off en de finale in de Philharmonie waren grootschalige evenementen die brede belangstelling trokken.		😊
2d. Verbinden onderwijs en arbeidsmarkt	Het Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs Zuid-Kennemerland is opgericht, ter versterking van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Alle partijen (onderwijsinstellingen, UWV, CWI, KvK, MKB, gemeente, werkgevers) zijn hierbij betrokken en wisselen ervaring en expertise uit.		😊
2e. Bevorderen innovatie en creativiteit	Het innovatieprogramma in de Waarderpolder is succesvol en wordt voortgezet (50 bedrijven hebben deelgenomen). De campagne NieuwHaarlem en het symposium als kick-off levert een impuls aan de innovatiekracht van het Haarlemse bedrijfsleven. De contacten met InHolland, met name met de opleiding Media & Entertainment Management, hebben onder meer geleid tot de oprichting Gnr8, het Leerbedrijf voor de creatieve industrie. Door de deelname aan onder meer de Kenniskring Amsterdam, de Amsterdamse Innovatiemotor, trekker van de Creatieve As, CCAA, iMMovator, profileert Haarlem zich steeds nadrukkelijker als stad waar innovatieontwikkeling en creatief ondernemerschap een vooraanstaande positie hebben.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal hectare nieuwe regionale bedrijfsterreinen (OPH 43)	0 (2004)	-	22 hectare beschikbaar	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal hectare nieuw geherstructureerd bedrijventerrein (OPH 42)	0 (2004)	-		Gemeentelijke registratie
1a. Congestie in Waarderpolder en toeleidende wegen in gemiddelde reistijd 5 routes naar Schalkwijk (OPH 51)	9 min. 41 sec. (2005)	-	9 min. 41 sec.	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal aangiften op 1 (binnenstedelijk) bedrijventerrein (OPH 44)	(2005)	-		Centrale gegevensbron Rijk
1b. Oplevering herstructurering wijkwinkelcentra	-	-	0	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal delicten in wijkwinkelcentra (OPH 43)	-	-		Centrale gegevensbron Rijk

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1c. Aantal m2 nieuwe bedrijfsverzamelgebouwen (OPH 48)	0 (2004)	-	1.500	Gemeentelijke registratie
1d. Aantal vierkante meters nieuwe kantoren	0 (2005)	8.000	0	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal nieuwe (door)starters (OPH50)	0 (2005)	-	1.200	Gemeentelijke registratie
2e Vraagbundelingstraject gericht op aansluiten instellingen en bedrijven op breedband	0 (2005)	-	221	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.2 Cultuur en Erfgoed

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Gevarieerd basisaanbod	De culturele basisinfrastructuur met onder meer de musea, cultuurpodia en amateurkunst in Haarlem is verder versterkt. Op 14 mei 2008 heropende de Stadsschouwburg na een jarenlange ver(nieuw)bouwoperatie, als laatste van de vier cultuurpodia. De officiële opening werd op 26 september 2008 door HKH Prinses Máxima verricht. De openingsvoorstelling was de première van de speciaal voor deze gelegenheid gecomponeerde theatrale musicalproductie 'Batte'. Haarlemmers waarderen het culturele aanbod met het rapportcijfer 7,4.		😊
2. Goed productieklimaat	Haarlem heeft 81 ateliers in eigen bezit en stimuleert het tijdelijke gebruik van ruimten door kunstenaars. Daarnaast zijn er ondersteuningsmogelijkheden voor producties via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem.	Het stapsgewijs onderbrengen van het beheer van werk- en oefenruimten voor kunstenaars bij de atelierbeheersstichting is niet gerealiseerd.	😊
3. Deelname aan kunst & cultuur	De bezoekersaantallen van de musea en cultuurpodia zijn in 2008 vrijwel alle gestegen, zie het schema met effectindicatoren hieronder. Met de campagne 'Haarlem Cultuur 2008' is het imago van Haarlem als aantrekkelijke cultuurstad verder versterkt. De website www.haarlemcultuur.nl kende een vervijfvoudiging van het aantal bezoekers (50.000 per maand).		😊
4. Behoud en benutting erfgoed	Voorbereiding aanwijzing 700 nieuwe gemeentelijke monumenten (in totaal 2.250 panden), waardoor eigenaren meer bewust zijn van de cultuurhistorische waarde van hun pand. De drie in 2002 uit het Frans Hals Museum gestolen 17 ^{de} -eeuwse meesterwerken zijn teruggevonden en door de gemeente teruggekocht van de verzekeringsmaatschappij.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in	7,4 (2007)	-	7,4	Omnibusonderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
Haarlem (rapportcijfer)				
2. Aantal amateurverenigingen	62 (2005)	61	54	Gemeentelijke registratie
2. Aantal leden amateurverenigingen	2.226 (2005)	2.150	2.189	Gemeentelijke registratie
3. Aantal bezoekers Philharmonie ¹	29.855 (1999) ²	81.200	81.729	Philharmonie
3. Aantal bezoekers Schouwburg ¹	89.962 (2002) ²	-	52.053	Schouwburg
3. Aantal bezoekers Toneelschuur ¹	64.200 (2002) ²	110.000	108.986	Toneelschuur
3. Aantal bezoekers Patronaat	64.528 (2002) ²	120.000	137.000	Patronaat
3. Aantal cursisten Muziek-centrum Zuid-Kennemerland	1.866 (2005)	2.100	2.541	Muziekcentrum Zuid-Kennemerland
3. Aantal cursisten Kreater	708 (2005)	800	860	Kreater
3. Aantal bezoekers Frans Hals Museum en de Hallen	104.686 (2005)	105.000	139.695	Frans Hals Museum
3. Aantal bezoekers Teylers Museum	95.103 (2006)	-	90.149	Teylers Museum
3. Aantal leden Stadsbibliotheek Haarlem	41.643 (2006)	41.000	39.650	Stadsbibliotheek
3. Aantal bezoeken (fysiek en digitaal) aan Stadsbibliotheek	Ca. 1.080.000 (2006) ³	-	1.180.220	Stadsbibliotheek

¹ Bij deze podia worden de bezoekersaantallen niet per kalenderjaar maar per seizoen bijgehouden. Zo hebben gegevens over het jaar 2008 betrekking op het seizoen 2007/2008.

² Bij deze podia is voor de nulmeting het laatste seizoen/ jaar in het oude gebouw gekozen.

³ Dit cijfer is een optelling van een schatting van het aantal fysieke bezoeken (ca. 800.000) aan de vestigingen en het totale aantal digitale bezoeken (280.000) (beide van leden en niet-leden).

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Faciliteren en subsidiëren basisinstellingen	De verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek Haarlem en het Frans Hals Museum per 1 januari 2009 is voorbereid. De Stichting Stadsbibliotheek Haarlem en Omstreken is opgericht per 1 juni 2008, de stichting is gefuseerd met de bibliotheek Heemstede. De Stichting Frans Hals Museum De Hallen Haarlem is per 1 januari 2009 een feit. De collectie en de gebouwen van het Frans Hals Museum blijven eigendom van de gemeente. De nieuwe Cultuurnota Haarlem 2009-2012 is voorbereid, waarin de culturele basisinfrastructuur van Haarlem is ondersteund.		😊
1b. Heropening Stadsschouwburg	Op 26 september 2008 is de feestelijke heropening verricht door HKH Prinses Máxima.		😊
1c. Nieuw depot Frans Hals Museum	Verkenning naar huisvesting op terrein Nieuwe Energie. Programma van eisen (PVE) is opgesteld.	Huisvesting van het nieuwe depot op de locatie Minckelersweg is niet gerealiseerd. Het depot is meegenomen in de bouwplannen van het nieuwe Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd op het Nieuwe Energieterrein.	😞
2a. Intensivering Cultuur Stimuleringsfonds	De deelname van Haarlem aan het nationale Fonds voor Cultuurparticipatie is voorbereid, met uitbreiding van middelen		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	voor het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem. In 2008 zijn bij het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem 97 aanvragen ingediend, waarvan er 65 (deels) zijn gehonoreerd. Kleine culturele organisaties en initiatieven hebben 33 projecten bij het Cultuurstimuleringsfonds aangevraagd en daarvan zijn er 25 gehonoreerd.		
2b. Versterking productiemogelijkheden amateurs	Amateurkunstinitiatieven kunnen een beroep doen op projectsubsidies via het CSF, naast de ontvangst van de reguliere basissubsidie. Amateurkunstverenigingen hebben 32 projecten aangevraagd en daarvan zijn er 28 gehonoreerd. Zo nodig zijn de organisaties geadviseerd over de aanvragen.		😊
2c. Atelierbeheer naar externe partij		Niet gerealiseerd. Met corporaties wordt gesproken over het overnemen van taken op het gebied van beheer van atelierverzamelgebouwen.	😞
3a. Project Haarlem 2008	De campagne 'Haarlem Cultuur 2008' is uitgevoerd. Veel culturele instellingen kenden een toename van het aantal bezoekers. Hoogtepunt was de heropening van de Stadsschouwburg. Mede dankzij de campagne werd Haarlem door Stichting Kunstweek uitgeroepen tot 'Kunststad van het Jaar'. Deze prijs is voor de gemeente die relatief het meeste doet aan beeldende kunst. Een tweede serie van vier Kleinschalige Kunstprojecten is gerealiseerd in het kader van de campagne 'Haarlem Cultuur 2008'.		😊
3b. Uitvoeren en vernieuwen Actieplan Cultuurbereik	Het Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 is uitgevoerd. Deelname van de gemeente Haarlem aan het nationale Fonds voor Cultuurparticipatie is voorbereid. In samenwerking met de Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad Haarlem heeft een debat plaatsgevonden over cultuurparticipatie, met een focus op Schalkwijk. Een pilot voor de 'toegankelijkheids-regeling' cultuur is in 2008 uitgevoerd. Houders van de Haarlem Pas hebben speciale cultuurcheques uitgereikt gekregen voor indiening bij culturele instellingen.		😊
3c. Oprichten CCVT	De raad heeft een voorbereidingskrediet verleend voor de huisvesting van het toekomstig Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd op twee locaties: een hoofdvesting op het Nieuwe Energie-terrein en een dependance in Schalkwijk. Het college heeft besloten de gemeenschappelijke regeling Muziekcentrum Zuid-Kennemerland om te vormen tot de Stichting MZK.		😊
4a. Gemeentelijke monumenten op orde	De raad heeft ingestemd met het aanwijzen van 700 nieuwe gemeentelijke monumenten (2.250 panden) in de periode 2009-2011. Dit biedt mogelijkheden voor bescherming en beter onderhoud van deze panden.		😊
4b. Stimuleren goed onderhoud	Overleg met eigenaren een informatie-bijeenkomst over nieuwe gemeentelijke monumenten heeft plaatsgehad. Eigenaren		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	zijn meer bewust gemaakt van de relatie tussen goed onderhoud en de cultuurhistorische waarde van hun pand.		

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1b. Open Stadsschouwburg	-	1	1	Gemeentelijke registratie
1c. Nieuw depot voor het Frans Hals Museum	-	1	-	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal aanvragen Cultuurstimuleringsfonds (CSF)	93 (2006)	150	97	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	105	65	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen amateurs CSF	10 (2006)	70	28	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen van/voor jongeren CSF	8 (2006)	8	6	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal toekenningen van/ voor allochtonen CSF	4 (2006)	4	2	Gemeentelijke registratie
2a. Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd (CCVT)	-	-	-	Gemeentelijke registratie

¹ In 2008 is er slechts één aanvraagronde geweest voor het CSF. Met ingang van 2009 zijn er drie aanvraagronden per jaar, waardoor het aantal aanvragen en toekenningen naar verwachting weer zal toenemen.

Beleidsveld 6.3 Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Meer toerisme en recreatie	- Het Nederlands toerisme naar Haarlem is gestegen van 2007 (1.089.000 bezoekers) naar 2008 met 31.000 bezoekers tot 1.120.000 bezoekers. Het aantal bezoeken aan Haarlem is in 2008 ten opzichte van 2007 gedaald. In 2007 waren er 2.758.000 bezoeken. In 2008 waren er 2.652.000 bezoeken. Er komen dus meer bezoekers naar Haarlem maar ze komen minder vaak. - Het aantal toeristische overnachtingen (hotels, camping) is gestegen met circa 19.000 in 2007 vergeleken met 2006 tot 286.313 overnachtingen. Cijfers voor 2008 komen medio 2009 beschikbaar. - De toeristische infrastructuur is uitgebreid (museumboot, opening schouwburg, kansentaart watertoerisme, opening Sapla, ingebruiknemen Gedempte Oude Gracht).	-Parkeerplaatsen voor touringcars zijn niet uitgebreid.	😊
2. Goed aanbod evenementen en goede promotie van Haarlem	In 2008 is een evenementenmanager aangesteld. In 2008 heeft de gemeente in samenwerking met Kamer van Koophandel de evenementenmonitor uitgebracht. Nieuw waren de campagnes Haarlem Cultuur 2008 en NieuwHaarlem. In 2008 is gewerkt aan de totstandkoming van City Marketing Haarlem.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Aantal extra dagbezoeken (OPH 49)	0 (2005)	-	Ten opzichte van 2004 zijn er in 2008 meer dan 100.000 bezoekers bijgekomen. Zie doel 1.	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
1. Aantal extra verblijfstoeristen (OPH 50)	0 (2005)	-	Ten opzichte van 2004 zijn er 66.000 extra toeristische overnachtingen in 2007.	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Bevorderen waterrecreatie	Kansenkaart Watertoerisme is opgesteld. College heeft Koers Plan van Aanpak bepaald voor komende 3 jaar. Geld beschikbaar gesteld voor sanitaire voorzieningen en electra en watertappunten.	Plan van Aanpak Watertoerisme is vertraagd. Dit wordt opgeschoven naar 1 ^e helft 2009.	☹
1b. Faciliteren recreatieve routestructuren	Het fietsknooppuntensysteem voor de regio Zuid Kennemerland is voorbereid en gereed om te worden aanbesteed. Uitvoering zal in 2009 plaatsvinden. Een startoverleg heeft plaatsgevonden betreffende de wandelroute langs de Hekslootpolder en volkstuincomplex in Haarlem Noord.		😊
1c. Realisatie fysieke infrastructuur verblijf bezoekers	Kampeernotitie is vastgesteld. Conform Structuurplan 3 plekken voor campings, te weten Veerplas, Schouwbroekersplas en nabij Schoterbos. Kampeerverzoeken in openbaar gebied gaan voortaan via APV. Hengelsportvereniging heeft ontheffing gekregen voor kamperen bij het nachtvisseren.	Stadscamping Veerplas staat voor 2009 gepland. Camperplaatsen zijn nog niet gerealiseerd. Het is moeilijk hiervoor plekken aan te wijzen. Saplaza neemt mogelijk bij de stadscamping Veerplas enkele camperplaatsen mee.	☹
1d. Realisatie recreatieve groenvoorzieningen	Structureel onderhoud volkstuinencomplex Poelpoldervreugd is geregeld. Subsidie-aanvraag bij Rijk is ingediend voor uitbreiding van volkstuinencomplex Poelpoldervreugde (schooltuinen en uitbreiding volkstuinen). Met het resterende achterstallig onderhoud op gemeentelijke volkstuinencomplexen is in 2008 gestart.		😊
2a. Uitvoering evenementenbeleid	De in 2008 aangestelde evenementenmanager heeft vele evenementen gefaciliteerd. Door 1 contactfunctionaris blijkt het proces (oa. mbt. vergunningen en veiligheid) beter en integraler te verlopen. Evenementenorganisaties weten bij wie ze terecht kunnen. De evenementenmonitor is opgezet; hieruit blijkt de waardering van het publiek voor de Haarlemse evenementen: een gemiddeld rapportcijfer van 7,8 voor alle grote evenementen in Haarlem.		😊
2b. Eén city-marketingorganisatie	In 2008 is City Marketing Haarlem gerealiseerd. Deze organisatie komt voort uit de VVV en Haarlem Promotie. Met de		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	nieuwe citymarketing-organisatie kan Haarlem zich nog beter profileren.		
2c. Promotiecampagnes	In 2008 zijn diverse promotiecampagnes gevoerd zoals: Haarlem smaakt naar meer, Haarlem Cultuur 2008, NieuwHaarlem en congrespromotie.		😊
2d. Bevorderen samenwerking met Amsterdam	Haarlem neemt deel aan samenwerkingsverbanden in de Metropoolregio: Amsterdam Partners, Amsterdam Plus, PRES, Kenniskring Amsterdam, CCAA, Amsterdam Cruiseport.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Nautisch kwartier Scheepmakersdijk	0 (2005)	-		Gemeentelijke registratie
1c. Stadscamping	0 (2005)	-		Gemeentelijke registratie
2b. City Marketing Haarlem	0 (2005)	realisatie	1	Gemeentelijke registratie

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
6.1	Economie	1.734	471	1.042	1.003
6.2	Cultuur en erfgoed	27.586	29.696	28.686	30.511
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	1.554	1.801	1.68	2.080
Totaal lasten		30.874	31.968	31.408	33.595
Baten (exclusief mutaties reserves)					
6.1	Economie	1.339	-	-	522
6.2	Cultuur en erfgoed	3.633	5.538	2.361	3.767
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	432	470	445	862
Totaal baten		5.404	6.008	2.806	5.152
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		25.470	25.960	28.602	28.443
Toevoeging aan reserves		373	18	396	533
Kunstaankopen en toegepaste monumentale kunst					
Onttrekking aan reserves		45	25	404	426
Kunstwerken, beeldende kunst, toegepaste monumendale kunst en toegepaste monumentale kunst					
Saldo inclusief mutaties reserves		25.798	25.953	28.594	28.549

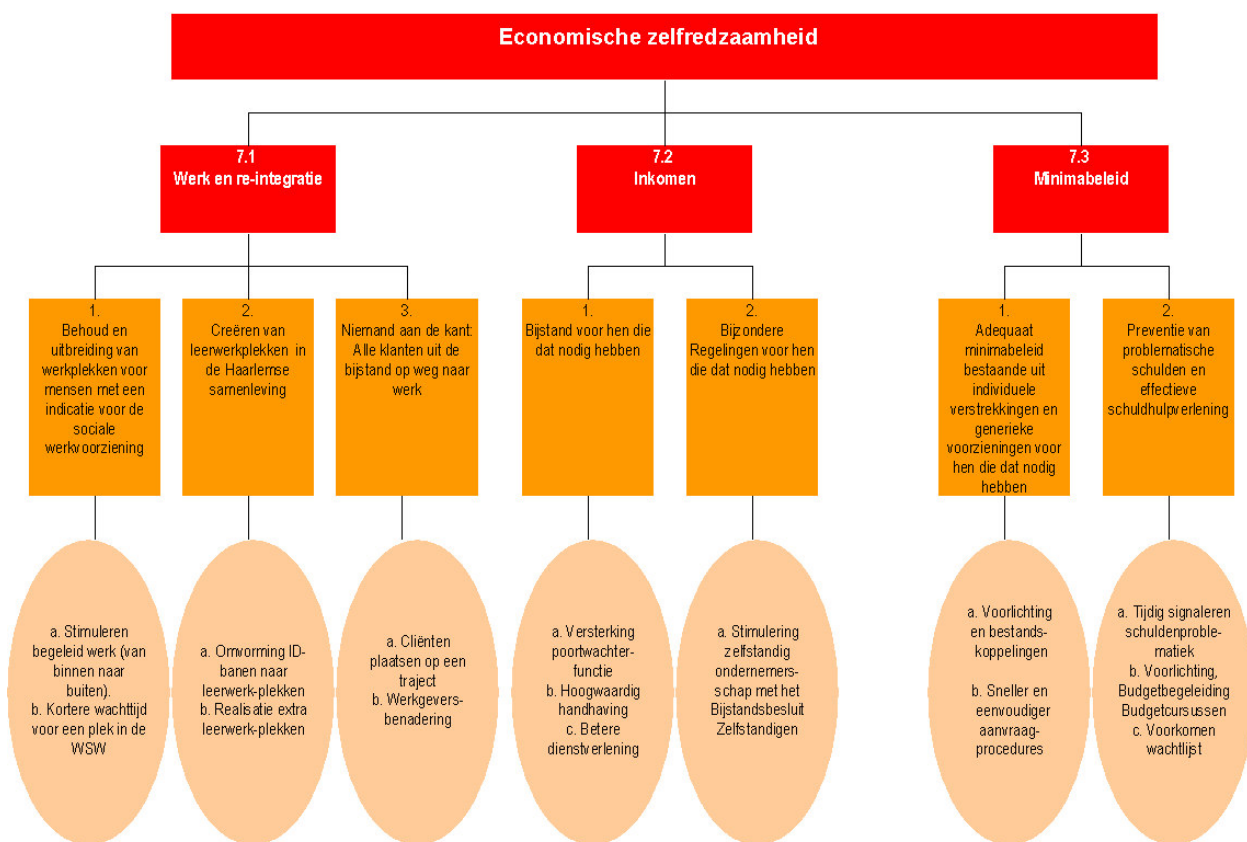
(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>		
6.1	<u>Economie</u> Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	39	v
6.2	<u>Cultuur en erfgoed</u> Hogere lasten Frans Halsmuseum zijn tengevolge van een gewijzigde manier van administreren ontstaan, waarbij baten en lasten van tentoonstellingen bruto worden verantwoord. Dit leidt tot hogere lasten (€ 853.000) en tot hogere baten (€ 853.000). Daarnaast zijn er hogere frictiekosten verzelfstandiging (conform raadsbesluit) van € 89.000 en hogere lasten van interne uren van € 221.000 (budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer). Diverse overige verschillen bedragen per saldo € 82.000 negatief Het geraamde bedrag voor de kosten van de ateliers betreft een saldobedrag In de rekening zijn lasten en baten apart zichtbaar gemaakt. Er hebben geen subsidieverstrekingen isv wonen plaatsgevonden. Subsidie woonconsumenten loopt af. In 2009 niet meer geraamd. Voorziening claim Philharmonie Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	1.245 120 143 271 332	n n v n n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	1.825	n
6.3	<u>Toerisme, recreatie, evenementen en promotie</u> Extra lasten BDU pijler Economie als gevolg van het inlopen van projectachterstanden afgelopen jaren. Kosten worden gedekt uit BDU-middelen (zie ook baten) Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	417 17	n v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	400	n
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. Mutaties reserves)	2.187	n
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>		
6.1	<u>Economie</u> Dekking BDU Facilitering Bedrijfsleven De rijksbijdragen (€ 583.658) zijn geraamd bij dienstverlening (beleidsveld 1.3). De kosten (€ 583.658) zijn wel begroot en geboekt binnen dit beleidsveld.	522	v
6.2	<u>Cultuur en erfgoed</u> Hogere baten Frans Halsmuseum (zie ook lasten), tengevolge van bruto Verantwoorden van € 853.000. Daarnaast bedragen de diverse overige verschillen per saldo € 197.000 voordelig. Het geraamde bedrag voor de kosten van de ateliers betreft een saldobedrag In de rekening zijn lasten en baten apart zichtbaar gemaakt. Er hebben geen subsidieverstrekingen woonhuismonumenten plaatsgevonden Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	1.050 146 143 353	v v n v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.406	v
6.3	<u>Toerisme, recreatie, evenementen en promotie</u> Hogere BDU- bijdrage pijler economie ter dekking van de extra lasten als gevolg van het inlopen projectachterstanden afgelopen jaren (zie ook lasten) Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo	417	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	417	v
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. Mutaties reserves)	2.346	v

Totaal per saldo exclusief mutaties reserves	159	v
Toevoeging aan reserves	137	n
Resultaat toevoegingen aan reserves	137	n
<i>Kunstaankopen toegepaste monumentale kunst</i>		
Ottrekking aan reserves		
<u>Inlopen achterstand onderhoud gemeentebouwen</u> <i>Betreft Janskerk, raadsbesluit 141/2008.</i>	22	v
Resultaat onttrekkingen aan reserves	22	v
Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	115	n
Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	45	v

Programma 7 Werk en Inkomen

Commissie Samenleving
(Coördinerende) Portefeuille(s) Sociale Zaken
Afdeling(en) Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Economische zelfredzaamheid.

De beperking van de instroom door een versterking van de poortwachtersfunctie, de gunstige economische omstandigheden gedurende een groot gedeelte van het jaar, de bekendheid van het hoogwaardig handhaven, de inzet van het instrument Workfirst en de re-integratieactiviteiten hebben er toe geleid dat de afhankelijkheid van een uitkering volgens de Wet werk en bijstand (Wwb) voor personen onder de 65 jaar verder is gedaald. Door de bestandskoppeling met en de uitbesteding aan de Sociale Verzekeringsbank is het volume van het cliëntenbestand Wwb 65+ toegenomen.

De Wet sociale werkvoorziening (Wsw) blijkt voor veel mensen een eindstation te zijn. Er stromen niet veel Wsw'ers door naar regulier werk. Door financiering vanuit het Werkdeel Wwb zijn 50 extra plaatsen gecreëerd voor bijstandsgerechtigden met een Wsw-indicatie. In totaal werken 340 cliënten in een of

andere vorm van gesubsidieerde arbeid. Er zijn geen wijzigingen met betrekking tot het beleid inzake de resterende ID-banen aangebracht.

Ook in 2008 is het werkdeel Wwb volledig benut.

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
Aantal bijstandsccliënten 18-64 jaar	3.147 (2006) ¹	2.650 ²	2.458	Gemeentelijke registratie
% Haarlemmers dat geen beroep doet op inkomensondersteunende maatregelen omdat zij hiervan niet op de hoogte zijn, van totaal aantal Haarlemmers dat hier geen gebruik van maakt maar wel denkt hier recht op te hebben	41% (2003)	30%	40% Attentie n=35 (14 van de 35 weten het niet)	Omnibusonderzoek

¹De nulmeting 2006 is inclusief cliënten Wwb 65+.

²De streefwaarden voor 2008 en verder zijn in de programmabegroting 2009-2013 verder neerwaarts bijgesteld op basis van het nieuwe bestuursakkoord tussen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Dat betekent dat de streefwaarde voor 2008 inmiddels 2.400 bedraagt.

Beleidsveld 7.1 Werk en re-integratie

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening	De taakstelling van 719 plaatsen is gerealiseerd. Door middel van een loonkostensubsidie via het werkdeel Wwb kunnen 50 Wwb-ers vooruitlopend op een Wsw-werkplek toch bij Paswerk aan de slag.		😊
2. Creëren van leerwerkplekken in de Haarlemse samenleving	In 2008 zijn 75 personen geplaatst op een leerwerktraject bij het Midden en Kleinbedrijf (MKB).	Voor het creëren van leerwerkplekken dient de verordening re-integratie te worden aangepast. De commissie heeft behandeling van de verordening echter uitgesteld.	😐
3. Niemand aan de kant: alle klanten uit de bijstand op weg naar werk	Een groot gedeelte van onze cliënten is in beeld en zit op een traject. Nog niet het gehele bestand heeft een trajectplan, maar conform de uitgangspunten wordt dit in 2009 afgerond.		😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Stimuleren begeleid werk (van binnen naar buiten)	Een aantal Wsw'ers met de indicatie Begeleid Werken is na een voorlichtingsbijeenkomst actief benaderd. De eerste Wsw'ers zijn inmiddels in traject voor Begeleid Werken.	Ondanks onze inspanningen is ons streven van 15% begeleid werkende Wsw cliënten niet gerealiseerd.	😞
1b. Kortere wachttijd voor een plek in de Wsw	Het aantal cliënten dat op de wachtlijst staat voor een plek in de Wsw is ten opzichte van mei 2007 bijna gehalveerd.	De gemiddelde wachttijd is op hetzelfde niveau gebleven door de door het Rijk aangekondigde verlaging van de taakstelling in 2009.	😐
2a. Omvorming ID-banen naar leerwerkplekken		In de raad is geen draagvlak voor de voorstellen van B&W. In deze bestuursperiode zullen er derhalve geen	😞

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
		wijzigingen worden aangebracht met betrekking tot de resterende ID-banen.	
2b. Realisatie extra leerwerkplekken	Uitgesteld tot 2009 in verband met vaststellen nieuwe verordening Re-integratie		☹️
3a. Cliënten plaatsen op een traject	Een groot gedeelte van onze cliënten is in beeld en zit op een traject.		😊
3b. Werkgeversbenadering	Onze eigen werkgeversbenadering heeft in de vorm van Bureau & Werk, onderdeel van SoZaWe, in 2008 goede resultaten behaald: van de eerste 139 kandidaten zijn er inmiddels 48 geplaatst op reguliere arbeid en zijn er nog 66 in bemiddeling.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. % Wsw-cliënten dat begeleid werkt	2% (augustus 2007)	15%	3%	Paswerk
1b. Gemiddelde wachttijd Wsw	2 jaar (2006)	1 jaar	2 jaar	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal cliënten op wachtlijst Wsw	270 (mei 2007)	200	147	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal cliënten geplaatst op een leerwerkplek	0	150	75	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal deelnemers aan Work First	221 (2006)	400	233	Gemeentelijke registratie
3a. % Wwb-cliënten met een lopend traject	40%(2006)	70%	71%	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 7.2 Inkomen

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Bijstand voor hen die dat nodig hebben	Medio 2008 is de Wwb 65+ uitbesteed aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Het bestand was in de eerste helft van het jaar gestegen van 249 naar 262 bijstandsccliënten 65+. Doordat de SVB direct kan constateren of een cliënt onder het bijstandsniveau zit wordt een mogelijke drempel weggehaald en onbekendheid bestreden. Hierdoor heeft een verdere stijging plaatsgevonden. De ingeslagen weg om, door een actief reïntegratiebeleid, economische zelfredzaamheid te bevorderen door arbeidsdeelname, heeft zich voortgezet en uit zich in een verdere daling van het bestand Wwb 65+. De laatste maanden van 2008 laten echter een stagnatie zien in deze daling.		😊
2. Bijzondere regelingen voor hen die dat nodig hebben	Het bestand bijzondere regelingen is met name door een toename IOAW/IOAZ licht gestegen		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Aantal bijstandsccliënten 65+	243 (2006)	280	281	Gemeentelijke registratie
1. Preventiequote	37% (2006)	41%	53%	CWI

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Versterking poortwachterfunctie	De preventiequote CWI geeft aan dat meer dan de helft van de personen die aan aanvraag Wwb wilden indienen, bij de poort aan het werk worden geholpen voordat de bijstandsuitkering gaat lopen. Daarnaast is er ook regelmatig sprake van recht op voorliggende voorzieningen.		😊
1b. Hoogwaardige handhaving	De samenwerking in de keten is versterkt; er wordt in diverse projecten geparticipeerd. Medewerkers Handhaving en de Sociaal Rechercheurs zijn aangewezen als Toezichthouders voor de Wwb, waardoor hun bevoegdheden zijn verruimd. 95 % van de fraudemeldingen worden binnen de termijn afgehandeld.	Doordat de gegevens van het inlichtingenbureau (IB) vervuild zijn is de afhandeling van deze meldingen niet bij. In 2009 zal een inhaalslag plaatsvinden. Het project waterproof is doorgeschoven naar begin 2009.	😊
1c. Betere dienstverlening	De gemiddelde afhandelingstermijn van aanvragen Wwb ligt op 39 dagen. 82% van de aanvragen wordt binnen de wettelijke termijn afgehandeld, 54% binnen 4 weken. Bij beëindigingen is de gemiddelde afhandelingstermijn 52 dagen. 73% van de aanvragen wordt binnen de wettelijke termijn afgehandeld van 8 weken. 54% binnen onze eigen ambitie van een afhandelingstermijn van 4 weken. In het derde kwartaal 2008 is de werkwijze van de afhandeling van beëindigingen aangepast. In het vierde kwartaal 2008 werd 70% van de beëindigingen binnen 4 weken afgehandeld.		😊
2a. Stimulering zelfstandig ondernemerschap met het Bijstandsbesluit Zelfstandigen	Een project met het Instituut voor Midden en Kleinbedrijf (IMK) voor marginaal zelfstandigen is van start gegaan. Het aantal cliënten dat als zelfstandige is gestart, is op hetzelfde niveau gebleven als in 2007.	Een samenwerkingsproject met het UWV is niet van start gegaan. Een verminderde instroom in de Wwb en omdat re-integratieactiviteiten en work first dezelfde doelgroepen bedienen heeft geen verdere toename plaatsgevonden.	😞

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1c. Aantal aanvragen bijstandsuitkering binnen 4 weken afgehandeld	25% (2006)	75%	54%	Gemeentelijke registratie
1c. Aantal beëindigingen bijstandsuitkering binnen 4 weken afgehandeld	33% (2006)	70%	54%	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 7.3 Minimabeleid

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Adequaat minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig	Er is een forse toename van het aantal aanvragen om bijzondere bijstand en minimabeleid. Wij hebben geïnvesteerd in voorlichting aan zowel de burger als aan intermediaire organisaties.		😊

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
hebben	Uit de omnibus komt naar voren dat 32% van de geënquêteerden ondanks de inspanningen nog onvoldoende wordt bereikt. Het behaalde percentage is echter wel nagenoeg gelijk aan de beoogde doelstelling en is lager dan bij de nulmeting in 2003.		
2. Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening	Het Rijk heeft beperkt middelen beschikbaar gesteld voor preventie van problematische schulden. Binnen de beschikbare middelen hebben we activiteiten ontplooid. Het effect ervan is echter nog niet te meten.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
2. Aantal huisuitzettingen op grond van huurschuld ¹	122 (2005)	50	95	Gemeentelijke registratie

¹Het betreft het totaal aantal huisuitzettingen op basis van een gerechtelijk vonnis. Een uitsplitsing naar huurschuld e.d. valt niet te maken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Voorlichting en bestandskoppelingen	De €50-regeling is vrijwel volledig op basis van bestandskoppeling verstrekt (circa 4.500 huishoudens), de regeling voor chronisch zieken, ouderen en gehandicapten eveneens (circa 1.800 huishoudens).		😊
1b. Sneller en eenvoudiger aanvraagprocedures	Ten opzichte van 2007 zijn dit jaar 35% meer aanvragen bijzondere bijstand en minimaregelingen ingediend. De formulieren zijn waar mogelijk vereenvoudigd. De site 'bereken uw recht' is in de lucht gegaan, zodat burgers zelf kunnen berekenen of ze recht hebben op voorzieningen.		😊
2a. Tijdig signaleren schuldenproblematiek	Er zijn voorlichtingsinstrumenten ontwikkeld voor intermediairs, basisscholen en voortgezet onderwijs en met hen zijn, door de in 2008 aangestelde preventiemedewerker, afspraken gemaakt om te komen tot afstemming van de werkwijze waaronder signalering en doorverwijzing. Er is uitvoering gegeven aan de projecten in het kader van de nota preventie schuldhulpverlening.		😊
2b. Voorlichting, Budgetbegeleiding en Budgetcursussen	De eerste budgetcursussen zijn in 2008 uitgevoerd door Kontext, in opdracht van SoZaWe.	De omvorming van budgetbeheer naar budgetbegeleiding binnen de gemeentelijke afdeling Schuldhulpverlening, vindt in 2009 plaats.	😞
2c. Voorkomen wachtlijst	Op dit moment bestaat er geen wachtlijst meer. Cliënten worden binnen 14 dagen gesproken. Het vervolgtraject neemt wel veel tijd in beslag.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1b. % Aanvragen bijzondere bijstand binnen 4 weken afgehandeld ¹	26% (2006)	80%	65%	Gemeentelijke registratie
2c. % Schuldhulpverleningstrajecten gestart binnen 14 dagen	Nog niet beschikbaar ²	-	Nog niet beschikbaar ²	Gemeentelijke registratie

¹Een toename van het aantal aanvragen is in belangrijke mate afhankelijk van het besluit vaststelling minimabeleid en bijzondere bijstand 2008-2010

²Registratie-systeem is in ontwikkeling

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 7 Werk en inkomen	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
7.1	Werk en re-integratie	23.464	43.754	36.073	37.112
7.2	Inkomen	48.967	53.206	49.274	46.223
7.3	Minimabeleid	7.128	6.771	7.408	7.646
Totaal lasten		79.559	103.731	92.755	90.982
Baten (exclusief mutaties reserves)					
7.1	Werk en re-integratie	21.586	40.736	33.686	35.754
7.2	Inkomen	48.906	48.355	48.435	46.712
7.3	Minimabeleid	1.435	570	607	971
Totaal baten		71.927	89.661	82.727	83.438
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		7.632	14.070	10.028	7.543
Toevoeging aan reserves		0	0	700	700
Innovatiebudget Wmo en niet-gebruikte Gelden minima					
Onttrekking aan reserves		949	0	0	223
WWB inkomensdeel					
Saldo inclusief mutaties reserves		6.683	14.070	10.728	8.020

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
Lasten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	<u>Werk en re-integratie</u>		
	<i>In 2008 heeft een technische herschikking van gelden plaatsgevonden binnen dit beleidsveld (zie ook de baten)</i>	669	n
	<i>De BTW van het werkdeel WWB dient m.i.v. 2008 gedeclareerd te worden bij het ministerie van Sociale zaken (zie ook baten)</i>	800	n
	<i>Begroting van de ID-banen was niet correct; bij het opstellen van de begroting zijn niet de juiste uitgangspunten gehanteerd.</i>	198	n
	<i>Overschrijding verstrekkingen WSW is incl. extra taakstelling (zie ook de baten)</i>	156	n
	<i>Lagere kosten uit doorbelasting uren</i>	564	v
	<i>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</i>	220	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	1.039	n

7.2	<u>Inkomen</u> <i>WWB 65⁺: gemiddeld blijken cliënten een lager inkomen te hebben dan geraamd.</i>	149	v
	<i>WWB 65-: het aantal cliënten is nagenoeg conform de raming. Per cliënt is gemiddeld minder uitkering verstrekt. Oorzaken zijn: een hoger dan verwacht aantal alleenstaanden en meer inkomsten gemiddeld per cliënt.</i>	1.219	v
	<i>Kleine regelingen (IOAW/IOAZ/WWIK:) Het beroep op deze regelingen is geringer dan voorzien. Het effect is structureel. Voor 2009 e.v. kan het budget met € 1.000.000 worden verlaagd. Ook de corresponderende rijksvergoeding dient dan structureel met € 800.000 worden verlaagd</i>	1.616	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	67	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	-3.051	v
7.3	<u>Minimabeleid</u> <i>Er zijn minder activiteiten uitgevoerd waardoor minder verstrekt is aan diverse instellingen.</i>	300	v
	<i>Bijzondere bijstand: de uitkering van de eenmalige € 50-regeling leidde tot een overschrijding. De bate ter grootte van hetzelfde bedrag is verantwoord binnen programma 10.</i>	350	n
	<i>Schuldhelpverlening en BBR: het budget voor uitzendkrachten is niet aangesproken.</i>	215	v
	<i>Interne uren (budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer)</i>	345	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	59	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	239	n
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. Mutaties reserves)	-1.773	v
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>		
7.1	<u>Werk en re-integratie</u> <i>In 2008 heeft een technische herschikking van gelden plaatsgevonden binnen dit beleidsveld(zie ook lasten)</i>	797	v
	<i>De BTW van het werkdeel WWB dient m.i.v. 2008 gedeclareerd te worden bij het ministerie van Sociale zaken (zie ook lasten)</i>	800	v
	<i>WSW: overdracht taakstelling 2008 en extra ontvangst i.v.m. begeleid werken (zie ook lasten)</i>	165	v
	<i>WWB correctie inkomensdeel</i>	176	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	130	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	2.068	v
7.2	<u>Inkomen</u> <i>Door het achterblijven van de uitgaven wordt ook de bijdrage vanuit het Rijk lager. De bijdrage is € 1,8 mln. lager, waarvan € 800.000 structureel (zie ook onder lasten)</i>	1.836	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	113	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.723	n
7.3	<u>Minimabeleid</u> <i>Bijzondere bijstand: de ontvangsten debiteuren op dit product werden abusievelijk niet begroot</i>	347	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	18	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	365	v
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. Mutaties reserves)	711	v
	Totaal per saldo exclusief mutaties reserves	<u>2.484</u>	v
	Toevoeging aan reserves		
	Resultaat toevoegingen aan reserves	0	-

Onttrekking aan reservesReserve WWB I-deel

-223 v

Conform de uitgangspunten van het reservebeleid over de maximale hoogte van deze reserve, is een onttrekking gedaan

Resultaat onttrekkingen aan reserves

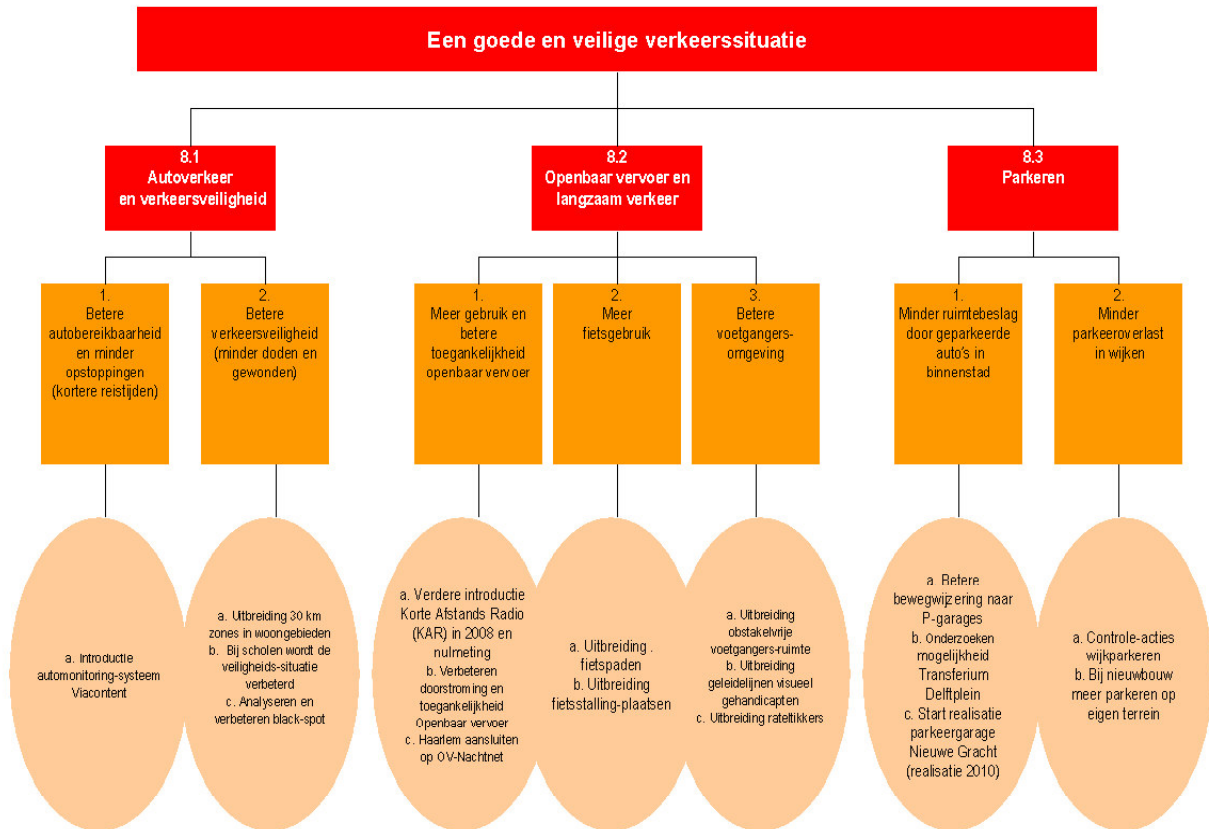
-223 v**Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves**

-223 v**Totaal per saldo inclusief mutaties reserves**

2.708 v

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Commissie Beheer
(Coördinerende) Portefeuille(s) Verkeer- en Vervoersbeleid
Afdeling(en) Wijkzaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Een goede en veilige verkeerssituatie.

Uit het Omnibusonderzoek blijkt dat er wat het streven naar realisatie en of handhaving van een goede en veilige verkeerssituatie vooruitgang is geboekt. Het oordeel van Haarlemmers over de bereikbaarheid van de stad in zijn algemeenheid en de bereikbaarheid van de binnenstad in het bijzonder is in positieve zin bijgesteld. Het aantal verkeersgewonden en -doden is afgenomen. Dat dit bereikt is ondanks het feit dat er nog op vele plaatsen aan de openbare weg wordt gewerkt, stemt ons positief. De uitvoering van de Schoterbrug en Oostweg is in een vergevorderd stadium van uitvoering gekomen. Met omliggende gemeenten, provincie en Rijk is een basis vastgelegd ten behoeve van een systeem van dynamisch verkeersmanagement in de regio Zuid-Kennemerland. In nauwe relatie met de resultaten van het groene golfteam op de Schipholweg, kan aan de oostzijde van Haarlem op de N205 waar nodig worden gedoseerd om de doorstroming op de Schipholweg te waarborgen. De Cronjéstraat is heringericht, nadat de Cronjégarage is geopend.

Als basis van een voorgenomen actualisatie van het HVVP (Haarlems Verkeers en Vervoer Plan) vond een stadsgesprek en discussie in de commissie Beheer plaats over de mogelijke toekomstige verkeers-

circulatie Binnenstad. Gemeld moet worden dat de verantwoording voor het openbaar vervoer voor het overgrote deel bij de Provincie ligt. In het kader van de nieuwe subsidieregeling Fiets Impuls zijn vele projecten aangemeld bij de provincie voor de komende jaren; inmiddels zijn 2 projecten al gehonoreerd, waaronder de fietsonderdoorgang Buitenrust-bruggen van € 1,7 miljoen. Verzoeken om uitbreiding van parkeervergunninggebieden worden gehonoreerd mits voldaan wordt aan de draagvlak-eisen. Wel wordt gezocht naar een vorm van eindbegrenzing van deze gebieden waarbij de eventuele uitbreiding nog slechts buurtgewijs (en niet meer straatgewijs) wordt behandeld.

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
Oordeel Haarlemmers over diverse aspecten van bereikbaarheid en mobiliteit (rapportcijfer):	Meting in najaar 2007	-		Omnibusonderzoek
a. Bereikbaarheid van de stad			6.9	
b. Bereikbaarheid van de binnenstad			5.8	
c. Verkeersveiligheid in de stad			6.4	
d. Verkeersdoorstroming door de stad			5.5	
e. Parkeergelegenheid in de binnenstad			5.4	

Beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Betere autobereikbaarheid en minder opstoppen (kortere reistijden)	Uit de resultaten van het omnibusonderzoek blijkt dat de autobereikbaarheid is verbeterd. a.6.9 (was in 2007 6.5), b.5.8 (was 5.4), c.6.4 (was 6.1), d. 5.6 (was 5.1), e. 5.4 (was 5.1)		😊
2. Betere verkeersveiligheid (minder doden en gewonden)	Uit de gegevens van Verkeers Ongevallen Registratie (VOR Heerlen) blijkt het aantal verkeersgewonden en –doden afgenomen.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	Meting in najaar 2007	-	5,6	Omnibusonderzoek
2. Aantal verkeersgewonden	72 (gem. van 2001-2003)	-	60 (2007) ¹	VOR Heerlen
2. Aantal verkeersdoden	4 (gem. van 2001-2003)	-	2 (2007) ¹	VOR Heerlen

¹ gegevens uit 2008 komen later beschikbaar

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Introductie automonitoringsysteem Viacontent		De opbouw van een monitoringscentrale blijkt op forse uitvoeringsproblemen (bij derden) te stuiten. Er zijn de gesprekken gestart om samen met de provincie uitvoering te geven aan een nieuwe opzet,	😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
		passend in regionaal samenwerkingskader.	
2a. Uitbreiding 30 km zones in woongebieden	De uitbreiding van 30 km gebied heeft plaatsgevonden in een deel Ramplaankwartier, belangrijk deel binnenstad, deel Stationsbuurt en deel Koninginnebuurt		😊
2b. Bij scholen wordt de veiligheidssituatie verbeterd	De veiligheidssituatie voor de routes naar 4 scholen is verbeterd. Streefcijfer was 2. Planetenlaan (2 scholen), Engelandlaan (zebra), omgeving Braillelaan. In voorbereiding genomen is de omgeving Rustenburgerlaan, Marsmanplein/-Rijksstraatweg, Emmabrug en Nagtzaamstraat.		😊
2c. Analyseren en verbeteren blackspots	De blackspots Briandlaan/ Stresemannlaan en Schipholweg/ Amerikaweg zijn uitgevoerd. Het steven was 1 blackspot en er zijn er 2 gerealiseerd. In voorbereiding zijn gekomen Nassauplein/Nieuwe Gracht		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Reistijd op drie routes (nog nader te bepalen)	In 2009	-	systeem nog niet beschikbaar	een nieuwe regionale monitoringscentrale
2a. Aantal 30 km zones	24 gedaan (t/m 2006)	-	4 ¹	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal scholen dat per jaar wordt voorzien van veilige routes	20 gedaan (t/m 2006)	2	4	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal black-spots dat per jaar wordt geanalyseerd en verbeterd	1 gedaan (t/m 2006)	1	1	Gemeentelijke registratie/VOR Heerlen

¹ het is soms lastig om delen van wijken al dan niet als zone te benoemen.

Beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Meer gebruik en betere toegankelijkheid openbaar vervoer	De toegankelijkheid lijn 2 is geoptimaliseerd. De verwachting is dat er meer gebruik wordt gemaakt van het openbaar vervoer. (gegevens hierover zijn later bekend)		😊
2. Meer fietsgebruik	De vele extra fietsenrekken in de binnenstad worden intensief gebruikt. Recente metingen voor meer fietsgebruik zijn niet voorhanden.		😊
3. Betere voetgangersomgeving	Uit het cijfer van het omnibusonderzoek kan worden geconcludeerd dat er verbetering heeft plaatsgevonden. Het oordeel heeft het cijfer 7,1 (6,9 in 2002)		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Reissnelheid openbaar vervoer Regionet, bijv. lijn 75 (start in 2008)	Nog niet beschikbaar	Meting	nog niet beschikbaar	bron provincie/Connexxion
1. % Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun	64 % (in 2005)	-	74% (2007) ¹	Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
buurt				
2. Totaaloordeel fietserstevredenheid in Haarlem (rapportcijfer)	6,6 (2006)	-	²	Fietsbalans
3. Oordeel Haarlemmers over voetgangersvoorzieningen in de binnenstad (rapportcijfer)	6,9 (2002)	Meting	7,1	Omnibusonderzoek

¹De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. In 2009 zal de monitor opnieuw plaats vinden en komen er nieuwe gegevens beschikbaar.

²De nieuwe Fietsbalans zal pas weer overige enige jaren uitkomen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Verdere introductie Korte Afstands Radio (KAR) in 2008 en nulmeting	72 verkeersregelininstallaties (VRI's) zijn inmiddels voorzien van KAR om de doorstroming van het openbaar vervoer te kunnen verbeteren. Daarmee is het streefcijfer gehaald.		😊
1b. Verbeteren doorstroming en toegankelijkheid Openbaar Vervoer	Het project Ged. Oude Gracht (Zuidtangent) is gerealiseerd. Het onderzoek naar de HOV-tunnel is gestart. Voor doorstroming van de regionetlijnen (lijn 73, 75) heeft intensief overleg met de provincie plaatsgevonden. Een nieuwe buslijn is geïntroduceerd tussen winkel-centrum Schalkwijk en de Waarderpolder		😊
1c. Haarlem aansluiten op OV-Nachtnet	Meermalen deze wens van de raad onder de aandacht gebracht van de NS, tot op heden zonder resultaat. Vooralsnog is de aansluiting op het nachtnet alleen geborgd via de Zuidtangent.		😞
2a. Uitbreiding fietspaden	Er zijn fietspaden/stroken aangelegd op de Kinderhuissingel fase 1, Hommeldijk, middegebied Molenwijk, Engelandlaan, Ged. Oude Gracht en westzijde Amerikaweg. Op de Belgiëlaan is een fietsstraat gerealiseerd. Een nieuwe fietsoversteek is aangelegd op de Schipholweg ter hoogte van de Merovingenstraat-Pladellastraat.		😊
2b. Uitbreiding fietsstallingplaatsen	In de Tempeliersstraat is voorzien in een tijdelijke fietsstalling van ca. 80 plaatsen		😊
3a. Uitbreiding obstakelvrije voetgangersruimte	Bij iedere reconstructie/herprofilering is rekening gehouden met voldoende obstakelvrije ruimte voor voetgangers		😊
3b. Uitbreiding geleidelijnen visueel gehandicapten	Bij iedere reconstructie/herprofilering is waar nodig, rekening gehouden met aanleg van geleidelijnen		😊
3c. Uitbreiding rateltickers	In 2008 vond een stijging plaats van 18 locaties.	Daarmee is bijna de helft van alle verkeersregelininstallaties voorzien van rateltickers maar het streefgetal 52 is niet gehaald.	😞

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal verkeerslichten met KAR systeem t.b.v. openbaar vervoer	10 (in 2006)	71	72	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal bushaltes, die voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijn	7 (in 2006)	30	25	Gemeentelijke registratie

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
en van de Wet OV				
2a. Lengte fietspadennetwerk (-paden) in km in beheer bij de gemeente	18,6 (raming in 2006)	-	62 km ¹	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal fietsenstallingsplaatsen (incl. NS-station) in de binnenstad	4675 (2004)	-	ca. 4000; op dit moment niet exact bekend (wordt verstoord door werkzaamheden Stationsplein)	Gemeentelijke registratie
3c. Aantal verkeerslichten met rateltickers	25 (2006)	52	43	Gemeentelijke registratie

¹een nieuwe analyse op basis van intern databeheer komt op dit totaal aan fietspadenlengte. Deze nieuwe methode komt samen met de nieuw aangelegde paden tot de aangegeven lengte.

Beleidsveld 8.3 Parkeren

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Minder ruimtebeslag door geparkeerde auto's in de binnenstad		Vanwege de vele reconstructies in de binnenstad is deze doelstelling (nog) niet waargemaakt.	☹
2. Minder parkeeroverlast in de wijken	Uit omnibusonderzoek blijkt dat hier nog wat te winnen valt. Het percentage Haarlemmers dat de parkeergelegenheid in de eigen woonbuurt voldoende vindt is van 58% in 2005 teruggegaan naar 51% in 2008. In hoeverre er ook sprake is van overlast, is niet bekend. De diverse nieuwbouwplannen worden beoordeeld op het gelijk houden of verbeteren van parkeermogelijkheden in de wijken.	Niet overal kan dit nog worden toegepast, zeker ook daar waar "geldend recht" van toepassing is.	☹

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Aantal garageparkeerplaatsen	2575 (2006)	2565	1936	Gemeentelijke registratie
2. % Haarlemmers dat parkeergelegenheid in de eigen woonbuurt (ruim) voldoende vindt	58% (2005)	-	51 %	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Betere bewegwijzering naar P-garages	De uitvraag voor nieuwe parkeerbewegwijzering (incl. getallen-weergave) is besteksgereed gemaakt	De aanbesteding van de parkeerbewegwijzering heeft vertraging opgelopen. De aanbesteding zal nu in 2009 plaatsvinden	☹
1b. Onderzoeken mogelijkheid Transferium Delftplein	Het onderzoek heeft plaatsgevonden. Een nadere rapportage volgt in 2009.		😊
1c. Start realisatie parkeergarage Nieuwe Gracht (realisatie 2010)	Het plan van aanpak is opgesteld. Diverse onderzoeken hebben plaatsgevonden. Onderzoek naar bodemgesteldheid, bouwkundigonderzoek, inpassing garage binnen kademuren.		😊
2a. Controleacties wijkparkeren	Alle wijken werden dagelijks steekproefgewijs bezocht.		😊

2b. Bij nieuwbouw meer parkeren op eigen terrein	Bij vele bouwplannen is dit principe voortdurend onder de aandacht gebracht en meermalen ook daadwerkelijk in de plannen opgenomen danwel gerealiseerd.		☺
--	---	--	---

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
2a. Aantal uitgeschreven parkeerboetes	40.950 (in 2006)	-	29.450	Gemeentelijke registratie

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	3.430	3.511	2.961	2.987
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	2.180	339	256	269
8.3	Parkeren	10.277	6.600	7.735	6.303
Totaal lasten		15.887	10.450	10.953	9.560
Baten (exclusief mutaties reserves)					
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	314	7	7	194
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	1.947	20	-	144
8.3	Parkeren	17.416	12.773	13.609	13.769
Totaal baten		19.677	12.800	13.616	14.107
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		-3.790	-2.350	-2.663	-4.548
Toevoeging aan reserves					0
Onttrekking aan reserves					0
Saldo inclusief mutaties reserves		-13.527	-2.350	-2.663	-4.548

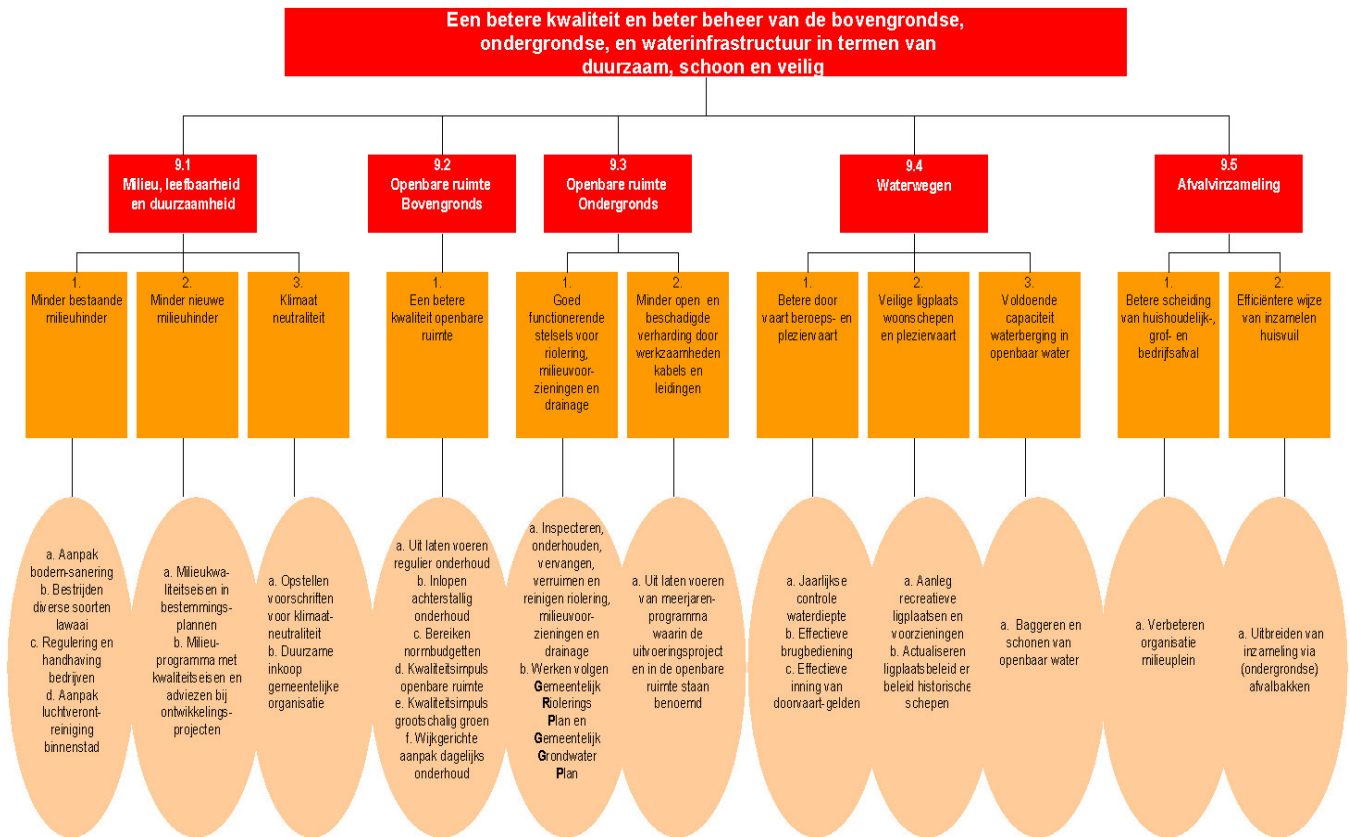
(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>			
8.1	<u>Autoverkeer en verkeersveiligheid</u> <u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	26	n
8.2	<u>Openbaar vervoer en langzaam verkeer</u> <u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	13	n
8.3	<u>Parkeren</u> <u>Minder bestede uren aan parkeerbeleid</u>	200	v

	<i>Kapitaallasten Raaks en Ripperda door foutieve bijstelling in de bestuursrapportage dubbel geraamd</i>	965	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>267</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	1.432	v
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. Mutaties reserves)	<u>1.393</u>	v
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>		
8.1	<u>Autoverkeer en verkeersveiligheid</u>		
	<i>Ontvangen schadevergoedingen</i>	104	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>83</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	187	v
8.2	<u>Openbaar vervoer en langzaam verkeer</u>		
	<i>Niet-geraamde bijdrage telematica Zuidtangent van SRA</i>	118	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>26</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	144	v
8.3	<u>Parkeren</u>		
	<i>Dubbel geraamde opbrengsten reclame-inkomsten JC Deceaux. In de meerjarenraming 2009-2013 is de raming juist opgenomen.</i>	184	n
	<i>Vrijval bijdrage Schalkwijk 2007, aandeel Schalkwijk kosten 2008 en vrijval gelden mobilofoon 2007</i>	245	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>100</u>	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	161	v
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. Mutaties reserves)	<u>492</u>	v
	Totaal per saldo (exclusief mutates reserves)	<u>1.885</u>	v
	Toevoeging aan reserves		
	Resultaat toevoegingen aan reserves	0	-
	Onttrekking aan reserves		
	Resultaat onttrekkingen aan reserves	0	-
	Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	<u>0</u>	-
	Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	<u>1.885</u>	v

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Commissie Beheer
(Coördinerende) Portefeuille(s) Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte
Afdeling(en) Wijkzaken

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Een betere kwaliteit en beter beheer van de bovengrondse, ondergrondse en waterinfrastructuur in termen van duurzaam, schoon en veilig.

In 2008 zijn diverse resultaten geboekt wat betreft de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in termen van duurzaam, schoon en veilig. We noemen er enkele. Het Plan van Aanpak Haarlem Klimaat Neutraal is door college en raad vastgesteld. Hiermee zijn de voorwaarden geschept om de komende jaren tal van projecten uit te voeren op weg naar een klimaatneutraal Haarlem in 2030. Met de extra vrijgemaakte middelen voor onderhoud is een start gemaakt met de inhaalslag achterstallig onderhoud en het op normniveau brengen van de onderhoudsbudgetten. Het onderhoudsniveau is toegenomen door verhoging van de intensiteit van het dagelijks onderhoud. Het aantal wijken aangesloten op ondergrondse inzameling is verder toegenomen. Een aantal prestaties is nog niet (volledig) gerealiseerd: de bestrijding van diverse soorten lawaai, het inlopen van achterstallig onderhoud, de realisatie van bergbezinkbassins, de centrale afstandsbediening van bruggen en de actualisatie van het ligplaatsenbeleid.

Positief is de stijging van het percentage Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk wat betreft straatreiniging, groenvoorzieningen en speelvoorzieningen.

Beleidsveld 9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Minder bestaande milieuhinder	Het verbeteren van bestaande bodem-, geluid- en luchtkwaliteit alsmede de externe veiligheid verliep volgens plan. In hoeverre dit tot minder hinder heeft geleid valt op te maken uit onderstaande tabel. Hierin zien we een lichte verbetering op het gebied van geluidsoverlast en een geringe verslechtering op het gebied van luchtverontreiniging.	De start van de sanering van 470 woningen tegen railverkeerslawaaï is verschoven naar eind 2009 vanwege de keuze voor een andere en meer ingrijpende werkwijze. De noodzaak hiertoe kwam naar voren bij het opstellen van bestek en bouwvergunningaanvraag. Het vaststellen van de plannen van Aanpak burenen- en bouwlawaai alsmede het actieplan geluidhinderbestrijding is wegens gebrek aan capaciteit verschoven naar 2009.	☹️
2. Minder nieuwe milieuhinder	Alle geplande werkzaamheden inzake bestemmingsplannen en ontwikkelingsprojecten zijn ruimschoots uitgevoerd. Standaard wordt hierbij aandacht besteed aan geluidhinder, lucht- en bodemverontreiniging, externe veiligheid, milieuzonering en duurzame stedelijke ontwikkeling.		😊
3. Klimaatneutraliteit	Het Plan van Aanpak Haarlem Klimaat Neutraal is door college en Raad vastgesteld. Hiermee zijn de voorwaarden geschept om de komende jaren tal van projecten uit te voeren op weg naar een klimaatneutraal Haarlem in 2030.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Oordeel Haarlemmers over geluidsoverlast op schaal 0 (komt niet voor) tot en met 10 (komt veel voor)	3,8 (2007)	-	3,7	Omnibusonderzoek
1. Oordeel Haarlemmers over luchtverontreiniging op schaal 0 (komt niet voor) tot en met 10 (komt veel voor)	3,8 (2007)	-	3,9	Omnibusonderzoek
3. % Haarlemmers dat aan energiebesparing doet	55% (2006)	-	56 %	Omnibusonderzoek
3. % Haarlemmers dat bij aankoop voorrang geeft aan milieuvriendelijke producten	39% (2005)	-	39 %	Omnibusonderzoek
3. % Haarlemmers dat bezorgd is dat het klimaat verandert	51% (2005)	-	64 %	Omnibusonderzoek

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Aanpak bodemsanering	Er is 15.771 m ² en 19.705 m ³ grond gesaneerd. Dit is conform de doelstelling van 18.500 m ³ .	Het uitvoeringsprogramma bodemsanering is nog niet vastgesteld, in afwachting van de beleids- en financiële kaders van VROM.	😊
1b. Bestrijden diverse soorten lawaai	Er zijn 20 woningen tegen verkeerslawaaï geïsoleerd. Inzake de voorbereiding van de bouw van schermen langs het baanvak	Het vaststellen van het actieplan geluidhinderbestrijding en de plannen van aanpak burenen- en bouwlawaai is	☹️

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	Haarlem-Leiden werd het bestek en de bouwvraag opgesteld. Het te realiseren scherm dient ter afscherming van 470 woningen.	verschoven naar 2009.	
1c. Regulering en handhaving bedrijven	De vergunningverlening en handhaving is nader omschreven in programma 2.		☹️
1d. Aanpak luchtverontreiniging binnenstad	In januari 2008 is de nota over de milieuzone binnenstad i.c.m. het rapport over het bevoorradingsprofiel in de commissie Beheer besproken.		😊
2a. Milieu-kwaliteitseisen in bestemmingsplannen	Er is een bijdrage geleverd aan 11 bestemmingsplannen. Daarnaast werd een milieuparagraaf aangeleverd voor 9 Taskforce plannen.		😊
2b. Milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten	Bij in totaal 15 ontwikkelingsprojecten werd een milieudvies opgesteld		😊
3a. Opstellen voorschriften voor klimaatneutraliteit	Het Plan van Aanpak Haarlem Klimaat Neutraal is door college en Raad vastgesteld. De hieruit volgende projecten worden in het Duurzaamheidprogramma 2009 nader verwoord.		😊
3b. Duurzame inkoop gemeentelijke organisatie	Bij alle centrale inkopen worden duurzaamheidcriteria gehanteerd.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal m2 gesaneerde grond (OPH54)	-		15.771	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal m3 gesaneerde grond (OPH54)	-		19.705	Idem
1b. Aantal gesaneerde woningen tegen wegverkeerslawaaï (OPH 55)	-	20	20	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal gesaneerde woningen tegen railverkeerslawaaï	-	470	0	Gemeentelijke registratie
1c. Aantal bedrijven (inclusief horeca) met regulering en handhaving via de Wm	-	3000	3254	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal bestemmingsplannen met milieuparagraaf	-	7	11 (plus 9)	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal ontwikkelingsprojecten met een milieuprogramma	-	7	15	Gemeentelijke registratie
3a. Plan van aanpak klimaatneutrale gemeente in 2030 en een klimaatneutrale eigen organisatie in 2015	-	1	1	Gemeentelijke registratie
3b. % Inkopen volgens duurzaamheidcriteria	-	-	¹	Gemeentelijke registratie

¹Een cijfer hierover volgt in 2009 na vaststelling wegingsfactoren.

Beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Een betere kwaliteit openbare ruimte	Uit het omnibusonderzoek komt naar voren dat de tevredenheidcijfers zowel ten opzichte van de nulmeting als ten opzichte van 2007 zijn toegenomen. De resultaten van de eerste 2 effectindicatoren zijn weliswaar ongunstiger in 2007 maar wij verwachten dat deze in 2008 verbeterd zijn.		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Kencijfer buurtverloederingop schaal 0 (komt niet voor) tot en met 10 (komt vaak voor)	4,6 (2005)	-	5,2 (2007) ¹	Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor
1. % Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over onderhoud wegen en fietspaden in hun buurt	59% (2005)	-	45% (2007) ¹	Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor
1. % Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk wat betreft straatreiniging	63% (2001)	-	77%	Omnibusonderzoek
1. % Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk w.b. groenvoorzieningen	72% (2001)	-	77%	Omnibusonderzoek
1. % Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk w.b. speelterreinen	47% (2001)	-	57%	Omnibusonderzoek
6. Aantal meldingen van storingen in de openbare ruimte	22.000 (2006)	21.500	9.027 ²	Spaarnelanden

¹De Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor vindt eens per twee jaar plaats. De meest recente gegevens dateren van 2007. In 2009 zal de monitor opnieuw plaats vinden en komen er nieuwe gegevens beschikbaar.

²Exclusief meldingen openbare verlichting.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Uit laten voeren regulier onderhoud	De groenbestekken (bomen-, gras- en integraal), wegenbestekken (asfaltschade vorst, HBU/HBI en herstel bestrating), rioolinspectie- en rioolreinigingsbestekken en reinigingsbestekken (verwijderen veeg- en zwerfvuil, onkruidbestrijding, ledigen afvalbakken en verwijderen drijfvuil) zijn tot uitvoering gebracht.		😊
1b. Inlopen achterstallig onderhoud	Met de extra vrij gemaakte middelen is een start gemaakt met de inhaalslag achterstallig onderhoud en het op normniveau brengen van de onderhoudsbudgetten. Ongeveer 130 onderhoudswerken uit het Meerjarenprogramma 2008-2011 zijn in	De opmaat naar 2013 is strak, iedere wijziging hierop betekent strikt genomen dat de doelstelling niet wordt bereikt. De investeringsbudgetten zijn niet volledig besteed.	😞

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
	uitvoering gebracht of inmiddels uitgevoerd.		
1c. Bereiken normbudgetten	Voor het bereiken van de noodzakelijke normbudgetten is dit jaar € 5 miljoen extra ingezet en ook daadwerkelijk benut.		😊
1d. Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	De kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte is gegeven aan: Herinrichting/Herprofilering; - Openbare ruimte/entree van de Stadsschouwburg aan de Wilhelminastraat; - Engelandpark en de waterlopen; - Engelandlaan (Impuls-project); - Schipholweg (Impuls-project); - Grote Houtstraat. - Gedempte Oude Gracht. - Parklaan in combinatie met persleiding - Openbare ruimte Oosterijklaan/Monacopad na herstructurering/nieuwbouw - Openbare ruimte Meerwijk-Oost in combinatie met afkoppeling riolering - Schoonmaakacties niet verhaalbare wildplak in het centrum. - Herstelprogramma openbare ruimte Amsterdamse-buurt (fase 1). - Inrichting Da Vinciplein in Meerwijk-Centrum. - Vernieuwen openbare verlichting aan de Nieuw Gracht, Kinderhuissingel, Gedempte Oude Gracht, Kloppersingel, Parklaan, Wilhelminastraat/Wilson-plein, Grote Houtstraat, Engelandlaan, achterpaden Geneesherenbuurt, Amsterdamsebuurt en de Waarderpolder.	Door hogere investeringsbedragen dan ingeschat is het project achterstallig onderhoud bruggen nog niet afgerond. Het achterstallig onderhoud in zijn algemeenheid is nog steeds groot te noemen.	😊
1e. Kwaliteitsimpuls grootschalig groen	Budgetten voor heroriëntatie groen IP 65.07, Grootschalig groen IP 65.18 en Intensivering openbare ruimte (m62/a63) zijn in 2008 "volledig" besteed.		😊
1f. Wijkgerichte aanpak dagelijkse onderhoud	Het onderhoudsniveau is toegenomen door verhoging van de intensiviteit. Het straatmeubilair is in de binnenstad en in de grote parken vernieuwd of opgeknapt. Er is een start gemaakt met het vernieuwen van straatnaamborden, het aantal fietsenrekken is uitgebreid. Het verwijderen van zwerfvuil is intensiever aangepakt. De onkruidbestrijding heeft een nieuw aanpak gekregen.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal aangepakte m2 verharding (OPH 53)	Totaal aantal m2 verharding begin 2007: 5.740.900	100.000	169.328	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal aangepakte bomen	Totaal aantal bomen per 01-01-2007: 44.722 ¹ (1 per 4 jaar snoeien)	11.000	12.000 ²	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal aangepakte speelvoorzieningen	Totaal aantal speelvoorzieningen per 01-01-2007: 240	20 á 30	20	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal aangepakte bruggen en viaducten	Totaal aantal per 01-01-2008: 204	10 á 20	15	Gemeentelijke registratie
1d. Aantal hectaren aangepakt grootschalig groen (OPH 56)	12 per 01-01-2007	6	12, 9	Gemeentelijke registratie

¹ (aantal bomen inclusief de Haarlemmerhout: 49.183 bomen)

² (inclusief Haarlemmerhout)

Beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Goed functionerende stelsels voor riolering, milieuvorzieningen en drainage	Met de uitvoering van het GRP 2007-2011 en het MJP 2008-2011 is een bijdrage geleverd aan de realisatie van goed functionerende stelsels voor riolering, milieuvorzieningen en drainage in Haarlem. Met de uitvoering van de geformuleerde 7 doelstellingen is tevens een aanzienlijke bijdrage geleverd aan het beschermen van de volksgezondheid, het handhaven van een goede leefbaarheid voor de woon- en werkomgeving en het beschermen van het milieu.	Door additioneel beleid c.q. benodigd aanvullend onderzoek danwel participatie /inspraak is de productie bij de aanleg van met name bergbezinkbassins bevroren of vertraagd.	☹
2. Minder open en beschadigde verharding door werkzaamheden kabels en leidingen	Door grote werken te combineren (werk met werk maken) gaat de straat in principe minder vaak open.	In de praktijk blijken er toch regelmatig weer sleuven in pas aangelegde trottoirs en wegen gemaakt te moeten worden ivm telecom en nutsvoorzieningen.	😊

Er waren in de Programmabegroting 2008-2012 bij dit beleidsveld geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Inspecteren, onderhouden, vervangen, vervuilen en reinigen riolering, milieuvorzieningen en drainage	In het 2e Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2007-2011), zoals dat op 17 januari 2008 door de gemeenteraad is goedgekeurd (rb. 007/2009), is de cyclus van reinigen en inspecteren van het rioolstelsel vastgelegd. De voor 2008 geldende cyclus is volledig uitgevoerd.	Door additioneel beleid c.q. benodigd aanvullend onderzoek danwel participatie/inspraak zijn een aantal werken nog bevroren of vertraagd: - BBB Wilsonplein e.o. - BBB + herinrichting Oosterduin - BBB + herinrichting Leidseplein - BBB + herinrichting Stuijven-santplein - BBB + herinrichting S. Allendestraat BBB = Berg Bezink Bassin	☹
1b. Werken volgens Gemeentelijk Riolerings Plan en Gemeentelijk Grondwater Plan	In het GRP 2007-2011), zijn 7 doelstellingen geformuleerd: 1. het doelmatig inzamelen van het afval- en hemelwater; 2. het transporteren van het rioolwater naar een geschikt lozingspunt; 3. het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast; 4. het beperken van vervuiling van het oppervlaktewater; 5. het beperken van vervuiling van bodem en grondwater; 6. het voorkomen van overlast voor de gemeenschap, anders dan wateroverlast; 7. een doelmatig beheer en goed gebruik van de riolering. In 2008 is overeenkomstig het GRP gewerkt.		😊
2a. Uit laten voeren van meerjarenprogramma waarin de uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte staan	In het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte, Groen en Verkeer 2008-2011: uitvoering 2008, zoals dat op 8 april 2008 door het college van B&W is goedgekeurd, is het meerjarenprogramma voor het		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
benoemd	vervangen van rioleringen en het aanbrengen van milieuvorzieningen opgenomen. In 2008 is overeenkomstig het MJP gewerkt.		

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal km vernieuwde riolering en drainage	Totaal aantal km: 688 (2006)	6 km	riolering 3 persleiding 3 drainage 10	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal gerealiseerde bergbezinkbassins (BBB / BBL)	11 (totaal tot eind 2007)	7	2	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal gereinigde km riolering en drainage per jaar	60 (2006)	60	riolering 75 (incl. 15 km in projecten ¹) drainage 202 km	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal geïnspecteerde km riolering en drainage per jaar	30 (2006)	30	45 (incl. 15 km in projecten) ¹	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal controles grondwaterstanden continu en automatisch per jaar	53 (2006)	53	53	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal controles grondwaterstanden eens per 2/3 weken handmatig	204 (2006)	204	204	Gemeentelijke registratie

¹Per jaar wordt 60 km volgens contract gereinigd en 30 km geïnspecteerd. Daarnaast is bij aanpak van projecten 15 km extra meegenomen. Het volledige drainage areaal is gereinigd.

Beleidsveld 9.4 Waterwegen

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Betere doorvaart beroeps- en pleziervaart	De doorvaart is verbeterd door: - afronden baggeren hoofdwatervan; - invoeren betaalautomaat.		☺
2. Veilige ligplaats woonschepen en pleziervaart	In verband met de Kansenskaart Watertoerisme is uitvoerig gekeken naar de mogelijkheden voor recreatieve voorzieningen. In de Jan Gijzenvaart en de Sallandvaart (ook wel Meerwijkvaart) heeft er al een herindeling plaatsgevonden van de aanwezige afmeervoorzieningen voor de pleziervaart. De uitwerking van de Kansenskaart Watertoerisme zal in 2009 verder vorm krijgen. Ook zal het ligplaatsenbeleid (Nota Aanwijzing Oevers) en het beleid omtrent historische schepen tegen het licht worden gehouden.		☺
3. Voldoende capaciteit waterberging in openbaar water	Herontwikkelingsprojecten in de stad zijn getoetst op het handhaven dan wel verbeteren van de lokale waterhuishouding (waterberging en waterkwaliteit). Daarnaast is stadsbreed gewerkt aan het verbeteren van de waterhuishouding door het graven van extra water in bijvoorbeeld Schalkwijk en de Waarderpolder. Een gemeentelijk Waterfonds en waterboekhouding moet het mogelijk maken om de aan projecten gebonden wateropgave ook buiten het projectgebied op te lossen.		☺

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. Aantal doorvaarten	13.000 (2006)	-	Totaal: 14.042 - beroepsvaart (zand en grind): 4292 - pleziervaart: 9500 - chartervaart: 250	Gemeentelijke registratie
2. Aantal meldingen van storingen en schades aan beweegbare bruggen en afmeervoorzieningen	-	-	31 storingen aan bruggen	Gemeentelijke registratie

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Jaarlijkse controle waterdiepte	De hoofdwatersen zijn in 2006/2007 gebaggerd op diepte. Controle op waterdiepte was om die reden in 2008 niet nodig.		😊
1b. Effectieve brugbediening	De stand van zaken betreffende de Centrale Afstandbediening Bruggen (CAB) is in de Commissie Beheersvergadering van 2 oktober 2008 besproken. Voorgesteld is om CAB toe te passen op alle bruggen in de gemeente.	Definitief voorstel CAB voor alle bruggen in de gemeente aanbieden aan de Raad. De Raad heeft een tussenbericht gekregen.	😐
1c. Effectieve inning van doorvaargelden	Zowel bij een betaalautomaat als bij het Havenkantoor, kunnen doorvaargelden betaald worden.	In 2008 zijn de 2 geplande betaalautomaten niet geplaatst door een negatief advies van de Welstandscommissie bij de aanvraag van de benodigde bouwvergunningen.	😊
2a. Aanleg recreatieve ligplaatsen en voorzieningen	In de Jan Gijzenvaart, Meerwijkvaart (Sallandvaart) en de Leidsevaart (fase 2) zijn in 2006-2008 een groot aantal recreatieve ligplaatsen gecreëerd. Eveneens is een start gemaakt met het aanleggen van afmeervoorzieningen in de Schotersingel /Kloppersingel en de Bakenessergracht. De de Kansenskaart Watertoerisme heeft kansen aangegeven waar recreatieve ligplaatsen en voorzieningen kunnen worden gecreëerd.		😊
2b. Actualiseren ligplaatsbeleid en beleid historische schepen	De Kansenskaart Watertoerisme heeft in 2008 een prominente rol gehad. Aan de hand van deze Kansenskaart Watertoerisme is de Nota Aanwijzing Oevers in voorbereiding genomen, waarin het ligplaatsbeleid aan de orde komt. Het beleid omtrent historische schepen is meerdere malen bekeken. De plaats rond de Friese Varkensmarkt is vastgesteld als plaats voor historische schepen.	Het ligplaatsbeleid is nog niet volledig geactualiseerd. De daadwerkelijke inkleding rond de Friese Varkensmarkt moet nog plaatsvinden.	😐
3a. Baggeren en schonen van openbaar water	Het baggerplan 2 ^e fase is in 2008 uitvoeringsgereed gekomen. Het schonen van openbaar water in 2008 heeft plaatsgevonden.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1a. Aantal controles doorvaartdiepte	-	-	Niet nodig geweest	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal betaalautomaten voor lig-en doorvaartgeld totaal	1 (per 01-01-2007)	-	Geen	Gemeentelijke registratie

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
geplaatst				
2a. Aantal recreatieve ligplaatsen en voorzieningen	230	-	1520 ¹	Gemeentelijke registratie

¹ Niet duidelijk te achterhalen is wanneer het getal 230 is vastgesteld. Wel duidelijk is dat de laatste 2 jaar veel werk verzet is om de ligplaatsen en voorzieningen te legaliseren.

Beleidsveld 9.5 Afvalinzameling

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Betere scheiding van huishoudelijk-, grof- en bedrijfsafval	Inzicht vergroot in de samenstelling van het restafval en de mogelijkheden ten aanzien van verdere scheiding. Dit middels een analyse van het Haarlemse restafval (sorteeranalyse). Voorts is het aantal papierbakken en glasbakken verder uitgebreid		😊
2. Efficiëntere wijze van inzameling huisvuil	Het aantal wijken aangesloten op ondergrondse inzameling is verder toegenomen. Gemechaniseerde inzameling middels zijbelading is geïntroduceerd. Een concept locatieplan voor ondergrondse inzameling in het centrum is gereed gekomen		😊

Effectindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
1. % Haarlemmers (zeer) tevreden over het ondoen van afval	Najaar 2007	-	Huish.afval 80% Grof afval 76%.	Omnibusonderzoek
1. Tonnages soorten afval	Per 01-01-2007	-		Spaarnelanden
- restafval	50000		44.617	
- GFT	6000		6.256	
- Papier/karton	3100		7.225	
- Glas	200		3.567	
- KCA	(1-1-2007)		164	
1. Aantal meldingen van grofvuil in de openbare ruimte	ca. 25.000 ¹ (2006)	-	5.439	Spaarnelanden

¹ Dit aantal behelst alle meldingen, dus ook over onkruid, openbare verlichting en gewoon verzoek ophalen huisvuil. Bij de nulmelding behoorde ca. 10.000 meldingen bij grofvuil.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Verbeteren organisatie milieuplein	Nieuw milieuplein is in voorbereiding.		😊
2a. Uitbreiden van inzameling via (ondergrondse) afvalbakken	Na Schalkwijk is nu ook een groot deel van Haarlem Noord voorzien van ondergrondse afvalbakken. Afvalbakken in de binnenstad zijn in voorbereiding.		😊

Prestatieindicator	Nulmeting	Streefwaarde 2008	Realisatie 2008	Bron
2. Totaal aantal ondergrondse bakken restafval	600 per 01-01-2007	-	832	Spaarnelanden
2. Totaal aantal ondergrondse locaties voor inzamelen van papier en glas	40 locaties per 01-01-2007	72	Papier: 101 ¹ Glas : 73	Spaarnelanden

¹ Voor Spaarnelanden is het aantal bakken cruciaal niet het aantal locaties. Dit laatste cijfer volgt nog.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)					
Beleidsveld	Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	5.069	5.913	6.989	7.804
9.2	Openbare ruimte bovengronds	23.613	29.160	31.878	42.842
9.3	Openbare ruimte ondergronds	6.930	7.252	7.702	7.966
9.4	Waterwegen	4.842	6.378	6.389	7.858
9.5	Afvalinzameling	18.153	16.322	17.407	17.298
Totaal lasten		58.607	65.025	70.366	83.769
Baten (exclusief mutaties reserves)					
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	2.297	2.082	1.471	2.458
9.2	Openbare ruimte bovengronds	544	5.754	1.894	11.234
9.3	Openbare ruimte ondergronds	7.918	7.973	8.032	8.716
9.4	Waterwegen	463	533	477	1.564
9.5	Afvalinzameling	17.168	17.361	17.756	17.532
Totaal baten		28.390	33.703	29.630	41.503
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		30.217	31.322	40.735	42.266
Toevoeging aan reserves		3.521	0	3.147	3.147
Inhuur tijdelijk personeel					
Onttrekking aan reserves		40	0	0	184
Saldo inclusief mutaties reserves		33.698	31.322	43.882	45.229

(bedragen x € 1.000)			
Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
Lasten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	<u>Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid</u>		
	<i>T.b.v. het product milieu bodem is meer capaciteit ingezet, omdat aan meer projecten is deelgenomen</i>	320	n
	<i>en zijn meer projectkosten gerealiseerd</i>	56	n
	<i>T.b.v. het product milieuzorg is meer capaciteit ingezet, omdat aan meer projecten is deelgenomen.</i>	293	n
	<i>De kosten van het GAIA-project zijn hoger uitgevallen (zie ook baten)</i>	168	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	22	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	815	n
9.2	<u>Openbare ruimte bovengronds</u>		
	<i>Interne uren wegen c.a. (budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer)</i>	150	v

	Bijdragen van derden worden ten gunste van de exploitatie gebracht (zie onder baten) en niet meer direct als bijdrage in het project. De hiermee samenhangende kosten onderhoud wegen worden eenmalig afgeschreven.	8.923	n
	Interne uren groen (budgettair neutraal, zie algemene toelichting personeelslasten in leeswijzer)	587	n
	Niet geraamde kosten herinrichting openbare ruimte omgeving Ikea. Bijdragen van derden worden t.g.v. de exploitatie gebracht (zie onder baten) en niet meer als bijdrage in het project. De hiermee samenhangende kosten onderhoud wegen worden eenmalig afgeschreven.	372	n
	Niet geraamd uitgaven HBU (zie ook onder baten)	484	n
	Niet geraamde kosten werken voor derden	110	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	637	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	10.963	n
9.3	<u>Openbare ruimte ondergronds</u>		
	Eenmalige afschrijving kinderhuissingel riolering. Bijdragen van derden worden t.g.v. de exploitatie gebracht (zie onder baten) en niet meer als bijdrage in het project.	242	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	22	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	264	n
9.4	<u>Waterwegen</u>		
	Eenmalige afschrijving (ontvangen subsidie BDU en stedelijke vernieuwing)	935	n
	Eenmalige afschrijving Waarderhaven en tracé	171	n
	Extra kosten brugbediening	141	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	222	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	1.469	n
9.5	<u>Afvalinzameling</u>		
	Lagere kosten inzameling en afvoer huishoudelijk afval	358	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	249	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	109	v
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. Mutaties reserves)	<u>13.403</u>	n
	Baten (exclusief mutaties reserves)		
9.1	<u>Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid</u>		
	T.b.v. het product milieu bodem is meer bijgedragen vanuit de projecten	432	v
	Ten bate van het product milieuzorg is meer subsidie ontvangen	277	v
	Er is een subsidie t.b.v. het GAIA-project ontvangen	168	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	110	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	987	v
9.2	<u>Openbare ruimte bovengronds</u>		
	Niet geraamde bijdragen rijks-en provinciale bijdragen wegen c.a.(zie ook onder lasten)	8.518	v
	Niet geraamde inkomsten HBU(zie ook onder lasten)	352	v
	Niet geraamde bijdragen rijks-en provinciale bijdragen groen (zie ook onder lasten)	414	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	55	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	9.339	v
9.3	<u>Openbare ruimte ondergronds</u>		
	Vrijval ontvangen subsidie in 2007(zie ook onder lasten)	242	v
	Een balanspost uit 2001 met betrekking tot grondwateroverlast is niet meer noodzakelijk en vrijgevallen. De resterende uitgaven zijn geraamd via de stelpost riolering/milieuvoorziening conform raadsbesluit 184/2008	434	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	8	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	684	v

9.4	<u>Waterwegen</u> <i>Meeropbrengst post beroepsvaart en pleziervaart. De meeropbrengst is incidenteel, omdat de sluis in Spaarndam dicht gaat. Hiermee is al rekening gehouden in de meerjarenraming 2009-2013.</i>	145	v
	<i>Niet geraamde inkomsten BDU fysiek</i>	567	v
	<i>Bijdrage uit fonds stedelijke vernieuwing</i>	368	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	7	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.087	v
9.5	<u>Afvalinzameling</u> <i>Minder opbrengst afvalstoffenheffing vanwege de niet in de raming opgenomen leegstand. Hiermee is in meerjarenraming 2009-2013 al rekening gehouden.</i>	440	n
	<i>Niet geraamde bijdrage uit afvalfonds 2006 en 2007</i>	286	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	70	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	224	n
	Voordeel/nadeel totale baten (excl. mutaties reserves)	<u>11.873</u>	v
	Totaal per saldo (exclusief mutaties reserves)	<u><u>1.531</u></u>	n
	Toevoeging aan reserves		
	Resultaat toevoegingen aan reserves	0	-
	Onttrekking aan reserves	184	v
	<u>Algemene reserve grondexploitatie</u> <i>Betreft rbs .216/2008 (brandveileger Waarderhaven).</i>		
	<u>Omslagwerken Waarderpolder</u> <i>Betreft een drietal kleinere werken (zoals centrale bedienpost en watergang Waarderpolder) die worden gedekt uit genoemde reserve.</i>		
	Resultaat onttrekkingen aan reserves	184	v
	Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	<u><u>184</u></u>	v
	Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	<u><u>1.347</u></u>	n

Programma 10 Financiën/Algemene dekkingsmiddelen

Commissie Beheer
(Coördinerende) Portefeuille(s) Financiën en Personeel
Afdeling(en) Concernstaf, Middelen en Services

Er was bij dit programma in de Programmabegroting 2008-2012 geen doelenboom opgenomen.

Realisatie programmadoelstelling (missie)

Programmadoelstelling: Een sluitende meerjarenbegroting met een robuuste reservepositie.

De meerjarenbegroting 2008-2012 laat een sluitend beeld zien. De algemene reservepositie is verder verbeterd en wijkt in positieve zin af van hetgeen in 2006 het coalitieakkoord is vastgelegd. Dat neemt niet weg dat een verdere versterking van de algemene reserve nodig is om te kunnen spreken van een robuuste reservepositie. Zo blijkt uit de solvabiliteitspositie (13%) dat Haarlem achterblijft bij het gemiddelde van andere gemeenten van dezelfde grootte (33%).

Er waren bij de programmadoelstelling in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren opgenomen.

Beleidsveld 10.1 Algemene dekkingsmiddelen

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. Een sluitende begroting, een goed risicomanagement en een robuuste algemene reserve.	De begroting 2008 is sluitend. Als onderdeel van de in 2008 vastgestelde nota reserves en voorzieningen zijn diverse uitgangspunten gehanteerd voor het rapporteren over risico's. Een van de afspraken is dat een overzicht met de belangrijkste risico's wordt opgenomen in de begroting en het jaarverslag. Het totaal van de algemene reserve is sterker toegenomen dan in het coalitieakkoord is vastgelegd. Voor verder informatie verwijzen wij naar de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.	De doelstelling voor 2008 is bereikt. Dat neemt niet weg dat een verdere groei van de algemene reservepositie nodig is om onvoorziene omstandigheden en economisch moeilijke tijden het hoofd te bieden.	😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. De afgesproken bezuinigingen doorvoeren.	De in de begroting 2008 opgenomen bezuinigingen zijn ingedeeld naar bezuinigingen op formatie en overige bezuinigingen. De bezuinigingen op formatie zijn verwerkt in de inrichtingsplannen van de hoofdafdelingen. De tranche 2008 is direct op de normformatie gereduceerd en gerealiseerd.		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1b. Benchmark onderzoek en onderzoeken zoals genoemd in de financiële beheersverordening.	In 2008 is de begrotingsscan door het ministerie van Binnenlandse Zaken Koninkrijksrelaties en de provincie Noord-Holland uitgevoerd. Over de uitkomsten van dit onderzoek is begin 2009 gerapporteerd. Vooruitlopend daarop is kort samengevat de conclusie dat een duurzaam financieel evenwicht haalbaar lijkt als Haarlem de ingezette lijn volgt en afmaakt. In 2008 zijn twee doelmatigheids-onderzoeken (ex. art. 213a van de gemeentewet) uitgevoerd. Deze onderzoeken hadden betrekking op verbonden partijen en op de omvang van de overhead van de Haarlemse organisatie. Begin 2009 is de raad over de conclusies geïnformeerd.		😊
1c. Het project informatiewaarde begroting waarmee de inrichting van de begroting en planning- en control documenten wordt verbeterd borgen in de organisatie.	Het project informatiewaarde begroting is in 2008 verder ter hand genomen. Dat heeft geleid tot verbeteringen in de informatiewaarde van de in 2008 uitgebrachte planning en controldocumenten.		😊
1d. Middels de planning- en control documenten, kadernota, begroting en bestuursrapportages afwijkingen signaleren en tijdig bijsturen en beheersmaatregelen nemen.	Door middel van het "verkeerslichten-systeem" is in de bestuursrapportages aangegeven waar zich afwijkingen voordoen en waar bijsturing aan de orde is. In de 2 ^e bestuursrapportage is de voortgangslijst van de grote complexe projecten verbeterd. Met het overzicht wordt inzicht geboden in de aspecten planning (tijd), geld en kwaliteit van projecten.		😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen prestatie-indicatoren geformuleerd.

Beleidsveld 10.2 Lokale heffingen en belastingen

Wat hebben we bereikt?

Doel	Wat hebben we bereikt?	Wat hebben we niet bereikt?	2008
1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid.	De Haarlemse rechten en heffingen zijn conform de uitgangspunten (kostendekkendheid en inflatieaanpassing) vastgesteld.		😊

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen effectindicatoren geformuleerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
1a. Samen met de begroting voor het komende jaar de tarieven van de rechten, heffingen en belastingen vaststellen,	In het kader van de opstelling van de Haarlemse belastingtarieven voor 2009 is, overeenkomstig het verzoek van de Rekenkamercommissie, expliciet ingegaan op de wijze van bekostiging en dekking van de rechten en is er eenduidigheid gebracht in de		😊

Prestatie	Wat hebben we gedaan?	Wat hebben we niet gedaan?	2008
met daarbij een zo inzichtelijk mogelijke kostenopbouw.	gebruikte begrippen. Bij de bepaling van de kostendekkendheid is rekening gehouden met het feit dat er beperkingen gelden voor kosten die verhaald mogen worden via rechten. Zo kunnen bijvoorbeeld de kosten van handhaving en beleid niet worden doorberekend in de tarieven. Voor meer informatie verwijzen wij naar de nota "Haarlemse belastingvoorstellen 2009" (BIS 2008/173196). Het onderzoek naar de doelmatigheid van de bouwleges is in 2008 gestart en wordt in de eerste helft van 2009 afgerond.		

Er waren bij dit beleidsveld in de Programmabegroting 2008-2012 geen prestatie-indicatoren geformuleerd.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

	Programma 10 Financiën/Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2007	2008		
			Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)					
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	45.905	5.595	9.470	12.404
10.2	Lokale heffingen en belastingen	4.749	3.679	3.790	3.730
Totaal lasten		50.654	9.274	13.260	16.134
Baten (exclusief mutaties reserves)					
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	186.677	161.035	170.768	171.888
10.2	Lokale heffingen en belastingen	28.345	30.306	30.780	32.211
Totaal baten		215.022	191.341	201.548	204.099
Totaal saldo exclusief mutaties reserves		-164.368	-182.067	-188.288	-187.965
Toevoeging aan reserves		20.612	1.311	5.839	6.001
Algemene reserve, Projectenreserve Haarlem, BTW-compensatiereserve, Verzelfstandigingen, Hogere kosten aanbesteding infrastructurele en bouwkundige werken					
Onttrekking aan reserves		8.159	450	4.696	4.655
Algemene reserve, Inschrijving Grootboek n.s, reserve aandelen BNG en ENW/NUON, mobiliteit, centralisatie personeels-administratie, inlopen achterstand gem. gebouwen, afkoopsom UPC, vitaliteits-reserve, BTW-compensatiereserve, Verzelfstandigingen, Invoeringskosten WOZ					
Saldo inclusief mutaties reserves		-151.915	-181.206	-187.145	-186.619

(bedragen x € 1.000)

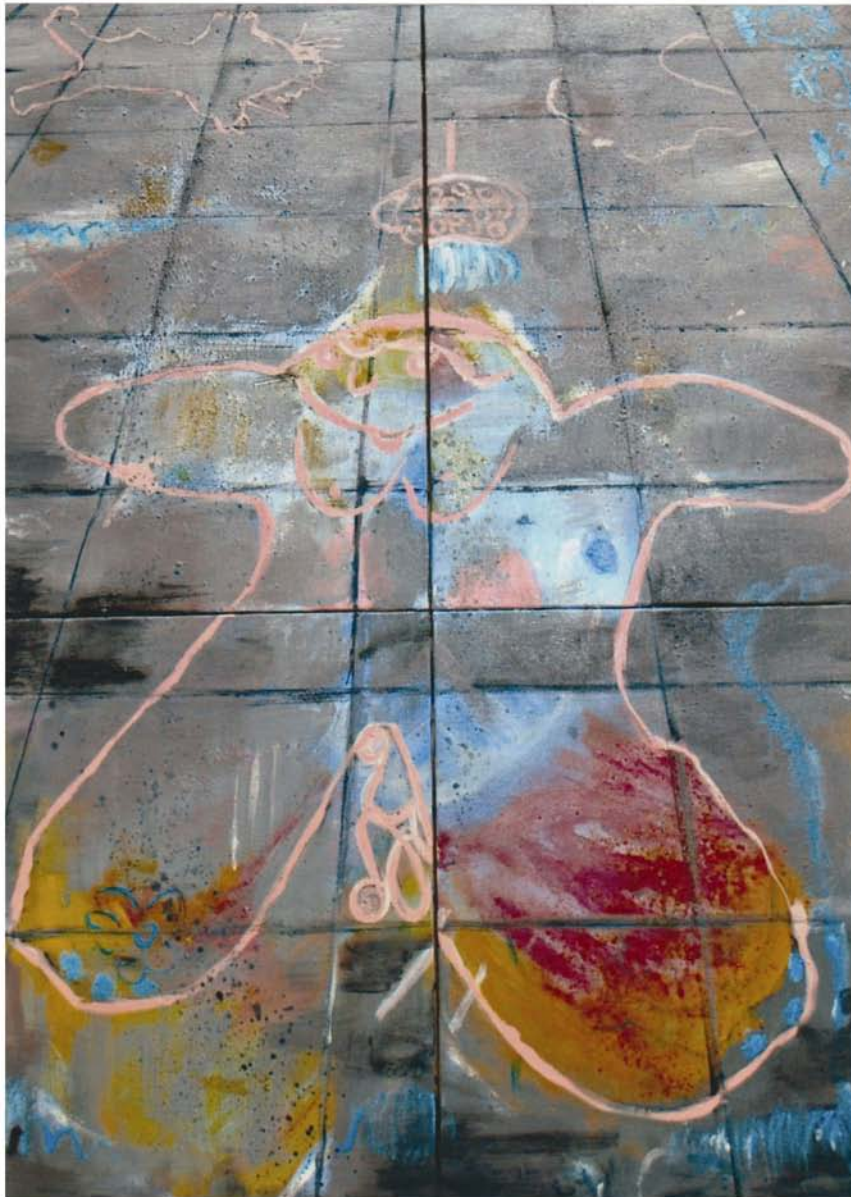
Beleidsveld	Afwijkingen tussen Rekening en Begroting na wijziging	Bedrag	v/n
	Lasten (exclusief mutaties reserves)		
10.1	<u>Algemene dekkingsmiddelen</u>		
	Taakmutaties algemene uitkering, niet uitgevoerd in 2008. Voorgesteld wordt deze middelen te reserveren t.l.v. het rekeningresultaat 2008	1.583	v
	Onvoorzien	162	v
	Niet-geraamde dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren	355	n
	Getroffen voorziening huur Westergracht vanwege een verschil van inzicht over de af te dragen huur (bepaling m2)	163	n
	Centrale stelposten v.m. sectoren vallen vrij (zie ook baten)	280	v
	Saldo kostenplaatsen i.v.m.verzelfstandigingen	113	n
	Op de kostenplaatsen van de afdeling middelen en services is een negatief dekkingsresultaat ontstaan van € 1.243.000. Dit is enerzijds het gevolg van incidentele oorzaken als tijdelijke huisvesting bij de totale verhuizing (€ 287.000) en een onjuiste raming van het gasverbruik (€ 227.000), dat gecorrigeerd is in de begroting voor 2009 e.v.		
	Daarnaast zijn de centrale budgetten van ICT en facilitaire zaken nog onvoldoende afgestemd op de gewijzigde dienstverlening na de reorganisatie. Dit heeft geleid tot hogere lasten voor hardware (€ 170.000) verbindingen en datalijnen (€ 331.000) en druk-en bindwerk(€ 380.000). In 2009 zal via BERAP I op budgettair-neutrale wijze de budgetten worden aangepast aan de gewijzigde dienstverlening	1.243	n
	Dotatie aan de voorziening wachtgeld, personeel boven de sterkte en vervroegde uittrekking, omdat de uitstroom van boventalligen en wachtgelden op dit moment onvoldoende is om de komende jaren de hiermee samenhangende kosten te dekken. De omvang van de voorziening dient in overeenstemming te worden gebracht met de in te schatten lasten.	2.000	n
	Dotatie aan de voorziening inlopen achterstandengemeentelijk archief. Het archiveren heeft achterstand opgelopen (1991 t/m 2007). De inspectie heeft verzocht deze in te lopen, hetgeen een wettelijke verplichting is. Het wegwerken van achterstanden is ook noodzakelijk in verband met de voorgenomen digitalisering van de post-en archiefstukken. De kosten worden geraamd op € 1.000.000, waarvoor een voorziening wordt getroffen.	1.000	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	85	n
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten	2.934	n
10.2	<u>Lokale heffingen en belastingen</u>		
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	60	v
	Per saldo voordeel/nadeel op lasten		
	Voordeel/nadeel totale lasten (excl. Mutaties reserves)	2.874	n
	Baten (exclusief mutaties reserves)		
10.1	<u>Algemene dekkingsmiddelen</u>		
	Door een lagere financieringsbehoefte is voordeel ontstaan op het renteresultaat	816	v
	De inkomsten uit beleggingen en deelnemingen is hoger dan geraamd	129	v
	Centrale stelposten v.m. sectoren vallen vrij (zie ook lasten)	100	n
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	275	v
	Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.120	v
10.2	<u>Lokale heffingen en belastingen</u>		
	Betreft het opboeken van debiteuren van Cocensus over voorgaande jaren van € 1,1 mln. en het treffen van een voorziening dubieuze debiteuren van € 613.000. Daarnaast is nog rekening gehouden met nog op te leggen aanslagen over voorgaande jaren. De hogere opbrengst is dan ook incidenteel.	1.245	v
	<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	186	v

Per saldo voordeel/nadeel op baten	1.431	v
Voordeel/nadeel totale baten (excl. Mutaties reserves)	<u>2.551</u>	v
Totaal per saldo exclusief mutaties reserves	<u>323</u>	n
Toevoeging aan reserves		
<u>Projectenreserve Haarlem</u>		
<i>Rentetoevoeging</i>	50	n
<u>Herwaardering Service Station SRO</u>		
<i>Bij de verzelfstandiging van de SRO heeft t.b.v. de inbreng van de activa een herwaardering van het service station plaatsgevonden. Hier staat aandelen-Kapitaal van de gemeente in de stichting tegenover</i>	138	n
<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>24</u>	v
Resultaat toevoegingen aan reserves	162	n
Onttrekking aan reserves		
<u>Diverse posten (< € 100.000 per post) per saldo</u>	<u>41</u>	n
Resultaat onttrekkingen aan reserves	41	n
Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	<u>203</u>	n
Totaal per saldo inclusief mutaties reserves	<u>526</u>	n

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Ter completering van programma 10 volgt hierna het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008
Algemene uitkering	145.454	158.335	158.369
Belastingen			
Onroerendezaakbelasting	22.591	24.039	25.107
Hondenbelasting	391	418	439
Ondergrondse infrastructuur	3.500	3.959	3.959
Sub-totaal	26.482	28.416	29.505

Francisca Janssen
Streetqueen

Kinderen passen zich aan elke omgeving aan. Op de plekken waar zij eerst met water en zand speelden, maken zij nu van een pleintje in de stad een tekenbord.

Techniek: olieverf op doek
Oorspronkelijk formaat : 60 x 80 cm (vier panelen)

DEEL 3

PARAGRAFEN

3.1 Lokale heffingen

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het rijk en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. De gemeentelijke heffingen vallen in twee groepen uiteen: rechten en belastingen. Bij de rechten is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Bij de belastingen is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente

Haarlem heeft de uitvoering van het opleggen van de aanslagen en de invordering van OZB, afvalstoffenheffing, rioolrecht, reinigingsrecht, precariobelasting (deels) en hondenbelasting ondergebracht bij Cocensus. Deze organisatie doet dit ook voor Haarlemmermeer en heeft de vorm van een gemeenschappelijke regeling. Ook de afhandeling van de kwijtscheldingen en bezwaarschriften en de jaarlijkse herwaardering van het onroerend goed gebeurt door Cocensus. Het beleid ten aanzien van de belastingen en heffingen - waaronder ook de tariefstelling - is en blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Dat komt o.a. tot uitdrukking in de nota belastingen die tegen het eind van ieder jaar ter vaststelling aan de raad wordt voorgelegd.

Het tarievenbeleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: kostendekkendheid en inflatieaanpassing. Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zo vastgesteld worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten niet overschrijden. De belangrijkste voorbeelden van kostendekkende tarieven zijn de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. Inflatieaanpassing betekent dat de tarieven voor 2008 zijn aangepast met het (verwachte) inflatiepercentage van 2%. De OZB is daarnaast op grond van het coalitie akkoord "Sociaal en Solide" verhoogd met 3%.

3.1.1 Ontwikkelingen in 2008

In lijn met de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie om de inkomsten uit gemeentelijke rechten en bijbehorende uitgaven op een eenduidige manier inzichtelijk te maken, is in 2008 specifiek aandacht besteed aan het inzichtelijk maken van de kosten van diensten waarvoor tarieven in rekening worden gebracht.

Omdat het aantal geregistreerde honden in Haarlem opvallend lager ligt dan het landelijke gemiddelde, is besloten om een integrale huis- aan huiscontrole te laten uitvoeren. Deze controle zal in het voorjaar van 2009 worden uitgevoerd door een daarin gespecialiseerd bureau.

In 2008 zijn voorbereidingen getroffen voor de invoering van een reclamebelasting in de Haarlemse binnenstad. De voorstellen zijn op verzoek van - en in overleg met - vertegenwoordigers van het georganiseerde bedrijfsleven in de binnenstad tot stand gekomen. Uitgangspunt daarbij was dat alle betrokken partijen zouden meebetalen (geen freeriders). Eind 2008 heeft het college aan de raad voorgesteld om met ingang van 1 maart 2009 reclamebelasting te gaan heffen. Omdat het onduidelijk was in hoeverre er sprake was van draagvlak bij de ondernemers in de binnenstad voor reclamebelasting, heeft de raad het besluit over het al dan niet invoeren van reclamebelasting tot nader orde uitgesteld.

3.1.2 Opbrengsten belastingen en heffingen

In de navolgende tabel zijn de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en heffingen opgenomen. Daarbij zijn ter vergelijking de cijfers uit de begroting 2008 (incl. suppletoire bijstellingen) en de rekening 2007 meegenomen. De afwijkingen worden vervolgens toegelicht.

Opbrengst gemeentelijke belastingen en heffingen

	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008
Belastingen			
Onroerendezaakbelasting	22.591	24.039	25.107
Hondenbelasting	391	418	439
Toeristenbelasting	506	515	511
Precario ondergrondse infrastructuur	3.500	3.959	3.959
Overig precario	734	852	753
Parkeerbelasting	7.922	13.395	13.371
Totaal belastingen	35.644	43.178	44.140
Rechten / heffingen			
Afvalstoffenheffing	15.499	16.045	15.605
Reinigingsrecht	485	386	492
Rioolrecht	7.638	7.928	7.933
Bouwleges	7.235	5.984	7.512
Leges Burgerzaken	2.828	2.825	2.899
Begraafrechten	866	762	831
Havengelden	454	448	590
Marktgeden	306	427	334
Totaal rechten	35.311	34.805	36.196
Kwijtscheldingen	- 822	- 954	- 976

Belastingen

Onroerendezaakbelastingen

De opbrengst in 2008 komt 4,4% hoger uit dan de raming. Deze meeropbrengst wordt vrijwel geheel verklaard uit nagekomen opbrengst uit voorgaande jaren.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting komt iets hoger uit dan de (bijgestelde) raming voor 2008. De verwachting is dat de huis- aan huiscontrole in 2009 er voor zal zorgen dat de geraamde opbrengst van €550.000 in 2009 zal worden gehaald.

Precariobelasting op ondergrondse infrastructuur

De opbrengst is in overeenstemming met de bijgestelde raming van de begroting 2008. Het is nog steeds niet duidelijk of en wanneer het rijk besluit tot afschaffing van de precariobelasting op ondergrondse infrastructuur.

Overig precario

Onder overig precario vallen o.a. de precarioheffing op reclameobjecten, benzinestations, terrassen, uitstallingen en kermissen. De achterblijvende inkomsten hebben voor het grootste deel te maken met een lagere opbrengst bij de precario op benzinestations.

Rechten

Afvalstoffenheffing

De lagere inkomsten hangen voor een belangrijk deel samen met de hogere leegstand en met een te hoge inschatting van het aantal belastingplichtigen.

Reinigingsrecht

De hogere opbrengst op dit onderdeel is het gevolg van het feit dat de heffing aan meer bedrijven is opgelegd dan was geraamd. Dat is nog een uitvloeisel van een opschoning van het bestand die eerder heeft plaatsgevonden.

Bouwleges

De opbrengst bouwleges kan sterk wisselen. Dat hangt vooral samen met de omstandigheid of er bouwaanvragen zijn ingediend voor grote bouwwerken. Deze zijn in de begrotingsraming niet altijd te voorzien en zorgden in 2008 voor een hogere opbrengst.

Leges burgerzaken

De leges burgerzaken komen iets hoger uit dan de bijgestelde raming. Een en ander is nog een uitvloeisel van de invoering van het nieuwe rijbewijs in 2006 dat heeft geleid tot een extra vervangingsvraag.

Begraafrechten

De hogere inkomstern hangen samen met meer begrafenissen, met name op de begraafplaats Kleverlaan, meer asverstrooiingen en meer verhuur van familiegraven.

Havengelden

De hogere inkomsten worden voor een belangrijk deel verklaard door incidentele baten. Daarnaast zijn er meer vergunningen afgegeven en is de handhaving strenger geweest.

Marktgelden

De bezettingscijfers over 2008 wijzen uit dat de gehanteerde raming voor 2008 te hoog is geweest.

3.1.3 Lokale lastendruk

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar zowel de absolute hoogte als de verandering van de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. In de navolgende tabel geven we inzicht in de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2007 en 2008. Voor huurders is daarbij alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien zij niet worden aangeslagen voor OZB en rioolrecht.

De eigenaren van woningen worden voor de drie onderscheiden belastingen aangeslagen. Bij de berekening van de OZB, is uitgegaan van een gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning in Haarlem. Omdat het hier om een gemiddelde gaat, kan de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger hiervan afwijken. Dat wordt o.a. bepaald door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

Lokale lastendruk in 2007 en 2008	Huurder			Eigenaar/ bewoner		
	2007	2008	%	2007	2008	%
OZB eigenarendeel (van een gemiddelde woning)	-	-	-	194,00	203,50	4,9
Afvalstoffenheffing	272,39	277,81		272,39	277,81	2,0
Rioolrecht	-	-		102,44	104,48	2,0
Totaal	272,39	277,81	2,0	562,11	585,79	4,2

Landelijke vergelijking

Jaarlijks maakt het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) een vergelijking tussen de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. Uit de vergelijking blijkt dat Haarlem in 2008 een 27^e plaats inneemt (van de 36 grote gemeenten, waarbij de duurste gemeente op nummer 1 staat, en de goedkoopste gemeente op nummer 36). In 2006 was dat nog een 21^e plaats. De bescheiden plaats die Haarlem op de ranglijst inneemt geeft aan dat de woonlasten in Haarlem in vergelijking met de andere 100.000+ gemeenten relatief laag zijn.

3.1.4 Kwijtscheldingsbeleid

Sinds het afschaffen van de OZB voor de gebruikers van woningen heeft de kwijtschelding vrijwel uitsluitend betrekking op de afvalstoffenheffing (en een klein deel op de hondenbelasting). De

kwijtschelding is in 2008 begroot op € 954.000 en blijkt in werkelijkheid uit te komen op € 976.000. Dit hangt samen met het feit dat iets meer een beroep op kwijtschelding hebben gedaan. Met ingang van 2009 zal gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om geautomatiseerde kwijtschelding te gaan verlenen.

3.2 Weerstandsvermogen en risico's

3.2.1 Inleiding

Zoals elke organisatie heeft ook de gemeente te maken met risico's, die op allerlei terreinen kunnen optreden. Omdat deze risico's de (financiële) mogelijkheden van de gemeente beïnvloeden, willen we inzicht in de risico's hebben. Op basis van dit inzicht kunnen dan adequate beheersmaatregelen worden getroffen. Om de financiële gevolgen die samenhangen met deze risico's te kunnen opvangen, heeft de gemeente de beschikking over een weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve. Om te kunnen bepalen hoe hoog deze weerstandscapaciteit moet zijn, maken we een inschatting van de waarde van de risico's die de gemeente loopt.

De inschatting van de risico's en de beheersmaatregelen zijn de belangrijkste onderdelen van het risicomanagement van de gemeente. Het risicomanagement zorgt er voor dat de (medewerkers van de) organisatie zich er bewust van wordt, dat de oorzaken van veel schades in de organisatie zelf of in haar directe omgeving liggen. In veel gevallen kunnen de oorzaken en / of de gevolgen van schades met betrekkelijk geringe inspanningen (beter) beheersbaar worden gemaakt.

3.2.2 Beleidskader

Het wettelijk beleidskader voor de financiële huishouding van de gemeente is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het bevat de voorschriften voor de inrichting van begroting en rekening voor gemeenten, waaronder ook de reserves en voorzieningen vallen. Nadere regels binnen de gemeente zijn vastgesteld in de Financiële beheersverordening en de Verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. In 2008 heeft de gemeenteraad de vernieuwde nota Reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze nota bevat de beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risico's zijn we verplicht om een inventarisatie van de weerstandscapaciteit en de risico's op te nemen, evenals het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Bij het rapporteren over risico's hanteren we de volgende uitgangspunten:

- in de begroting en het jaarverslag nemen we in de paragraaf weerstandsvermogen alleen de top tien (in financieel opzicht) van de gemeentebrede risico's op;
- zowel bij de begroting als bij het jaarverslag stellen we volledig risico-overzicht op. Dit overzicht legt ons college ter inzage voor de raad;
- in de kadernota en bestuursrapportages nemen we alleen die risico's op die nieuw zijn ten opzichte van de laatst vastgestelde paragraaf weerstandsvermogen.

3.2.3 Achtergrond van het weerstandsvermogen

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 11.1) omschreven als *'de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken'*. Deze middelen kunnen bestaan uit de volgende componenten:

1. Het eigen vermogen. Hiertoe behoren:
 - De algemene reserve, voorzover vrij aanwendbaar;
 - De bestemmingsreserves voorzover de bestemming nog kan worden gewijzigd;
 - De stille reserves;
2. De onbenutte belastingcapaciteit;
3. Bezuinigingsmogelijkheden en
4. De post onvoorzien.

Haarlem hanteert alleen de algemene reserve als weerstandscapaciteit. Bestemmingsreserves hebben in de meeste gevallen reeds een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar. Onbenutte belastingcapaciteit is veelal niet in het huidige jaar te realiseren en betreft

tesamen met bezuinigingsmogelijkheden en de post onvoorzien ten opzichte van de algemene reserve slechts een klein bedrag.

3.2.4 Risicoprofiel

Het gebruik van risicomanagement binnen de organisatie moet leiden tot de ontwikkeling van een volledig inzicht van alle risico's en een inschatting van de hierbij behorende waardering. Projectrisico's hebben we hierin nog niet structureel opgenomen, omdat er meer tijd nodig is om voor alle projecten een risicowaardering te realiseren. De reeds bekende risico's van grotere projecten zijn wel meegenomen. Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen, hebben we een risicoinventarisatie opgesteld. Hierin zijn de risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. De inventarisatie heeft in totaal 61 risico's in beeld gebracht. Het is belangrijk om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans van voordoen (hoe klein of groot ook) waarvoor, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen zijn getroffen.

In het onderstaande overzicht staan de tien risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Dat aandeel is telkens het product van kans maal gevolg. Een voorbeeld verduidelijkt dit. De kans op financiële nadelen van verbonden partijen schatten we in op 70% en de maximale omvang op € 5 miljoen. Om dit verantwoord te kunnen opvangen is dan € 3,5 miljoen aan weerstandscapaciteit nodig.

De risico's die per stuk een kleinere capaciteit vragen dan € 0,3 miljoen zijn als één regel in het overzicht opgenomen. De kans van 10% die daaraan is toegekend is een gemiddelde. Op grond van deze methode is een weerstandscapaciteit nodig van € 16,7 miljoen, wat vrijwel overeenkomt met de in de begroting 2009 vermelde waarde van € 16,8 miljoen (bij een iets grotere totale inventarisatie aan risico's van € 57,9 miljoen).

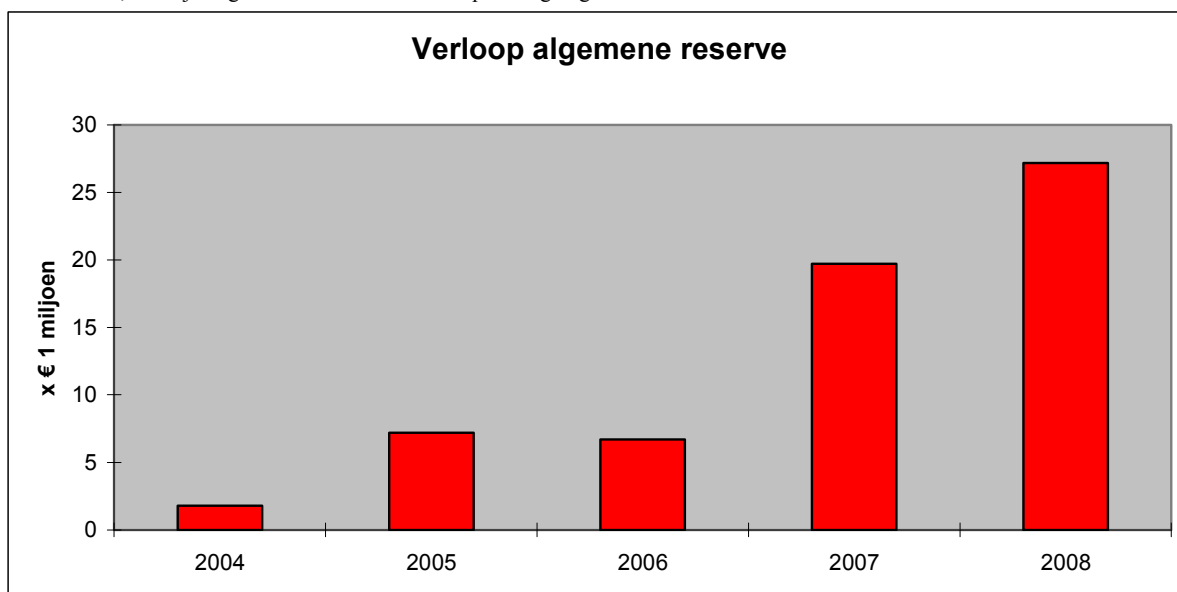
Risico	Kans	Gevolg	Benodigde capaciteit
Nadelige resultaten van verbonden partijen (zie de paragraaf Verbonden partijen in dit jaarverslag voor een overzicht) kunnen leiden tot extra bijdragen van de gemeente.	70%	Max. € 5,0 mln	€ 3,50 mln
Een rentestijging op nieuwe geldleningen kan leiden tot hogere dan begrote rentelasten.	75%	Max. € 3,0 mln	€ 2,25 mln
Overdracht van de 2e fase woonwagendplaatsen kan leiden tot exploitatietekorten en een nadelig effect op de boekwaarden.	90%	Max. € 2,0 mln	€ 1,80 mln
Een landelijke herschikking van de verdeling van de rijksgelden voor de Wet Werk en Bijstand kan leiden tot een nadeel voor Haarlem.	50%	Max. € 3,5 mln	€ 1,75 mln
Het rijk heeft met Haarlem in het kader van het Ontwikkelingsprogramma Haarlem ruim 50 afspraken gemaakt die eind 2009 gerealiseerd moeten zijn. Voor sommige afspraken geldt, dat indien zijn niet op tijd zijn gerealiseerd, de gemeente ontvangen voorschotten (deels) moet terugbetalen. Ook bestaat er nog onzekerheid over de toekomstige bijdrage voor stedelijke vernieuwing.	25%	Max. € 5,0 mln	€ 1,25 mln
Calamiteiten kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten. Hieronder vallen alle grotere, onvoorspelbare rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken.	10%	Max. € 10,0 mln	€ 1,00 mln
Het nog lopende hoger beroep door PWN tegen de precarioheffing op kabels en leidingen kan leiden tot terugbetaling over de jaren 2005-2007. Hiervoor is een voorziening getroffen van € 2,8 miljoen. Er resteert dan nog een risico van € 0,2 miljoen terugbetaling plus € 0,8 miljoen aan rentevergoeding.	75%	Max. € 1,0 mln	€ 0,75 mln
Een stagnatie in de verkoop van gronden kan leiden tot onvolledige dekking van projecten.	50%	Max. € 1,4 mln	€ 0,70 mln
Met de zorgverzekeraars vindt landelijk nog overleg plaats over het vergoeden van de kosten van functioneel leeftijdsontslag voor ambulancepersoneel via de tarieven. Indien de zorgverzekeraars de kosten niet volledig vergoeden, dan leidt dit tot extra kosten voor Haarlem.	50%	Max. € 1,0 mln	€ 0,50 mln
Een exploitatietekort van het werkvoorzieningschap Paswerk komt voor rekening van de deelnemende gemeenten. De omvang van het risico is gerelateerd aan het aandeel van derden in de opdachtverlening aan Paswerk.	15%	Max. € 2,0 mln	€ 0,30 mln
Totaal risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit		Max. € 33,9 mln	€ 13,80 mln
Overige risico's	12%	Max. € 22,2 mln	€ 2,70 mln
Totaal alle risico's		Max. € 56,1 mln	€ 16,5 mln

Algemene reserve

De weerstandscapaciteit (de algemene reserve) van de gemeente Haarlem bedraagt per 31 december 2008 totaal € 27,2 miljoen. De belangrijkste wijzigingen gedurende 2008 zijn:

Verloop algemene reserve (in enge zin) <i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2008	Rekening 2008
Stand per 1 januari 2008	15.618	19.744
Wet voorziening gehandicapten	-300	-300
Dotatie coalitieakkoord	1.250	1.250
Verzamelamendement begroting 2008		429
Rekeningresultaat 2007 (bestemd voor uitvoering verzamelamendement)		1.500
Rekeningresultaat 2007		1.509
Rekeningresultaat 2008	2.318	0
Mutaties nota reserves en voorzieningen		3.020
Stand per 31 december 2008 ¹	18.886	27.151

¹ waarvan € 9,98 miljoen geormerkt voor realisatie parkeergarage Nieuwe Gracht.

Overige algemene reserves

De overige algemene reserves omvat de reserve grondexploitatie. Per 31 december 2008 bedraagt de stand van de algemene reserve grondexploitatie € 0,5 miljoen.

De beleggingsreserves (aandelen / effecten) zijn gelijk aan de nominale waarde van de aandelen die Haarlem bezit in de BNG en NUON en zijn in 2008 toegevoegd aan de algemene reserve. Zie hiervoor de nota reserves en voorzieningen 2008.

Totaal van de algemene reserves

De totale algemene reservepositie van Haarlem is de optelsom van de algemene reserve in enge zin en de reserve grondexploitaties.

Totaal algemene reserves <i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	31-12- 2008
Algemene reserve in enge zin	27,2
Algemene reserve grondexploitaties	0,9
Totaal	28,1

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een goed onderhouden openbare ruimte draagt in belangrijke mate bij aan een goed leefklimaat in de stad. Het is bekend dat in Haarlem een achterstand bestaat in het onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals bruggen, straten, wegen, pleinen, baggeren, kademuren, groen, verkeerslichten en openbare verlichting. De inloop van deze achterstanden is in volle gang en duurt tot circa 2013.

3.3.1 Inlopen achterstallig onderhoud

In het Coalitieakkoord is het inlopen van achterstallig onderhoud bestempeld als één van de vier prioriteiten. In het akkoord is afgesproken dat in 2010 het onderhoudsbudget voor de openbare ruimte op normniveau is en dat er dan jaarlijks een bedrag van € 3,4 miljoen beschikbaar is voor het inlopen van het achterstallig onderhoud van de stad. Dit bedrag staat los van de onderhoudsinvesteringen uit het gemeentelijk investeringsplan.

In 2008 zijn er middelen toegevoegd waardoor enkele normbudgetten in één keer op niveau zijn gebracht (groen, straatmeubilair en bruggen) en andere budgetten een deel van het berekende tekort hebben ingelopen. Op basis van de uitgangspunten 2007 wordt in 2010 het normniveau voor alle onderdelen bereikt. In het vervolg van deze paragraaf bespreken wij per categorie kapitaalgoederen de mate waarin de voornemens in 2008 zijn gerealiseerd.

Bruggen, vaarwegen, oeververbindingen

Voor de periode 2003-2008 is afgesproken het achterstallig draagkrachtherstel bruggen aan te pakken. In 2008 zijn de Kortebrug en de Emmabrug opgeleverd. Van het totaal beschikbare investeringsbudget voor bruggen van € 0,9 miljoen is 107 % uitgegeven. Deze hogere uitgaven zijn gecompenseerd met lagere uitgaven bij andere investeringen. De aanpak van de Prins Hendrik-, Duinvlietvoet-, Bibliotheek-, en Jan Gijzenvaartbrug is verschoven van 2008 naar 2009. Hierdoor ligt het programma draagkrachtherstel bruggen nu achter op schema, maar de verwachting is dat de benoemde projecten in 2010 kunnen worden afgerond.

De voorbereiding van het vervangen van de basculebrug van de Prinsenbrug is naar achteren geschoven, in afwachting van de mogelijke verbreding van de Prinsenbrug. In 2008 is de Kloppersingelbrug geopend. Wegens bezwaarprocedures is de Eindehoutbrug nog niet geplaatst in 2008. Plaatsing en openstelling van deze brug is afhankelijk van de afronding van deze bezwaarprocedure.

Het onderhoudsbudget voor bruggen, vaarwegen en oeververbindingen bedroeg in 2008 € 2,3 miljoen en is voor 100 % ook daadwerkelijk uitgegeven aan onderhoud.

Watergangen

In 2008 is gewerkt aan de voorbereiding van de volgende nieuwe watergangen. Alle hieronder genoemde watergangen vormen onderdeel van de “blauwe” visie zoals vastgesteld in het Structuurplan Haarlem, het Integraal Waterplan Haarlem en het Masterplan Water Schalkwijk 2000+.

- Waterverbinding Meerwijk Centrum - Europavaart: in voorbereiding.
- Water langs de Aziëweg: ontwerpfase.
- Water in Boerhaavewijk (langs de Floris van Adrichemlaan): haalbaarheidsstudie.
- Water langs het Meerspoorpad: haalbaarheidsstudie.
- Centrale watergang Waarderpolder (langs de Oostweg): in voorbereiding.
- Water in Delftwijk (in het middengebied): ontwerpfase.
- Water in Reinaldapark (verruimen Fuikvaart): ontwerpfase.

Verder zijn in 2008 de volgende projecten opgeleverd, waarin een verbetering van het watersysteem een belangrijke rol speelde:

- Verbetering watersysteem Engelandpark.
- Verbetering watersysteem sportpark Nol Houtkamp.
- Nieuwe watergang bij het Regionaal Kinderdagcentrum langs de Vondelweg.

Baggeren

Het resterende budget uit het baggerproject fase I, dat in 2005-2007 in samenwerking met Rijnland is uitgevoerd, zal nog worden ingezet voor een beperkt aantal lokale baggerwerkzaamheden in en langs het Spaarne. De voorbereiding van deze werkzaamheden is in 2008 ter hand genomen. De uitvoering staat voor 2009 gepland. Verder zijn in 2008 met Rijnland afspraken gemaakt voor het baggeren van alle resterende wateren in Haarlem (baggeren fase II). De kosten hiervan zijn globaal op € 6 miljoen geraamd, waarvan Haarlem en Rijnland ieder 50% voor hun rekening nemen. In 2008 is gestart met de voorbereiding van fase II. Uitvoering vindt plaats in 2009 en 2010.

Verharderingen (wegen, straten, pleinen)

In 2008 is de uitvoering van het wegwerken van de onderhoudsachterstanden verder voortgezet. Er is voor € 5,2 miljoen geïnvesteerd (76% van het totaal beschikbare budget). Voorbeelden van projecten die tot uitvoering zijn gekomen zijn: de reconstructie Ramplaan, de afronding van de Grote Houtstraat, herinrichting van de Gedempte Oude Gracht, de reconstructie van de Schipholweg en de inrichting van het Wilsonplein (rondom de stadsschouwburg). Ook de openbare ruimte van een deel van de Amsterdamsebuurt en Meerwijk zijn aangepakt.

Van het onderhoudsbudget voor wegen, straten en pleinen van € 7,6 miljoen is 100% uitgegeven in 2008.

Verkeersregelininstallaties

Afgesproken is de achterstanden in onderhoud verkeerslichtinstallaties in de periode 2005-2009 in te lopen op basis van de daartoe extra gereserveerde investeringsmiddelen en vervolgens adequaat onderhoud te plegen. De geplande vervangingen zijn in 2008 gerealiseerd of in een ver gevorderd stadium van voorbereiding gekomen. Daarmee ligt de inhaalslag op schema. Aan vervangingsinvesteringen is € 0,57 miljoen uitgegeven en dat is 55% van het totaal beschikbare budget. Dit lage percentage is veroorzaakt door vertraagde uitvoering van infrastructurele werken, waar de verkeersregelininstallaties vaak onderdeel van uit maken en de vertraagde uitvoering van de vervanging van de dynamische afsluitingen van de binnenstad.

Aan onderhoud is in 2008 bijna € 0,58 miljoen besteed en dat is 97% van het totaal beschikbare budget.

Dynamische afsluiting van de binnenstad

De huidige binnenstadafsluitingen hebben een te hoge storingsfrequentie, met als gevolg dat er veel menskracht in wordt gestoken om het systeem operationeel te houden en het inlopen van achterstanden in onderhoud niet wordt gehaald. In 2008 is meegelift met de werkzaamheden aan de Gedempte Oude Gracht en Grote Houtstraat voor de aanleg van mantelbuizen voor het communicatienetwerk van de te vervangen dynamische afsluiting. Voorts is de vervanging van de diverse locaties voorbereid opdat in 2009 tot vervanging kan worden overgegaan. Het bestede bedrag bedraagt € 184.000 en dat is 105% van het totaal beschikbare budget.

Het beschikbare bedrag van € 175.000 voor investeringen voor de dynamische afsluiting is in 2008 geheel uitgegeven; daarnaast komt een deel van de kosten ten laste van het investeringsbudget voor vervanging verkeersregelininstallaties.

Openbare verlichting

In het beleidsplan Openbare verlichting in Haarlem (BIS 2007 110632) is een aantal nieuwe lichtmasten geïntroduceerd die de stad zullen verfraaien. In 2008 is een begin gemaakt met de vervanging van de oude lichtmasten. De Spaarnemast is geplaatst langs de Gedempte Oude Gracht, de Parklaan, de Kinderhuissingel en de Leidsevaart. Tevens is de entree van de Stadsschouwburg aan het Wilsonplein/Wilhelminastraat voorzien van nieuwe verlichting. De Patrimoniummast is geplaatst langs de Kloppersingel en gaat straks de vijf-meter masten in de smallere straten van de historische binnenstad vervangen. Ook in de Waarderpolder is verder gewerkt aan de gebiedsgewijze vervanging van oude lichtmasten.

In de Amsterdamse buurt is begonnen met het vervangen van oude armaturen en lampen door energiezuinige verlichting in combinatie met een opknapbeurt van de lichtmasten. Tevens is dit jaar het

dimmen van verlichting ingevoerd, waarbij de grotere lampvermogens per armatuur een dimblok krijgen en tijdens de nacht 6 uren gedimd branden.

In 2008 is door ruim € 0,32 miljoen aan investeringen uit te geven (87% van het totaal beschikbare budget) uitvoering gegeven aan het doel om achterstanden in onderhoud geleidelijk weg te werken. Er is bij vervangingen naast eigen werk ook meegelift met de grote reconstructie- en rioleringswerken. Van het onderhouds- vervangings- en energiebudget is in 2008 € 1,4 miljoen uitgegeven en dat is 100% van het beschikbare budget

Rioleringen en Grondwater

In het 2e Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2007-2011), zoals dat op 17 januari 2008 door de gemeenteraad is goedgekeurd (BIS 2008 36454), zijn zeven doelstellingen geformuleerd rondom de zorgplicht voor de riolering en het grondwater:

1. Het doelmatig inzamelen van het afval- en hemelwater;
2. Het transporteren van het rioolwater naar een geschikt lozingspunt;
3. Het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast;
4. Het beperken van vervuiling van het oppervlaktewater;
5. Het beperken van vervuiling van bodem en grondwater;
6. Het voorkomen van overlast voor de gemeenschap, anders dan wateroverlast;
7. Een doelmatig beheer en goed gebruik van de riolering.

Aan de *vervanging van rioleringen* is in 2008 € 5,2 miljoen uitgegeven, 74% van het beschikbare budget. Hiermee is de riolering vervangen bij de projecten Kinderhuis-, Klopper- en Schotersingel en omgeving. Ook zijn diverse projecten, zoals Bakenessergracht en Teslastraat fase 1, in voorbereiding gekomen. De vervanging van de riolering Ventweg Westergracht is gestart in 2008 en de oplevering vindt medio 2009 plaats.

Aan de aanleg van *milieuvoorzieningen* en verbeteringen aan het rioolstelsel is in 2008 is € 0,05 miljoen uitgegeven, 5% van het beschikbare bedrag. Hiervoor is het project bergbezinkbassin (BBB, een tussenopslag van regenwater waarin de verontreiniging (straatvuil) achterblijft en niet in het oppervlaktewater terecht komt) Theemseplein in uitvoering gekomen en diverse projecten zijn in voorbereiding genomen. De projecten BBB Wilsonplein, BBB Leidseplein en BBB Oosterduin moesten worden aangepast (andere locatie en eventueel afkoppelen) en worden nu in de komende jaren voorbereid en uitgevoerd. Ook de overige grote projecten Rollandslaan, Jan van Galenstraat, Stuijvesantplein en Pijnboomstraat zijn weliswaar in voorbereiding, maar zijn in 2008 niet tot uitvoering gekomen. Waldeck Pijpmonststraat is stopgezet vanwege het niet doorgaan van een BBB aan het Leidseplein.

Aan het onderhoud van rioleringen en beheer grondwaterstanden is in 2008 € 2,2 miljoen (100 % van het totaal beschikbare budget) uitgegeven. De riolering heeft op dit moment geen noemenswaardige achterstand in onderhoud, het onderhoud vindt nagenoeg op normniveau plaats. In het GRP 2007-2011 staat aangegeven dat de investeringen komende jaren moeten worden verhoogd ten behoeve van verbeteringen aan de riolering, met name het aanleggen van bergbezinkbassins.

Openbaar groen

Van de beschikbare ruim € 1,57 miljoen aan investeringsbudget is 88 % uitgegeven. Met als doel de achterstanden in onderhoud geleidelijk weg te werken zijn de projecten Engelandpark, Haarlemmer Hout, Poelbroekpark Diaconesseplein, Crayenesterlaan, Engelandlaan, Oostenrijk-Zwitserlandlaan, Vredenburg en Leidsevaart fase 2 uitgevoerd en zijn het Westelijk Tuinbouwgebied, fietstunnel Houtmanpad, Poelpolder fase2, Koenenstraat, Twijderslaan, Cerumstraat, Gandistraat, Oranjeplein en het project Reinaldapark voorbereid. Ook zijn er diverse kleinere groenplekken in de stad aangepakt, vaak in combinatie met speelgelegenheden.

Van het beschikbare budget van € 0,34 miljoen voor heroriëntatie groen (aanpassing groen in de wijk) is 105 % besteed. Tijdens het wijkproces is het aan te pakken areaal soms iets groter dan bij de start verwacht. Om de uitvoeringsplanning niet te stagneren is ervoor gekozen de projecten toch uit te voeren en de hogere uitgaven te compenseren met lagere uitgaven op andere onderwerpen.

Aan het onderhoud groen is in 2008 € 6,4 miljoen (100 % van het totaal beschikbare budget) uitgegeven

Voor het onderhoud is het volledige budget van € 6,3 miljoen uitgegeven. Hiervoor is naast het dagelijks onderhoud van de groenvoorzieningen een 30-tal projecten aangepakt of voorbereid, waaronder de Adlerstraat, Tobias Asserstraat, Henri Borelstraat, Cornelis van der Lijnlaan, Oostvest, Prinsenhof, Ripperdapark, Soesdijkstraat, Zwanenburgplantsoen, Sportweg, Vroonhof Zamenhof. De projecten die een relatie hebben met vertraagde riolerings- of reconstructiewerken worden in een later stadium uitgevoerd.

Straatmeubilair

Het straatmeubilair in twee wijken van de binnenstad (Vijfhoek en De Kamp) is geschoond en deels vernieuwd. Het opschonen straatmeubilair in Meerwijk en Boerhaavewijk is voorbereid en zal in 2009 worden uitgevoerd. Tevens zal een volgend deel van het centrum onderhanden worden genomen.

Aan het onderhoud straatmeubilair is in 2008 € 0,4 miljoen (100 % van het totaal beschikbare budget) uitgegeven

Openbare speelgelegenheden

Het in 2001 gestarte speelruimteplan is op twee locaties na (Pol 18, Spaarndam en Scharreveld, Schalkwijk) volledig afgerond in 2008. Beide locaties zijn wel in 2008 voorbereid maar op verzoek van de participanten (respectievelijk de school in Spaarndam en de wijkraad en bewoners in Schalkwijk) uitgesteld tot 2009. Van het onderhoudsbudget van bijna € 0,5 miljoen is in 2009 90% uitgegeven. Hieruit is naast het dagelijks onderhoud ook het opknappen van de speelgelegenheden Adlerstraat, Floris van Adrichemlaan, Tobias Asserstraat, Henri Borelstraat, Nauwe Gelderloozepad, Graafschapsplein, 't Landje, 't Krom, Soesdijkstraat, Vredenburg, Molenwieschool, Vroonhof, Zamenhofstraat, Zwanenburgplantsoen en Molenplaspark betaald. Tevens is in 2008 Europese aanbesteding van speeltoestellen en valondergronden gerealiseerd voor een periode van vier jaar.

Gemeentelijke gebouwen

In 2008 is in het licht van een concentratie van de huisvesting zeer terughoudend geïnvesteerd in gemeentelijke gebouwen die worden gebruikt voor de gemeentelijke huisvesting. Voor de ontwikkelingen omtrent de nieuwe kantoorhuisvesting voor de gemeente verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Onderwijsgebouwen

Op basis van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs is voor de jaren 2007 en volgende een investeringsvolume geraamd van bijna € 68 miljoen (naast investeringen in o.a. twee VMBO scholen). Dit investeringsbedrag is onderverdeeld in € 21 miljoen voor 2007 en € 29 miljoen voor 2008. Van de schijf 2007 is op dit moment een bedrag van € 6,4 miljoen aan de schoolbesturen beschikbaar gesteld voor of het realiseren van de investering of het voorbereiden van het bouwplan. Voor de schijf 2008 is dat € 3 miljoen. Als gevolg van noodzakelijke gunningprocedures is bij een aantal investeringen vertraging in de uitvoering ontstaan. Gelet op de huidige stand van zaken van de ontwikkeling van de bouwplannen is de verwachting dat de schoolbesturen in de loop van het jaar 2009 een verzoek indienen voor het beschikbaar stellen van de in 2007 en 2008 geraamde kredieten

Sportvoorzieningen

Het onderhoud van sportvoorzieningen is begin van dit jaar overgedragen aan NV SRO. Voor 2008 was er sprake van een subsidie van € 3,0 miljoen, hiervoor doet SRO het beheer, onderhoud en exploitatie van de gemeentelijke buiten- en binnensportaccommodaties.

In de loop van het jaar is de infrastructuur op het Pim Mulier Sportpark langs de Jaap Edenlaan en de zijwegen daarvan gereed gekomen. Met de aanleg van velden en het Stadion Center is begonnen.

De aanleg van twee nieuwe softbalvelden (met veldverlichting) en een honkbalveld op het Nol Houtkamp Sportpark is gereed gekomen, evenals de inrichting van de buitenruimte rondom de velden. Op het complex van de HFC EDO op het Noordersportpark is het hoofdveld voorzien van een nieuw kunstgrasveld (onderbouw en top laag). De bestrating aan de tribunezijde direct naast het veld werd eveneens geheel opgeknapt en geëgaliseerd. HFC EDO zelf bouwde met financiële steun van de

gemeente een nieuw kleedgebouw, dat bij de aanvang van het voetbalseizoen 2008/2009 in gebruik is genomen.

Op het complex van DSK aan het Van Zeggelenplein kwamen het nieuwe kunstgrasveld en het trainingsveldje (ondergrond en toplaag) gereed. Een van de kunstgras hockeyvelden van de Hockey Club Haarlem en het kunstgras korfbalveld van de HKC Aurora, beide op het sportcomplex Vergierdeweg, werden in 2008 voorzien van een nieuwe toplaag. Hetzelfde gebeurde met de kunststof toplagen van de beide Haarlemse lawnbowlsvelden, aan de Zomerkade en op het Van der Aart Sportpark. Het natuurgras/gravel infield van het honkbalveld van Onze Gezellen op het Van der Aart Sportpark werd geheel gerenoveerd.

3.4 Financiering

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet gelijk in de tijd. De gemeente leent soms geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze tijdelijk overtollige liquide middelen. Gemiddeld had Haarlem een korte termijn schuld van minder dan € 20 miljoen. Haarlem heeft daarnaast een lange termijn schuld van € 320 miljoen. Deze schuld hangt samen met de investeringen die de gemeente doet en waar dus bezittingen tegenover staan. Deze paragraaf geeft de ontwikkeling van de korte en lange termijn schuldpositie van Haarlem weer.

3.4.1 Rentebeeld 2008

Voor de *langlopende* leningen die Haarlem aantrekt (voor het betalen van de investeringen) is een stijging van de rente pas ongunstig als de rente boven de 5% komt. Dat is namelijk het percentage waarmee in de begroting rekening is gehouden. Wij hebben in 2008 voor € 100 miljoen aan leningen aangetrokken. Hiervan ontvangen we € 60 miljoen in 2009 en € 40 miljoen in 2010. De rentepercentages hiervoor zijn respectievelijk 4,669% en 4,76% en dus ruim onder de 5%, waardoor Haarlem op korte termijn in elk geval geen last krijgt van een stijgende rente.

Voor de *kortlopende* leningen die Haarlem aantrekt (vanwege het in de tijd niet gelijklopen van inkomsten en uitgaven) is dit ongunstig indien meer dan 4% rente moet worden betaald. Dat is namelijk het percentage waarmee in de begroting rekening is gehouden. De korte rente voor gemeenten is in 2008 gedaald van gemiddeld 4,5% naar 1,75% per ultimo van het jaar. Dit heeft in 2008 geleid tot een voordeel ten opzichte van de begroting van € 0,9 miljoen.

3.4.2 Kredietcrisis en regelgeving

De kredietcrisis die in de tweede helft van 2008 in volle omvang de financiële wereld overspoelde heeft voor veel onrust gezorgd bij financiële instellingen. Omdat Haarlem geen geld had uitstaan werd er op dat punt ook geen risico gelopen. Een landelijke werkgroep heeft onderzocht of de geldende regelgeving (wet Fido) nog voldoet. Deze werkgroep concludeerde dat de wet nog steeds goed aansluit bij de zelfstandige bevoegdheden van de decentrale overheden en dat de problemen met name zijn veroorzaakt door de uitzonderlijke ontwikkelingen op de financiële markten. Wel komen er enkele aanpassingen, zodat er alleen nog gewerkt kan worden met banken uit de EU of Eurozone. Verder wordt “near banking” ingeperkt (het uitlenen van geld tegen een hoger percentage dan waar de gemeente het zelf voor leent) en worden de eisen aan kredietwaardigheid van banken verhoogd. Deze aanpassingen verwerken we in het vernieuwde Haarlemse treasurystatuut dat in 2009 aan de raad wordt voorgelegd.

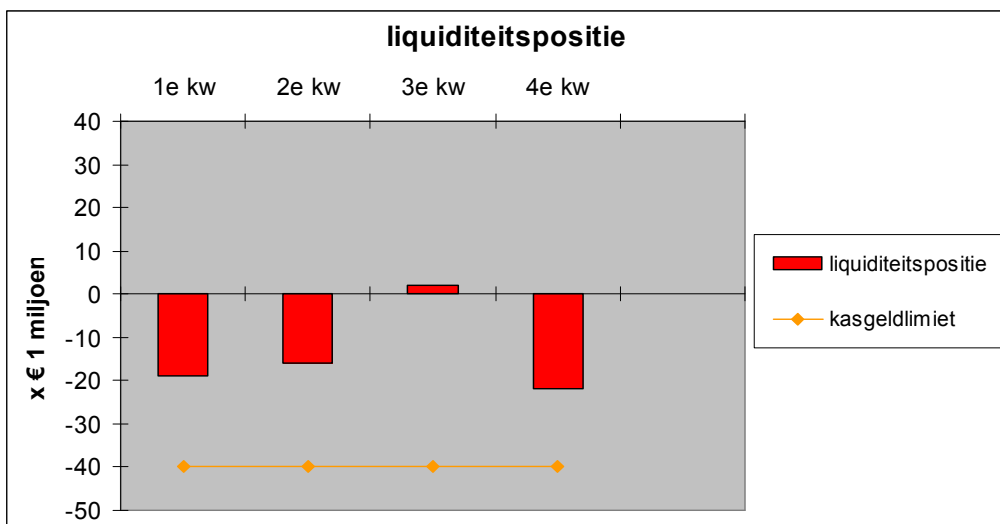
3.4.3 Risicobeheer

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering maken we onderscheid in *kortlopende financiering* en *langlopende financiering*. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) betreft leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico op korte financiering (kasgeldlimiet)

De wettelijk vastgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico op kortlopende financiering. Volgens de kasgeldlimiet mag de totale omvang van de kortlopende schuld maximaal 8,5% van de lasten van de gemeentebegroting bedragen. De kasgeldlimiet voor het jaar 2008 bedroeg daarom voor Haarlem € 40 miljoen. De gemeente mag gemiddeld per kwartaal geen grotere korte schuld hebben dan deze kasgeldlimiet.

De tarieven op de geldmarkt zijn in de laatste twee maanden van 2008 fors gedaald. Dat maakte het aanhouden van een aanzienlijke korte schuld vanuit financieringsoptiek extra aantrekkelijk.

Bovenstaande figuur geeft aan dat in de loop van het jaar de stand van onze liquiditeitspositie ten opzichte van de kasgeldlimiet een wisselend beeld liet zien. Dit is met name het gevolg van de ontvangsten van de OZB, die vooral in de 1^e helft van het jaar geconcentreerd zijn en van de uitkering uit het BTW-compensatiefonds die het Rijk eind juni aan de gemeente heeft uitgekeerd. De in de figuur opgenomen cijfers zijn de gemiddelden per kwartaal.

Renterisico langlopende financiering (renterisiconorm)

De Wet Fido beperkt het risico op langlopende financiering met de renterisiconorm. Ingevolge deze norm mag de gemeente per jaar maximaal 20% van de omvang van de vaste schuld opnieuw financieren. De renterisiconorm bevordert een gelijkmatige spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren.

Enige tijd voor het in volle omvang uitbreken van de kredietcrisis in het derde kwartaal van 2008, is met het oog op de gunstige renteniveaus van ruim onder de 5 % besloten om langlopende leningen voor in totaal € 100 miljoen. aan te trekken met uitgestelde storting in de jaren 2009 (€ 60 miljoen) en 2010 (€ 40 miljoen). Omdat deze leningen pas in 2009 en 2010 daadwerkelijk worden opgenomen, tellen ze niet mee bij de bepaling van de schuldpositie aan het eind van 2008.

De renterisiconorm bedraagt 20% van de stand van de leningportefeuille bij aanvang van het jaar. De vaste schuld van Haarlem bedroeg aan het begin van 2008 € 332 miljoen, waardoor voor maximaal € 66 miljoen mocht worden geherfinancierd.

In de navolgende tabel is de realisatie van de renterisiconorm voor het jaar 2008 aangegeven.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld <i>(x € 1 miljoen)</i>	2008
A. Stand van de vaste schuld ¹ per 1-1-2008	332
A1. Bij: nieuw aangetrokken leningen	20
A2. Af: betaalde aflossingen	32
A3. Stand van de vaste schuld per 31-12-2008	320
B. Renterisiconorm 20% van vaste schuld	66
C. Renterisico op vaste schuld (laagste bedrag van A1 en A2)	20
D. Ruimte binnen de norm (B - C)	46
Renterisico als percentage van de vaste schuld (C in % van A)	6,0 %

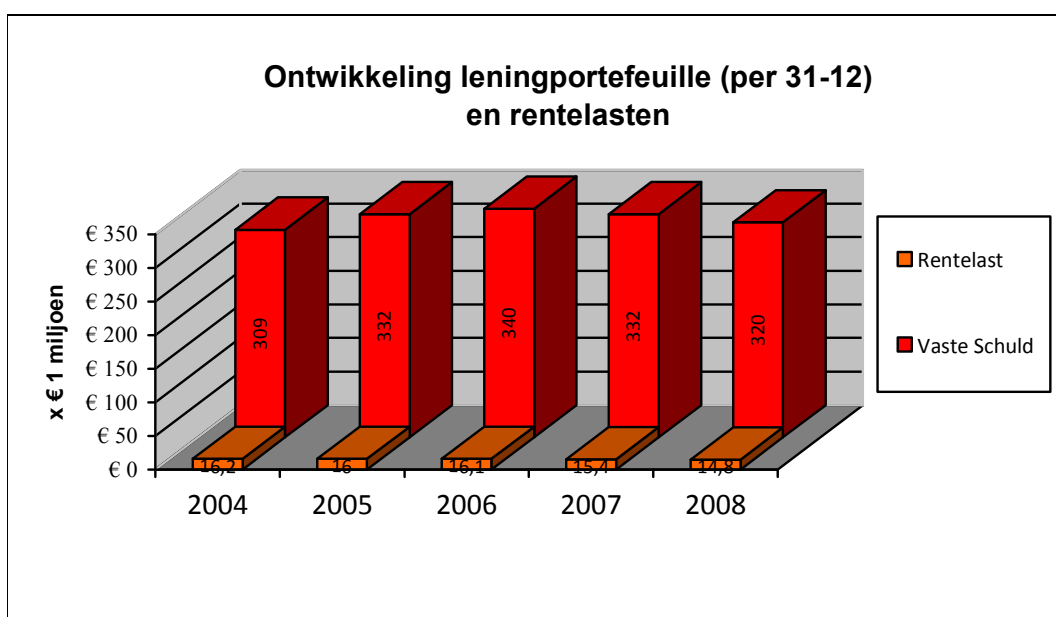
¹ Bedoeld wordt de leningsportefeuille zoals omschreven in de wet Fido (dit wijkt enigszins af van het begrip vaste schuld zoals toegelicht in de balans).

3.4.4 Leningportefeuille 2008

De ontwikkelingen in de leningportefeuille (opgenomen leningen en verstrekte leningen) in 2008 laten het volgende beeld zien.

Verandering portefeuille opgenomen gelden (o/g)	Bedrag (x € 1 mln)	Gewogen rente (%)	Verandering portefeuille uitstaande gelden (u/g)	Bedrag (x € 1 mln)	Gewogen rente (%)
Stand per 01-01-08	332	4,4	Stand per 01-01-08	28	5,9
Nieuwe opgenomen leningen	20	4,3	Nieuwe verstrekte leningen	22	6,0
Reguliere aflossingen	32	4,4	Reguliere aflossingen	2	5,9
Stand per 31-12-08	320	4,4	Stand per 31-12-08	48	6,0

Onderstaande grafiek geeft een weergave van de vaste schuld en de rentelasten van de voorgaande vijf jaren.

3.4.5 Kredietrisico's

De gemeente verstrekt leningen en garanties aan derden. Daaraan zijn risico's verbonden. Deze zijn in te delen naar risico's op verstrekte geldleningen en risico's op verstrekte garanties.

Verstrekte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningbouwcorporaties. De gemeente verstrekt inmiddels geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt langzaam maar zeker afgebouwd. De rol die de gemeente hier in het verleden vervulde bij woningbouwcorporaties is overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Gezien de goede financiële positie van de Haarlemse woningbouwverenigingen zijn de betreffende leningen in het verleden zonder hypothecaire zekerheid verstrekt.

In 2008 is door de gemeente een geldlening van € 5 miljoen aangetrokken die vervolgens (onder hypothecaire zekerheid) is doorverstrekt aan Spaarnelanden NV. Deze 100 % dochter van de gemeente heeft hiermee de investeringen in ondergrondse afvalcontainers gefinancierd. Tevens is per 15 november 2008 een geldlening (onder hypothecaire zekerheid) verstrekt in verband met de financiering van het Stadskantoor, deel Zijlpoort Complex.

Wat uiteindelijk resteert is een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen in portefeuille, verstrekt aan stichtingen en verenigingen. Omdat deze leningen zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid, loopt de gemeente hierop een beperkt risico.

Verstrekte geldleningen (in miljoenen)	Rekening 2006	Rekening 2007	Rekening 2008	Rente 2008	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	24	23	21,5	5,4%	10 jaar
Leningen aan overige organisaties	6	5	26,5	6,4%	14 jaar

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente garandeert onder voorwaarden geldleningen van derden, met name voor woningbouw door corporaties of het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk komt dat tot nu toe niet voor.

Uit de meest recente gegevens van het WEW blijkt dat per ultimo 2007 de gemeente Haarlem, via de achtervang, garant staat voor een bedrag van € 1.048 miljoen. Verwacht wordt dat de gemeente per eind 2008 o.a. via deze Nationale Hypotheek Garantie in totaal voor € 1.070 miljoen garant staat voor de particuliere woningbouw. Haarlem wordt pas aangesproken als achtervang indien de waarborgfondsen niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Deze fondsen beschikken over zoveel vermogen dat de kans daarop klein is, ondanks de huidige economische recessie.

De garanties op leningen van de zorgsector, culturele instellingen en het Nationaal Restauratiefonds zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid. Indien een instelling niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, scheelt dit Haarlem inkomsten, maar daar staat tegenover dat Haarlem het bijbehorende vastgoed verkrijgt.

Gegarandeerde leningen (x € 1 miljoen)	Per 31-12-2007 (rekening 2007)	Per 31-12-2008 (rekening 2008)
Particuliere woningbouw	1.048,0	1.055,0
Woningcorporaties	620,0	645,0
Zorgsector	15,0	13,0
Culturele instellingen	2,5	1,0
Nationaal restauratiefonds	3,5	3,0
Totaal gegarandeerde leningen	1.689,0	1.717,0

3.4.6 Solvabiliteit

De solvabiliteit is een maat voor het kunnen voldoen aan de financiële verplichtingen op langere termijn. Het is de verhouding tussen de omvang van het eigen vermogen en de waarde van de vaste activa. Het eigen vermogen bestaat daarbij alleen uit de (algemene) reserves en dus niet uit de voorzieningen. De solvabiliteitsratio van de gemeente bedraagt eind 2008 ongeveer 0,13 en dat is onveranderd ten opzichte van 2007. Dit houdt in dat de waarde van de vaste activa ruim zes maal groter is dan de omvang van het eigen vermogen. Haarlem moet daarom relatief veel lenen om de activa (lees: investeringen) te kunnen betalen. Op grond hiervan heeft de provincie (als toezichthouder op de gemeente) in de begrotingsscan die zij samen met het ministerie van BZK heeft uitgevoerd, aangeraden om de ratio te verhogen door toename van het eigen vermogen. Het streven van het college is er op gericht om de schuld bij de banken te verminderen. Hierdoor neemt de gevoeligheid van de gemeente voor rentewijzigingen af, evenals de omvang van de rentebetalingen. Een andere manier om de solvabiliteitsratio te verbeteren is het doen van extra afschrijvingen op investeringen, met name bij schoolgebouwen, om zodoende de afschrijvingstermijn te verkorten (bij schoolgebouwen van 60 naar 40 jaar).

3.5 Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, organisatie, financieel beheer en de facilitaire dienstverlening (waaronder huisvesting). Onder bedrijfsvoering wordt in de huidige tijd meer verstaan. Bedrijfsvoering staat nu vooral in het teken van het verwezenlijken van de doelstellingen en in verband daarmee voor een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer. De bedrijfsvoeringparagraaf geeft inzicht in de bedrijfsvoering en de relatie met het uitvoeren van de doelstellingen in het programmaplan.

3.5.1 Eén jaar nieuwe organisatie

Per 1 januari 2008 is na een intensieve voorbereiding de nieuwe organisatie van start gegaan.

Sturing vindt nu plaats vanuit één directie, ondersteunende functies zijn gecentraliseerd, een aantal onderdelen van de organisatie is verzelfstandigd, de omvang van de organisatie is sterk gereduceerd. De structuur is gewijzigd om betere prestaties te kunnen leveren, betere resultaten rond een aantal centrale doelstellingen.

Doelstellingen reorganisatie: veel goede stappen gezet, maar nog veel te doen!

Bij het behalen van de doelstellingen van de reorganisatie:

- verbetering van de bedrijfsvoering
- versterken van de externe oriëntatie
- integraler werken, minder verkokering
- verbinden van beleid en uitvoering

zijn veel goede stappen gezet (de kwaliteit van de planning- & controlcyclus is verbeterd, er is flink geïnvesteerd in wijkgericht werken, klant- en burgergerichtheid, projectmatig werken, samenwerking met partners in de stad, samenwerking tussen de hoofdafdelingen, etc.) maar is nog veel te doen. Om tot betere maatschappelijke prestaties te komen is structuurverandering alleen onvoldoende. We zullen dan ook blijven investeren in het verbeteren van de kwaliteit en het versterken van de slagvaardigheid van de organisatie.

Personeel

Temidden van de spanning en de hectiek van het plaatsingsproces zijn de sectoren verdwenen en kwam er zicht op een andere, nieuwe levensfase van de organisatie. In de nieuwe organisatie zal nog meer dan voorheen worden gestuurd op duidelijk omschreven competentieprofielen. Door een andere manier van werken en op een andere manier naar het vak kijken zijn functies uitdagender gemaakt.

Het plaatsingsproces was op 1 januari 2008 zo goed als afgerond. Op grond van het plaatsingsplan is het verhuisplan voor het personeel vastgesteld. Vele medewerkers hebben een nieuwe functie en nieuwe werkplek gekregen. De medewerkers van zes onderdelen hebben in 2008 door verzelfstandiging een nieuwe werkgever gekregen: Servicebedrijf Haarlem, Stadsbibliotheek, Onderwijs Servicekantoor, Frans Halsmuseum, Brandweer en de Zwembaden.

Niet alle medewerkers zijn structureel geplaatst, veelal als gevolg van de reorganisatie of ziekte. Deze medewerkers worden door de afdeling Mobiliteit bemiddeld naar een structurele werkplek binnen of buiten de organisatie. In afwachting van een structurele plaatsing verrichten de meeste van hen werkzaamheden op projectbasis of anderszins.

Afgelopen jaren zijn in de praktijk veel uitvoeringsverschillen ontstaan rondom het toepassen van de regelgeving voor personeel. Belangrijk doel van de reorganisatie is “één bestuur, één organisatie”.

Daartoe zijn uniforme regels opgesteld, die een einde moeten maken aan de verschillen. Dit veranderingsproces vergt de nodige tijd en energie.

De afdeling Mobiliteit van de gemeente heeft alle alle trajecten die met (de medewerkers van) Radius zijn afgesproken ondertussen ingevuld.

Integraal Personeelsbeleid (IPB)

Vanuit strategisch perspectief moet het personeelsbeleid het management in staat stellen te sturen op resultaten in het werk. Het gewenste gedrag en de ontwikkeling van de medewerker zijn daarbij van groot belang. Het in het verleden ontwikkelde personeelsinstrument is nog steeds een goed hulpmiddel. Om het instrument optimaal te blijven benutten zijn in 2008 de verbeterpunten die uit de evaluatie naar voren kwamen uitgevoerd.

De personeelsgesprekken zijn de basis van het gehele instrument. In de nieuwe personeelsgesprekken worden POP-gesprekken (ontwikkelgesprekken) geïntegreerd, daarnaast doet de leidinggevende in de nieuwe systematiek jaarlijks een uitspraak over de toekomstverwachting. De nieuwe personeelsgesprekken zijn de volgende stap in een systematisch doorstroombeleid dat in 2009 gepresenteerd zal worden. Door deze nieuwe systematiek zullen we tegelijkertijd beter in staat zijn de strategische personeelplanning vorm te geven. Als gevolg van de reorganisatie heeft de doorstroom in de organisatie in 2008 al een impuls gekregen.

Arbeidsmarktbeleid

Na een lange periode is de gemeente Haarlem weer extern gaan werven. Tegelijkertijd is centrale werving en selectie gerealiseerd. In maart 2008 is een nieuwe wervingscampagne in een nieuwe huisstijl gestart in de Intermediair, Volkskrant, het Haarlems Dagblad en op diverse internetsites. De eigen website is het hart van de campagne. Na de start van de campagne steeg het bezoek aan de website spectaculair. Ook de eigen medewerkers zijn betrokken bij de campagne. Bij de start van de campagne zijn exemplaren van Intermediair aan de medewerkers uitgedeeld met daarbij een uitnodiging van de wethouder personeel om nieuwe collega's te werven en dat is gelukt! Haarlem is onderscheidend geweest door als enige gemeente aanwezig te zijn bij de Nederlandse Carrièredagen. Daardoor werden technische vacatures vervuld en heeft het stagiaires opgeleverd. Ook nam het bezoek aan de website weer toe. Met al deze acties zijn er 134 vacatures vervuld. We hebben geconstateerd dat met name de vacatures voor technisch hoog opgeleid personeel moeilijk te vervullen zijn.

Bij het centrale onderdeel werving en selectie werken recruiters die netwerken opbouwen en contacten leggen met scholen met als doel Haarlem als een prettige werkgever te presenteren. Hoewel 2008 een jaar was waarin werd gereorganiseerd, hebben we toch bijna 60 mensen een betaalde stageplek kunnen bieden. Ook is er bij de werving aandacht geweest voor diversiteit. Er zijn contacten gelegd met allochtone netwerkorganisaties. Vacatures zijn in samenwerking met het CWI Haarlem gemeld bij forum, Intsituuut voor Multiculturele Ontwikkeling en de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF (University Assistance Fund) en worden geplaatst op websites voor de doelgroep.

Formatiebeheer

In 2007 bedroeg het aantal fte's binnen de organisatie 1.467. Door het realiseren van de verzelfstandigingen en een afgesproken formatiereductie van 200 zal in 2010 de formatie in de nieuwe organisatie 1.130 bedragen. Van de afgesproken formatiereductie zijn er reeds 100 gerealiseerd. De overige 100 worden ingevuld op basis van de resultaten van een onderzoek naar de overhead binnen de organisatie.

Blijvend investeren in medewerkers

Een flexibele organisatie vraagt flexibele medewerkers. Een goed beleid voor mobiliteit en loopbaan biedt werknemers de mogelijkheid zich blijvend te ontwikkelen. Per 1 januari 2008 is besloten te starten met een strategisch opleidingsbeleid en daaraan gekoppeld een centraal opleidingsbudget.

Het opleidingsplan wordt centraal aangestuurd met het oog op een zo effectief en efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare (schaarse) opleidingsmiddelen. Door middel van het strategisch opleidingsplan wordt de samenhang verduidelijkt tussen de organisatiedoelen en de ontwikkeling van medewerkers.

Het opleidingsbeleid kent verschillende sporen. In het opleidingsplan wordt onderscheid gemaakt tussen:

- a) Centrale opleidingsactiviteiten (gericht op de strategische doelstellingen van de organisatieverandering);
- b) Decentrale opleidingsactiviteiten (zoals wettelijk verplicht gestelde bij- of nascholing, het actueel houden van vakkennis of persoonlijke ontwikkeling).

Aan de hand van deze informatie ontstaat een totaal beeld van de opleidingsvragen die in de organisatie leven. Deze informatie vormt de input om het opleidingsbeleid te kunnen gaan organiseren.

‘Ik werk voor Haarlem’

Structuren zijn geduldig, maar het zijn vaak onze medewerkers, hun werkwijze en gedrag, die het verschil maken tussen goed of slecht presteren. Het bouwen van een goede structuur is natuurlijk belangrijk, maar dat is geen garantie dat de doelen van de organisatieverandering ook daadwerkelijk gehaald zullen worden. Er zal na de focus op de inrichting van de organisatie blijvend flink geïnvesteerd moeten worden in een traject om deze doelen waar te maken. Om dit waar te maken is in 2008 het programma ‘Ik werk voor Haarlem!’ opgezet. Kernthema’s daarbij zijn leiderschap & management (investeren in de competenties die wij van ons management verwachten), externe samenwerking (noodzakelijk om tot gedragen maatschappelijke resultaten te komen), interne samenwerking (ontkokering) en klantgerichtheid (dienstverlening aan burgers en bedrijven).

Arbeidsomstandigheden

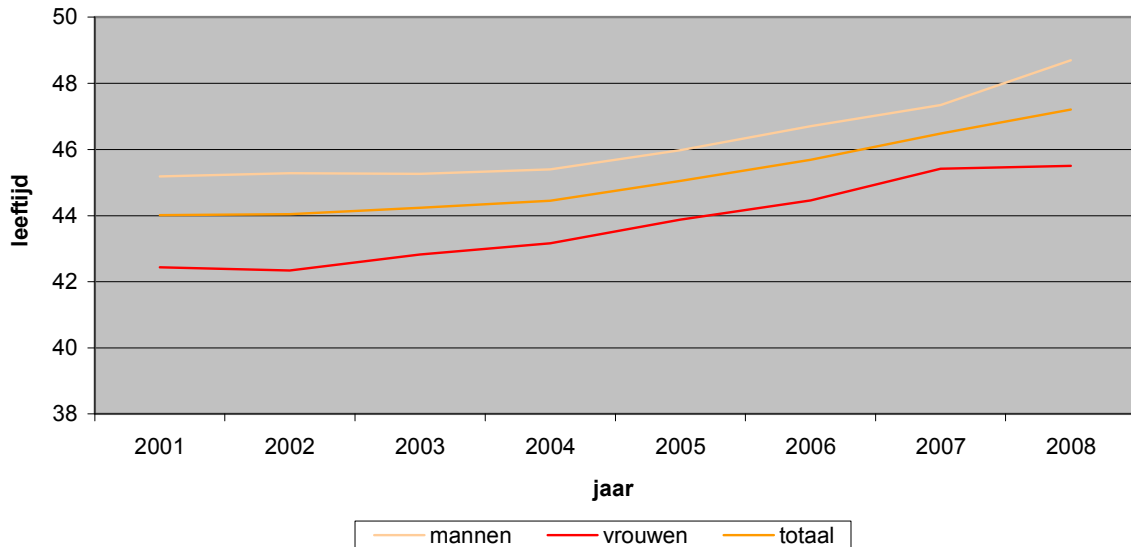
Het jaar 2008 is vanwege de reorganisatie annex verhuizingen een jaar van opbouw (van de hoofdafdelingen) en met name een jaar van harmonisatie van beleid en uitvoering geweest. Als gevolg van deze prioritering moesten diverse acties op arbogebied worden opgeschort. Wel is de samenwerking met de Arbo Unie geïntensiveerd en met de bedrijfsartsen wordt gewerkt aan een verdere onderlinge afstemming van taken.

Kerngegevens personeel

Personele gegevens per hoofdafdeling	Directie	Dienstverlening	Sociale zaken	Veiligheid Vergunning en Handhaving	Stadszaken	Wijkzaken	Stadsbedrijven	Middelen en Services	Concernstaf	Griffie	Totaal	Boven de sterkte
personeel. (vast en tijdelijk, aantallen, dus geen fte)	3	146	179	177	170	122	280	331	40	8	1.456	47
- waarvan mannen	2	35	71	104	78	87	185	164	13	2	741	30
- waarvan vrouwen	1	111	108	73	92	35	95	167	27	6	715	17
Gemiddelde leeftijd in jaren	57,0	45,6	43,8	44,5	47,7	48,0	48,7	48,1	45,6	45,9	46,9	55,5
Arbeidsverzuim in procenten	1,91	6,30	8,39	9,38	7,41	6,32	6,14	5,98	2,86	1,18	6,83	21,35

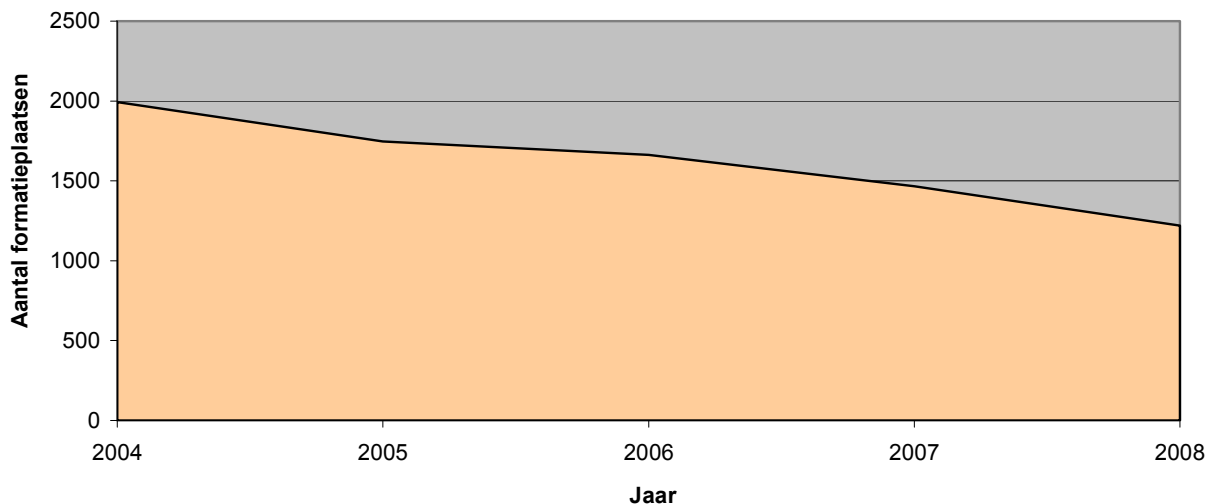
De gemiddelde leeftijd in het personeelsbestand stijgt nog elk jaar. In 2008 is de gemiddelde leeftijd van de Haarlemse ambtenaar bijna 47 jaar. Met de vervulling van vacatures zal de gemiddelde leeftijd binnen enkele jaren gaan dalen.

Gemiddelde leeftijd medewerkers

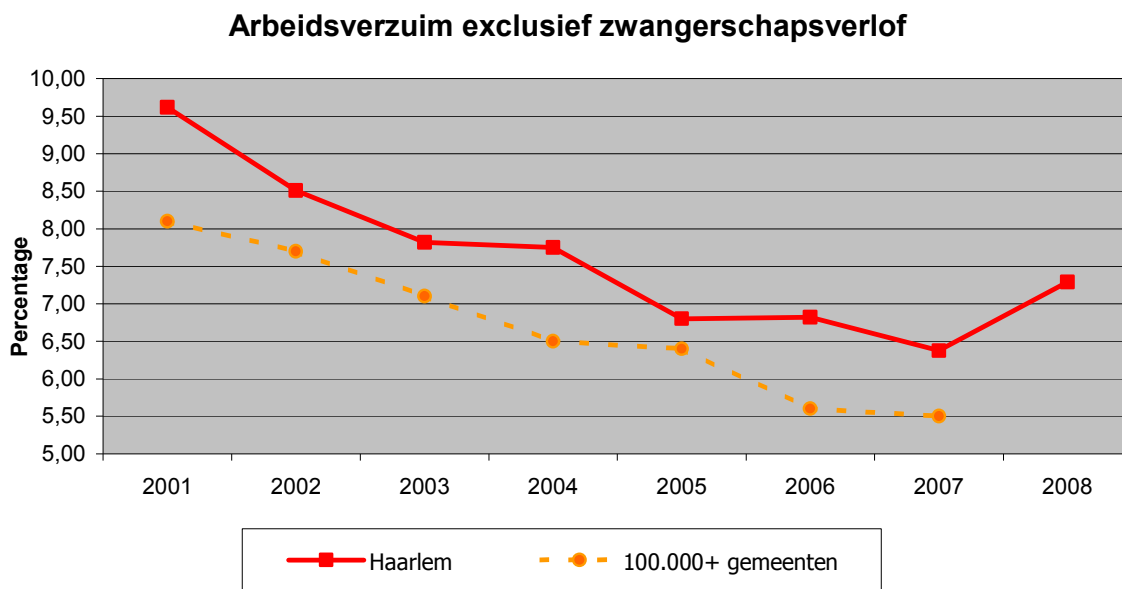
De formatie van de gemeente daalt ieder jaar verder door met name verzelfstandigingen. In de formatie 2005 zijn door verzelfstandiging niet meer de medewerkers van de Archiefdienst voor Kennemerland en van de afdeling Reiniging, Afvalinzameling & Technische Dienst opgenomen. Per 1 januari 2007 is de afdeling Belastingen verzelfstandigd, 1 jaar later gevolgd door de medewerkers van de Ambulancehulpverlening en van Sportaccommodaties. Per 1 januari 2009 zijn daarna het Servicebedrijf Haarlem, Onderwijs Servicekantoor, Zwembaden, de Stadsbibliotheek en het Frans Hals Museum op afstand geplaatst. Tevens is de sector Brandweer en Ambulance geregionaliseerd in de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK).

Formatieverloop

Arbeidsverzuim

Het arbeidsverzuim is in 2008 met bijna een procentpunt gestegen van 6,4% (in 2007) naar 6,8%.

De stijging van het verzuim is voor een groot deel te herleiden tot de naweeën van de reorganisatie. Een stijging van het verzuim is vaker te zien in organisaties in verandering. In september 2008 is gestart met de aanpak van langdurig verzuim bij afdeling Handhaving Openbare Omgeving van de hoofdafdeling VVH door middel van een intensieve begeleiding van 16 medewerkers. November 2008 bleek dat het verzuim gemeentebreed was toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Om dit verzuim terug te dringen is begonnen met het voorbereiden van een verzuimcampagne, een risico-inventarisatie & -evaluatie van de arbeidsomstandigheden en een medewerkers-tevredenheidsonderzoek (MTO). Daadwerkelijke uitvoering van deze acties gebeurt in 2009.

3.5.2 Verbetering bedrijfsvoering

Een verbetering van de bedrijfsvoering was en is een belangrijke reden voor de organisatieverandering. Bedrijfsvoering begint met het vaststellen van een visie en de daarbij horende doelstellingen, het bepalen van de strategie om die doelen daadwerkelijk te halen, het vormgeven van een besturingsmodel, etc. Maar het gaat ook om een effectieve en efficiënte inzet van de middelen (geld, medewerkers, etc.) om de visie waar te maken en de doelstellingen te halen. De organisatieverandering is gericht op een verbetering van met name de verbinding tussen de doelen en de inzet van middelen en op een efficiënte inzet van de middelen. Het slagen van de ingezette organisatieverandering valt of staat met de realisatie van een goede bedrijfsvoering.

Centralisatie van de administratie

Een belangrijk element van de verbetering van de bedrijfsvoering was de samenvoeging van de voorheen zelfstandige administraties van de sectoren tot één administratie gemeente Haarlem. De voornaamste verbeteringen van deze centralisatieslag waren:

- inzicht en transparantie,
- vereenvoudiging kostentoerekening,
- afschaffen van de onderlinge facturenstroom.

De centralisatie van de administratie is inmiddels afgerond. De gedrukte begroting 2008 was samengesteld binnen de kaders van de oude organisatie. Dit betekent onder andere dat op dat moment (zomer 2007) nog niet volledig duidelijk was welke budgetten onder de toekomstige hoofdafdelingen

vielen. Dit had als consequentie dat in de 1^e en 2^e bestuursrapportage 2008 een aantal correcties is doorgevoerd. De correcties hadden onder meer betrekking op:

- de juiste verdeling van de loonsom en andere loonkosten;
- de stelposten voor de gecentraliseerde middelenbudgetten, en
- de toedeling van subsidiebudgetten naar de juiste instelling.

Daarnaast is het rekeningschema verder verfijnd en verbeterd (met name op het gebied van Vastgoed en het grotestedenbeleid). Daarmee is niet alleen de bedrijfsvoering verder verbeterd, maar heeft ook de informatie over deze onderwerpen gewonnen aan inzichtelijkheid en duidelijkheid.

Met deze verbeteringen is weliswaar een grote stap gezet, maar daarmee zijn we er nog niet. De verbeteringen zijn verder doorgevoerd in de programmabegroting 2009. In het voorjaar en de zomer van 2008 zijn alle budgetten onder de loop genomen en is de onderbouwing ervan getoetst. Daarmee zijn de begrotingscijfers in de begroting 2009 weer reëler en 'harder' dan die in de begroting 2008.

Verbetermaatregelen planning en control

Vooruitlopend op de start van de nieuwe organisatie is al een begin gemaakt met de versterking van de bedrijfsvoering. Zo is in april 2007 de nota 'Visie op planning en control' vastgesteld.

In deze nota worden de benodigde maatregelen beschreven en is een planning gemaakt die er toe moet leiden dat binnen een periode van drie jaar daadwerkelijk op output en prestaties wordt gestuurd.

Het einddoel voor Haarlem is een situatie waarin bestuur en organisatie beter dan nu in staat zijn systematisch te sturen en te beheersen, doordat:

- De processen van de organisatie inzichtelijk zijn voor de betrokkenen;
- De organisatie doelgericht, doelmatig en doeltreffend werkt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen;
- De informatievoorziening aan management en bestuur over producten, inzet van middelen, maatschappelijke effecten relevant, inhoudelijk juist, volledig en op tijd is;
- De bestaande risico's (financieel, maatschappelijk en politiek) inzichtelijk zijn en zodanig worden beheerst dat, waar mogelijk, maatregelen worden genomen om het optreden ervan te voorkomen en dat als (ondanks deze maatregelen) het risico daadwerkelijk optreedt, de omvang ervan aanvaardbaar is, dan wel dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om dat op te kunnen vangen.

In onderstaande tabel is aangegeven wat in 2008 aan de verschillende verbetermaatregelen is gedaan.

Element	Verbetermaatregelen	Resultaat 2008
Organisatie		
a.	Verder werken aan de planning- en controlfuncties kwantitatief en kwalitatief op orde brengen en houden;	Dit is gebeurd door: - Training en opleiding - Werving en selectie voor vacatures
b.	Herijken en actualiseren van de Verordening 213a;	Verschoven naar 2009.
c.	Verhogen prestaties van planning en control en financiële administratie (ontwikkelingsproces);	De centralisatie van de administratie en de uitwerking van de visie planning en control hebben geleid tot de gewenste verbeteringen. Er staat voor 2009 nog aantal acties op de rol: - Verder optimaliseren van het begrotingsproces en opstellen van het Investeringsplan - versnellen en verbeteren van het jaarrekeningproces - het opstellen van een doorontwikkel visie van planning en control
d.	Actualiseren van het treasury statuut.	Verschoven naar 2009.
Processen		
a.	AO /IC verder uitwerken en implementeren	In 2008 zijn de belangrijkste gemeentebrede processen beschreven en geïmplementeerd. Het verder uitwerken van de AO/IC is verschoven naar 2009.
b.	Opzetten van processen, bevoegdheden	In 2008 is de nota <i>Optimalisatie van de</i>

Element	Verbetermaatregelen	Resultaat 2008
	en verantwoordelijkheden voor verwerving van externe subsidies;	<i>subsidieverwerving</i> voorbereid, die 10 maart 2009 door het college vastgesteld.
c.	Uitvoeren van legal audits;	In 2008 stonden er geen legal audits op de rol. We willen overgaan naar audits in een breder kader (bedrijfsvoering als geheel), waarbinnen de legal audits dan een onderdeel zijn. Dit wordt nog verder uitgewerkt.
d.	Analyse van budgetten en kredieten;	De begrotingsramingen 2009 zijn ten opzichte van de ramingen 2008 verder verbeterd door het toepassen van de zerobase systematiek (van nul af aan de ramingen opbouwen, in plaats van voortborduren op ramingen van vorig jaar). Verder wordt bij de analyse van de jaarrekening goed geanalyseerd wat structurele en incidentele effecten zijn.
e.	Afronden invoeren projectenadministratie	In 2008 zijn de volgende zaken afgerond: - kaderstelling voor het opdrachtgevers- en opdrachtnemerschap - kaderstelling voor budgethouders van projecten - de invoering projectadministratie In 2009 wordt verder gewerkt aan de stuurinformatie en het periodiek rapporteren over de voortgang van projecten.
Instrumenten		
a.	Ontwikkelen van instrumenten voor beleidscontrol;	Dit komt tot uiting in het verbeteren van de informatiewaarde van de planning- en controldocumenten en het verbeteren van de informatievoorziening, zie ook bij f.
b.	Ontwikkelen van Dienstverleningsovereenkomsten;	Besloten is om niet te werken met interne dienstverlenings-overeenkomsten.
c.	Verder werken aan verbeteren informatiewaarde begroting;	De planning- en controldocumenten hebben een verdere verbetering ondergaan.
d.	Kwaliteit van planning en control instrumenten verder verbeteren (ontwikkelingsproces);	Zie de resultaten bij de andere onderdelen in dit overzicht.
e.	Verder uitwerken spelregels begrotingsbeheer (inclusief incentives);	Zal in 2009 worden afgerond.
f.	Tijdigheid en kwaliteit van informatievoorziening verbeteren;	In 2008 is de introductie van QlickView voorbereid. Hiermee krijgen budgethouders de beschikking over een compact, actueel en digitaal overzicht van essentiële bedrijfsvoeringsgegevens.
g.	Risicomanagementbeleid opstellen en systeem implementeren;	Het risicomanagement is concreet ingevoerd, zie voor de resultaten de paragraaf weerstandsvermogen.
h.	Ontwikkeling van de functies voor operational audits en doelmatigheidsdoorlichtingen;	Binnen de functies van de Concernstaf is deze taak ondergebracht.
i.	Ontwikkelen visie en beleid over tijdschrijven;	Het beleid voor het tijdschrijven is begin 2008 vastgesteld. Er wordt alleen verplicht tijdgeschreven als dat voor de verantwoording van projecten en het verhalen van kosten nodig is. Verder kan iedere afdeling tijdschrijven voor het verkrijgen van inzicht.
j.	Nota reserves en voorzieningen	Vastgesteld door de raad bij de kadernota 2008.
k.	Nota activabeleid (investerings);	Verschoven naar 2009.
l.	Ontwikkelen beleid toerekening eigen organisatiekosten aan investering;	Beleid is opgesteld tegelijkertijd met het opstellen van de begroting 2008 en de daarbij behorende kostenverdeling.
m.	Opstellen beleid misbruik en oneigenlijk gebruik;	Verschoven naar 2009.
n.	Verder ontwikkelen van	Zie bij f.

Element	Verbetermaatregelen	Resultaat 2008
	managementinformatie	
Rollen en gedrag		
a.	Cultuur, attitude en gedrag verder ontwikkelen in gewenste richting (afpraak = afspraak, afspraken nakomen, voorbeeldfunctie etc.);	Dit vormt onderdeel van het traject voor leidinggevend en van 'Ik werk voor Haarlem'.
b.	Verder verhogen kennis en vaardigheden planning en control;	Dit is gebeurd met het handboek planning en control en cursussen begrotingsbeheer voor medewerkers.
c.	Competentiemanagement met kracht doorzetten	Dit vormt onderdeel van het traject voor leidinggevend en van 'Ik werk voor Haarlem'.

De positie van planning en control in de organisatie

Uitgaande van de verantwoordelijkheid van de managers voor planning en control, is er binnen de organisatie voorzien in een controlfunctie. Daarbij is die controlfunctie op één plek georganiseerd, namelijk bij de Concernstaf. Het is een breed gedefinieerde control, dus één die gaat over alle middelenfuncties. Binnen de Concernstaf zijn er controllers die zich met de control van één van de hoofdafdelingen bezig houden. De hoofden van de bedrijfsbureaus van de hoofdafdelingen en de afdelingen van Middelen & Services hebben dus geen control-verantwoordelijkheid.

In de nieuwe hoofdafdeling Middelen & Services worden voor de hele organisatie middelenfuncties ondergebracht, die zowel de lijnafdelingen als de directie ondersteunen. Namens de directie vervult de Concernstaf de opdrachtgeverrol voor de werkzaamheden van de hoofdafdeling Middelen & Services. Deze hoofdafdeling legt voor de onderdelen die tot zijn verantwoordelijkheid behoren verantwoording af aan de directie.

Aanbevelingen Rekenkamercommissie

In de afgelopen jaren heeft de Rekenkamercommissie in haar verslagen naar aanleiding van het jaarverslag een aantal aanbevelingen gedaan. In onderstaande tabel wordt vermeld op welke wijze het college daaraan uitvoering heeft gegeven.

Uit de toelichtingen blijkt dat het college aan een groot deel van de aanbevelingen uitvoering heeft gegeven. Wij stellen voor om deze aanbevelingen af te doen, en die niet meer terug te laten komen in toekomstige jaarverslagen.

Uit verslag RKC	Opmerking/aanbeveling RKC	Toelichting
2006 en 2007	Relaties met en toezicht op verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen opnieuw vormgeven i.v.m. financiële risico's en de doelmatigheid uitvoering overheidstaken.	Zie de nota verbonden partijen die de raad begin 2009 heeft vastgesteld. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2006	Explicietere doelen formuleren voor personeels-beleid en koppelen aan activiteiten.	In 2008 is de verdere vormgeving van het personeelsbeleid opgepakt. Dit onderwerp heeft onze nadrukkelijke aandacht Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2006	Ziekteverzuim omlaag brengen.	Dit onderwerp heeft onze voortdurende aandacht.
2006	Beleidsdoelen zo formuleren dat ze ook te evalueren zijn, gebruik maken van indicatoren en deze indicatoren ook gebruiken in de jaarrekening.	Ook in 2008 heeft de verdere verbetering van de informatiewaarde van de Planning & Controldocumenten onze aandacht gehad. Wat betreft de kanttekeningen bij het formuleren van doelen: zie de inleiding op deel 2 van dit jaarverslag. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.

Uit verslag RKC	Opmerking/aanbeveling RKC	Toelichting
2006 en 2007	Verbeteren risico-analyse grondbedrijf en nadere analyse over ontwikkeling algemene reserve Grex met daaraan gekoppeld een inschatting van het realiteitsgehalte van de beoogde onttrekkingen.	Deze analyses maken deel uit van het in 2008 ingevoerde risicomanagementsysteem. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2006	Voorstel aan de raad voor één of twee doelmatigheidsonderzoeken in het kader van de verordening artikel 213 a.	Jaarlijks meldt het college in de begroting welke doelmatigheidsonderzoeken zij zal uitvoeren. In de Planning & Controldocumenten (en/of in een separate nota) wordt vervolgens ook verslag gedaan van de resultaten. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2006	Toezegging aan RKC onderbouwen met een tijdpad, hoe met aanbeveling wordt omgegaan en wanneer aan raad (en RKC wordt gerapporteerd).	De RKC en de raad worden hier regelmatig over geïnformeerd. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2006	Herformulering college prioriteiten ook al meenemen in de jaarrekening 2007.	Dit is gebeurd in het jaarverslag 2007. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Besluitvormingsproces rond tussentijdse begrotingsherzieningen zorgvuldiger organiseren.	Deze aanbeveling is in 2008 meegenomen in de verbeterde opzet van de bestuursrapportages. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Alle reserves (dus niet voorzieningen) samen te voegen tot een algemene reserve en daarbinnen onderscheid te maken tussen risicoreserve, beleidsreserve en algemene reserve in algemene zin.	Deze aanbeveling is in 2008 grotendeels opgevolgd, zie de nota Reserves en voorzieningen (bijlage bij de kadernota 2008). Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Een risicoanalyse te maken met een overzicht van allerlei soorten risico's en risico's zo te rapporteren dat er snel en efficiënt inzicht kan worden verkregen in de gewenste omvang van de algemene reserve	Deze analyse maakt deel uit van het in 2008 ingevoerde risicomanagementsysteem. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Er naar te streven dat het totale eigen vermogen gelijk is aan de activa met een maatschappelijk nut (op dit moment ongeveer € 100 miljoen). Een standpunt formuleren aangaande het gewenste solvabiliteitsniveau.	De omvang van het eigen vermogen heeft onze aandacht, maar het vergroten van de solvabiliteit is geen doel op zich. Ook andere factoren die een rol spelen bij onze financiële positie hebben onze aandacht (zie ook de financiële prioriteit uit het coalitieakkoord). In de begrotingsscan van BZK en de provincie die begin 2009 is uitgebracht wordt nauwgezet gerapporteerd over de financiële positie van Haarlem. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	De functie en de plaats van het Meerjaren-Perspectief Grondexploitaties (MPG) in de planning en begrotingscyclus duidelijk aan te geven.	Het MPG verschijnt voortaan gelijktijdig met – en als bijlage van – de kadernota 2009. De aanbevelingen van de projectgroep informatiewaarde MPG, die aansluiten bij de aanbevelingen van de RKC, worden daarin verwerkt. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.

Uit verslag RKC	Opmerking/aanbeveling RKC	Toelichting
2007	In de nota Optimalisatie en Kostenreductie aandacht besteden aan het vraagstuk van investeringen in het openbaar gebied, de definities van exploitatiegrenzen en grondexploitaties	Bepalend voor de plangrenzen van een grondexploitatie is <i>de te bewerken / uit te geven</i> grond, inclusief toekomstige openbare ruimte die binnen de plangrenzen ligt. De openbare ruimte buiten het plangebied wordt niet uitgegeven en valt dus buiten het exploitatiegebied. Dit neemt niet weg dat bovenplanse kosten die deels of geheel het gevolg zijn van het in exploitatie nemen van een gebied, worden toegerekend aan of ingerekend in de betreffende grondexploitatie. Toerekenbaarheid en proportionaliteit zijn hierbij de leidende principes (conform de nieuwe Grondexploitatiewet). Het is derhalve niet nodig om hier in de nog op te stellen nota Optimalisatie en Kostenreductie aandacht aan te besteden. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Het reorganisatieproces evalueren en nadenken over een meer continue veranderings- en verbeteringsproces, waardoor grootscheepse reorganisaties niet meer nodig zijn en daarmee het primaire proces minder wordt belast.	Dit punt heeft continue aandacht van de directie. Als de noodzaak zich voordoet zullen kleine organisatie aanpassingen worden doorgevoerd. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Het personeelsbeleid niet primair richten op het voorkomen van instroom van nieuwe medewerkers, maar vooral hoe je op krappere wordende arbeidsmarkt een aantrekkelijke werkgever kan zijn.	Inmiddels is de situatie op de arbeidsmarkt veranderd. Vrijwel alle vacatures zijn ingevuld. Deze aanbeveling is hiermee afgedaan.
2007	Doelen in het coalitieakkoord: - in p&c-documenten niet alleen aandacht voor cijfermatige gegevens over bezuinigingen, maar ook beleidsmatige gevolgen; - duidelijk vermelden in welke mate de bezuinigingen daadwerkelijk leiden tot achterwege laten van taken dan wel tot het tijdelijk inhuren van personeel; - de indicatoren mbt het in stand houden van het sociale beleid heroverwegen.	- In de P&C-documenten wordt aandacht besteed aan de realisatie van eerdere bezuinigingen. - De projectgroep informatiewaarde heeft deze aanbevelingen meegenomen in het verdere traject gericht op verbetering van de P&C-documenten. Dat heeft er toe geleid dat de door de RKC geformuleerde punten in 2008 een plek hebben gekregen in de P&C-documenten. - Is in begroting gebeurd. Deze aanbevelingen zijn hiermee afgedaan.
	Beleidsrealisatie: - het bestaan van loslopende activiteiten voorkomen; - bij lange termijn afspraken gebruikmaken van jaarschijven; - de samenhang tussen begroting en rekening bewaken; voorkom dat er vastgelegde doelen verdwijnen en nieuwe doelen verschijnen; - niet alleen effect- en prestatie-indicatoren rapporteren, maar ook duidelijk aangeven of en in hoeverre doel is bereikt en de aangekondigde activiteiten zijn uitgevoerd. Ook een toelichting geven wanneer meer of minder is bereikt; - de mate van doelrealisatie grafisch weergeven.	Deze aanbevelingen zijn verwerkt in de begroting 2009 en dit jaarverslag 2008.

Aanbevelingen accountant interimrapportage 2008

In november 2008 heeft de accountant zijn bevindingen uit de interimcontrole gepresenteerd aan de Auditcommissie. De bevindingen zijn opgenomen in onderstaande tabel, met daarbij een korte toelichting op de voortgang die sindsdien is bereikt. Voor alle aanbevelingen geldt dat deze voor zover mogelijk zijn opgepakt voorafgaand aan het opstellen van de jaarrekening 2008 en de controle die de accountant daarop heeft uitgevoerd.

Aanbeveling accountant	Toelichting
Aanbevelingen gericht op de bedrijfsvoering	
Algemeen: bedrijfsvoering is in ontwikkeling, Haarlem ligt op schema.	Zie eerste onderdeel van deze paragraaf, waarin de stand van zaken is weergegeven.
Nota visie op planning & control 2007-2009: - Aandacht voor implementatie verbetermaatregelen; - Voortgang niet geheel conform planning - Taakverdeling primaire processen, operationele ondersteuning en middelenfuncties is niet altijd duidelijk.	Voor zover maatregelen nog niet of onvoldoende zijn geïmplementeerd worden deze meegenomen in de Doorontwikkelnota Planning & Control (de voortzetting en actualisatie van de Visie) die in de tweede helft van 2009 verschijnt.
Versterking control op verbonden partijen.	Is verbeterd sinds rapportage accountant maar blijft onze aandacht vragen. De door de raad in januari 2009 vastgestelde nota <i>Verbonden partijen in Haarlem</i> biedt daarvoor het noodzakelijke kader.
Aandacht voor de gewenste informatievoorziening Cocensus.	Vereist extra aandacht.
Verbetertrajecten voor betrouwbaarheid van de informatievoorziening.	De betrouwbaarheid van de informatievoorziening is verbeterd.
Aandacht voor risico-analyse bij vastlegging administratieve organisatie en interne beheersing.	De risico-analyse vormt een onderdeel van de vastlegging.
Versterken zelfcontrolerend vermogen: - Samenstellen intern controleplan is onderhanden; - Deels achterstanden bij verbijzonderde interne controlewerkzaamheden; - Interne controlewerkzaamheden SISA opstarten.	- Intern controle plan is gereed. - Achterstanden zijn ingelopen. - Interne controle werkzaamheden SISA zijn opgestart.
Risico's zijn geïnventariseerd, risicomanagement moet nog structureel worden ingebed.	Is verder verbeterd sinds rapportage accountant.
Attentiepunten voor de auditcommissie	
Projectbeheer en –control: - Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn niet duidelijk; - Koppeling hoofd- en deelprojecten in financiële administratie onvoldoende gekoppeld; - Openstaande kredieten per 1 januari 2008 onvolledig in financiële administratie; - Informatievoorziening.	- De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor projectmedewerkers en projectleiders zijn verduidelijkt. - De invoering van de projectadministratie is voltooid. - Openstaande kredieten per 1 januari 2008 staan volledig in de administratie.
Parkeergelden: - Taken en verantwoordelijkheden onvoldoende duidelijk; - Managementinformatievoorziening niet optimaal; - Actualiseren Administratieve organisatie en interne beheersing.	Is verder verbeterd sinds rapportage accountant: - Backoffice is dichterbij frontoffice gebracht voor betere directe samenwerking op werkvloer. - AO/IC is geactualiseerd. - Stuurgroep Parkeren signaleert problemen en zorgt voor oplossingen tbv managementinformatie, AO/IC en samenwerking.

Aanbeveling accountant	Toelichting
Bevindingen processen	
Basis op orde; nadere aandacht vereist/gevraagd voor: - Afsluitprocedures; - Begrotingswijzigingen; - Kredietbeheer; - Projectbeheer; - Tijdschrijven; - Belastingen; - Wmo; - Burgerzaken; - Verstrekken uitkeringen; - Parkeergelden.	Met name de processen afsluitprocedures, projectbeheer, kredietbeheer en belastingen lopen nog niet goed en krijgen onze aandacht. Over de gehele linie zijn verbeteringen doorgevoerd sinds de interimrapportage van de accountant.

3.5.3 Informatievoorziening en automatisering

Sinds het begin van 2008 is de organisatie van de informatievoorziening en automatisering veranderd. Het programmabureau digitalisering voert, samen met de afdelingen CT en DIV de regie over het informatiserings- en automatiseringsbeleid en de uitvoering daarvan. Een stuurgroep digitalisering geeft hieraan sturing.

Er zijn veel ontwikkelingen gaande op het gebied van informatievoorziening en automatisering. Zo wordt de gemeente het digitale portaal van de hele overheid en vindt er landelijke standaardisering van de elektronische dienstverlening plaats. Dit heeft in 2008 geresulteerd in een door het Rijk gepresenteerd plan 'Het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en E-overheid' (NUP). Dit bevat negentien bouwstenen, zoals basisregistraties GBA personen, gebouwen en adressen, bedrijven, Overheid heeft Antwoord©, WRO/digitalisering bestemmingsplannen, WABO en zes voorbeeldprojecten. Het afgelopen jaar heeft de focus vooral gelegen op het uitvoeren van de lopende digitaliseringsprojecten (waarvan enkele inmiddels onderdeel zijn van het NUP) en het opstellen van een masterplanning voor het jaar 2009.

In 2008 zijn de volgende projecten op het gebied van informatisering en automatisering uitgevoerd:

- Voortzetting van de projecten GBA als basisregistratie en invoering van de basisregistraties Gebouwen en Adressen (BAG).
- Begin 2008 is het regionaal RMC en leerplichtregistratiesysteem officieel opgeleverd. Het systeem CAREL (Centrale Administratie RMC en Leerplicht) is al in productie vanaf september 2007.
- In de zomer van 2008 is de indeling en het aanzien van de website Haarlem.nl vernieuwd en verbeterd. Hiervoor is een nieuw content management systeem in gebruik genomen.
- Na de implementatie van het nieuwe document management systeem Verseon in 2007 voor de postregistratie en de archivering van de dossiers van Sociale Zaken, zijn er pilotprojecten voor subsidiebeheer en de bezwaarprocedure opgestart. Beide pilotprojecten worden afgerond in 2009;
- In het kader van het Overheid heeft Antwoord© programma is er een VOIP telefoniesysteem aangeschaft voor de hoofdafdeling Dienstverlening waarmee het mogelijk wordt dat ook de gemeente Haarlem bereikbaar is via een 14+netnummer (naar verwachting eind 2009);
- Er is een Europese aanbesteding gedaan voor 500 pc's en 50 CAD pc's in verband met de in 2009 geplande uitrol voor Windows XP op de Haarlemse werkplekken;
- In 2008 is een start gemaakt met het verbeteren van managementinformatie door de introductie van Qlikview, het project wordt in 2009 voortgezet;

3.5.4 Verzelfstandigingen

In 2008 zijn de laatste verzelfstandigingen afgerond. Hierdoor zijn nu de volgende verzelfstandigingen gerealiseerd:

Van	Naar	Aantal medewerkers	Datum
Belastingen	Gemeenschappelijke Regeling Cocensus	26	1-1-2007
Sport en recreatie	NV SRO	41	1-1-2008
Brandweer en Ambulance	Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Kennemerland	182	1-7-2008
Stadsbibliotheek	Stichting Stadsbibliotheek Haarlem en omstreken	65	1-6-2008
Frans Hals Museum De Hallen	Stichting Frans Hals Museum De Hallen	30	1-1-2009
Servicebedrijf Haarlem	Spaarnelanden NV	110	1-1-2009
Onderwijs Servicekantoor Kennemerland	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Haarlem	28	1-1-2009
Zwembaden	NV SRO	30	1-1-2009
Totaal		512	

Alleen van de onderdelen Begraafplaatsen en Natuur- en Milieueducatie is geconcludeerd dat verzelfstandiging niet wenselijk, mogelijk en zinvol was. Deze onderdelen hebben een plek gekregen in de nieuwe organisatie.

3.5.5 Huisvesting nieuwe organisatie

Een goede huisvesting van de gemeentelijke organisatie ondersteunt een efficiënte en naar buiten gerichte aanpak. Vanwege de reorganisatie is het noodzakelijk om afdelingen en bureau's anders te groeperen. De verschillende onderdelen van elke hoofdafdeling worden zoveel mogelijk bij elkaar geplaatst. Het gaat daarbij om tijdelijke huisvesting binnen de bestaande kantoorgebouwen in de periode tot aan het betrekken van de nieuwe kantoorruimten tussen 2011 (Raakspoort) en 2012/3(Zijlpoort).

3.6 Verbonden partijen en subsidies

3.6.1 Inleiding

Deze paragraaf behandelt zowel het onderwerp verbonden partijen als subsidies. Het biedt een beknopt overzicht van het beleid ten aanzien van verbonden partijen en van subsidies. Een overzicht van verbonden partijen is in deze paragraaf opgenomen.

De gemeente kan en wil niet alles zelf doen en zelf doen is ook niet altijd de beste manier. Sommige onderwerpen en activiteiten vinden we belangrijk, maar kunnen of willen we niet zelf uitvoeren. Daarom ontstaan er samenwerkingsverbanden met andere organisaties (veelal gemeenten) of geeft de gemeente subsidie. Indien wordt samengewerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, spreekt men van een verbonden partij. Als er geen sprake is van een bestuurlijk belang, spreekt men van een subsidierelatie.

3.6.2 Kaders voor verbonden partijen

In 2008 heeft het college de nota *Verbonden partijen in Haarlem* opgesteld (BIS 2008 226666). De raad heeft vervolgens de nota op 22 januari 2009 vastgesteld. De belangrijkste punten uit de nota geven we hieronder kort weer:

- Een verbonden partij is een organisatie waar de gemeente zowel een financieel belang in heeft als (gedeeltelijke) bestuurlijke zeggenschap over heeft. Er is een financieel belang als de gemeente geld kwijtraakt als de organisatie failliet gaat. Als de gemeente zitting heeft in het bestuur van de organisatie of daarvan aandeelhouder is, is sprake van bestuurlijke zeggenschap.
- Gesubsidieerde instellingen zijn formeel geen verbonden partij, omdat de gemeente er geen bestuurlijke zeggenschap over heeft. De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt evenwel op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij.
- Een methode van risicoclassificatie bepaalt de intensiteit van de relatie met een verbonden partij of grote gesubsidieerde instelling, met name op het terrein van toezicht door de gemeente.
- De gemeente hanteert voor het beantwoorden van de vraag of samenwerking voordelen biedt en welke vorm van samenwerking daarbij het meest gewenst is een beslisboom. De beslisboom wordt ook gebruikt bij periodieke evaluatie van bestaande relaties.
- Naast de beslisboom wordt ook getoetst aan andere wettelijke (Europese) regels, zoals voor aanbesteding, staatssteun en belastingen.
- Raad en college houden hun rollen gescheiden: de raad is verantwoordelijk voor de kaderstelling en de doelstellingen van de gemeente en daarmee voor het algemene beleid ten aanzien van verbonden partijen en subsidieverlening (het wat), het college is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen de realisatie van het beleid (het hoe).
- Vanwege de scheiding der rollen nemen raadsleden geen zitting in een bestuur van een gemeenschappelijke regeling, tenzij de gemeente daarin meer zetels heeft dan collegeleden of wanneer de regeling is aangegaan door de raad.
- Zittende raads- en collegeleden en werknemers van de gemeente nemen geen zitting in bestuursorganen¹ van stichtingen en vennootschappen die een verbonden partij vormen met de gemeente, noch van daarmee gelijkgestelde grote gesubsidieerde instellingen².
- De relaties met verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen worden vormgegeven rond de begrippen sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Overkoepelend element daarbij is onderling vertrouwen.

¹ Zoals directie, bestuur, raad van commissarissen en raad van toezicht. Het aandeelhouderschap valt hier niet onder.

² Uitzonderingen zijn wellicht noodzakelijk om te blijven voldoen aan wettelijke kaders, zoals op het terrein van aanbesteding. Dit zal in de volgende fase per verbonden partij worden nagegaan.

- Waar sprake is van meerdere rollen van de gemeente, zoals een eigenaars- en opdrachtgeversrol bij vennootschappen, worden deze rollen zoveel mogelijk door verschillende collegeleden vervuld. Vervolgens worden deze rollen ook weer door verschillende ambtenaren vervuld, die bij verschillende organisatieonderdelen kunnen werken.

Op grond van deze nota zal een inventarisatie plaatsvinden van de verschillen tussen de huidige vorm en inhoud van de relaties met de verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen en de gewenste vorm en inhoud. Tevens zal een methodiek van risicoclassificatie worden ingevoerd en zal worden vastgesteld welke informatie door verbonden partijen moet worden aangeleverd. Op grond van deze nota zal de algemene subsidieverordening worden aangepast.

3.6.3 Opmerkingen provincie en ministerie

In 2008 hebben de provincie Noord-Holland en het ministerie van Binnenlandse Zaken een begrotingsscan uitgevoerd. Daarin hebben zij ook enkele opmerkingen gemaakt over de informatie over verbonden partijen. Deze komen er op neer dat er te weinig informatie staat over de gevolgen voor Haarlem als een partij de afgesproken prestaties niet levert. Ook informatie over het eigen vermogen, vreemd vermogen en het resultaat van de verbonden partijen is niet opgenomen. Daardoor is het niet duidelijk welke financiële risico's de gemeente loopt bij faillissement of het niet nakomen van verplichtingen van de verbonden partijen en de beheersing daarvan.

Wij onderschrijven dat de informatie moet worden verbeterd; dat is ook een van de redenen geweest voor het vastleggen van de kaders in de nota verbonden partijen. Verbeteren van de informatie, het inzicht in risico's en het beheersen daarvan komen nadrukkelijk aan de orde in de verdere uitwerking. Overigens is het financieel moeten bijspringen bij een verbonden partij als een van de top-10 risico's opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen.

3.6.4 Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht is per verbonden partij (naar de stand van 31 december 2008) aangegeven, wie de deelnemers dan wel de betrokken partijen zijn, wat de doelen zijn, wat het Haarlems belang/risico is en wat de Haarlemse bijdrage in 2008 is geweest. Bij de verbonden partijen BNG, Nuon en Spaarnelanden wordt aangegeven wat het dividend is of zal bedragen. Na de tabel worden de ontwikkelingen in 2008 aangegeven.

Verbonden Partij	Soort verbonden partij	Deelnemers c.q. partijen	Doel	Belang	Belang x € 1.000
Hulpverleningsdienst Kennemerland	Gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort	Uitvoeren van taken op het terrein van Brandweer, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen)	29%	3.247 bijdrage regionale dienstverlening
Afvalverwerking Zuid-Kennemerland	Gemeenschappelijke regeling	Opgeheven per 1 juli 2008	n.v.t.	-	-
Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)	Gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort	Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening	85%	0
Recreatieschap Spaarnwoude	Gemeenschappelijke regeling	Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen, Provincie Noord-Holland	Besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude	13%	158 bijdrage

Verbonden Partij	Soort verbonden partij	Deelnemers c.q. partijen	Doel	Belang	Belang x € 1.000
Muziekcentrum Zuid-Kennemerland	Gemeenschappelijke regeling	Bennebroek, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Muzikale vorming van de inwoners	97%	1.145 bijdrage
Noord-Hollands Archief	Gemeenschappelijke regeling	Haarlem, Velsen, het Rijk (OCW)	Beheren en beschikbaar stellen van rijks-, provinciale-, regionale- en gemeentelijke archieven	37%	1.748 bijdrage
Cocensus	Gemeenschappelijke regeling	Haarlem en Haarlemmermeer	Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen	50%	2.388 bijdrage
Grondexploitatie maatschappij (GEM Schalkwijk)	Vennootschap	Vereniging van eigenaren van het winkelcentrum Schalkwijk, ING Real Estate, Haarlem	Planontwikkeling herstructurering Schalkstad	51%	35 oprichtingskosten
VVV Zuid Kennemerland	Stichting	Haarlem, Bloemendaal, Zandvoort, Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding		312 subsidie
Haarlem Promotie	Stichting	Haarlem	Het positief uitdragen van de naamsbekendheid van Haarlem op het gebied van kunst, cultuur, economie, sport, toerisme en recreatie, gericht op alle groepen en organisaties.		42 subsidie
NV SRO Nieuw per 1-1-2008	Vennootschap	Haarlem, Amersfoort	De onderhoud, beheer en exploitatie van sport-, recreatie-, onderwijs- en welzijnsfaciliteiten; het verrichten van diensten en adviezen op het gebied van sport, recreatie, onderwijs en welzijn, inclusief het organiseren van evenementen.	25%	3.465 subsidie
Spaarnelanden NV	Vennootschap	Haarlem	Verzorgen van de huisvuilinzameling en (straat)reiniging	100%	400 ontvangst dividend
Crematorium	Vennootschap	Haarlem, Yarden Holding en uitvaartverzekering – en verzorging Haarlem e.o.	Verzorgen van uitvaartdiensten en crematies	50%	0
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Vennootschap	Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk	Bancaire dienstverlener	0%	400 ontvangst dividend
NUON	Vennootschap	Nederlandse gemeenten en provincies	Energieleverancier	0,1%	367 ontvangst dividend

3.6.5 Toelichting op ontwikkelingen 2008 per verbonden partij

Hulpverleningsdienst Kennemerland

Met de komst van de gemeente Haarlemmermeer bij de Hulpverleningsdienst Kennemerland is de naam van de gemeenschappelijke regeling gewijzigd in Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) vooruitlopend op de toekomstige Wet veiligheidsregio's.

De VRK heeft taken op het gebied van de brandweertzorg en de bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; hulpverlening bij ongevallen en rampen alsmede de voorbereiding daarop, en de afstemming in de ambulancehulpverlening en de communicatie tussen degenen die de ambulancezorg verrichten. De deelnemende gemeenten hebben per 1 juli 2008 de lokale brandweer overgedragen aan de VRK op basis van bilaterale bestuursafspraken tussen de VRK en elke gemeente afzonderlijk. Ingevolge de bestuursafspraken van de gemeente Haarlem met de VRK zijn de taken, verricht in het kader van de vergunningverlening, toezicht en handhaving om reden van integraliteit bij de hoofdafdeling Veiligheid, Vergunningen en Handhaving (VVH) van de gemeente Haarlem gebleven. Voor het verrichten van deze taken huurt de gemeente Haarlem capaciteit van de regionale brandweer in.

Afvalverwerking Zuid-Kennemerland

Deze regeling is per 1 juli 2008 opgeheven door de zes deelnemende gemeenten (Bennebroek, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede en Zandvoort). De gemeenten constateerden dat de oorspronkelijke voordelen van de regeling niet meer in voldoende mate optraden. Bij de opheffing is het vuiloverslagstation aan de Jan van Krimpenweg in Haarlem overgenomen door Spaarnelanden NV. Hierdoor is de keten van inzameling en transport een geheel geworden voor Haarlem. De gemeenten Bloemendaal en Zandvoort hebben elk een contract met Spaarnelanden afgesloten voor het (blijven) overslaan van ingezameld afval uit vrachtauto's in treinwagons. Ook andere gemeenten kunnen een dergelijk contract afsluiten.

Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)

Het Werkvoorzieningschap Zuid Kennemerland, kortweg Paswerk, voert namens de deelnemende gemeenten de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. Na enkele jaren van exploitatietekorten, kon Paswerk 2007 afsluiten zonder verlies. Hiermee kon het groeiend verschil tussen de loonkostensubsidies in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening en de feitelijke loonkosten van de SW-werknemers worden opgevangen. Over 2008 hoeft de gemeente niet extra bij te dragen in de exploitatieresultaten van Paswerk. Paswerk heeft vanuit het verleden te maken met een negatief eigen vermogen. Dit zal op enig moment moeten worden aangezuiverd vanuit een positief exploitatieresultaat of door middel van extra bijdragen van de deelnemers.

In 2008 is de wachtlijst voor de Wsw flink teruggedrongen: door inzet van extra middelen konden extra mensen met een Wsw-indicatie bij Paswerk instromen. Voor 2009 zal dit niet het geval zijn en zal de wachtlijst weer gaan oplopen.

Sinds 1 januari 2008 is de modernisering van de WSW van kracht. Hiermee is de gemeente zowel financieel als beleidsmatig verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de Wsw, binnen de kaders van de wet en het Wsw-budget. In 2008 zijn dan ook de verordening cliëntenparticipatie Wsw en verordening Persoonsgebondenbudget Wsw vastgesteld. Daarnaast heeft de gemeente met Paswerk een dienstverleningsovereenkomst gesloten voor de uitvoering van de Wsw. Naast uitvoerder van de Wsw, is Paswerk ook een belangrijke partner voor andere gemeentelijke opdrachten. Dat geldt met name het groenonderhoud en reïntegratie van bijstandsgerechtigden.

De voorgenomen herinrichting in 2008 van de gemeenschappelijke regeling is uitgesteld.

Recreatieschap Spaarnwoude

Het recreatieschap is verder gegaan op de ingeslagen weg om de groene buffer tussen Amsterdam en Haarlem te behouden en om op beperkte schaal in aangewezen gebieden intensievere recreatievoorzieningen toe te staan. Er wordt door Haarlemmers veel gebruik gemaakt van het

Recreatieschapsgebied. Van alle bezoeker aan Spaarnwoude komt circa een kwart uit Haarlem. De bezoekersaantallen aan Spaarnwoude liggen rond de € 5,7 miljoen op jaarbasis.

In 2008 is Amsterdam akkoord gegaan met de uitbreiding van de grenzen van de gemeenschappelijke regeling, waardoor nu ook de gebieden van het Strategisch Groen Project (Haarlemmermeer Groen) onder de gemeenschappelijke regeling vallen. Haarlem was al in 2005 akkoord gegaan met de uitbreiding van de gemeenschappelijke regeling. Voor Haarlem betekent dit dat de Ringvaart West gebieden binnen de gemeenschappelijke regeling vallen.

Specifieke activiteiten op Haarlems grondgebied, waarmee een aanvang is gemaakt in 2008, zijn het realiseren van een nieuwe, tijdelijke horecavoorziening bij de Veerplas en het bestuderen van mogelijkheden om invulling te geven aan boerderij Noord-Akendam. Andere projecten in 2008 waren onder andere het voorbereiden van de ontwikkeling van fort Benoorden Spaarndam en het voorbereiden van de herinrichting van de Zuiderscheg, in de gemeente Velsen.

Muziekcentrum Zuid-Kennemerland (MZK)

Op 16 december 2008 is een aantal besluiten genomen die de weg vrij maken voor de opheffing van de gemeenschappelijke regeling Muziekcentrum Zuid-Kennemerland. Er is onder meer besloten tot de oprichting van de Stichting Muziekcentrum Zuid- Kennemerland, die de taken, rechten en verplichtingen van de gemeenschappelijke regeling zal overnemen.

In de eerste helft van 2009 zal een liquidatieverslag en een overdrachtsdocument worden opgesteld. Beide documenten zullen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de raden van de deelnemende gemeenten, waarmee de opheffing formeel wordt geëffectueerd.

Noord-Hollands Archief

Bij de vaststelling van de jaarrekening en de begroting is geconstateerd dat het Regionaal Historisch centrum in Noord-Holland (Noord-Hollands Archief) de doelstellingen van (digitaal) publieksinformatie centrum ruimschoots behaalt. Het Noord-Hollands Archief en gemeente hebben in 2008 onder meer extra inspanningen gepleegd ten aanzien van de huisvesting en de digitalisering. Deze zullen in 2009 een vervolg krijgen.

Gemeenschappelijke regeling Belastingen Cocensus

De gemeenschappelijke regeling Cocensus voert voor de deelnemende gemeenten de heffing van gemeentelijke belastingen en rechten uit, zoals het verzenden van aanslagbiljetten, behandelen van bezwaar- en beroepschriften en de inning van de belastinggelden, inclusief de dwanginvordering en de kwijtschelding. Cocensus voert ook de Wet Waardering Onroerende Zaken uit, zoals het uitvoeren van taxaties, het maken van de WOZ-beschikkingen en het uitvoeren van de bezwaar- en beroepsprocedures.

In 2008 hebben Beverwijk en Hillegom gevraagd te mogen toetreden tot Cocensus. Haarlem en Haarlemmermeer staan hier positief tegenover; in 2009 zal dit worden geëffectueerd.

Grondexploitatie maatschappij (GEM Schalkwijk)

Voor het Stadsdeelhart Schalkwijk is een grondexploitatie maatschappij (GEM) opgericht, waarin de gemeente, ING Real Estate en de Vereniging van Eigenaren winkelcentrum Schalkwijk deelnemen. De GEM bestaat juridisch uit de SDH Schalkwijk BV en de CV Grondexploitatiemaatschappij Schalkwijk. Deze GEM is een voorbeeld van een publiek private samenwerking (pps). Doel van de GEM is om gezamenlijk het Stadsdeelhart Schalkwijk (verder) te ontwikkelen, conform het plan Schalkwijk 2000+. In 2008 is niet de verwachte voortgang geboekt, waarop de kredietcrisis duidelijk van invloed is geweest.

Stichting Haarlem Promotie en VVV Zuid-Kennemerland

In 2008 is het principebesluit genomen tot de omvorming van het VVV en HAPRO tot City Marketing Haarlem. Het principebesluit is geconcretiseerd middels het Uitwerkingsbesluit City Marketing Haarlem. In de uitwerking zijn de volgende zaken geregeld:

- overdracht van gemeentelijke subsidies VVV en HAPRO aan City Marketing Haarlem,
- ondertekening van een prestatiecontract voor 2009 ter uitvoering van de subsidiebeschikking 2009,

- opstellen van statuten, benoemen van de Raad van Toezicht voor City Marketing Haarlem en aanstelling van een interim directeur.

Verder is voorbereid de huisvesting van de nieuwe organisatie, te weten front office in het monument van de 21e eeuw aan het Verwulft en backoffice in het stadhuis.

SRO Kennemerland

Per 1 januari 2008 heeft Haarlem het beheer, onderhoud en exploitatie van de binnen- en buitensportaccommodaties verzelfstandigd in de vorm van een vennootschap, NV SRO (BIS nr. 2007/194760). In 2008 is gewerkt aan de uitbreiding van het werkpakket van SRO. In het verslagjaar zijn drie sportaccommodaties (voorheen in exploitatie bij de afdeling vastgoed) en acht gymzalen (overgedragen door de schoolbesturen) aan het werkpakket van SRO toegevoegd. Per 1-1-2009 is ook de exploitatie van de gemeentelijke zwembaden bij SRO ondergebracht.

Spaarnelanden NV

Eind 2004 heeft Haarlem de inzameling van afval en reiniging van de stad verzelfstandigd in Spaarnelanden NV. Per 1 juli 2008 heeft Spaarnelanden het vuiloverslagstation aan de Jan van Krimpenweg in Haarlem overgenomen van de opgeheven gemeenschappelijke regeling Afvalverwerking Zuid-Kennemerland. Daarmee heeft Spaarnelanden zijn keten van werkzaamheden uitgebreid, waardoor zij een breder pakket van diensten kan aanbieden. Per 1 januari 2009 is de gemeentelijke afdeling Servicebedrijf Haarlem (groenonderhoud, aannemerij en parkeergarages) eveneens ondergebracht in Spaarnelanden NV. Daarmee is een groter en samenhangend werkpakket ontstaan. Dit levert voor Spaarnelanden als bedrijf én voor Haarlem als opdrachtgever en aandeelhouder voordelen op. Zowel de efficiëntie (lagere kosten) als de effectiviteit (meer dienst en / of betere kwaliteit) gaan hierdoor vooruit.

Crematorium Haarlem

Crematorium Haarlem is een commanditaire vennootschap met vier deelnemers. Drie deelnemers betreffen zogenoemde stille vennoten, te weten Haarlem Commandite BV (een gemeentelijke BV met 50% aandeel in het risicokapitaal) en twee private partijen (Yarden Holding en Uitvaartverzekering en -verzorging Haarlem e.o.). De beherend vennoot is Crematorium Haarlem BV.

De uitvaartbranche blijft de laatste jaren in de regio achter op de landelijke ontwikkeling. Een oorzaak is niet bekend. Hoewel de jaarcijfers over 2008 van het crematorium nog niet voorhanden zijn, blijkt uit tussentijdse rapportages dat de verwachting positief zijn en dat het resultaat boven het break-even-point zal uitkomen.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Bijna alle gemeenten zijn aandeelhouder in de BNG, doorgaans voor een klein percentage. Haarlem heeft minder dan 1% van de aandelen, waardoor de gemeente individueel niet of nauwelijks zeggenschap heeft. De aandelen in de BNG zijn alleen beperkt verhandelbaar binnen de kring van aandeelhouders. Omdat alleen overheden klant kunnen zijn en overheden als zeer kredietwaardig gelden in de bankwereld, beschikt de BNG over een zogenoemde triple-A status. Daardoor kan de bank goedkoop geld aantrekken en dus ook uitlenen. Veel geldleningen van Haarlem zijn aangetrokken bij de BNG.

In 2008 is een dividend over 2007 ontvangen van ruim € 0,4 miljoen. Het is, gezien de kredietcrisis, nog de vraag of dit niveau ook over het boekjaar 2008 gehaald kan worden. De BNG heeft overigens reeds aangegeven dat het eerder aangekondigde 'superdividend' 2009 mogelijk niet doorgaat en geadviseerd deze post op PM te zetten.

Nuon

De gemeente is aandeelhouder van Nuon, maar door allerlei fusies en overnames is het belang gedaald tot minder 0,1% van het totale aandelenkapitaal. Zeggenschap in de onderneming heeft Haarlem daardoor niet of nauwelijks. De aandelen van Nuon zijn uitsluitend in handen van overheden en tot nu toe alleen beperkt onderling verhandelbaar. De marktwaarde van de aandelen is volgens analisten veel hoger dan de waarde waartegen de aandelen bij de gemeente in de boeken staan.

Het Zweedse energiebedrijf Vattenfall heeft begin 2009 een bod gedaan op alle aandelen van Nuon. De raad van bestuur en de raad van commissarissen van Nuon hebben de aandeelhouders een positief advies gegeven over deze overname. Als de aandeelhouders instemmen, dan kan dit Haarlem ongeveer € 9,5

miljoen opleveren, gespreid over meerdere jaren. Daar staat wel tegenover dat Haarlem dan geen dividend meer ontvangt. Dit betekent een nadeel op begrotingsbasis van € 0,4 miljoen structureel, circa 4,2% van de eenmalige opbrengst.

3.6.6 Waarom subsidieverlening?

Zoals in het begin van deze paragraaf al is gesteld, kan en wil de gemeente niet alles zelf doen en is zelf doen ook niet altijd de beste manier. Subsidieverlening is dan een gericht instrument voor de gemeente om beleid te (laten) realiseren dat we niet zelf kunnen of willen uitvoeren. Voorbeelden hiervan zijn het exploiteren van een concertgebouw of zwembad. Ook kan subsidie, en dan met name ontvangen subsidie, bedoeld zijn om iets wat de gemeente al van plan was om te doen, op een hoger ambitieniveau te kunnen uitvoeren. In dit soort gevallen is sprake van cofinanciering. Een goed voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van het stationsplein en de bouw van de Schouwburg.

Bij stimuleringsubsidies van Rijk of Provincie gaat het vaak om beleid dat landelijk of regionaal is bepaald. Dat is bijvoorbeeld het geval bij onderdelen van het milieubeleid; ook de woningopgave geschiedt op basis van landelijk vastgesteld beleid. Dat betekent dat we dus soms gebonden zijn aan afspraken met anderen en dat daarbij niet zozeer eigen beleid bepalend is. Ook dient de gemeente in zulke gevallen vaak verantwoording af te leggen over de besteding van de ontvangen gelden en over de verrichte prestaties. Dat gaat onder andere op voor veel van de regelingen in het kader van het Grote Stedenbeleid. In die gevallen is er sprake van een andere sturing dan bij de door de raad zelf vastgestelde doelstellingen.

3.6.7 Beleidskader subsidies

Het verstrekken van subsidies gebeurt op basis van de “Algemene Subsidieverordening gemeente Haarlem” (ASV). Daarin liggen de motieven voor het verlenen van subsidies vast, evenals de rechten en plichten van subsidieontvangers.

In de ASV worden de volgende soorten subsidie onderscheiden:

- Investeringsubsidies: een subsidie in de kosten van koop, verbouw of nieuwbouw van een van een gebouw of ander kapitaalgoed
- Budgetsubsidies: een subsidie om een instelling in staat te stellen in een bepaalde periode bepaalde prestaties, van een bepaalde kwaliteit en in een bepaalde kwantiteit, te realiseren.
- Exploitatiesubsidies: een subsidie in periodiek terugkerende kosten van een instelling.
- GSB-subsidies: een subsidie voor prestaties in het kader van het grotestedenbeleid III.
- Subsidies à fonds perdu: een subsidie waarbij aan een instelling een vast bedrag wordt verstrekt om bepaalde prestaties te realiseren.

De door de gemeente verleende subsidies lopen uiteen van honderden tot miljoenen euro's. Dit verschil in omvang vertaalt zich in een verschil in belang voor de gemeente van de relatie met een gesubsidieerde instelling. Daarom is besloten om de relaties met instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar aan subsidie ontvangen, op dezelfde wijze vorm te geven als de relaties met verbonden partijen. Dit is vastgelegd in de nota Verbonden partijen in Haarlem. Het betekent dat de intensiteit van de relatie gaat afhangen van de mate van risico die de gemeente loopt. Hoe groter het risico, hoe intensiever de relatie. Doel hiervan is om de continuïteit van de activiteiten van de instellingen te waarborgen voor de Haarlemse bevolking.

3.6.8 Verwerving van subsidies

Haarlem wil optimaler en slimmer gebruik maken van de subsidiemogelijkheden die het rijk, de provincie en Europa bieden. Dit is een van de genoemde maatregelen in het coalitieakkoord 2006 –2010 waarmee Haarlem haar financiële positie op orde wil brengen. De in 2008 opgestelde nota *Optimalisatie van de subsidieverwerving* geeft weer op welke manier wij de subsidieverwervingsystematiek gemeentebreed willen professionaliseren en wat de rol van de subsidieverwervingsadviseur hierin is.

Om binnen de gemeente Haarlem effectiever gebruik te maken van de diverse subsidieregelingen ondersteunt een subsidieverwervingsadviseur de verwerving op de volgende wijze:

- Pro-actieve ondersteuning (adviseren over en coördineren van de verwerving), gericht op geprioriteerde projecten uit de strategische agenda van Haarlem.
De projecten worden geselecteerd binnen de drie clusters duurzaamheid/economie/ bereikbaarheid; landschap & recreatie; wijkgerichte sociale versterking.
De clusterkeuze is mede gebaseerd op de mate waarin de thema's verwervingskansen bieden.
- Re-actieve ondersteuning, bestaande uit het uitvoeren van bureauonderzoek en opstellen van een afwegingskader voor een go/no go beslissing voor subsidieaanvragen, die door de (lijn-) organisatie worden geïnitieerd.
- Ad hoc ondersteuning, voortkomend uit het vertalen van de kansen die nieuwe subsidieregelingen bieden naar het inzetten van deze gelden voor Haarlemse activiteiten. Dagelijks of wekelijks (afhankelijk van de informatiebron) vindt scanning plaats van subsidie-informatie uit een commerciële databank en andere informatiebestanden. Deze informatie wordt doorgeleid naar betrokken beleidsafdelingen, waarna verdere afstemming plaatsvindt over de benuttingsmogelijkheden van de regelingen.

De verwerving richt zich in eerste instantie op de subsidies verstrekt door hogere overheden en op de subsidies die geen direct gevolg zijn van een (semi-)automatische toekenning (voortkomend uit een wettelijke verplichting of decentralisatie).

3.7 Grondbeleid

Grondbeleid is onlosmakelijk verbonden met ruimtelijke ontwikkeling. Belangrijke keuzen buiten het grondbeleid bepalen de haalbaarheid en resultaten van ontwikkelingen en de inzet van instrumenten. Ruimtelijke ontwikkelingen worden vooral gestuurd door ambities, financiën, locatie, omstandigheden (initiatiefrijke partners, conjunctuur), afspraken, beschikbare capaciteit, kennis en kunde van zowel de gemeente als haar partners. In mei 2006 heeft de raad de Nota Grondbeleid (BIS 2006/466) vastgesteld. In deze nota is het grondbeleid gezien tegen de achtergrond van de visie en ambitie van Haarlem en de wijze waarop de gemeente de regiefunctie in de stedelijke ontwikkeling vormgeeft. Jaarlijks actualiseert en publiceert de gemeente in de Nota Grondprijzen (laatste versie BIS 2008/414) de nadere invulling hiervan voor het uitgiftebeleid en het grondprijnsbeleid. In de Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie (BIS 2006/245744) zijn de algemene spelregels opgenomen uit het ministerieel Besluit Begroting en Verantwoording verbijzonderd voor Haarlem, waaronder de richtlijnen voor de waardering en exploitatie van gronden en overig vastgoed, de bevoegdheden van college en raad en de regels die gelden voor toevoegingen en onttrekkingen aan de vastgoedreserves voor grondexploitatie, erfpacht en boven boekwaarde.

Voor vastgoedexploitaties hanteren we vier hoofdstukken³ waarin verschillende zaken administratief zijn ondergebracht: Hoofdstuk I: grondexploitaties, Hoofdstuk II: stadsvernieuwingsprojecten, Hoofdstuk III: verspreid bezit en Hoofdstuk IV: erfpacht.

3.7.1 Grondexploitaties

Voor gebiedsontwikkelingen stelt de gemeente de kaders vast in de vorm van projectdocumenten, waarin naast het te realiseren programma ook afspraken worden gemaakt over de planning en de financiële gevolgen van de projectuitvoering.

Grondexploitaties zijn een middel om de ambities van ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Te denken valt aan woningbouw, maatschappelijke zaken en infrastructurele zaken ten dienste van de gemeente. De grondexploitatie dient onder meer om de financiën (baten, lasten en risico's) van deze langdurige projecten actueel en overzichtelijk te houden.

Project informatiewaarde Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG)

De projectgroep informatiewaarde MPG, waarin een aantal raadsleden deelnemen, heeft het college geadviseerd om een knip in de tijd aan te brengen tussen de verantwoording door het college over het gevoerde grondbeleid enerzijds en het meerjarenperspectief anderzijds. In de verantwoording over het gevoerde beleid ligt de nadruk op de resultaten van de afgelopen jaren en de gevolgen daarvan voor de reserve grondexploitatie. De verantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening en het jaarverslag. Het MPG gaat in op de verwachte toekomstige resultaten van de grondexploitaties, mede op basis van de resultaten van het afgelopen jaar en inschattingen van toekomstige ontwikkelingen. Het MPG wordt tegelijk met de Kadernota opgesteld en aan de raad aangeboden.

Algemene reserve grondexploitaties

De algemene reserve Grondexploitaties is een algemene risicoreserve ter dekking van risico's van grondexploitaties. De voordelige resultaten op grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en nadelige resultaten worden er aan onttrokken. De afgelopen jaren is de ontwikkeling als volgt geweest.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2004	2005	2006	2007	2008
Stand reserve per begin jaar	3.221	339	1.059	-351	1.771
Wijzigingen gedurende het jaar	-2.882	+720	-1.410	+2.122	-874
Stand per einde jaar	339	1.059	-351	1.771	897

³ in 2009 worden dat zes hoofdstukken; zie Nota herinrichting vastgoedhoofdstukken, BIS 2008/403

Een beperkt aantal veranderingen in de reserve is in 2008 bepalend geweest voor het resultaat; deze worden hierna kort toegelicht.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2008
Stand reserve per begin jaar	1.771
Bij: netto-verkoopopbrengsten erfpachtgronden	2.107
Bij: grondexploitatie Raaks: vrijval voorziening wegens bijstelling eindresultaat	372
Bij: grondexploitatie Fundering- en Cascoherstel	32
Bij: rente over voorziening	263
Af: voorziening Grex Oostpoort III/Stadion	- 1.826
Af: Houtmarkt 7 (ophoging voorziening Fietsznfabriek)	- 277
Af: optimalisatie Spoorzone (conform Coalitieakkoord en begroting 2008)	- 500
Af: onttrekking ten gunste van algemene reserve (conform Kadernota 2005)	- 500
Af: nagekomen claim grondexploitatie Schoterburcht	-53
Af: Waarderhaven (RB 216/2008)	- 137
Af: voorziening complexen Spoorzone, nrs 111,117 en 119	- 355
Stand per einde jaar	897

Toelichting op de belangrijkste mutaties

Verkoop van niet-strategisch erfpachtbezit

Inmiddels is duidelijk geworden dat een groot aantal erfpachters van hun kooprecht gebruik wil en kan maken. Dit heeft, evenals in 2007, geleid tot een aanzienlijke toename van erfpachtopbrengsten die in eerste instantie naar de reserve erfpacht toevloeien. Deze reserve is echter gemaximaliseerd op 10% van de boekwaarde van de erfpachtgronden. Het surplus van € 2,1 miljoen komt ten gunste van de reserve grondexploitatie.

Raaks

Het resultaat van de grondexploitatie Raaks is door een aantal factoren dermate verbeterd dat de voorziening die destijds is getroffen ten laste van de reserve grondexploitaties (en in jaarrekening 2007 reeds was verlaagd) geheel kan komen te vervallen.

Voorziening Grondexploitatie Oostpoort fase III/Stadion

Vastgesteld is dat de ontwikkeling van een nieuw stadion en andere functies voorlopig niet haalbaar is. Besloten is om de ontwikkelaar in gebreke te stellen. Vooralsnog wordt een voorziening getroffen ten laste van de reserve Grondexploitatie ter grootte van de boekwaarde per 31 december 2008.

Houtmarkt 7 / Fietsznfabriek

De planning was om de Fietszenfabriek eind 2008 / begin 2009 te verkopen. De onroerend goedmarkt staat door een aantal factoren echter momenteel te veel onder druk. Het is daarom zaak voor de verkoop voldoende tijd te nemen zodat partijen ruimschoots in de gelegenheid zijn om te rekenen en te tekenen, maar vooral ook om financiering te krijgen voor een dergelijk omvangrijke aankoop en herontwikkeling. Voorgesteld wordt daarom de bestaande voorziening voor het verwachte verlies met de rente over 2008 (€ 277.500) te verhogen, naar € 1,077 miljoen.

Optimalisatie Spoorzone

Tot deze onttrekking is besloten bij vaststelling van het Coalitieakkoord 2006 – 2010.

Onttrekking ten gunste van algemene reserve

Bij behandeling van de Kadernota 2005 is besloten tot het doen van onttrekkingen aan de reserve grondexploitaties ten gunste van de algemene reserve van de gemeente. Dit is ook daadwerkelijk gebeurd

voor een bedrag van € 0,4 miljoen. De begrote onttrekkingen voor 2006 en 2007 van elk € 0,7 miljoen zijn conform de bij de behandeling van de begroting 2006 ingediende motie 46 evenals de begroting 2007 vooralsnog aangehouden vanwege de te krappe stand van de reserve grondexploitaties. In de jaarrekening 2008 is wel weer een onttrekking van € 0,5 miljoen ten gunste van de algemene reserve opgenomen, omdat de stand van de reserve dit toelaat.

Nagekomen claim grondexploitatie Schoterburcht

De grondexploitatie Schoterburcht is per 1 januari 2008 geliquideerd. In 2008 zijn echter nog kosten gemaakt die betrekking hebben op dit project. Omdat de grondexploitatie niet meer kan dienen als dekking zijn deze kosten ten laste van de reserve gebracht (BIS 2009 6515).

Voorziening complexen Spoorzone, nrs 111 (Stationsplein), 117 (Veerplas) en 119 (Rondje Bolwerken)

Deze initiatieven zijn in 2008 (of al eerder) definitief beëindigd. De boekwaardes zullen in 2009 worden afgewaardeerd ten laste van de reserve Grondexploitaties. Omdat dit nog via een raadsbesluit moet worden geformaliseerd wordt vooralsnog volstaan met een voorziening.

Conclusie

De gewenste minimale omvang van de reserve grondexploitatie van € 3,0 miljoen is eind 2008 niet gerealiseerd. De feitelijke ontwikkeling van de omvang van deze reserve is van veel en deels onbeïnvloedbare factoren afhankelijk. Vooral de gevolgen van de recessie en de mate waarin deze verder doorwerken in de kosten en baten van de grondexploitaties, maken een terughoudende aanwending van deze reserve in de komende jaren noodzakelijk.

Reserve Vastgoed

Aan de reserve Vastgoed (opbrengsten boven boekwaarde) worden de gerealiseerde meeropbrengsten boven de boekwaarde bij het afstoten van verspreid bezit (hoofdstuk III) toegevoegd, na aftrek van de kosten voor verkoop. Vanuit deze reserve worden onttrekkingen gedaan waarover de raad beslist, zoals een onttrekking van € 2 miljoen per jaar in de jaren 2005 t/m 2009 ten gunste van de algemene middelen en de dekking van aanvangstekorten op door de raad aangewezen nieuwe objecten. Hieronder de realisatie ten opzichte van de begroting:

Verkoopopbrengsten en verkoopkosten van panden (bedragen x € 1.000)	Begroting 2008	Rekening 2008
Verkopen in 2008 boven boekwaarde stadsvernieuwing en verspreid bezit	3.575	2.721
Af: naar algemene middelen	-2.000	-2.000
Naar reserve boven boekwaarde	1.575	721

Op basis van deze verkopen verandert de reserve boven boekwaarde als volgt:

Verloop reserve boven boekwaarde (bedragen x € 1.000)	Begroting 2008	Rekening 2008
Stand per 31-12-2007	968	968
Bij: meer verkoopwinst	1.575	721
Af: personele uitbreiding wegens centralisatie bezit	-250	-250
Stand reserve boven boekwaarde 31-12-2008	2.293	1.439

Conclusie

De stand van deze reserve is zodanig dat, gezien de door de raad vastgestelde verplichting in het komende jaar (laatste onttrekking van € 2 miljoen ten gunste van algemene middelen), voorzichtigheid geboden is ten aanzien van het toevoegen van nieuwe verplichtingen en/of taakstellingen. (Voldoende) verkoop van verspreid bezit dient ervoor te zorgen dat de reserve zich in de toekomst positief blijft ontwikkelen. In de huidige onzekere markt moet rekening worden gehouden met een (zeer) beperkte verkoopopbrengst in 2009 en de eerste jaren daarna.

Toekomstige verliezen

Tot en met 2007 werden toekomstige verliezen afgedekt middels de voorziening toekomstige verliezen. In de jaarrekening 2007 is deze voorziening als negatieve post onder de voorraden opgenomen. Deze post heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekeningen een nadelig saldo (verlies) wordt verwacht. Toevoegingen aan de balanspost (negatieve) voorraden worden ten laste van de reserve grondexploitaties getroffen.

Per 31-12-2008 is voor de volgende complexen in totaal € 5 miljoen opgenomen;

Voorzieningen toekomstige verliezen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2008
Grondexploitatie Funderingsherstel casco stadsdelen	2.100
Voorziening grondexploitatie Oostpoort III/Stadion	1.826
Voorziening Fietszmfabriek (boekwaarde groter dan marktwaarde)	1.077
Voorziening complexen Spoorzone, nrs 111,117 en 119	355
Totaal	5.358

3.7.2 Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente nog ongeveer 400 erfpachtrelaties. Doelen van de uitgifte van gronden in erfpacht zijn:

- Behoud van toekomstige waardeinstijging van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexering en waardebeoordeling bij het verstrijken van tijdvakken) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

Reserve Erfpachtgronden

Deze reserve bedraagt eind 2008 € 286.000 Dat is 10% van de boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden. Meeropbrengsten uit exploitatie of verkoop van deze gronden vloeien ingevolge de beheerverordening grond- en gebouwenexploitatie over naar de reserve grondexploitatie.

3.7.3 Weerstandsvermogen vastgoedexploitaties

Het weerstandsvermogen is de confrontatie tussen wat we hebben en wat nodig is om verliezen en risico's uit hoofde van vastgoedexploitaties af te dekken. Het gaat dan niet alleen om de reserves, maar ook om de getroffen voorzieningen voor (mogelijke) toekomstige verliezen. Het verloop van het totaal aan reserves en voorzieningen over de afgelopen jaren is als volgt:

Stand reserves en voorzieningen per einde jaar (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2004	Rekening 2005	Rekening 2006	Rekening 2007	Rekening 2008
Algemene reserve grondexploitaties	339	1.059	-351	1.771	897
Reserve vastgoed	2.567	269	1.097	968	1.439
Reserve erfpachtgronden	308	308	236	304	286
Subtotaal reserves	3.214	1.636	982	3.043	2.622
Voorziening toekomstige verliezen	7.008	6.140	7.893	5.260	5.358
Totaal reserves en voorzieningen	10.222	7.776	8.875	8.303	7.980

Joke Breemouwer
Herinnering licht in Haarlem.

Gebaseerd op lyrick van Spinvis "Voor ik vergeet"
Herinneringen uit mijn jeugd, lopend door Haarlem. Van huis,
hoek Pieter Kiesstraat-Garenkokerskade, naar de Noorderschool
aan de Velsersstraat.

Techniek: olieverf op doek
Oorspronkelijk formaat: 50 x 130 cm (drie luik)

DEEL 4

JAARREKENING

4.1 Programmarekening

bedragen x €1.000

	Rekening 2007	2008		
		Begroting na wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
Lasten (exclusief mutaties reserves)				
1. Burger en bestuur	12.189	18.834	16.248	16.420
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	23.506	31.415	33.991	33.502
3. Zorgzame samenleving	41.748	42.124	36.697	34.917
4. Maatschappelijke ontwikkeling	99.897	93.425	92.520	100.606
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	77.656	63.636	52.961	44.445
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	30.874	31.968	31.408	33.595
7. Werk en inkomen	79.559	103.731	92.755	90.982
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	15.887	10.450	10.953	9.560
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	58.607	65.025	70.366	83.769
10. Financien en algemene dekkingsmiddelen	50.654	9.274	13.260	16.134
Totaal lasten	490.577	469.882	451.159	463.930
Baten (exclusief mutaties reserves)				
1. Burger en bestuur	-3.517	-3.046	-3.773	-3.389
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	-11.384	-9.007	-12.473	-13.028
3. Zorgzame samenleving	-12.692	-12.506	-7.845	-9.675
4. Maatschappelijke ontwikkeling	-76.453	-57.391	-64.251	-62.699
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	-75.138	-58.580	-50.561	-37.669
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	-5.404	-6.008	-2.806	-5.152
7. Werk en inkomen	-71.927	-89.661	-82.727	-83.438
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	-19.677	-12.800	-13.616	-14.107
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	-28.390	-33.703	-29.630	-41.503
10. Financien en algemene dekkingsmiddelen	-215.022	-191.341	-201.548	-204.099
Totaal baten	-519.604	-474.043	-469.230	-474.759
Saldo (exclusief mutaties reserves)				
1. Burger en bestuur	8.672	15.788	12.475	13.030
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	12.122	22.408	21.518	20.475
3. Zorgzame samenleving	29.056	29.618	28.853	25.242
4. Maatschappelijke ontwikkeling	23.444	36.034	28.269	37.907
5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	2.518	5.056	2.400	6.776
6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie	25.470	25.960	28.602	28.443
7. Werk en inkomen	7.632	14.070	10.028	7.543
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	-3.790	-2.350	-2.663	-4.548
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	30.217	31.322	40.735	42.266
10. Financien en algemene dekkingsmiddelen	-164.368	-182.067	-188.288	-187.965
Saldo exclusief mutaties reserves	-29.027	-4.161	-18.071	-10.831
Toevoeging aan reserves	53.664	3.368	25.391	17.222
Onttrekking aan reserves	-27.647	-1.525	-9.046	-13.238
Saldo inclusief mutaties reserves	-3.010	-2.318	-1.726	-6.847

4.2 Balans

ACTIVA (bedragen x € 1.000)	31-12-2008	31-12-2007
A. Vaste activa		
<i>1. Immateriële activa</i>		
1.1 Kosten geldleningen & disagio	0	0
1.2 Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0
<i>2. Materiële activa</i>		
2.1 Materiële vaste activa met Economisch nut	364.746	341.540
2.2 Materiële vaste activa met Maatschappelijk Nut	113.470	96.491
<i>3. Financiële activa</i>		
3.1.1 Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	8.694	6.706
3.2.1 Leningen aan woningcorporaties	21.577	22.830
3.2.2 Leningen aan deelnemingen	3.698	3.867
3.3 Overige langlopende leningen	28.912	7.992
3.4 Ov. uitz met rentetyp. looptijd 1 jaar of langer	1.928	2.092
3.5 Bijdragen in activa in eigendom van derden	782	909
Totaal vaste activa	543.807	482.425
B. Vlottende activa		
<i>4. Voorraden</i>		
4.1.1 Niet in exploitatie genomen bouwgronden	6.006	6.185
4.1.2 Overige grond- en hulpstoffen	189	176
4.2 Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie	19.529	16.121
4.3 Gereed product en handelsvoorraden	0	0
<i>5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>		
5.1 Vorderingen op openbare lichamen	31.530	28.255
5.2 Verstrekte kasgeldleningen	0	4.600
5.3 Rekening courant niet financiële instellingen	5.724	1.960
5.4 Overige vorderingen	27.034	26.774
5.5 Overige uitzettingen	1.399	916
<i>6. Liquide middelen</i>		
6.1 Kassaldi	234	239
6.2 Banksaldi	13.330	11.375
6.3 Girosaldi	1.780	1.024
<i>7. Overlopende activa</i>	13.984	16.745
Totaal Vlottende activa	120.737	114.369
Totaal ACTIVA	664.544	596.795

PASSIVA (bedragen x € 1.000)	31-12-2008	31-12-2007
C. Vaste passiva		
<i>8. Eigen vermogen</i>		
8.1. Algemene reserves	28.048	23.010
8.2. Tariefseglisatiereserves	0	0
8.3. Overige bestemmingsreserves	50.147	48.245
8.4. Resultaat na bestemming	6.847	3.009
<i>9. Voorzieningen</i>		
9.1 Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen	27.016	24.953
9.2 Kostenegalisatievoorzieningen	5.949	4.921
9.3 Voorzieningen mbt van derden verkregen middelen met bestedingsverplichting	8.600	7.890
<i>10. Vaste schulden</i>		
10.1 Obligatieleningen	71	72
10.2.1 Onderhandse leningen pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	4.031	4.247
10.2.2 Onderhandse leningen binnenlandse banken en financiële instellingen	315.894	327.998
10.3 Door derden belegde gelden	5.768	6.880
10.4 Waarborgsommen	208	211
Totaal vaste passiva	452.578	451.435
D. Vlottende passiva		
<i>11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>		
11.1 Kasgeldleningen	80.000	10.000
11.2 Bank- en girosaldi	0	0
11.3 Overige schulden	42.543	40.443
<i>12. Overlopende passiva</i>		
12.3 Transitoria overig	30.225	35.355
12.4 Vooruitontvangen subsidies	60.174	59.562
Totaal Vlottende passiva	211.966	145.360
Totaal PASSIVA	664.544	596.795

Voor het totaal van de afgegeven garantstellingen wordt verwezen naar de paragraaf 3.3 van het jaarverslag, de paragraaf financiering.

4.3 Toelichting op de programmarekening en de balans

4.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld zijn activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Immateriële activa

Kosten van het sluiten van geldleningen en disagio mogen worden afgeschreven over maximaal de looptijd van de lening. De overige immateriële activa zijn beperkt tot kosten van onderzoek en ontwikkeling tot een bepaald actief, af te schrijven in ten hoogste vijf jaar, tenzij dit actief wordt gerealiseerd. In dat geval vormt dit een onderdeel van de te activeren materiële activa en de daarbij behorende termijn van afschrijving.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen en ontvangen bijdragen en subsidies. Er wordt onderscheid gemaakt tussen materiële vaste activa met een economisch nut en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Materiële vaste activa met een economisch nut (dat zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn) *moeten* worden geactiveerd. Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut *mogen* worden geactiveerd.

In de tabel afschrijvingstermijnen behorend bij de Financiële beheersverordening gemeente Haarlem (2007) is per categorie vaste activa vermeld of het een investering met economisch danwel maatschappelijk nut betreft, en is de maximale afschrijvingstermijn aangegeven.

De afschrijving vinden plaats volgens het lineaire systeem, derhalve in gelijke jaarlijkse termijnen. Bij wijze van uitzondering wordt afschrijving volgens het annuitaire systeem toegepast, waarbij de som van rente en afschrijving gedurende de gehele looptijd gelijk blijft (bij ongewijzigde rentevoet). Hiertoe wordt zonodig besloten (voorbeeld: parkeergarages).

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Deelnemingen en effecten worden gewaardeerd tegen kostprijs.

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden, de zogenaamde slapende gronden, worden gewaardeerd tegen historische kostprijs vermeerderd met bijgeschreven rente.

De in exploitatie genomen bouwgronden worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs vermeerderd met de bijgeschreven exploitatieresultaten en gedane investeringen en verminderd met de opbrengsten uit verkopen e.d.. Bij de waardering wordt rekening gehouden met de toekomstige uitgaven en resultaten op deze in exploitatie genomen gronden, zoals vastgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties bij de rekening. Verwachte verliezen worden direct genomen door het treffen van een voorziening, welke in mindering wordt gebracht op de balanswaardering. Winsten op grondexploitaties worden genomen bij afsluiting van de betreffende complexen.

De overige voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffings- en vervaardigingsprijs. Hierbij wordt rekening gehouden met afwaarderingen voor incurante voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen op het moment van opstellen van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en/of risico's, voor zover de omvang hiervan redelijkerwijs is in te schatten.

Langlopende schulden

Onder langlopende schulden zijn begrepen schulden met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer. Schulden met een looptijd van korter dan een jaar maken deel uit van de vlottende passiva.

Resultaatbepaling

De lasten en de baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Alle lasten en baten die betrekking hebben op het boekjaar en ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekend zijn, worden in het betreffende verslagjaar verwerkt.

Verliezen worden genomen op het moment dat deze bekend zijn. Baten worden genomen als deze als gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

4.3.2 Toelichting op de programmarekening

Voor een toelichting op de programmarekening en de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) wordt verwezen naar de toelichtingen bij de programma's in deel 2 van het jaarverslag.

4.3.3 Toelichting op de balans

Voor alle toelichtingen geldt dat de genoemde bedragen in duizenden euro's zijn opgenomen.

1. Immateriële vaste activa

	2008	2007
Kosten geldleningen & disagio	0	0
Kosten onderzoek en ontwikkeling	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u>0</u>	<u>0</u>

2. Materiële activa

2.1 Materiële vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa met economisch nut betreffen activa die verhandelbaar zijn en/of opbrengsten (kunnen) genereren. In het onderstaande overzicht is het verloop van de boekwaarde van deze activa weergegeven van 1 januari tot en met 31 december 2008.

Het verloop van de boekwaarden van de materiële vaste activa met economisch nut kan als volgt worden weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2008	Investerings- en desinves- teringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Duurzame waardevermi- ndering	Boekwaarde 31-12-2008
gronden en terreinen	16.385	2.025	886	-	-	17.524
woonruimten	57.892	921-	3.363	-	-	53.608
bedrijfsgebouwen	177.511	37.797	10.983	-	-	204.325
grond-, weg- en waterbouwkundige werken	55.220	5.261	2.503	-	-	57.978
vervoermiddelen	3.661	4.675-	2.691-	-	-	1.677
machines, apparaten en installaties	17.259	2.691-	701	-	-	13.867
overige materiële vaste activa	13.612	3.242	1.087	-	-	15.767
Totaal	341.540	40.038	16.832	-	-	364.746

Gronden en terreinen

De belangrijkste investeringen in 2008 zijn:

Grond vuiloverlaadstation	918
Toplaag kunstgrasveld HFC EDO	337
Onderlaag kunstgrasvld HFC EDO	189
Volkstuinen paden & bruggen 2e	154
Toplaag kunstgrasveld HFC H'lem	153
Toplaag kunstgrasveld HKC Aurora	153
Vervaniging toplaag Lawnbowl Zomervaart&Aartsportpark	111
Diversen	10
Totaal	2.025

Bedrijfsgebouwen

De belangrijkste investeringen in 2008 zijn:

Bouw parkeergar Raaks RB099/07	9.336
VMBO ontwikkeling en uitvoering bouw RB092/07	8.197
Stadsschouwburg RB 289/05	4.962
Pim Mulier RB 060/02-RB 216/05	4.433
SHO 2007 R.Steiner uitv.plan	3.330
Sportpark Nol Houtkamp	2.308
Investerings- en uitvoeringsplan SHO08 Mendelcollege	1.358
Investerings- en uitvoeringsplan SHO07 Mendelcollege	1.245
Overigen kleiner dan 1.000 per investering	4.640
Totaal	39.809

Grond- weg- en waterbouwkundige werken (met een economisch nut)

Het betreft hier nagenoeg alleen investeringen in het rioleringsstelsel en daaraan verwante milieumaatregelen.

2.2 Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut betreffen activa die geen directe opbrengsten genereren en niet verhandelbaar zijn. Dit betreffen met name investeringen in de openbare ruimte.

Het verloop van de boekwaarden van de materiële vaste activa met maatschappelijk nut kan als volgt worden weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2008	Investerings- en desinves- teringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Duurzame waardevermi- ndering	Boekwaarde 31-12-2008
grond-, weg- en waterbouwkundige werken	94.328	36.596	19.236			111.688
overige materiële vaste activa	2.163		381			1.782
Totaal	96.491	36.596	19.617	-	-	113.470

Grond- weg- en waterbouwkundige werken (met een maatschappelijk nut)

De belangrijkste projecten qua investeringsvolume betreffen:

Schoterbrug	11.992
Stationsomgeving en omgeving RB 023/08	3.750
Versnellingsmaatregelen Bonroute	3.671
Fly-over	905
Oostweg, Waarderpolder aanleg	790
Zandvaart.-Waarderpolder bestrating	764
Schipholweg geluidarm asfalt	750
Engelandpark fl baggeren	731

Wilsonplein, Stadsschouwburg	682
Schipholweg geluidarm asfalt	560
Spaarndamseweg f2	540
Herprofilering Grote Houtstraat,	535
Vervanigingdynamische afsluiting Binnebstad Verkeersregelsinstallaties	460
Ripperda Parkeergarage Raadsbesluit 011/04	451
Vervangingsprogramma bruggen	406
Draagkrachtherstel bruggen	390
Nassaulaan bij postkantoor Zuid-tangent. 4e fase	378
Meerwijk Oost (Ontwikkelings Programma Haarlem 2)	365
3 bruggen	324
SchalkwijkVPL maatregelen 2007	322
Engelandpark f1 groen	300
Amsterdamsebuurt	286
Budget leefbaarheid 2008	281
Ramplaan bestrating Investeringsplan 61.90A	269
Leidsevaart reconstructie 2e fase	246
Schipholweg geluidarm asfalt	232
Meerwijkvaart 2e fase oevers	211
Scheepmakerdijkk fase 2 RB 050/07	207
Overige kleiner dan 200 per investering	5.800

3. Financiële vaste activa

Het verloop van de boekwaarden van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2008	Verstrekingen	Ontvangen	Boekwaarde 31-12-2008
3.1.1 Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	6.706	1.988		8.694
3.1.2 Kapitaalverstrekking aan gem. Regelingen	-			-
3.1.3 Kapitaalverstrekking aan ov. verbonden partijen	-			-
3.2.1 Leningen aan woningcorporaties	22.830		1.253	21.577
3.2.2 Leningen aan deelnemingen	3.867		169	3.698
3.2.3 Leningen aan overige verbonden partijen	-			-
3.3 Overige langlopende leningen	7.992	22.000	1.080	28.912
3.4 Overige uitz met rentetyp. looptijd 1 jaar of langer	2.092		164	1.928
3.5 Bijdragen in activa in eigendom van derden	909		127	782
	<u>44.396</u>	<u>23.988</u>	<u>2.793</u>	<u>65.591</u>

Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen

	2008	2007
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	29	29
- Certificaten Dataland	8	8
- N.V. Spaarnelanden	6.293	6.293
- Deelneming SRO NV	1.979	0
- Commandite B.V.	330	330
- Overigen	8	0
- Crematorium Haarlem B.V.	<u>45</u>	<u>45</u>
	<u>8.694</u>	<u>6.706</u>

Leningen aan deelnemingen

	2008	2007
- Lening aan het Crematorium	<u>3.698</u>	<u>3.867</u>
	<u>3.698</u>	<u>3.867</u>

3.3 Overige langlopende leningen

De overige langlopende leningen zijn als volgt opgebouwd:

2008	2007
------	------

- Te vorderen Rijksbudgetten Besluit Woninggebonden Subsidies	5.913	6.951
- Overige verstrekte langlopende leningen	<u>22.998</u>	<u>1.041</u>
	<u>28.912</u>	<u>7.992</u>

Tegenover de langlopende vorderingen op het Rijk in het kader van de woninggebonden subsidies (BWS) staan langlopende verplichtingen aan particulieren en woningcorporaties, zoals opgenomen onder de langlopende schulden. In 2008 is door de gemeente een geldlening versterkt aan Spaarnelanden NV, een 100 % dochter van de gemeente in verband met de financiering van de ondergrondse containers. Tevens is een geldlening verstrekt aan Postkantoor Raaks BV in verband met de financiering van het Stadkantoor, deel Zijlpoort complex.

3.4 Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar

De overige uitzettingen met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar zijn als volgt opgebouwd:

	2008	2007
- Aandelen N.V. Bouwfonds Nederlandse Gemeenten	17	17
- Aandelen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	576	576
- Aandelen N.V. NUON	633	633
- Kredietverstrekking Stadsbank	433	597
- Overige effecten	<u>269</u>	<u>269</u>
	<u>1.928</u>	<u>2.092</u>

Het aandelenkapitaal in de N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten bedraagt 230.925 aandelen met een waarde van € 2,50 per aandeel. Het aandelenkapitaal in de N.V. NUON bedraagt 126.762 aandelen met een waarde van € 5,00 per aandeel.

In 2008 is door de Stadsbank 164 afgelost van de kredietverstrekking.

3.5 Bijdragen in activa in eigendom van derden

De bijdragen in activa in eigendom van derden zijn als volgt opgebouwd:

	2008	2007
- Kunstijsbaan Zuid-Kennemerland	0	0
- Bijdragen in monumenten	<u>782</u>	<u>909</u>
	<u>782</u>	<u>909</u>

4. Voorraden

4.1 Voorraad gronden en grond- en hulpstoffen

	2008	2007
4.1.1 Niet in exploitatie genomen bouwgronden	6.006	6.185

De niet in exploitatie genomen bouwgronden betreft de volgende complexen, met de volgende boekwaarden per 31 december 2008:

- Recreatiegebied Haarlem Noord	959
- Westelijke Randweg (volkstuinten)	158
- Pieter Wantelaan	189
- Houtmarkt 7 Fietsznfabriek	4.504
- Leidsevaart 362	<u>196</u>
	<u>6.006</u>

	2008	2007
4.1.2 Overige grond- en hulpstoffen	189	176

Dit betreft de magazijnvoorraden van de sector Stadsbeheer, papier en andere hulpmiddelen van Topservice en de winkelvoorraad van het Frans Halsmuseum.

	2008	2007
4.2 Onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie	19.529	16.121

De post onderhanden werken, waaronder bouwgronden in exploitatie is als volgt opgebouwd:

Onderhanden werken	130	197
Af: voorziening onderhanden werken	<u>-/- 0</u>	<u>-/- 0</u>

Subtotaal onderhanden werken, na aftrek voorziening	130	197
Bouwgronden in exploitatie	25.784	21.184
Af: voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie	<u>-/- 6.385</u>	<u>-/- 5.260</u>
Subtotaal bouwgronden in exploitatie, na aftrek voorziening	19.399	15.924
Totaal onderhanden werken en bouwgronden in exploitatie	<u>19.529</u>	<u>16.121</u>

Bouwgronden in exploitatie

De bouwgronden in exploitatie betreft de volgende complexen, met de volgende boekwaarden per 31 december 2008:

	2008	2007
- Ripperda	1.096	-/- 749
- Raaks	8.339	5.023
- Deli	1.483	1.060
- DSK	-/- 3.109	824
- Badmintonpad	336	14
- Waarderpolder	-/- 9.590	-/- 10.343
- FUCA	3.280	2.904
- Schalkwijk	6.756	8.077
- Spoorzone	16.629	15.734
- Delftwijk	-/- 194	-/- 1.360
- Oorkondelaan/Pladellestraat	623	0
- Zomerzone programma	-/- 3	0
- Zomerzone Zuidstrook	138	0
	<u>25.784</u>	<u>21.184</u>

Oorkondelaan/Pladellastraat behoorde 31-12-2007 nog tot de niet in exploitatie genomen gronden. Boekwaarde 538

Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie

De voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekeningen een nadelig saldo wordt verwacht. Het betreft de volgende complexen:

	2008	2007
- Raaks	0	372
- FUCA stadsdelen	2.018	2.051
- Spoorzone Oostpoort Oost fase 3 Stadion	1.825	0
- Spoorzone Stationsplein	205	0
- Spoorzone Oostpoort Oost fase 4 Veerplas	86	0
- Spoorzone Rondje Bolwerken	64	0
- Badmintonpad	1.109	2.037
- Fietsznfabriek	<u>1.078</u>	<u>800</u>
	<u>6.385</u>	<u>5.260</u>

Op de overige complexen worden op basis van de herziene exploitatieberekeningen positieve eindresultaten verwacht. Zie ook de Meerjaren Prognose Grondexploitatie 2007 en paragraaf 3.6 Grondbeleid. De gerealiseerde winsten worden gestort in de (algemene) reserve grondexploitatie. Toekomstige (verwachte) winsten worden pas in deze reserve gestort na realisatie van deze winsten. Verliezen worden onttrokken aan de (algemene) reserve grondexploitatie.

	2008	2007
4.3 Gereed product en handelsvoorraden	0	0

De voorraad gereed product en handelsvoorraden (winkelvoorraad van het Frans Halsmuseum) is opgenomen bij balanspost 4.1.2.

5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

	2008	2007
5.1 Vorderingen op openbare lichamen	31.530	28.255

De belangrijkste vorderingen op openbare lichamen betreffen onder andere de vordering op het BTW-Compensatiefonds (20.985), BTW-aangifte (6.006) en overigen (4.535)

	2008	2007
5.2 Verstrekte kasgeldleningen	0	4.600

	2008	2007
5.3. Rekening courant niet financiële instellingen	5.724	1.960

Dit betreft de rekening-courant met het Nationaal Restauratie Fonds (NRF) en het Fond Stadsvernieuwing

	2008	2007
5.4 Overige vorderingen	27.034	26.744

Onder de overige vorderingen zijn onder meer de volgende posten opgenomen:

- Debiteuren algemeen	16.187
- Debiteuren Sociale Zaken	19.164
- Voorziening oninbare debiteuren Sociale Zaken	-/- 16.164
- Belastingdebiteuren	3.420
- Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-/- 1.857
- Voorziening oninbare overige debiteuren	-/- 2.059
- VRK verzelfstandiging	5.641
- Overige posten	<u>2.702</u>
	<u>27.034</u>

	2008	2007
5.5 Overige uitzettingen	1.399	916

Dit betreft voornamelijk een vordering op de Stichting Stadtoezicht Haarlem.

	2008	2007
6. Liquide middelen	15.344	12.638

De bankrekeningen (saldi per 31 december) zijn als volgt te specificeren:

- Bank Nederlandse gemeenten incl Openbaar Primair Onderwijs	12.193	2.268
- Bankrekening Bestuurscommissie Openbaar Primair Onderwijs	0	8.003
- ING	936	724
- Rabobank	15	9
- ABN-AMRO	0	29
- Kruisposten	<u>287</u>	<u>342</u>
	<u>13.330</u>	<u>11.375</u>

	2008	2007
7. Overlopende activa	13.984	16.745

Onder de overlopende activa zijn onder meer de volgende posten opgenomen:

Bibliotheek - Bijdrage 2009	2.292
Brandverzekering -	263
Muziekcentrum Zuid-Kennem - Bijdrage 2009	663
Reaal - Bijdrage 2009	195
SRO - Bijdrage 2009	754
St Patronaat - Bijdrage 2009	162
Stadsschouwburg en Philharmonie -	1.009
Toneelschuur Vereniging - Bijdrage 2009	452
VNG - Contract 2009	176
Volksuniversiteit Haarlem - Bijdrage 2009	162
Westergracht huur 2005	163
Frans Hals - sponsorgelden	279
Wmo - Optima groep	200
Wmo - Cak nog te ontvangen	667
Paramedici 2008	167

Jgz - 2008	248
Cios - nog te ontv. Huur	624
Oudkomers afrekeningen	270
Philharmonie - claim verzekering	271
AEB - winstuitkering 2008	550
Opo	967
Kar-project - ombouw VRI	149
Nog te ontvangen rente	1.148
Spaarnelanden - rente deelneming	338
Belastingopbrengsten	866
Diversen	949
	13.984

	2008	2007
8. Eigen vermogen		
Totaal eigen vermogen	85.042	74.264

Het totale eigen vermogen is inclusief het per balansdatum bekende resultaat na bestemming (2008: 6.847, 2007: 3.010 en 2006: 1.344). Het totale eigen vermogen is, exclusief het resultaat na bestemming over 2008, toegenomen met 10.778.

In de programmarekening zijn de volgende resultaatbestemmingen opgenomen:

Saldo 1-1-2008	74.264
- Toevoegingen aan reserves	27.077
- Onttrekkingen aan reserves	<u>-/- 16.299</u>
Saldo 31-12-2008	<u>85.042</u>

	2008	2007
8.1 Algemene reserves	28.048	23.010

Onder de algemene reserves zijn de volgende reserves opgenomen met de volgende saldi:

- Algemene reserve in enge zin	27.150	19.744
- Algemene reserve grondexploitatie	898	1.771
- Beleggingsreserves	<u>0</u>	<u>1.495</u>
Totaal	<u>28.048</u>	<u>23.010</u>

Het verloop van de algemene reserves kan als volgt worden weergegeven:

Saldo 1-1-2008	23.010
Toevoeging resultaat boekjaar 2007	3.010
Resultaatbestemmingen boekjaar 2008	nog te bepalen
Toevoegingen via resultaatbestemming	7.475
Onttrekkingen via resultaatbestemming	<u>-/- 5.447</u>
Saldo 31-12-2008	<u>28.048</u>

Voor het volledige overzicht en de aard en strekking van de algemene reserves wordt verwezen naar bijlage 5.4 reserves en voorzieningen.

	2008	2007
8.2 Tariefsegalisatiereserves	0	0

De gemeente Haarlem heeft geen tariefsegalisatiereserves.

	2008	2007
8.3 Overige bestemmingsreserves	50.147	48.245

Het verloop van de bestemmingsreserves kan als volgt worden weergegeven:

Saldo 1-1-2008	48.245
Resultaatbestemmingen boekjaar 2008 (zie onder 8.1)	nog te bepalen

Toevoegingen via resultaatbestemming	9.747
Onttrekkingen via resultaatbestemming	<u>-/- 7.845</u>
Saldo 31-12-2008	<u>50.147</u>

Voor het volledige overzicht en de aard en strekking van de overige bestemmingsreserves wordt verwezen naar bijlage 5.4 reserves en voorzieningen.

9. Voorzieningen

	2008	2007
9.1 Voorzieningen voor verplichtingen en risico's	27.016	24.953

Het verloop van de voorzieningen voor verplichtingen en risico's kan als volgt worden weergegeven:

Saldo 1-1-2008	24.953
Correctie 2007 na balansdatum BCF-controle	333
Toevoegingen	17.700
Aanwendungen	<u>-/-15.970</u>
Saldo 31-12-2008	<u>27.016</u>

Voor het volledige overzicht en de aard en strekking van de voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 5.4 reserves en voorzieningen.

	2008	2007
9.2 Kostenegalisatievoorzieningen	5.949	4.921

Het verloop van de kostenegalisatievoorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Saldo 1-1-2008	4.921
Toevoegingen	5.991
Aanwendungen	<u>-/- 4.963</u>
Saldo 31-12-2008	<u>5.949</u>

Voor het volledige overzicht en de aard en strekking van de voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 5.4 reserves en voorzieningen.

	2008	2007
9.3 Voorzieningen mbt van derden verkregen middelen met bestedingsverplichting	8.600	7.893

Het verloop van de voorzieningen met betrekking tot van derden verkregen middelen met bestedingsverplichting kan als volgt worden weergegeven:

Saldo 1-1-2008	7.893
Toevoegingen	967
Aanwendungen	<u>-/- 261</u>
Saldo 31-12-2008	<u>8.600</u>

De voorzieningen opgenomen onder deze post zijn opgenomen in bijlage 5.4 reserves en voorzieningen maar niet afzonderlijk toegelicht. Deze voorzieningen betreffen allemaal voorzieningen die zijn gevormd uit niet bestede middelen van derden (meestal Rijk of lokale overheid) en in latere jaren zullen worden besteed aan het doel waarvoor ze zijn verkregen of zullen worden terugbetaald in geval niet tot besteding wordt gekomen.

Met ingang van 2008 is het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) op dit punt overigens aangepast. Alle van (rijks)overheden verkregen middelen dienen voortaan te worden opgenomen onder de overlopende passiva (12.4). De post voorzieningen van derden verkregen middelen zal dan nagenoeg geheel verdwijnen. Alleen middelen verkregen van derden met een bestedingsverplichting anders dan (rijks)overheden blijven achter.

	2008	2007
10. Vaste schulden		
10.1 Obligatieleningen	71	72
10.2.1 Onderh. leningen pens.fondsen en verz.mijen	4.031	4.247
10.2.2 Onderh. leningen binnenl. banken en fin inst	315.894	327.998
10.3 Door derden belegde gelden	5.768	6.880
10.4 Waarborgsommen	<u>208</u>	<u>211</u>
	<u>325.972</u>	<u>339.408</u>

In 2008 zijn er bij de Bank Nederlandse Gemeenten twee geldleningen aangetrokken (€ 15 miljoen en € 5 miljoen). Deze tweede lening is doorverstrekkt aan Spaarnelanden NV.

De door derden belegde gelden betreffen de langlopende verplichtingen aan particulieren en woningcorporaties in het kader van het Besluit Woninggebonden Subsidies (5.202) en de geldlening Nationaal Restauratie Fonds (566).

11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

	2008	2007
11.1 Kasgeldleningen	80.000	10.000
11.2 Bank- en giroaldi	0	0
11.3 Overige schulden	<u>42.543</u>	<u>40.443</u>
	<u>122.543</u>	<u>50.443</u>

	2008	2007
11.1 Kasgeldleningen	80.000	10.000

De gemiddelde liquiditeitspositie voor het vierde kwartaal, conform de Wet Fido, komt uit op € 22 miljoen negatief. Per 31 december 2008 is er een kasgeldlening opgenomen van € 80 miljoen. Dit cijfer is geen gemiddelde maar een dagstand. De opgelopen korte schuld hangt samen met de financiering van het Stads Kantoor, deel Zijlpoort complex en met het verschuiven naar het jaar 2009 van de ontvangsten van verschillende vastgoedverkopen.

	2008	2007
11.3 Overige schulden	42.543	40.443

Onder de overige schulden zijn de volgende posten opgenomen:

- Crediteuren	34.337
- Schulden aan openbare lichamen	7.911
- Overigen	<u>295</u>
	<u>42.543</u>

Onder de schulden aan openbare lichamen is onder andere een terug te betalen bedrag opgenomen met betrekking tot de algemene uitkering uit het gemeentefonds (2.175).

12.3 Overlopende passiva

	2008	2007
Totaal overlopende passiva:	30.224	35.355

Onder de overlopende passiva zijn de volgende posten opgenomen:

- Vooruitontvangen exploitatiebaten	4.321
- Vooruitontvangen afkoopsommen erfpachten	156
- Nog te betalen exploitatielasten	25.728
- Overige posten	<u>19</u>
	<u>30.224</u>

De vooruitontvangen exploitatiebaten betreffen onder andere parkeervignetten, baten parkeerbelasting, bijdragen derden voor investeringsprojecten en bouwleges.

De nog te betalen exploitatielasten betreffen onder andere exploitatielasten die op boekjaar 2008 betrekking hebben, maar waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen en de nog te betalen rente over de vaste schulden die in 2009 betaald worden, maar betrekking hebben op boekjaar 2008 en waarvan de vervalttermijnen in 2008 nog niet verstreken zijn.

12.4 Vooruitontvangen subsidies

	2008	2007
Totaal Vooruitontvangen subsidies:	59.198	59.562

De onderbouwing van deze post staat in bijlage 5.8.

13. Niet uit de balans blijken de verplichtingen

		Jaarlijks bedrag	ICT
Lease			
IBM	pc's		120
Dutch Lease	Diverse auto's	71	
Lease Visie	Personenauto	7	
Spaarnelanden	Personenauto	4	
ING Car Lease	Twee auto's	8	
Huurovereenkomsten			
Cobraspen	Westergracht 72	1.600	
VVE Brinkmann	Jaarlijkse bijdrage	385	
KPN	Aansluitingen EVPN		215
KPN	Aansluitingen E-pacity		100
Gemnet	Gemnet aansluitingen		35
Novell	Software licenties Novell		85
Verseon	Onderhoud Verseon software		95
	P-series onderhoud hard- en		55
IBM	software		
QlikView	QlikView		20
TMDI	support Novell/Microsoft 2009		35
	Imtech ondersteuning voor		80
Imtech	telefonie		
Vodafone	Mobiele telefonie		170
Tele2	Vaste telefonie		90
KPN	Vaste telefonie		220
KPN	Mobiele telefonie		50
CMS typo3	Typo3		30
OCE	Copiers	350	
Olland	Koffie-automaten	275	
SAB	Catering	300	
Ahrend	Kantoorartikelen	250	
Aspa	Kantoormeubilair	350	
Van Berkel	Schoonmaak	400	
Innaren	Huur Gedempte Oude Gracht	125	
Cobraspen	Huur Richard Holldade	146	
Vanilia	Barteljorisstraat 39-41	43	
	Beijneshal	176	

		Jaarlijks bedrag	ICT
Diversen			
	Leerlingenvervoer	750	
	Kunstvoorwerpenverzekeringen	55	
Totaal		5.295	1.400

4.4 Accountantsverklaring

Ernst & Young Accountants LLP
Cross Towers, Antonio Vivaldistraat 150
1083 HP Amsterdam
Postbus 7883
1008 AB Amsterdam
Tel.: +31 (0) 88 - 407 1000
Fax: +31 (0) 88 - 407 1005
www.ey.nl

Aan: De leden van de gemeenteraad en het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Haarlem

ACCOUNTANTSVERKLARING

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in deel 4 van het jaarverslag 2008 opgenomen jaarrekening 2008 van gemeente Haarlem, bestaande uit de de programmarekening over 2008 en de balans per 31 december 2008 met de toelichtingen alsmede de bijlagen 5.4 en 5.6 en de bijlage 5.5 SISA, gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Haarlem is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 213, tweede lid van de Gemeentewet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten alsmede het door de raad vastgestelde normenkader (raadsbesluit d.d. 30 oktober 2008). Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership gevestigd in Engeland en Wales met registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vergeenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, London SE1 7EU, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen. Deze algemene voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam en zijn in te zien op www.ey.nl.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de gemeente. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente heeft gemaakt, en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 0,5% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten. Deze goedkeuringstolerantie is door de Gemeenteraad vastgesteld.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van gemeente Haarlem een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2008 als van de activa en passiva per 31 december 2008 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 213 lid 3 onder d Gemeentewet melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 28 april 2009

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. R. Ellermeijer RA

4.5 Besluit

De raad van de gemeente Haarlem

Gelezen het verslag van de Rekenkamercommissie over de jaarrekening 2008;

Gelezen de reactie hierop van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. Kennis te nemen van het verslag van de Rekenkamercommissie inzake de jaarrekening 2008 en de conclusies en aanbevelingen over te nemen;
2. Kennis te nemen van de reactie van het college van burgemeester en wethouders op het verslag van de Rekenkamercommissie;
3. Vast te stellen de jaarrekening 2008 en de baten en lasten te bepalen op:
 - de lasten op € 481.152.000 (exploitatie € 463.930.000 en reserves € 17.222.000);
 - de baten op € 487.997.000 (exploitatie € 474.759.000 en reserves € 13.238.000).Het voordelig saldo over 2008 bedraagt hiermee € 6.847.000 (inclusief mutaties reserves).

4. In te stemmen met de volgende bestemming van het rekeningresultaat:

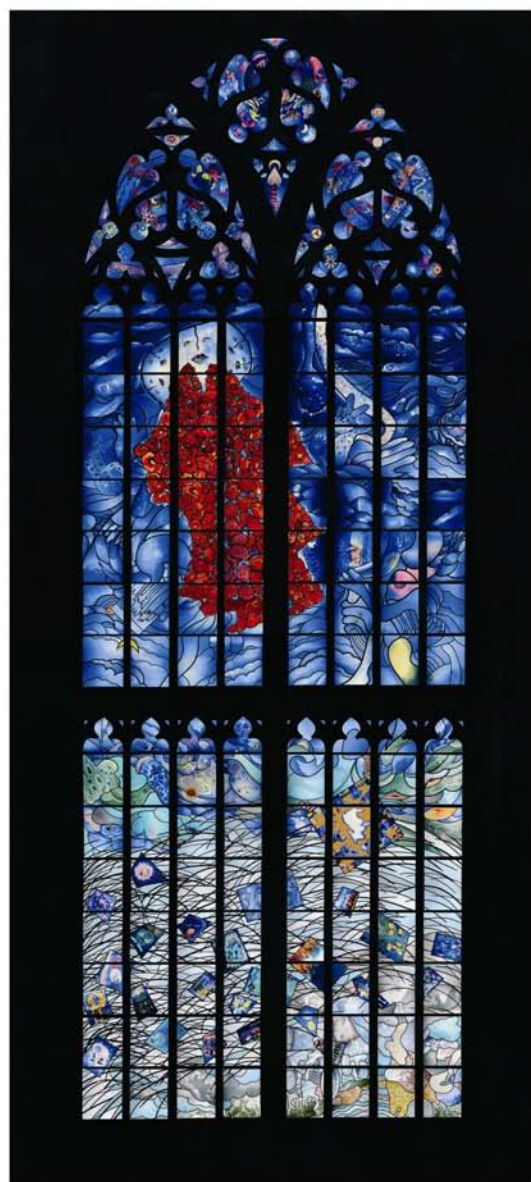
A. Budgetoverheveling	1.720.000
B. Instellen Wmo-reserve	2.970.000
C. Toevoeging aan reserve kunstaankopen	96.000
D. Extra afschrijven schoolgebouwen	<u>2.061.000</u>
Totaal	6.847.000

5. In te stemmen het college te machtigen deze middelen in 2009 aan de reserves te onttrekken en toe te voegen aan de desbetreffende budgetten (A) respectievelijk aan te wenden voor extra afschrijvingen (D).

Gedaan in de vergadering van 11 juni 2009,

De voorzitter,

De griffier,

Michel van Overbeeke
Vrede en Verdraagzaamheid

Glas-in-loodraam Noordertransept van de Grote Kerk in Haarlem.
 Het thema is verwerkt in drie sferen en vlakken die boven elkaar
 liggen en in elkaar overlopen. In het onderste vlak overheerst de
 tijdstroom, in het middenvlak de sereniteit uit het paradijs en in het
 bovenvlak de kosmos.

Techniek: Glas in lood
Oorspronkelijk formaat: 18 x 6 meter

DEEL 5

BIJLAGEN

Bijlage 5.1 Rekening naar programma's, beleidsvelden en producten

Programma Beleidsveld Produkt	Jaarrekening 2007			Begroting 2008 voor wijziging			Begroting 2008 na wijziging			Rekening 2008		
	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming
1 Burger en bestuur	12.189	3.517	8.672	18.834	3.046	15.788	16.248	3.773	12.475	16.420	3.390	13.030
1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking	6.288		6.288	7.872	37	7.835	7.364	32	7.332	7.142	144	6.998
01.0.101 Gemeenteraad	1.891		1.891	2.109	26	2.083	2.030	26	2.004	1.950	98	1.852
01.01.02 College van Burgemeester en wethouders	2.179		2.179	1.597	6	1.591	1.870	6	1.864	1.776	45	1.731
01.01.03 Bestuursondersteuning	2.218		2.218	4.166	5	4.161	3.464		3.464	3.416	1	3.415
1.2 Communicatie, participatie en inspraak	775	308	467	1.920		1.920	90		90	169		169
01.02.01 Communicatie, participatie en inspraak	775	308	467	1.920		1.920	90		90	169		169
1.3 Dienstverlening	5.126	3.209	1.917	9.042	3.009	6.033	8.794	3.741	5.053	9.108	3.246	5.862
01.03.01 Burgeraangelegenheden	3.706	2.845	861	3.743	2.425	1.318	4.873	2.825	2.048	5.051	2.899	2.152
01.03.02 Klantencontactcentrum	1.263	353	910	5.146	584	4.562	3.771	916	2.855	3.935	347	3.588
01.03.03 Verkiezingen	157	11	146	153		153	150		150	122		122
2 Veiligheid, vergunningen en handhaving	23.506	11.384	12.122	31.415	9.007	22.408	33.991	12.474	21.517	33.502	13.028	20.474
2.1 Sociale veiligheid	2.063	1.608	455	2.556	1.632	924	2.669	1.662	1.007	1.972	867	1.105
02.01.01 Sociale veiligheid	2.063	1.608	455	2.556	1.632	924	2.669	1.662	1.007	1.972	867	1.105
2.2 Fysieke veiligheid	13.305	1.240	12.065	13.530	1.417	12.113	15.744	3.290	12.454	15.693	3.218	12.475
02.02.01 Fysieke veiligheid	200		200	211		211	346		346	260	73	187
02.02.02 Brandweer en rampenbestrijding	13.105	1.240	11.865	13.319	1.417	11.902	15.398	3.290	12.108	15.433	3.145	12.288
2.3 Intergrale vergunningverlening en handhaving	8.138	8.536	-398	15.329	5.958	9.371	15.578	7.522	8.056	15.838	8.943	6.895
02.03.01 Vergunningen	7.258	8.522	-1.264	5.735	5.958	-223	5.635	6.727	-1.092	6.028	8.229	-2.201
02.03.02 Handhaving en toezicht	880	14	866	9.594		9.594	9.943	795	9.148	9.810	714	9.096
3 Zorgzame samenleving	41.748	12.692	29.056	42.124	12.506	29.618	36.697	7.845	28.852	34.917	9.675	25.242
3.1 Openbare gezondheidszorg	15.698	11.013	4.685	15.407	10.395	5.012	10.566	5.694	4.872	12.183	7.357	4.826
03.01.01 Volksgezondheid + Bijdrage HDK	11.003	6.318	4.685	10.798	5.786	5.012	10.037	5.165	4.872	11.655	6.828	4.827
03.01.02 Ambulancehulpverlening	4.695	4.695		4.609	4.609		529	529		529	529	
3.2 Maatschappelijke opvang	1.080	11	1.069	1.350	18	1.332	1.917	18	1.899	1.374	98	1.276
03.02.01 Maatschappelijk ondersteuning	1.080	11	1.069	1.350	18	1.332	1.917	18	1.899	1.374	98	1.276
3.3 Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten	24.970	1.668	23.302	25.367	2.093	23.274	24.214	2.133	22.081	21.360	2.220	19.140
03.03.01 WMO voorzieningen	24.970	1.668	23.302	25.367	2.093	23.274	24.214	2.133	22.081	21.360	2.220	19.140
4 Maatschappelijke ontwikkeling	99.897	76.453	23.444	93.425	57.391	36.034	92.520	64.250	28.270	100.606	62.699	37.907
4.1 Jeugd en onderwijs	66.356	66.248	108	61.816	44.054	17.762	66.708	55.172	11.536	71.646	50.848	20.798
04.01.01 Basisonderwijs	4.021	35	3.986	3.733	9	3.724	4.135	97	4.038	4.746	615	4.131
04.01.02 Speciaal onderwijs	2.506	76	2.430	2.561	80	2.481	2.545	80	2.465	2.606	75	2.531
04.01.03 Voortgezet onderwijs	2.349	186	2.163	2.306	179	2.127	2.358	8.846	-6.488	2.417	200	2.217
04.01.04 Bijzonder onderwijs	4.621	17.771	-13.150	5.067	213	4.854	4.956	213	4.743	4.947	151	4.796
04.01.05 Procesonderst. Voorzieningen	8.988	5.279	3.709	6.859	3.862	2.997	7.170	4.308	2.862	6.797	3.499	3.298
04.01.06 Beleidsadviesing onderwijs	774	455	319	868	321	547	410		410	372		372
04.01.07 Bestuurscommissie Openbaar Onderwijs	41.970	42.025	-55	39.125	39.032	93	39.124	39.032	92	43.528	43.132	396
04.01.08 Jeugd- en jongerenbeleid	1.127	421	706	1.297	358	939	6.010	2.596	3.414	6.232	3.175	3.057
4.2 Sport	18.641	3.594	15.047	12.753	3.368	9.385	12.027	2.051	9.976	16.210	6.196	10.014
04.02.01 Sportaccommodaties	18.127	3.594	14.533	11.984	3.368	8.616	10.895	2.041	8.854	15.074	6.183	8.891
04.02.02 Sport	514		514	769		769	1.132	10	1.122	1.136	13	1.123
4.3 Welzijn	8.917	1.230	7.687	9.029	1.230	7.799	7.628	1.683	5.945	7.841	1.503	6.338
04.03.01 Welzijnswerk	8.917	1.230	7.687	9.029	1.230	7.799	7.628	1.683	5.945	7.841	1.503	6.338
4.4 Integratie, inburgering en volwasseneneducatie	5.983	5.381	602	9.827	8.739	1.088	6.157	5.344	813	4.909	4.153	756
04.04.01 Inburgering en integratie	5.983	5.381	602	9.827	8.739	1.088	6.157	5.344	813	4.909	4.153	756

Programma Beleidsveld Produkt	Jaarrekening 2007			Begroting 2008 voor wijziging			Begroting 2008 na wijziging			Rekening 2008		
	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming
5 Wonen, Wijken en stedelijke ontwikkelingen	77.656	75.138	2.518	63.636	58.580	5.056	52.961	50.564	2.397	44.445	37.669	6.776
5.1 <i>Wijken/ Stedelijke ontwikkelingen</i>												
05.01.02 Huisvestingszaken												
5.2 <i>Wonen</i>	7.124	9.092	-1.968	3.996	3.042	954	3.984	3.042	942	2.183	1.972	211
05.02.01 Wonen	7.124	9.092	-1.968	3.996	3.042	954	3.984	3.042	942	2.183	1.972	211
5.3 <i>Ruimtelijke ontwikkeling</i>	4.546	2.004	2.542	3.218	887	2.331	3.445	466	2.979	2.932	23	2.909
05.03.01 Ruimtelijke plannen	2.573	1.176	1.397	2.051	97	1.954	2.718	46	2.672	2.639	1	2.638
05.03.02 Regio- en stedelijke visies	1.973	828	1.145	1.167	790	377	727	420	307	294	22	272
5.4 <i>Vastgoed</i>	65.986	64.042	1.944	56.422	54.651	1.771	45.532	47.056	-1.524	39.330	35.674	3.656
05.04.01 Vastgoedbeheer	16.758	15.719	1.039	11.247	9.226	2.021	14.163	14.439	-276	17.036	15.421	1.615
05.04.02 Grondexploitatie en vastgoedontwikkeling	49.228	48.323	905	45.175	45.425	-250	31.369	32.617	-1.248	22.294	20.253	2.041
6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	30.874	5.404	25.470	31.968	6.008	25.960	31.407	2.807	28.600	33.595	5.152	28.443
6.1 <i>Economie</i>	1.734	1.339	395	471		471	1.043		1.043	1.003	522	481
06.01.01 Economie	1.734	1.339	395	471		471	1.043		1.043	1.003	522	481
6.2 <i>Cultuur en erfgoed</i>	27.586	3.633	23.953	29.696	5.538	24.158	28.685	2.362	26.323	30.511	3.767	26.744
06.02.01 Stadsbibliotheek Haarlem	6.743	1.291	5.452	6.489	929	5.560	6.481	459	6.022	6.564	482	6.082
06.02.02 Frans Hals Museum	4.401	1.162	3.239	4.079	1.069	3.010	4.718	1.069	3.649	5.963	2.119	3.844
06.02.03 Podiumkunsten	8.424	66	8.358	12.099	2.832	9.267	9.603	26	9.577	9.953	72	9.881
06.02.04 Amateurkunst en Cultuureducatie	2.972	465	2.507	2.461	225	2.236	2.455	225	2.230	2.405	326	2.079
06.02.05 Beeldende kunst en architectuur	1.038	332	706	978	95	883	975	95	880	1.045	336	709
06.02.06 Evenementen en projecten Cultuur	627	258	369	680	195	485	1.610	295	1.315	1.717	385	1.332
06.02.07 Monumenten en archeologie	1.649	59	1.590	1.161	193	968	1.094	193	901	1.115	47	1.068
06.02.08 Archief (historisch)	1.732		1.732	1.749		1.749	1.749		1.749	1.749		1.749
6.3 <i>Toerisme, recreatie, evenementen en promotie</i>	1.554	432	1.122	1.801	470	1.331	1.679	445	1.234	2.080	862	1.218
06.03.01 Recreatie	478	44	434	444	25	419	387		387	362	10	352
06.03.02 Toerisme en Promotie	1.067	388	679	1.350	445	905	1.284	445	839	1.682	852	830
06.03.03 Volksfeesten en herdenkingen	9		9	7		7	8		8	36		36
7 Werk en inkomen	79.559	71.927	7.632	103.731	89.661	14.070	92.755	82.727	10.028	90.982	83.438	7.544
7.1 <i>Werk en re-integratie</i>	23.464	21.586	1.878	43.754	40.736	3.018	36.073	33.685	2.388	37.112	35.754	1.358
07.01.01 Reintegratie en sociale activering	22.741	21.586	1.155	11.577	9.081	2.496	13.032	9.267	3.765	13.760	12.184	1.576
07.01.02 Gesubsidieerde arbeid	200		200	6.100	5.655	445	4.066	5.070	-1.004	4.221	4.049	172
07.01.03 WSW	523		523	26.077	26.000	77	18.975	19.348	-373	19.131	19.522	-391
7.2 <i>Inkomen</i>	48.967	48.906	61	53.206	48.355	4.851	49.274	48.435	839	46.223	46.712	-489
07.02.01 Bijstandsverlening WWB	46.092	46.610	-518	48.559	44.714	3.845	44.627	44.751	-124	43.245	44.864	-1.619
07.02.02 Bijzondere regelingen	2.875	2.296	579	4.647	3.641	1.006	4.647	3.684	963	3.008	1.848	1.160
7.3 <i>Minimabeleid</i>	7.128	1.435	5.693	6.771	570	6.201	7.408	607	6.801	7.646	971	6.675
07.03.01 Voorzieningen minimabeleid	2.496	643	1.853	1.122	49	1.073	1.330	49	1.281	1.058	7	1.051
07.03.02 Verstrekkingen bijzondere bijstand	1.602		1.602	2.718		2.718	2.770	87	2.683	3.120	434	2.686
07.03.03 Schuldhulpverlening	3.030	792	2.238	2.931	521	2.410	3.308	471	2.837	3.468	530	2.938
8 Bereikbaarheid en mobiliteit	15.887	19.677	-3.790	10.450	12.800	-2.350	10.948	13.614	-2.666	9.560	14.107	-4.547
8.1 <i>Autoverkeer en verkeersveiligheid</i>	3.430	314	3.116	3.511	7	3.504	2.962	7	2.955	2.987	194	2.793
08.01.01 Wegverkeer	2.970	314	2.656	3.106	7	3.099	2.564	7	2.557	2.674	107	2.567
08.01.02 Verkeersveiligheid	460		460	405		405	398		398	314	87	227
8.2 <i>Openbaar vervoer en langzaam verkeer</i>	2.180	1.947	233	339	20	319	256		256	269	144	125
08.02.01 Openbaar vervoer	2.037	1.947	90	99		99	89		89	218	144	74
08.02.02 Fietsverkeer, voetgangers en overig	143		143	240	20	220	167		167	50		50
8.3 <i>Parkeren</i>	10.277	17.416	-7.139	6.600	12.773	-6.173	7.730	13.607	-5.877	6.303	13.769	-7.466
08.03.01 Parkeerbeleid	10.277	17.416	-7.139	6.600	12.773	-6.173	7.730	13.607	-5.877	6.303	13.769	-7.466

Programma Beleidsveld Produkt	Jaarrekening 2007			Begroting 2008 voor wijziging			Begroting 2008 na wijziging			Rekening 2008		
	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming
9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	58.607	28.390	30.217	65.025	33.703	31.322	70.365	29.630	40.735	83.769	41.503	42.266
9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	5.069	2.297	2.772	5.913	2.082	3.831	6.988	1.471	5.517	7.804	2.458	5.346
09.01.01 Gebiedsregie				670		670	2.352	370	1.982	2.183	386	1.797
09.01.02 Natuur- en milieueducatie	706	15	691	770	15	755	761	15	746	787	24	763
09.01.03 Lijkbezorging	1.126	866	260	1.379	762	617	1.366	762	604	1.529	831	698
09.01.04 Dierenbescherming	117		117	122		122	122		122	117		117
09.01.05 Verzorgen openbare hygiëne	197		197	257		257	256		256	214		214
09.01.06 Bodenbeheer	1.783	860	923	1.816	1.216	600	1.159	324	835	1.535	768	767
09.01.07 Milieuzorg	1.140	556	584	899	89	810	972		972	1.439	449	990
9.2 Openbare ruimte bovengronds	23.613	544	23.069	29.160	5.754	23.406	31.878	1.894	29.984	42.842	11.234	31.608
09.02.01 Onderhoud wegen, straten en pleinen	14.421	504	13.917	16.952	438	16.514	19.491	1.894	17.597	29.899	10.689	19.210
09.02.02 Wegbebakening en markering	476		476	528		528	528		528	492		492
09.02.03 Beheer en onderhoud openbaar groen	7.667	15	7.652	10.701	5.316	5.385	10.801		10.801	11.302	545	10.757
09.02.04 Onderhoud vrije speelgelegenheden	843	17	826	769		769	848		848	931		931
09.02.05 Glasheidsbestrijding	206	8	198	210		210	210		210	218		218
9.3 Openbare ruimte ondergronds	6.930	7.918	-988	7.252	7.973	-721	7.702	8.032	-330	7.966	8.716	-750
09.03.01 Riolering en grondwaterstanden	6.930	7.918	-988	7.252	7.973	-721	7.702	8.032	-330	7.966	8.716	-750
9.4 Waterwegen	4.842	463	4.379	6.378	533	5.845	6.390	477	5.913	7.858	1.564	6.294
09.04.01 Bruggen en waterwerken	3.134		3.134	4.246		4.246	4.704		4.704	4.734	2	4.732
09.04.02 Waterwegen en woonschepen	1.499	463	1.036	1.942	533	1.409	1.496	477	1.019	2.945	1.562	1.383
09.04.03 Verwijderen drijvend vuil openbare wateren	209		209	190		190	190		190	179		179
9.5 Afvalinzameling	18.153	17.168	985	16.322	17.361	-1.039	17.407	17.756	-349	17.298	17.532	-234
09.05.01 Inzamelen en afvoeren huishoudelijk afvalstof	14.491	16.964	-2.473	13.336	17.361	-4.025	14.378	17.756	-3.378	14.107	17.529	-3.422
09.05.02 Verwijderen wegafval en ledigen bakken	3.662	204	3.458	2.986		2.986	3.029		3.029	3.191	3	3.188
10 Financiën/ Algemene dekkingsmiddelen	50.654	215.022	-164.368	9.274	191.341	-182.067	13.259	201.544	-188.285	16.134	204.099	-187.965
10.1 Algemene dekkingsmiddelen	45.905	186.677	-140.772	5.595	161.035	-155.440	9.468	170.764	-161.296	12.404	171.888	-159.484
10.01.01 Algemene uitkering		145.985	-145.985		152.108	-152.108		158.335	-158.335		158.369	-158.369
10.01.02 Financiering	431	8.421	-7.990	1.964	7.605	-5.641		9.241	-9.241	33	10.057	-10.024
10.01.03 Dividenden, deelneming, schenkingen etc.	326	3.354	-3.028	327	1.222	-895	12	1.444	-1.432		1.572	-1.572
10.01.04 Stelposten en taakstellingen	804	1.083	-279	1.455	100	1.355	3.105	1.339	1.766	4.377	1.400	2.977
10.01.05 Saldo kostenplaatsen	44.344	27.834	16.510	1.849		1.849	6.351	405	5.946	7.994	490	7.504
10.2 Lokale heffingen en belastingen	4.749	28.345	-23.596	3.679	30.306	-26.627	3.791	30.780	-26.989	3.730	32.211	-28.481
10.02.01 Belastingheffing	4.259	27.673	-23.414	2.483	29.622	-27.139	2.743	30.096	-27.353	2.558	31.544	-28.986
10.02.02 Uitvoering wet WOZ	490	672	-182	1.196	684	512	1.048	684	364	1.172	667	505
Saldo begroting/ rekening voor bestemming	490.577	519.604	-29.027	469.882	474.043	-4.161	451.151	469.228	-18.077	463.930	474.760	-10.830
Onttrekkingen/toevoegingen aan reserves												
1 Burger en bestuur	20		20							27		27
1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking	20		20									
01.01.01 Reserve rekenkamercommissie	20		20									
1.3 Dienstverlening										27		27
01.03.03 Verkiezingen										27		27
3 Zorgzame samenleving		950	-950		50	-50		50	-50		50	-50
3.3 Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten		950	-950		50	-50		50	-50		50	-50
03.03.01 Bijdrage uit reserve WMO voor WVG		950	-950		50	-50		50	-50		50	-50
4 Maatschappelijke ontwikkeling	19.944	377	19.567	1.311		1.311	8.667	31	8.636	483	824	-341
4.1 Jeugd en onderwijs	19.944	377	19.567	1.311		1.311	8.667		8.667	483	793	-310
04.01.01 Openbaar Primair Onderwijs										483		483
04.01.02 Openbaar Primair Onderwijs											793	-793
04.01.04 Bestemmingsreserve VMBO-nieuwbouw	17.468		17.468				8.667		8.667			
04.01.05 Egalisatiereserve SHO	2.154		2.154	1.311		1.311						
04.01.06 Reserve invoeringskosten WMO		121	-121									
04.01.06 Reserve U.P.C.	11		11									
04.01.07 Onttrekking reserve bestuurscommissie Openbaar Primair Onderwijs	311	256	55									
4.3 Welzijn								31	-31		31	-31
04.03.01 Besteding UPC gelden										31		-31

Programma Beleidsveld Produkt	Jaarrekening 2007			Begroting 2008 voor wijziging			Begroting 2008 na wijziging			Rekening 2008		
	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming
Onttrekkingen/toevoegingen aan reserves												
5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	9.194	7.390	1.804	728	1	727	6.644	3.866	2.778	6.332	6.875	-543
5.2 <i>Wonen</i>	3.039		3.039				1.000	1.500	-500	1.000	1.500	-500
05.02.01 Reserve volkshuisvesting	3.039		3.039				1.000	1.500	-500	1.000	1.500	-500
5.4 <i>Vastgoed</i>	6.155	7.390	-1.235	728	1	727	5.644	2.366	3.278	5.332	5.375	-43
05.04.01 Mutatie res. Boven boekwaarde	1.959	605	1.354				1.575	250	1.325	721	250	471
05.04.01 Onrendabele top vastgoedexploitatie		883	-883									
05.04.01 Onr. Top vastgoedexploitatie (extra planmatig onderhoud)		600	-600									
05.04.01 Reserve kapitaallasten culturele gebouwen		1.053	-1.053					1.052	-1.052		1.052	-1.052
05.04.01 Onttrekking res. Erfpachtgronden	507		507				1.912		1.912		487	-487
05.04.02 Dotatie omslagfonds Waarderpolder/bovenboekw	210	839	-629							3.883	2.586	1.297
05.04.02 Dotatie omslagfonds Waarderpolder (rente)	423		423	728		728	728		728	728		728
05.04.02 Reserve Grondexploitatie	3.056	1.373	1.683		1	-1	1.429	1.064	365		1.000	-1.000
05.04.02 Reserve VMBO scholen		2.037	-2.037									
6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	373	45	328	18	25	-7	396	404	-8	533	426	107
6.1 <i>Economie</i>	3		3									
06.01.01 Promotiefonds Waarderpolder (rente)	3		3									
6.2 <i>Cultuur en erfgoed</i>	370	45	325		25	-25		404	-404	533	426	107
06.02.02 Dotatie fonds kunstwerken	11		11	11		11		149	-149	390	149	241
06.02.02 Fonds beeldende kunst					25			92	-92		92	
06.02.02 Dotatie best.res. Aankoopfonds FHM	307		307							137	22	115
06.02.05 Fonds toegepaste monumentale kunst	8	25	-17	7		7	396	163	233	6	163	-157
06.02.07 Fonds archeologisch onderzoek	44	10	34									
06.02.07 Museumfonds archeologie		10	-10									
7 Werk en inkomen		949	-949				700		700	700	223	477
7.2 <i>Inkomen</i>		949	-949								223	-223
07.02.01 Onttrekking best.res WWB		739	-739								223	-223
07.02.01 Onttrekking best.res. WWB i.v.m. subsidie SVH		210	-210									
7.3 <i>Minimabeleid</i>							700		700	700		700
07.03.01 Niet gebruikte middelen (meer kansen voor de jeugd)							200		200	200		200
07.03.01 Innovatiebudget WMO							500		500	500		500
8 Bereikbaarheid en mobiliteit		9.737	-9.737									
8.3 <i>Parkeren</i>		9.737	-9.737									
08.03.01 Fonds parkeervoorzieningen		9.737	-9.737									
9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	3.521	40	3.481				3.147		3.147	3.147	184	2.963
9.2 <i>Openbare ruimte bovengronds</i>	3.521	40	3.481				3.147		3.147	3.147		3.147
09.02.01 Bestemmingsreserve Raaksbruggen	3.000	30	2.970									
09.02.01 Reserve Openbare Ruimte Raaks	521	10	511									
09.02.01 Inhuur tijdelijk pers.groot onderhoud							3.147		3.147	3.147		3.147
9.4 <i>Waterwegen</i>											184	-184
09.04.01 CentrBedienPst											26	-26
09.04.02 Waarderhaven											158	-158
10 Financiën/Algemene Dekkingsmiddelen	20.612	8.159	12.453	1.311	450	861	5.839	4.696	1.143	6.001	4.655	1.346
10.1 <i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	20.612	8.159	12.453	1.311	450	861	5.838	4.696	1.142	191	4.655	-4.464
Algemene reserve				1.250	300	950	4.699	300	4.399		300	-300
Projectenfonds Haarlem				61			61					
Reorganisatie					150			150				
Reserve verzelfstandigingen								1.990			2.099	
Opheffen reserves ivm nieuwe nota R+V								1.906			1.906	
BCF-reserve							78	350		191	350	
Hogere kn.aanbest.infra+bouwkn.wrkn.							1.000		1.000			
Totaal onttrekkingen/toevoegingen aan reserves	53.664	27.647	26.017	3.368	526	2.842	25.393	9.047	16.346	17.223	13.237	3.986
Saldo begroting/rekening na bestemming	544.241	547.251	-3.010	473.250	474.569	-1.319	476.544	478.275	-1.731	481.153	487.997	-6.844

Bijlage 5.2

Personeelsformatie

bedragen x € 1.000

Hoofdafdeling	Toegepaste formatie in Fte 2008	Bezetting in Fte 2008	Totaal begrote personeelslasten 2008	Totaal werkelijke personeelslasten 2008
Bestuur				
Raad			825	841
College van Burgemeester en Wethouders			527	500
Voormalig personeel bestuur			798	882
Totaal Bestuur			2.151	2.223
Huidig personeel				
Directie	4,00	4,00	508	535
Concernstaf	39,00	35,00	2.694	2.435
Griffie	5,81	6,06	397	423
Middelen en Services	316,65	280,87	17.657	16.098
Stadszaken	166,75	145,28	9.913	9.054
Wijkzaken	121,57	108,11	6.734	6.248
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	163,08	156,83	8.593	8.435
Dienstverlening	123,37	118,78	6.140	5.683
Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	189,57	159,75	9.802	8.409
Stadsbedrijven	95,39	94,74	5.690	5.640
Zwembaden			1.227	988
Totaal huidig personeel	1.225,19	1.109,42	69.355	63.949
Voormalig personeel en boven de sterkte			1.884	3.795
Totaal generaal	1.225,19	1.109,42	73.390	69.967

Bijlage 5.3

Investeringskredieten

Omschrijving krediet	Krediet	Investerings tot 1-1-2008	Restant krediet per 1-1-2008	Investerings 2008	Restant krediet 31-12-2008	Over te boeken krediet per 1-1-2009
Programma 1 Burger en bestuur						
Kleine investeringen	96	10	86	18	68	68
Software dienstverlening	486	43	443	207	236	118
Programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving						
Vervanging persoonlijke bescherming	50		50		50	
Waarderhaven brandveilig maken woonschepen	49		49	137	88-	88-
Kleine investeringen, (terrasmarkeringspennen)	21		21		21	21
Programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling						
Bos en Vaartschool	338	99	239		239	239
Veronicaschool	173		173		173	173
Koningin Emmaschool	218		218		218	218
Leeuw en Sleutel school	347	312	35		35	35
Coornhert school	2.282	186	2.096	310	1.786	1.786
Mendelcollege en Stedelijk Gymnasium	2.026		2.026		2.026	2.026
Linnaeus, Damiate en Noordzeecollege	2.440	1.899	541		541	541
VMBO-scholen, incl. aanvullend krediet	61.730		61.730	8.197	53.533	53.533
Volkstuinen, paden en bruggen	252		252	252		
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO)	51.266	532	50.734	8.287	42.447	42.416
Vervangen toplagen lawn-bolsvelden	92		92	111	19-	19-
Renovatie grassportvelden	40		40		40	40
Kunstgrasvelden	570		570		570	570
Vervanging materieel (trekkers)	134		134		134	
Bijdrage in duurzame sportvoorzieningen	64		64		64	64
Pim Mulier sportpark	9.066	2.791	6.275	4.452	1.823	1.823
Kleedaccommodatie Onze Gezellen, Hockey Club, EDO en OG	1.417	200	1.217	587	630	630
Top- en onderlaag kunstgrasvelden	1.755	273	1.589	837	752	780
Tennisbanen Hockeyclub Haarlem en Eindhoven	126		126	64	62	52
Herinrichting sportcomplex Alliance'22 Zeedistelweg	800		800		800	800
Honkbalveld van de Aart Sportpark	108	35	73	76	3-	
Renovatie grassportvelden	557	565	5-	5	10-	
Vervangen armaturen veldverlichting Stadion HFC Haarlem	120		120	120		
Overige (kleine) investeringen	500	81	470	81	367	320
Voorbereiding verkoop Prinsen Bolwerk 3	390		390		390	
Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling						
Uitbreiding aantal woonwagendplaatsen Oorkondelaan	903		903		903	903
Vervanging huuradministratie	139		139		139	139
Renovatie regentenkamer Schoterburcht	545	152	393	12	381	381
t Hoenstraat , nieuwbouw kinderdagverblijf en H O E D	2.424	2.095	322	643	321-	321-
Meerwijk- centrum realisatie nieuwbouw	4.259	1.128	3.131	339	2.792	2.792
Slachthuisbuurt	653	16	637		637	177
Scheepmakersdijk	1.080	397	550	386	164	164
Schalkwijk 2000+	610	78	532	354	178	210
Frans Halsmuseum depot	345	214	131		131	131
Stelposten asbest, CV-installaties, dakherstel	397	9	267	117	150	150
Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie						
Schouwburg	17.347	12.402	4.945	4.962	17-	535
Restant sponsoring Philharmonie/Patronaat	794-		794-		794-	794-
Kleine investeringen	74	8	93		93	46
Frans Halsmuseum	454	40	315	162	153	66
Stadsbibliotheek	1.923	335	1.547	58	1.513	1.292
Toneelschuur	365		365	41	324	324
CCVT voorbereiding huisvesting	84	7	77	75	2	2
Gevel Janskerk	170		170	23	147	147

Omschrijving krediet	Krediet	Investeringen tot 1-1-2008	Restant krediet per 1-1-2008	Investeringen 2008	Restant krediet 31-12-2008	Over te boeken krediet per 1-1-2009
Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit						
Kleine investeringen	622	388	224	108	116	77
Parkeergarage de Appelaar	93		93	93	-	50
Raaksgarage	40.492	19.095	21.397	9.396	12.001	12.001
Cronjé/Ripperdaggarage	21.657	13.871	1.298	451	645	655
Onderhoud parkeergarages, parkeerautomaten	1.546	227	1.319	180	1.139	150
Boeteafhandelingsysteem	266	194	72	45	27	
Reconstructie Leidsevaart fase 2	1.330	1.172	160	246	86-	
Vervanging verkeerslichten	1.550	451	1.099	596	503	503
Fietsoversteek Schipholweg ter plaatse van Pladellastraat	162		162	31	131	131
Rijkstraatweg halteverplaatsing, busbaan Kennemerbrug	96	99	3-	28	31-	
Aanleg Oostweg + Oudeweg oost	16.000	595	15.405	850	14.555	14.555
Vervangen parkeergeleidesysteem	550	6	544	5	539	539
Kruising Spaarndamseweg - Paul Krugerkade	120	66	54	61	7-	
Aanleg diverse verkeersvoorzieningen	716	81	635	337	298	297
Woonomgevingsplannen 30 km	383	104	279	151	128	128
Vervanging aansturing beweegbare palen, dynamische afsluiting binnenstad	252	77	175	184	9-	
Stationsplein herstructurering, fietsrekken winkelhart	22.290		22.290	3.750	18.540	18.540
Aankoop busstation Connexxion	328		328		328	328
Centrale bedieningspost bruggen	579	15	100	56	44	44
Versnellingsmaatregelen Bonroute, Zuidtangent	12.115	7.512	4.603	3.879	926	1.016
Kenauaprk-Kinderhuisvest kruispunt	96	5	91	4	87	87
Dreef / Palviljoenslaan busbaan	122	6	116	13	103	103
Raaksbruggen	9.573	-	9.573	178	9.395	9.393
Toegankelijkheid 57 haltes	359	135	224	116	108	108
Schoterbrug	26.978	4.838	22.140	12.000	10.140	10.140
Tijdelijke ligplaatsen	550		550	509	41	41
Fly-over	4.900	78	4.822	905	3.917	3.917
Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving						
Herinrichting binnenstad	2.143	778	1.365	680	685	604
Openbare ruimte	9.791	931	9.031	3.117	5.914	5.914
Vernieuwing bestrating	4.837	711	4.514	2.854	1.660	1.750
Vernieuwing / vervangen bruggen	3.968	2.915	795	983	188-	90-
Aanleg nieuwe verlichting / vervanging	796	383	413	262	151	93
Vervanging / herstel walmuuren	1.154	181	979	125	854	854
Vernieuwing beschoeiingen	905	313	592	542	50	50
Kade woonschepen Spaarndamseweg, baggeren, fase 2	8.958		8.958	805	8.153	8.153
Vernieuwen beschoeiingen en steigers	90		90	102	12-	
Verbeteren watergangen Engelandpark	1.660	323	1.337	1.224	113	113
Aanleg waterverbinding Meerwijk en Europawijk	250		250	204	46	46
GRP 2007-2011	4.633		4.633		4.633	4.633
Rioleringen	11.318		10.973	5.447	5.526	3.968
1e fase Baggerplan	50		50	23	27	27
2e fase Baggerplan	2.570		2.570	25	2.545	2.545
Vervanging groot materieel groen	708	148	560		560	
Wijktransportmiddelen 2007-2008				776	776-	
Heroriëntatie groen	2.964	1.249	1.578	718	860	882
Renovatie grootschalig groen	500	4	200	272	72-	76-
Herstel leeflaag Reinaldapark	250		250	50	200	200
Aanleg parkvijver	182		182	186	4-	
Programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen						
Concernhuisvesting	72.000	554	71.446	598	70.848	70.848
Grond vuilverlaadstation	911		911	918	7-	
Aankoop Bakenessekerk	424		424		424	424
Overige (kleine) investeringen	519	3	509	361	148	66
Kantoorautomatisering	2.819	513	2.306	978	1.328	110
Toename beheersomgeving	150		150		150	
Digitalisering (WFM/DMS)	1.266	726	540		540	
Herinrichting sportpark Nol Houtkamp	6.618		6.618	2.346	4.272	4.272
Eindtotaal	474.650	82.654	384.346	88.683	295.665	290.680

Bijlage 5.4

Reserves en voorzieningen

In deze bijlage worden de belangrijkste reserves en voorzieningen toegelicht. Van de belangrijkste reserves en voorzieningen wordt de reden van instelling ervan toegelicht en de financiële mutaties in 2008.

Staat van reserves Soort reserve	Prg	Stand 1/1	Toevoegingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12	Toelichting aard en omvang
Algemene reserves:						
Reserve grondexploitatie	5	1.771	2.776	3.512	898	Betreft een algemene risicoreserve ter dekking van risico's met betrekking tot grondexploitaties. De resultaten op grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd of onttrokken.
Reserve grondexploitatie*	9			137		* Deze reserve komt twee maal voor in deze bijlage omdat er mutaties via twee verschillende programma's hebben plaatsgevonden. (Budgettair heeft dit geen effect).
Algemene reserve	10	19.744	7.707	300	27.151	De algemene reserve dient als buffer om schommelingen in het resultaat op te vangen en onverwachte tegenvallers te dekken.
Resultaat na bestemming	-	3.010	6.847	3.010	6.847	Betreft het rekeningresultaat na bestemming. De bestemming van dit resultaat wordt in het volgend verslagjaar vastgesteld en uitgevoerd.
Beleggingsreserves:						
Inschrijving Grootboek N.S	10	194		194	0	De beleggingsreserves vormen de tegenwaarde van de financiële activa tot gelijke omvang van deze middelen,
Aandelen BNG	10	667		667	0	gewaardeerd tegen nominale waarde c.q. verkrijgingsprijs.
Aandelen ENW/NUON	10	634		634	0	
Totaal algemene reserves		26.020	17.330	8.454	34.896	
Overige bestemmingsreserves:						
Verkiezingen	1	48	27		75	Reserve ten behoeve van gelijkmatige spreiding van verkiezingslasten.
Lasten lokale rekenkamer	1	20			20	De reserve dient ter dekking van verrichten van (groot) onderzoek op het terrein van financiële middelen mocht de rekenkamer daartoe besluiten.
WMO (WVG)	3	50		50	0	De reserve dient fluctuaties in het kader van WMO/WVG op te vangen.
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	4	2.154			2.154	Op basis van raadsbesluit 73/2007 is deze reserve gevormd.
Openbaar Primair Onderwijs	4	956	483	844	595	Betreft feitelijk middelen voor de betreffende bestuurscommissie. De raad heeft overigens nog wel budgetrecht.
Afkoopsom UPC	4	46		31	15	Ter financiering van specifiek door de raad aan te wijzen projecten.
Bouw VMBO scholen	5	15.431	1.002	543	15.890	Deze reserve is ter financiering van de bouw van VMBO-scholen.
Reserve Volkshuisvesting	5	3.039	1.000	1.500	2.539	Deze reserve, ingesteld bij Berap 2007-2, dient ter financiering van inzet en bijdragen aan een aantal bestuurlijk gewenste projecten en activiteiten.
Reserve omslagwerken Waarderpolder	5	2.327	833	0	3.113	De reserve is bestemd voor de uitvoering van omslagwerken (infrastructureel c.q. ontsluiting) buiten de plangrenzen van het industriegebied Waarderpolder.
Reserve omslagwerken Waarderpolder *	9			47		* Deze reserve komt twee maal voor in deze bijlage omdat er mutaties via twee verschillende programma's hebben plaatsgevonden. (Budgettair heeft dit geen effect).
PromotieVoorziening Waarderpolder	5	65			65	De reserve dient voor de bekostiging van promotieactiviteiten voor het industriegebied Waarderpolder.
Reserve erfpachtgronden	5	304		18	286	Het jaarlijkse voor- of nadelige resultaat van de exploitatie van erfpachtgronden wordt ten gunste/ten laste van deze reserve gebracht. Een eventueel negatief saldo op deze reserve wordt afgedekt door de reserve grondexploitatie.
Reserve vastgoed	5	968	721	250	1.439	In 1995 heeft de raad besloten om panden met een hogere boekwaarde dan de marktwaarde af te waarderen tot marktwaarde. Om deze afboekingen te kunnen financieren worden de opbrengsten boven de boekwaarde van verkochte panden gebruikt.
Reserve kapitaallasten culturele gebouwen	5	5.906		1.052	4.854	De reserve is gevormd uit de vrijgevallen kapitaallasten en de herwaardering van de cultuurpodia (Philharmonie en Patronaat) en wordt in de komende jaren gebruikt voor dekking van de extra afschrijvingen als gevolg van de nieuwe afschrijvingsmethodiek.

Staat van reserves	Prg	Stand 1/1	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31/12	Toelichting aard en omvang
Soort reserve						
Reserve kunstwerken	6	149		149	0	Opgeheven en gestort in nieuwe reserve Kunstaankopen toegepaste monumentale kunst.
Reserve beeldende kunst	6	67		67	0	Opgeheven en gestort in nieuwe reserve Kunstaankopen toegepaste monumentale kunst.
Reserve TMK	6	163		163	0	Opgeheven en gestort in nieuwe reserve Kunstaankopen toegepaste monumentale kunst.
Restauratie- en aankoopreserve collectie FHM	6	782			782	Deze reserve (gevormd uit de verkoopopbrengst van een schilderij) is bestemd voor restauratie van en aankopen voor de collectie van het Frans Hals Museum.
Reserve archeologisch onderzoek	6	187			187	Deze reserve dient de kosten van archeologisch onderzoek bij de sloop van panden op te vangen.
Kunstaankopen toegepaste monumentale kunst	6	0	533	25	508	Ingesteld bij de nota reserves en voorzieningen 2008. Zie opgeheven posten Kunstwerken, beeldende kunst en TMK.
Innovatiebudget WMO	7	0	500		500	In de WMO-nota 2008 wordt ingegaan op het innovatiebudget voor eenmalige investeringen om nieuwe vormen van maatschappelijke ondersteuning mogelijk te maken. Besloten is de incidentele onderuitputting van € 500.000 op de bijzondere bijstand in 2008 aan dit innovatiebudget toe te voegen.
WWB inkomensdeel	7	3.987		223	3.764	Door het Rijk wordt een budget beschikbaar gesteld voor de uitkeringen. De gemeente kan overschotten vrij aanwenden en dient zelf tekorten op te vangen. De reserve wordt aangehouden om eventuele tekorten te kunnen opvangen.
Niet gebruikte gelden minima	7		200		200	Betreft nota "meer kansen voor de jeugd; armoedebestrijding onder kinderen".
Rotonde Raaksbruggen	9	2.970			2.970	Betreft een reserve voor de financiering van de aanleg van een rotonde.
Openbare ruimte Raaks	9	511			511	Betreft een reserve voor de financiering van de aanleg van de openbare ruimte.
Inhuur tijdelijk personeel	9	0	3.147		3.147	Bij de bestuursrapportage 2008-1 is besloten de onderuitputting op kapitaallasten in 2008 in te zetten voor het realiseren van het achterstallig onderhoud. Dit besluit is verwerkt in de begroting 2008 en de meerjarenraming 2009-2013.
Mobiliteit	10	147		147	0	Ter dekking van kosten van mobiliteitsbevordering van medewerkers van de gemeente.
Centralisatie personeelsadministratie	10	12		12	0	Ter financiering van de centralisatie van genoemde functie.
Inlopen achterstand onderhoud gemeentelijke gebouwen	10	672		110	540	Op basis van coalitieakkoord 2006-2010.
Inlopen achterstand onderhoud gemeentelijke gebouwen *	6			22		* Deze reserve komt twee maal voor in deze bijlage omdat er mutaties via twee verschillende programma's hebben plaatsgevonden. (Budgettaire heeft dit geen effect).
Projectenreserve Haarlem	10	2.468	111		2.579	De projectenreserve is opgebouwd uit de verkoop van de kabel Haarlem, winstafdracht ENW/NUON t/m 2004 en de verkoop van de bouwfondsaandelen. De reserve is bestemd voor diverse (in uitvoering zijnde) projecten.
Vitaliteitsreserve	10	152		152	0	Ter financiering van projecten ten behoeve van sociale, fysieke en economische pijlers in de stad.
BTW-Compensatiereserve	10	1.869	53	350	1.572	Doel is de (nadelige) effecten van het BTW-compensatiefonds op de algemene uitkering uit de gemeentereserve op te vangen. Door (verwachte) hogere uitnamen uit de landelijke reserve door meer BTW-verrekening vindt extra korting op de algemene uitkering plaats.
Verzelfstandigingen	10	2.696	138	1.990	844	Frictiekosten die zich in de toekomst mogelijk voor kunnen doen bij verzelfstandigingen van gemeentelijke onderdelen kunnen uit deze reserve worden gedekt.
Invoeringskosten WOZ	10	100	0	100	0	In verband met de periodieke herwaardering van de onroerende zaken is in 2004 een reserve ingesteld ter dekking van extra kosten (met name afhandeling extra bezwaarschriften).
Aanbesteding straten en bruggen	10	0	1.000		1.000	Bij de bestuursrapportage 2008-2 is besloten 1 mln te reserveren voor prijsstijgingen van infrastructurele en bouwkundige werken, die niet zijn voorzien in de IP-ramingen. Bij de afzonderlijke kredietaanvragen en dekkingsvoorstellen zal vervolgens worden aangegeven in hoeverre op deze raming een beroep moet worden gedaan.
Totaal overige bestemmingsreserves		48.246	9.748	7.845	50.149	
Totaal reserves		74.266	27.078	16.299	85.045	

Staat van voorzieningen Soort voorziening	Prg	Stand 1/1	Toevoegingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12	Toelichting aard en omvang
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's:						
Rechtspositie raadsleden	1	101	91	28	164	Wettelijk voorgeschreven verplichting voor de gemeente voor zittende en voormalige raadsleden. Wordt jaarlijks geactualiseerd aan de dan geldende verplichtingen.
Pensioenen wethouders	1	1.866	12	1.878	0	Wettelijk voorgeschreven verplichting voor de gemeente voor zittende en voormalige wethouders (APPA-regeling). Wordt jaarlijks geactualiseerd aan de dan geldende verplichtingen.
Brandmeldinstallaties	2	14		14	0	Ten behoeve van het aanpassen van de brandmeldinstallatie op kazerne Zijlweg 200.
Voorzieningen overig (AHV)	2	50		50	0	Voorziening ten behoeve van een schadeclaim (AHV).
Halt	2	15		15	0	Betreft restant af te rekenen exploitatielasten over 2006 en 2007 met de stichting Halt. De stichting is met ingang van 1-1-2008 verzelfstandigd.
Wachtgeld vm Spaarne Concern	3	105	3	108	0	Voorziening voor nog te verwachten claims uit hoofde van wachtgeld van werknemers van het voormalig Spaarne Concern. Instelling is in 1995 failliet gegaan.
Overschrijdingsvergoeding	4	88	32	32	88	Wettelijke voorziening van de gelijkstelling openbaar/bijzonder onderwijs op een aantal normatieve vergoedingen, ter nadere afwikkeling met het bijzonder onderwijs.
Automatisering OSK	4	79			79	Voorziening is in 2006 gevormd als gevolg van meerjarenbeleid. Ten behoeve van nieuwe uitgaven en vervanging automatisering OSK.
Subsidie zwembaden	4	300		292	8	Betreft voorziening voor verwacht exploitatiekort.
Garantie verplichtingen particuliere woningen	5	-96		-96	0	Van de ontvangen regres van voormalige eigenaren (vanaf 1982) moet 50% worden doorbetaald aan VROM. De regeling kent de mogelijkheid van het verrekenen van de door de gemeente betaalde incassokosten, genormeerd op 50% van alle regresontvangsten en komen bij verrekening ten gunste van het Voorziening.
Garantie verplichtingen Woningbouw	5	73		73	0	Haarlem heeft bij garantieverlening een restrictief beleid gevoerd. De post garanties is in de loop der jaren fors afgenomen, waardoor de voorziening kon worden terug gebracht tot het huidige peil.
Garantie verplichtingen Overige	5	58		58	0	Haarlem heeft bij garantieverlening een restrictief beleid gevoerd. De post garanties is in de loop der jaren fors afgenomen, waardoor de voorziening kon worden terug gebracht tot het huidige peil.
Garantie verplichtingen Nationaal Restauratie Voorziening	5	126	3	126	3	Het Nationaal Restauratie Voorziening leende geld uit aan particulieren voor het verbeteren van woningen. De gemeente staat garant. Bij niet nakomen van betalingsverplichtingen kan de gemeente worden aangesproken.
Frans HalsMuseum Onderzoek depot	6	6		6	0	Betreft onderzoekskosten depot en verzelfstandiging. Komen in 2007 en verdere jaren tot uitgaaf.
Waterschade SBH	6	7		7	0	Bij de 3e bestuursrapportage 2005 is eenmalig budget ter beschikking gesteld om waterschade bij SBH te herstellen.
Samen Veilig Ondernemen	6	1		1	0	Betreft een regeling van het Ministerie van Justitie (Keurmerk Veilig Ondernemen) inzake een gezamenlijke aanpak van winkelcriminaliteit.
Sponsorgelden schouwburg	6	500			500	De taakstelling sponsorbijdrage wordt niet gerealiseerd.
Sanering asbest depot FHM	6	650			650	Er is asbest ontdekt in het depot. De voorziening is gevormd voor de sanering daarvan.
Paswerk	7	224		224	0	Voorziening wordt aangehouden om tegenvallende gemeentelijke bijdragen aan Paswerk te kunnen opvangen.
Bijzondere bijstand	7	250		155	95	De voorziening is ter dekking van nog te verwachten aanspraken op bijzondere bijstand.
Voorziening RBWS vrijvallende middelen	9	449	29	488	-10	De voorziening is bestemd voor de dekking van overgenomen verplichtingen van het gewest Zuid-Kennemerland (Rijks Bijdrage Woning Subsidies).
Nog uit te voeren werken grondexploitaties	9	536			536	Betreft nog uit te voeren werken van reeds afgesloten grondexploitaties. Jaarlijks worden de kosten ten laste van deze voorziening gebracht en wordt bekeken of de voorziening toereikend is voor de nog uit te voeren werken. Overschotten of tekorten worden verrekend met de reserve grondexploitatie.
Grafleges	10	354	93		447	De voorziening is ingesteld om van het huidige kasselsel van aankoopprijzen voor onderhoud en huur van graven over te gaan naar het stelsel van baten en lasten.
Baggeren	10	7.665	5.389	6.988	6.066	De voorziening is gevormd voor het uitvoeren van een groot baggerproject in samenwerking met Rijnland. Het bedrag is noodzakelijk voor de afrekening van de 1e fase en het uitvoeren van de 2e fase.
Pensioenen ADV / spaarverlof (vm FD)	10	928	51	128	851	In de voorziening zijn de op termijn lopende aanspraken van werknemers opgenomen ter uitvoering van de geldende wettelijke regeling. Medewerkers hadden de mogelijkheid om vakantieuren te sparen om langere tijd met verlof te kunnen of eerder uit te treden.

Staat van voorzieningen Soort voorziening	Prg	Stand 1/1	Toevoegingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12	Toelichting aard en omvang
Brandschades	10	599		599	0	De voorziening dekt het eigen risico van het brandverzekeringscontract af.
BTW-claim kantoordeel Jansstraat	10	483		458	25	Met de belastingdienst loopt een zaak aangaande btw over de bouw en verhuur van de gebouwen aan de Jansstraat (voormalige AVK). Het risico van een claim is hiermee afgedekt.
Voormalig ICI	10	311		84	227	In 2002 is besloten het Intergemeentelijke Centrum voor Informatieverstrekking te liquideren. De voorziening dient ter dekking van lopende wachtgeldverplichtingen.
Wachtgeld en boventalligen	10	2.258	2.500		4.758	De voorziening (ingesteld in 2004) moet de gevolgen van (beperkte) uitstroom/instroom alsmede de financiële dekking hiervan regelen.
Voormalig Gewest Zuid-Kennemerland	10	406			406	Deze voorziening is in 2002 ingesteld bij de gemeente Haarlem, optredend als vereffenaar van de doorlopende verplichtingen na de liquidatiedatum.
Afwikkeling schadeclaims	10	3.125			3.125	In de risicoparagraaf is de actuele waardering van de lopende (schade)claims in zowel processuele, procedurele als financiële zin opgenomen. Deze zijn in het kader van uitgebrachte lawyers-letters onderbouwd op doorlooptijd en mogelijke financiële gevolgen voor de gemeente.
Reorganisatie	10	1.010		845	165	Voorziening opgenomen ten behoeve van reorganisatie.
Effect controle BCF	10	2.411	998	3.409	0	Voorziening opgenomen op basis van uitkomsten controle 2003 door de belastingdienst met extrapolatie naar volgende jaren.
Organisatiefricties	10	0	1.000		1.000	De Haarlemse organisatie staat voor de opdracht om in de komende jaren een kwalitatieve ontwikkelingslag te maken. Er zal door de gehele organisatie moeten worden gewerkt aan de kwaliteit van de dienstverlening en daarmee aan een kwalitatieve verbetering van de processen, digitalisering en automatisering en niet in de laatste plaats de personele formatie. Tegelijkertijd zal de formatievermindering voortvloeiend uit het coalitieakkoord en de verdere overhead reductie moeten worden uitgevoerd. De afronding hiervan staat gepland in het jaar 2011.
Planschade van Duiven	10	0	45		45	Storting in voorziening (i.v.m. terugbetalingsverplichting)
Voeding A. Schweitzerschool	10	0	195		195	Twee jaar hebben schoolbestuur, provincie en gemeente de kosten van € 230.000 gedekt. Inmiddels is de organisatie van de verstrekking van de voeding sterk vereenvoudigd waardoor de kosten zijn teruggebracht tot € 143.000. De kosten zullen nu gedekt worden door het schoolbestuur en de gemeente. Het gemeentelijk deel bedraagt aanvullend € 65.000 per jaar. Voor de totale kosten voor drie jaar ad € 195.000 wordt in 2008 een voorziening gevormd.
Project Verseon	10	0	260		260	Voor de inbedding van digitalisering van werkprocessen in de organisatie – met name voor werkprocessen over meerdere afdelingen – is een tijdelijke functionaris nodig. Digitale werkstromen zijn nieuw en de samenwerking tussen afdelingen krijgt een andere vorm. De tijdelijke functie gaat een en ander vorm geven, bestaande werkwijzen aanpassen en dat verankeren in de organisatie.
Bezwaarschriften WWB	10	0	130		130	In de afgelopen 2 jaar is er een achterstand opgebouwd in de afhandeling van bezwaarschriften WWB. De achterstand bedraagt op dit moment 400 dossiers, de werkvoorraad van een half jaar.
Ventilatiesysteem Brede School Meerwijk-Centrum	10	0	300		300	Het ventilatie systeem van de brede school Meerwijk-Centrum moet hersteld worden. Deze kosten kunnen niet verhaald worden op de aannemer. Er is gerekend met een verkeerde grondwaterstand. Er is geen ruimte binnen het krediet voor deze kosten, de eind afrekening van het krediet moet overigens nog plaatsvinden.
Aanpassingen Jansstraat	10	0	267		267	Vastgoedbeheer is voornemens de locatie Jansstraat 50 aan Holland Symfonia te verhuren. Om het pand geschikt te maken voor de verhuur is € 145.000 nodig, voor rekening van de verhuurder, wat verrekend wordt in de huurprijs. Voor € 45.000 kan dekking worden gevonden door herprioritering binnen het bestaande onderhoudsbudget. Daarnaast heeft de huurder een aantal aanpassingswensen voor het gebruik van het pand. Deze aanpassingen zijn voorlopig geschat op 167.000,-. Al deze kosten kunnen in de komende 5 jaar gedekt worden uit de huuroverbrengingen.
Beheer welzijnsaccommodaties Dock	10	0	250		250	Het college heeft conform de wens van de raad, het aantal accommodaties dat stadsdeelorganisatie Dock in beheer heeft overgenomen, op het maximale niveau gehouden. In de loop van 2008 is gebleken dat de kosten voor het beheer en huur van deze accommodaties leiden tot knelpunten in de exploitatie van Dock tot een bedrag van € 250.000.
Voorziening volkshuisvesting	10	0	651		651	De voorziening is gevormd door opheffing van een aantal balansposten van oude Volkshuisvestingregelingen. De oude regelingen kennen een aantal (harde) verplichtingen, die in de komende periode (maximaal 10 jaar) tot uitbetaling zullen komen.

Staat van voorzieningen Soort voorziening	Prg	Stand 1/1	Toevoeg-ingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12	Toelichting aard en omvang
Revolving fund Subsidie Op Termijn regeling	10	0	2.053		2.053	Voorziening voor uitstaande gelden bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.
Revolving fund Startersleningen	10	0	66		66	Voorziening voor uitstaande gelden bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.
Garantielening Project Nieuwbouw	10	0	260		260	Voorziening voor uitstaande gelden bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.
Garantielening Project Terugbetaling	10	0	561		561	Voorziening voor uitstaande gelden bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.
Garantielening Project Herens.	10	0	343		343	Voorziening voor uitstaande gelden bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.
Belasting Dienst-Loonheffing	10	0	67		67	Nog te verrekenen met belastingdienst
Voorziening Archief wegwerken achterstand	10		1.000		1.000	In verband met een wettelijke verplichting heeft de inspectie verzocht de achterstand uit de jaren 2002-2007 in te lopen. Tevens is dit noodzakelijk ivm de komende digitalisering van het archief. Collegebesluit ivm bestemming resultaat 2008.
Parkstad - VVE Schalkwijk		0	1.384		1.384	
Totaal verplichtingen en risico's		24.952	18.033	15.970	27.015	
Kosten egalisatievoorzieningen:						
Decentralisatie huisvesting onderhoud	4	3.091	1.897	2.958	2.030	Dit saldo vormt als het ware het spaarbudget van de schoolbesturen belegd bij de gemeente.
Decentralisatie huisvesting egalisatie	4	1.123	3.113	1.721	2.515	De doordecentralisatie vergoeding aan de schoolbesturen is bepaald over de gemiddelde rijksvergoeding en de gemiddelde vrijvallende kapitaalslasten. Hierdoor zou in de eerste jaren een tekort ontstaan welke in latere jaren wordt ingelopen. Om deze tekorten te egaliseren is deze voorziening ingesteld.
Onderhoud cultuurpodia	6	302	201		503	De voorziening dient ter egalisatie van de onderhoudskosten.
Rente-egalisatie Voorziening Stadsbank	7	56		56	0	De voorziening dient ter egalisatie van rentschommelingen.
Egalisatie Voorziening Afvalstoffenheffing	10	207	180	148	239	De voorziening dient ter egalisatie van de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing.
Egalisatie Voorziening Rioolrechten	10	62	600		662	De voorziening dient ter egalisatie van de opbrengsten uit rioolrechten.
Medewerkers tevredenheidsonderzoek	10	80		80	0	De voorziening dient ter egalisatie van de kosten voor genoemd onderzoek.
Totaal kosten egalisatievoorzieningen:		4.921	5.991	4.963	5.949	
Voorzieningen niet bestede middelen van derden:						
RAV-vorming (CTG-gelden)	2	21		21	0	Ten behoeve van vorming regionaal ambulancevervoer. Bij niet gebruiken van gelden dienen deze terug te vloeien naar CTG.
Reserve Aanvaardbare Kosten (RAK) AHV	2	-238		-238	0	Door het COTG voorgeschreven voorziening ter dekking van jaarlijkse schommelingen in verband met de invoering van de nieuwe budgetsystematiek ambulancedienst.
Openbaar Primair Onderwijs	4	7.520	960		8.480	Onderwijs
Voorziening woningonttrekking	5	465		465	0	
Budget GSSH overige resultaten	5	81			81	Blijft bij gemeente
Brongersma Voorziening	6	13		13	0	Legaat
Hessels Voorziening	6	13			13	Legaat, ten behoeve van collectie oude boekery (stadsbibliotheek)
Onderhoud beiaard	6	18			18	Blijft bij gemeente
Bans Energie		0	7		7	
Totaal voorzieningen niet bestede middelen van derden		7.893	967	261	8.599	
Totaal voorzieningen		37.766	24.991	21.194	41.563	
Totaal reserves en voorzieningen		112.032	52.069	37.493	126.608	

80

Bijlage 5.5

Single information / single audit

Departement	Nr.	Specifieke uitkering (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (3)	Indicatoren (3)	Toelichting per indicator (4)	Frequentie (jaarmeting) (5)	Afspraak (6)	Ras-factie (6)	Begin-stand jaar t (9)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed t.v. rijksmiddelen (9)	Besteed t.v. provinciale/mgr middelen (10)	Overige besteding (11)	Te verdienen met het Rijk (12)	Te verdienen met de Provincie / Mgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controle (16)
JUS	1	Regeling Opvang Asielzoekers (ROA)	Regeling opvang asielzoekers (ROA)	Gemeenten	Totaal declarabele verstrekkingen aan asielzoekers over 2008. Verstrekking gestopt: Niet=0, Wel=1 (kolom 5) Declarabel bedrag over 2008 (kolom 9), Maand waarin verstrekking is stopgezet (kolom 14) Hieronder per IBIS registratie nummer invullen.															
JUS	5	Zorgwet VVTV (Voorlopige Vergunning Tot Verblijf)	Zorgwet VVTV	Gemeenten	100085793 1	In euro's en perioden	Jaarlijks		1				€ 1.058					Maart		R
					A.Vergunninghouders 18 jaar of ouder															
					Januari	In aantallen	Jaarlijks		2											D1
					Februari	In aantallen	Jaarlijks		2											D1
					Maart	In aantallen	Jaarlijks		2											D1
					April	In aantallen	Jaarlijks		2											D1
					Mei	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					Juni	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					Juli	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					Augustus	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					September	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					Oktober	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					November	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					December	In aantallen	Jaarlijks		1											D1
					Totaal aantal vergunninghouders 18 jaar of ouder * normbedrag	In euro's	Jaarlijks						€ 10.838							R
					B.Vergunninghouders jonger dan 18 jaar.															
					Januari	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Februari	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Maart	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					April	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Mei	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Juni	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Juli	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Augustus	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					September	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Oktober	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					November	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					December	In aantallen	Jaarlijks		0											D1
					Totaal aantal vergunninghouders jonger dan 18 jaar * normbedrag	In euro's	Jaarlijks						€ 0							R
					Totaalbedrag A en B	In euro's	Jaarlijks						€ 10.838							R
OCW	9	Regionale meld- en coördinatiecentra	Wet educatie en beroepsonderwijs, Wet expertisecentra Wet op het voortgezet onderwijs, Uitvoeringsregeling Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten	Gemeenten	Totaal declarabele uitgaven jaar t	In euro's	Jaarlijks						597.590							R
					Toegekend bedrag t-1 minus besteed bedrag t-1	In euro's	Jaarlijks			€ 420.793										R

Departement	Nr.	Specifieke uitering (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (C)	Indicatoren (3)	Toelichting per indicator (A)	Frequentie (jaarrekening) (B)	Afspraak (4)	Realisatie (5)	Beginstand jaar t (6)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed t.l.v. rijksmiddelen (9)	Besteed t.l.v. provinciale/mgr middelen (10)	Overige besteding (11)	Te verhalen met het Rijk (12)	Te verhalen met de Provincie / Mgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controle (16)
OCW	10C	Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving 2005-2008 (GBKV)	Bekostigingsbesluit cultuuruitleggen art 41 en 45 Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008 Provinciale beschikkingen	Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	GBKV: autonome bijdragen van de gemeente t/m jaar t (kolom 11). Afgerond: Niet=0 Wel=1 (kolom5) Hieronder per beschikkingnummer invullen.															
				10		In euro's	Jaarlijks		0						€ 0					R
						In euro's	2008										€ 0			R
OCW	11A	Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 (APCB)	Bekostigingsbesluit cultuuruitleggen art 41 en 45 Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008	Provincies en gemeenten	APCB: eigen matchingsbijdrage gemeente/provincie APCB: correcties over eigen bijdrage gemeente/provincie voorgaand jaar APCB: onbestede middelen van ontvangen rijksmiddelen	In euro's	Jaarlijks								€ 175.150			€ 0		R
						In euro's	Jaarlijks													R
						In euro's	2008									€ 0				R
OCW	12	Versterking cultuureducatie in het primair onderwijs 2005-2007 (CPO)	Bekostigingsbesluit cultuuruitleggen art 41 en 45 Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008.	Gemeenten en provincies	CPO: onbestede middelen van ontvangen rijksmiddelen t/m jaar t	In euro's	2008									€ 297				R
OCW	14	Wet Educatie Beroepsonderwijs niet G-31	Wet Educatie Beroepsonderwijs Uitvoeringsbesluit WEB	Gemeenten, niet G-31 en gem.reg.	Lasten van educatie o.g.v. afgesloten overeenkomst(en) met één of meerdere roc's Teruggevorderd bedrag van ROC's over jaar t-1 terug te betalen aan het rijk (kolom 12) mee te nemen naar t+1 (kolom 14)	In euro's	Jaarlijks						€ 565.904					€ 0		R
						In euro's	Jaarlijks											€ 0		R
OCW	15	Regeling dagarrangementen en combinatiefuncties	Regeling dagarrangementen en combinatiefuncties. (Zie gewijzigde regeling 23 mei 2007)	Gemeenten	Besteed bedrag aan directe activiteiten Besteed bedrag aan overhead Besteed bedrag aan cofinanciering Aantal gerealiseerde dagarrangementen (over de hele looptijd) Aantal gerealiseerde combinatiefuncties (over de hele looptijd) Toegekend bedrag t-1 minus besteed bedrag t-1	In euro's	Jaarlijks						€ 791.315							R
						In euro's	Jaarlijks						€ 63.184							R
						In euro's	Jaarlijks								€ 1.248.144					R
						In aantallen	2009	3	32											D2
						In aantallen	2009	6	9											D2
						In euro's	Jaarlijks			€ 1.090.368										R
OCW	16	Brede scholen/sportaccommodaties	Regeling stimulering aanpassing huisvesting brede scholen en aanpassing sportaccommodaties i.v.m. multifunctioneel gebruik	Gemeenten	Aantal afgeronde projecten Besteed bedrag jaar t	In aantallen	Jaarlijks	3	2											R
						In euro's	Jaarlijks						€ 0							R
VROM	19	Spoorweglawaaai	Uitvoeringsregeling subsidie verkeerslawaaai; subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	Provincies, gemeenten en gemeenschap pelijke regelingen	Besteed bedrag t.l.v. rijksmiddelen (kolom 9) en t.l.v. overige middelen (kolom 11) Aantal afgeronde projecten waarbij een verklaring is dat de subsidievoorwaarden zijn nagekomen en de prestatie is geleverd.	In euro's	Jaarlijks						€ 0		€ 0					R
						In aantallen	Jaarlijks	1	0											R
				1	2008-41558	In euro's	Jaarlijks		0					€ 0						R

Depar-temant	Nr.	Specifieke uitkering (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (C)	Indicatoren (3)	Toelichting per indicator (A)	Frequentie (jaarrekening) (B)	Afspraak (4)	Realisatie (5)	Begin-stand jaar t (6)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed t.l.v. rijk/middelen (9)	Besteed t.l.v. provinciale/mgr middelen (10)	Overige besteding (11)	Te versken-en met het Rijk (12)	Te versken-en met de Provincie / Mgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controle (16)
VROM	22A	Bodemsanering	Wet bodembescherming (Wbb) Besluit financiële bepalingen bodemsanering, Regeling financiële bepalingen bodemsanering;	Provincies en gemeenten	Besteed bedrag Wbb	In euro's	Jaarlijks						€ 197.418							R
					Besteed bedrag FES	In euro's	Jaarlijks						€ 0							R
					Aantal saneringen (inclusief SEB)	In aantallen	Na afloop van de programmaperiode		0											D1
					Aantal bodemonderzoeken (inclusief SEB)	In aantallen	Na afloop van de programmaperiode		0											D1
					Aantal m² gesaneerd oppervlak (inclusief SEB)	In m²	Na afloop van de programmaperiode		0,00											D1
					Aantal m³ gesaneerde grond (inclusief SEB)	In m³	Na afloop van de programmaperiode		0,00											D1
					Aantal m³ gesaneerd verontreinigd grondwater (inclusief SEB)	In m³	Na afloop van de programmaperiode		0,00											D1
VROM	23B	Externe veiligheid	Subsidieregeling programmafinanciering Externe Veiligheid (EV)-beleid en andere overheden 2008-2010. Provinciale beschikkingen	Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	% budget t.b.v. in dienst nemen vast personeel EV.															
					Hieronder per beschikingsnummer invullen t/m jaar t.															
					1 2008-30562	In %	Jaarlijks		93,17%											D2
VROM	25B	Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	Wet Ruimtelijke Ordening en Besluit Ruimtelijke Ordening Provinciale beschikkingen	Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Besteed bedrag t.l.v. EV t/m jaar t	In euro's	Jaarlijks							€ 76.115						R
					Subsidiabele kosten minus opbrengsten uit exploitatie besteed tot en met jaar t (kolom 10)	In euro's	Jaarlijks én na afloop van een project							€ 2.854.428						R
					Totale kosten (besteed tot jaar t in kolom 6 en besteed in jaar t in kolom 10)	In euro's	Jaarlijks én na afloop van een project			€ 0				€ 3.048.959						R
					Berekende opbrengst boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing	In euro's	Na afloop van een project											€ 0		R
					Gerealiseerde projecten	In aantallen	Na afloop van een project	0	0											D1
					Gerealiseerde kwaliteitsdragers	In aantallen	Na afloop van een project	0	0											D1

[illegible]

Departement	Nr.	Specifieke uitkering (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (3)	Indicatoren (3)	Toelichting op indicator (4)	Frequentie (jaars) (5)	Afspraak (6)	Realisatie (6)	Begin van jaar t (6)	Beschikking (7)	Overige ontvangsten (8)	Beleidslijn (9)	Beleidslijn (9)	Overige inbreng (11)	Toelichting op het (12)	Toelichting op het (13)	Overige (14)	Toelichting op (15)	Aard (16)
WWI	43A	Investering stedelijke vernieuwing (ISV)	Wet Stedelijke Vernieuwing	Programma-gemeenten (rechtstreekse ontvangers)	Doelstellingen en prestatieafspraken die met het Rijk zijn overeengekomen o.b.v. het stedelijk meerjaren ontwikkelingsprogramma (MOP). Optioneel ook bij jaarrekening 2008 in te vullen.															
					10	Verplichtingen / afspraken met VROM n.a.v. Eindsaldo investeringstijdvak ISV I	In aantallen	2009	0	0										D1
					10		In aantallen / euro's (verschilt per gemeente)	2009	0	0								€ 0	0	D1: aantallen R: euro's
						Eindsaldo ISV I	In euro's	2009			€ 0									R
						Besteed bedrag investeringsbudget stedelijke vernieuwing	In euro's	Jaarlijks					€ 3.044.154							R
						Correctie over besteed bedrag investering stedelijke vernieuwing voorgaand jaar	In euro's	Jaarlijks										€ 0		R
WWI	44	Brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid (GSB/SIV)	Besluit brede doeluitkering sociaal, integratie en veiligheid (SIV) Uitvoeringsregeling brede doeluitkering sociaal, integratie en veiligheid	Gemeenten G31	Doelstellingen en prestatieafspraken die met het Rijk zijn overeengekomen o.b.v. het stedelijk meerjaren ontwikkelingsprogramma (MOP) en zijn vastgelegd in het GSB-convenant per stad (prestatielijst). Hieronder per prestatieafpraak invullen.	Verschilt per gemeente De gebruikte eenheid (in kolom 4 en 5) is afhankelijk van de prestatieafpraak (in kolom 3). Besteding in euro's (kolom 10)	2009 (optioneel ook voor 2008 in te vullen)													
					10		Eenheid afhankelijk van prestatieafpraak	2009	0	0			€ 0						0	D1
			Onderdeel inburgering BDU SIV: Regeling inburgering G-31	Gemeenten G31	Inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie voor de eerste keer een inburgeringsvoorziening is vastgesteld	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie voor de eerste keer een inburgeringsvoorziening is vastgesteld en die uiterlijk 31 december 2009 hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamen	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie voor de eerste keer een gecombineerde inburgeringsvoorziening is vastgesteld	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie voor de eerste keer een gecombineerde inburgeringsvoorziening is vastgesteld en die uiterlijk 31 december 2009 hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamen	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Inburgeringsplichtigen, als bedoeld in het besluit van de Staatssecretaris van Justitie van 12 juni 2007, nr. 2007/11, voor wie een inburgeringsvoorziening is vastgesteld in de jaren 2007 t/m 2009 (gepardonneerden)	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Inburgeringsplichtigen, als bedoeld in het besluit van de Staatssecretaris van Justitie van 12 juni 2007, nr. 2007/11, voor wie een inburgeringsvoorziening is vastgesteld in de jaren 2007 t/m 2009 én die binnen 3 kalenderjaren na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamen (gepardonneerden).	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1

Departement	Nr.	Specifieke uitvoering (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (3)	Indicatoren (3)	Toelichting per indicator (4)	Frequentie (jaarmeting) (5)	Afspraak (4)	Realisatie (5)	Begin-stand jaart (6)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed t.l.v. rijksmiddelen (9)	Besteed t.l.v. provinciale/Wgr middelen (10)	Overige besteding (11)	Te vergelijken met het Rijk (12)	Te vergelijken met de Provincie / Wgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controle (16)
					Aantal inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars dat op 1 januari 2007 deelnam aan opleidingen educatie in de zin van de WEB en de omvang van het bedrag benodigd om deze opleidingen educatie in 2007 te bekostigen	In aantallen en in euro's	2009		0				0						0	D1: aantallen R: Euro's
					Bekend gemaakte handhavingsbeschikkingen en verstrekte kennisgevingen aan inburgeringsplichtigen	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Geestelijk bedienaren voor wie voor de eerste keer een inburgeringsvoorziening is vastgesteld	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)		0										0	D1
					Geestelijk bedienaren die na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het inburgeringsexamen	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)		0										0	D1
					Geestelijk bedienaren die na vaststelling van de inburgeringsvoorziening hebben deelgenomen aan het aanvullend praktijkdeel van het inburgeringsexamen	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)		0										0	D1
					In 2006 afgegeven beschikkingen voor inburgeringsprogramma's aan nieuwkomers in de zin van de Win	In aantallen	2009		0										0	D1
					In 2007 afgegeven beschikkingen voor inburgeringsprogramma's aan nieuwkomers in de zin van de Win	In aantallen	2009		0										0	D1
					In 2006, 2007 en 2008 afgegeven verklaringen aan nieuwkomers in de zin van de Win die betrekking hebben op beschikkingen die in 2006 zijn afgegeven.	In aantallen	2009		0										0	D1
					In 2007 en 2008 afgegeven verklaringen aan nieuwkomers in de zin van de Win die betrekking hebben op beschikkingen die in 2007 zijn afgegeven.	In aantallen	2009		0										0	D1
					Aantal allochtone vrouwen categorie 'uitkeringsgerechtigd' met wie in 2006 een overeenkomst als bedoeld in art 8 van de regeling is gesloten	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Aantal allochtonen vrouwen, categorie 'uitkeringsgerechtigd', dat voor 1 januari 2010 heeft deelgenomen aan het inburgeringsexamen	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Aantal allochtone vrouwen categorie 'niet-werkend en niet-uitkeringsgerechtigd' met wie in 2006 een overeenkomst als bedoeld in art. 8 van de regeling is gesloten	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Aantal allochtone vrouwen categorie 'niet-werkend en niet-uitkeringsgerechtigd' dat voor 1 januari 2010 heeft deelgenomen aan het inburgeringsexamen.	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)	0	0										0	D1
					Inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie in de jaren 2006 t/m 2009 voor het eerst een duale inburgeringsvoorziening is vastgesteld.	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)		0											D1
					Inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars voor wie in de jaren 2008 t/m 2009 voor het eerst een taakkennisvoorziening is vastgesteld.	In aantallen	2009 (optioneel ook eerder in te vullen)		0											D1
					Totaal besteed bedrag (inclusief inburgering)	In euro's	Jaarlijks						€ 11.625.412							R
					Correctie over besteed bedrag voorgaand jaar	In euro's	Jaarlijks											€ 0		R

Departement	Nr.	Specifieke uitkering (1)	Wettelijke grondslag (2)	Ontvanger (3)	Indicatoren (3)	Toelichting per indicator (A)	Frequentie (jaarrekening) (B)	Afspraak (4)	Realisatie (5)	Beginstand jaar t (6)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed t.t.v. rijksmiddelen (9)	Besteed t.t.v. provinciale/mgr. middelen (10)	Overige besteding (11)	Te vergelijken met het Rijk (12)	Te vergelijken met de Provincie / Mgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controle (16)
VenW	49B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Wet BDU Verkeer en Vervoer, art 10 Provinciale beschikkingen	Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Besteed bedrag t/m jaar t (kolom 10 en 11) Afgerond: Niet=0 Wel=1 (kolom5) Hieronder per beschikking invullen.															
					1 2007-58462 budgetsubsidie expl OV 2007	In euro's	Jaarlijks		1				€ 233.629	€ 22.336						R
					2	In euro's	Jaarlijks													R
					3 2005-33124 - project 30-km Ramplaan	In euro's	Jaarlijks		1				€ 35.352	€ 0						R
					4 2007-19060 - fietsbrug Eindhoven	In euro's	Jaarlijks		0				€ 376.362	€ 29.322						R
					5 2007-19061 - aanleg fietspaden Kinderhuissingel	In euro's	Jaarlijks		0				€ 401.787	€ 0						R
					6 2007-19062 - aanleg fietsbrug Kinderhuissingel	In euro's	Jaarlijks		0				€ 423.313	€ 4.350						R
					7 2007-11403 - bushaltes Belgelaan	In euro's	Jaarlijks		1				€ 28.530	€ 2.591						R
					8 2007-33378 - centrum 30-km maatregelen	In euro's	Jaarlijks		1				€ 58.979	€ 9.287						R
					9 2007-73364 verkeerslokaal	In euro's	Jaarlijks		0				€ 0	€ 0						R
					10 2008-22753 - kruising Schipholweg/Amerikaweg	In euro's	Jaarlijks		0				€ 152.916	€ 54.051						R
					11 2008-23396 - Engelandlaan fietsstraat	In euro's	Jaarlijks		0				€ 0	€ 0						R
					12 2008-23412 veiligheid rond scholen	In euro's	Jaarlijks		0				€ 10.435	€ 0						R
					13 2008-23823 - OFOS Kleverlaan/Marnixstraat	In euro's	Jaarlijks		0				€ 0	€ 0						R
					14 2008-42386 - verkeerssling	In euro's	Jaarlijks		0				€ 0	€ 0						R
					15 2008-42637 - ANWB-streetwise	In euro's	Jaarlijks		0				€ 7.518	€ 0						R
					16 2008-23401 - fietsstraat Westergracht	In euro's	Jaarlijks		0				€ 0	€ 0						R
					17 2007-11374 - VPL Schalkwijk voor de fiets fase 4	In euro's	Jaarlijks		0				€ 349.947	€ 0						R
SZW	55	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw)	Gemeenten	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners van uw gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat én beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december 2008.	In aantallen	Jaarlijks		993,00											R
					Het totaal aantal inwoners dat is uitgestroomd uit het werknemersbestand in 2008, uitgedrukt in arbeidsjaren.	In arbeidsjaren	Jaarlijks		44,26											R
					Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in 2008, uitgedrukt in arbeidsjaren	In arbeidsjaren	Jaarlijks		723,79											R
					Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in	In arbeidsjaren	Jaarlijks		4,34											R
SZW	56	Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK)	Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK), art 46	Gemeenten	Totaal uitgaven uitkeringen WWIK	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 375.434							R
					Totaal ontvangsten (W)WIK (niet-rijk)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 0								R
					Aantal WWIK-gerechtigden ultimo jaar	In aantallen	Jaarlijks		0											R

Depelement	Nr.	Specifieke uitleg (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (3)	Indicatoren (8)	Beleidslijn per indicator (A)	Frequentie (jaarrekening) (B)	Afspraak (4)	Realisatie (5)	Beginstand jaar t (6)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed L.v.v. rijksmiddelen (9)	Besteed L.v.v. provincialeWij middelen (10)	Overige besteding (11)	Tot versien met het Rijk (12)	Tot versien met de Provincie / Wgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controel (16)
SZW	57	Wet Werk en Bijstand (WWB) (inkomensdeel)	Wet Werk en Bijstand	Gemeenten	Totaal uitgaven inkomensdeel categorie 65 jr en ouder	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 1.321.647							Nvt
					Totaal uitgaven inkomensdeel categorie jonger dan 65 jaar	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 35.054.970							Nvt
					Totaal ontvangsten (niet-rijk) van derden inkomensdeel categorie 65 jr en ouder	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 213.790								Nvt
					Totaal ontvangsten (niet-rijk) inkomensdeel categorie jonger dan 65 jaar	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 2.458.587								Nvt
		Wet Werk en Bijstand (WWB) (werkdeel)	Wet Werk en Bijstand	Gemeenten	Meeneemregeling: overheveling overschot/tekort van 2007 naar 2008	In euro's kasstelsel (bij tekort een negatief bedrag invullen)	2008											10651568		R
					Meeneemregeling: overheveling overschot/tekort van 2008 naar 2009	In euro's kasstelsel	2008											9181681		R
					Totaal uitgaven werkdeel	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 15.617.022							R
					Omvang van het in 2007 uitgegeven bedrag waarvan de rechtmatigheid niet kan worden vastgesteld.	In euro's kasstelsel	2008											0		R
					Omvang van het in 2008 uitgegeven bedrag waarvan de rechtmatigheid nog niet kan worden vastgesteld.	In euro's kasstelsel	2008											€ 562.335		R
					Totaal ontvangsten (niet-rijk) werkdeel	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 71.487								R
					Terug te betalen aan rijk	In euro's kasstelsel	Jaarlijks									€ 0				R
SZW	58	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), art 54	Gemeenten	Uitgaven IOAW	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 554.075							R
					Ontvangsten IOAW (niet-rijk)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 9.954								R
SZW	59	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), art 54	Gemeenten	Uitgaven IOAZ	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 107.999							R
					Ontvangsten IOAZ (niet-rijk)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 2.747								R
					Uitvoeringskosten IOAZ	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 418							R
SZW	61	Bijstandverlening Zelfstandigen	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 art 54		Totaal uitgaven uitkeringen Bbz 2004 (excl. Bob)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 680.115							R
					Totaal uitgaven kapitaal-verstreking Bbz 2004	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 367.873							R
					Totaal ontvangsten uitkeringen Bbz (excl. Bob) (excl. rijk)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 56.147								R
					Totaal ontvangsten kapitaalverstreking Bbz (excl. rijk)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 141.500								R
					Totaal uitvoeringskosten Bbz 2004 (excl. Bob)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 87.658							R
					Totaal uitgaven uitkeringen Bob	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 0							R
					Totaal ontvangsten Bob (excl. rijk)	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 0								R
					Totaal uitvoeringskosten Bob	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 0							R

Departement	Nr.	Specifieke uitkering (1)	Juridische grondslag (2)	Ontvanger (C)	Indicatoren (3)	Toelichting per indicator (A)	Frequentie (jaarrolering) (B)	Al sprak (4)	Realisatie (5)	Begin stand jaar t (6)	Beschikking Rijk (7)	Overige ontvangsten (8)	Besteed t.v. rijksmiddelen (9)	Besteed t.v. provinciale/wgr middelen (10)	Overige besteding (11)	Te verskenen met het Rijk (12)	Te verskenen met de Provincie / Wgr (13)	Overige (14)	Toelichting afwijking (15)	Aard Controle (16)
SZW	62	Wet Werkloosheidsvoorziening (WWV)	Wet Werkloosheidsvoorziening	Gemeenten	Betaalde uitkeringen, inclusief sociale lasten	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 0							R
					Betaalde uitvoeringskosten	In euro's kasstelsel	Jaarlijks						€ 0							R
					Ontvangsten	In euro's kasstelsel	Jaarlijks					€ 0								R
VWS	67	Advies- en steunpunten huiselijk geweld	Tijdelijke stimuleringsregeling advies- en steunpunten huiselijk geweld	Gemeenten	Totale werkelijk gemaakte kosten die in de periode 1 oktober 2004 tot 31 december 2007 zijn besteed (zie art. 4.1), dus inclusief de kosten genoemd in art. 4.2.	In euro's	2008						€ 178.978							R
					In 2008 vastgestelde bedragen	In euro's	2008						€ 0							R
					Gemaakte kosten van oprichting en uitbreiding vóór 1 januari 2006 (zie art. 4.2)	In euro's	2008						€ 43.725							R
VWS	69	Regeling Buurt, Onderwijs en Sport (BOS)	Tijdelijke stimuleringsregeling buurt, onderwijs en sport	Provincies en gemeenten	Verklaring van gemeente waaruit blijkt dat de activiteiten waarvoor de uitkering is verstrekt zijn uitgevoerd	0 = niet 1 = gedeeltelijk 2 = volledig	Eenmalig na afronding		0										0	R
VWS	70	Experimenten WMO	Regeling experimenten WMO	Gem.reg en gemeenten	Besteed bedrag jaar t	In euro's	2008						€ 53.396							R
					Besteed bedrag tot en met jaar t-1	In euro's	2008						€ 232.516							R
JenG	75	Regeling opvoedondersteuning	Tijdelijke stimuleringsregeling lokale opvoedondersteuning en gezinsondersteuning	Gemeenten	Besteed bedrag tot en met 2007	In euro's	2008						€ 293.300							R
					Dat deel van de besteding dat niet in 2007 is vastgesteld, maar in 2008.	In euro's	2008						€ 0							R
JenG	76	Pilot G4 ondersteuning	Welzijnswet, Bekostingsbesluit welzijnsbeleid, Subsidieregeling welzijnsbeleid	G4	Besteed bedrag tot en met jaar t -1	In euro's	2008													R
JenG	77	Invoering Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)	Tijdelijke regeling CJG	Gemeenten	Besteed bedrag in jaar t aan jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning jeugd, afstemming jeugd en gezin en het realiseren van centra voor jeugd en gezin.	In euro's	Jaarlijks						€ 1.904.786							R

Opzet tenant	Nr.	Specifieke uitvoering	Indicatoren (2)	Afspraak (3)	Expliciete bestedingen totaal (4)	Expliciete bestedingen Rijk (5)	Expliciete bestedingen gemeente (6)	Realisatie (7)	Besteed bedrag t/m jaar t (8)	Besteed bedrag in jaar t (9)	Besteed bedrag t/m jaar t (10)	Bijdrage t.v.v. gemeente t/m jaar t (11)	Bijdrage t.v.v. Rijk t/m jaar t (12)	Bijdrage t.v.v. rijk in jaar t (13)	Toelichting afwijking (14)	Ontvangsten (15)	Nog te betalen bedragen (16)
EZ	81	Besluit subsidie stadseconomie GSB III (GSB)	Doelstellingen en prestatieafspraken die met het Rijk zijn overeengekomen o.b.v. het stedelijk meerjaren ontwikkelingsprogramma en vastgelegd in het GSB-convenant per stad (prestatie lijst); art 4	Jaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks	In ieder geval in jaarrekening 2009 (optioneel ook voor 2008 in te vullen). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Jaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks		Jaarrekening 2009 (optioneel ook voor 2008 in te vullen). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.		Alleen in jaarrekening 2010 indien afspraken niet zijn gerealiseerd (optioneel ook voor 2008 in te vullen). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.
			1 P 41. Schoterogbrug (herstructuring)	3,5 ha extra bedrijventerrein	1.000.000	1.000.000	0	0	1.000.000	0	1.000.000	0	0		0		0
			2 P 42. Rutte (NV afvalzorg)	5 ha nieuw bedrijventerrein	50.000	50.000	0	0	0	0	0	0	0		0		0
			3 P.43/44 Veiligheidsmaatregelen div loc.	Vermindering 5% delicten, vermindering 25% aangiften	125.000	125.000	0	0	11.348	20.567	31.915	0	0		0		0
			4 P 45. Deeln. Digitale Marktplaats de Noordvleugel	1 vraagbundelingst raject en breedband	50.000	50.000	0	0	11.900	79.162	91.062	0	0		0		0
			5 P. 46Verbetering ondernemers klimaat	Tevredenheid stijgt van 6,3 naar 6,5	269.600	269.600	0	0	266.293	0	266.293	0	0		0		0
			6 P 47. 100 nieuwe (door)starters	100 nieuwe doorstarters	650.000	650.000	0	0	151.752	273.997	425.749	0	0		0		0
			7 P 48. Toename kleinschalige bedrijfshuisvesting	met 2500m2 in bedrijfsverzamelg bouw	300.000	300.000	0	0	5.373	23.167	28.540	0	0		0		0
			8 P 49. Structureel 100.000 extra dagbezoeken	gelijk aan toename van 10%	1.725.000	1.725.000	0	0	670.190	722.454	1.392.644	0	0		0		0
			9 P 50. Structureel 20.000 extra verblijftoeristen	gelijk aan toename van 10%	50.000	50.000	0	0	30.197	0	30.197	0	0		0		0
EZ	82	TOPPER-regeling	10 P51. Verbeteren economische bereikbaarheid	onbekend	100.000	100.000	0	0	0	11.450	11.450	0	0		0		0
			Afspraken, kosten en opbrengsten per project. Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Jaarlijks aantal ha								Jaarlijks per project de totaal gemaakte en betaalde subsidieabele kosten. Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Jaarlijks per project de totaal gemaakte en betaalde subsidieabele kosten. Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.		Bij afronding project (optioneel ook voor 2008 in te vullen). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Per project de totale marktconforme gerealiseerde (en bij afronding project vermeerderd met de nog te ontvangen) opbrengsten, de ontvangsten (en bij afronding project te vermeerderen met de toegezegde maar nog niet ontvangen) bijdragen van derden en de subsidies van andere bestuursorganen en de Commissie van de Europese Gemeenschappen. . Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	
			1 Waarderpolder/Oostweg		0								€ 0	€ 0	0	0	

Departement	Nr.	Specifieke uitkering	Indicatoren (2)	Alspraak (3)	Geplande bestedingen totaal (4)	Geplande bestedingen Rijk (5)	Geplande bestedingen gemeente (6)	Realisatie (7)	Besteed bedrag t/m jaar t (8)	Besteed bedrag in jaar t (9)	Besteed bedrag t/m jaar t (10)	Bijdrage L.v. gemeente t/m jaar t (11)	Bijdrage L.v. Rijk t/m jaar t (12)	Bijdrage L.v. rijk in jaar t (13)	Toelichting afwijking (14)	Ontvangsten (15)	Nog te besteden bedragen (16)
EZ	83	Pieken in de Delta	Afspraken, kosten en opbrengsten per project. Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Voldoet aan beschikking ja/nee (selecteer uit lijst)									Totaal per project gemaakte en betaalde subsidieabele kosten van een gebiedsgericht project vermindert met de verkregen opbrengsten, bijdragen en subsidies (exclusief de cofinanciering door de andere overheden). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Jaarlijks totaal per project gemaakte en betaalde subsidieabele kosten van een gebiedsgericht project vermindert met de verkregen opbrengsten, bijdragen en subsidies (exclusief de cofinanciering door de andere overheden)	Bij afronding project (optioneel ook voor 2008 in te vullen). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Per project de totaal van de door de publieke co- financiers verstrekte subsidies (en bij de eindafrekening vermeerderd met de toegezegde maar nog niet ontvangen subsidies). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	
				0									€ 0	€ 0	0	0	
EZ	84	Subsidieregel ing aanpak urgente bedrijfslocati es	Afspraken, kosten en opbrengsten per project. Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Uitkomst tweede meting naar de ernst van de criminaliteit, die door het project wordt aangepakt.									Per project het totaal van de aan de uitvoering van het project toe te rekenen, gemaakte en betaalde subsidieabele projectkosten. Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Jaarlijks per project het totaal van de aan de uitvoering van het project toe te rekenen, gemaakte en betaalde subsidieabele projectkosten	Bij afronding project (optioneel ook voor 2008 in te vullen). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	Andere aan het project verstrekte subsidies (en bij afronding project vermeerderd met de toegezegde maar nog niet ontvangen subsidies). Indien u dit jaar niets te verantwoorden heeft, vult u een nul in.	

Bijlage 5.6

Begrotingscriteria rechtmatigheid

In deze bijlage zijn de criteria zoals gepubliceerd door het platform rechtmatigheid opgenomen. Daarbij tevens is aangegeven hoe de accountant voor de rechtmatigheidsbeoordeling met deze criteria omgaat.

Begrotingsonderschrijdingen

1. Kostenonderschrijdingen worden als rechtmatig beschouwd behalve als deze niet passen binnen het bestaande beleid.

Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

2. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid en die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, bijvoorbeeld via kostendekkende omzet (heffingen, huur) via egalisatiereserves of via subsidies.
Deze overschrijdingen worden geaccepteerd (passend binnen het beleid).

3. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid en een gevolg zijn van interne factoren zoals bijvoorbeeld:
 - doorberekening van indirecte kosten, onder voorwaarde dat de totale apparaatskosten zoals verantwoord op de kostenplaatsen niet worden overschreden;
 - kapitaallasten, onder voorwaarde dat de investeringskredieten door de raad zijn geautoriseerd (overschrijding van kredieten: zie bij 5);
 - overschrijdingen als gevolg van abusievelijke fouten in de begroting;
 - dotaties aan voorzieningen die verplicht zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Vaak blijken dergelijke zaken pas bij het opmaken van de jaarrekening. Deze overschrijdingen worden geaccepteerd (passend binnen het beleid).

4. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en die in verband met het tijdstip van het ontstaan ervan, niet tijdig aan de raad konden worden gerapporteerd, die niet meer binnen het budget kunnen worden gecompenseerd en die worden veroorzaakt door (externe) factoren zoals bijvoorbeeld:
 - een open einde (subsidie)regeling;
 - faillissement van debiteuren / vorderingen die niet geïnd konden worden;
 - wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving met financiële consequenties;
 - aanpassingen in het gemeentefonds;
 - uitgaven van gemeenschappelijke regelingen;
 - realisatie op begrote subsidieverwachtingen;
 - de rente-ontwikkeling op de kapitaalmarkt;
 - strategische grondaankopen;
 - klimaatomstandigheden, bijvoorbeeld een overschrijding van het budget gladheidbestrijding als gevolg van sneeuwval;
 - uitgaven die naar hun aard onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn.

Vaak blijken dergelijke zaken pas bij het opmaken van de jaarrekening. Deze overschrijdingen worden geaccepteerd (passend binnen het beleid).

5. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid en ten onrechte niet tijdig niet aan de raad zijn gerapporteerd.
Bijvoorbeeld:

- een verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse gegevens al wel

Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend;

- idem met betrekking tot overschrijding van een investeringskrediet.

Deze overschrijdingen worden als onrechtmatig beschouwd. Doordat deze overschrijdingen binnen het bestaande beleid vallen, kunnen deze bij de jaarrekening alsnog worden geautoriseerd.

Begrotingsoverschrijdingen niet passend binnen het bestaande beleid

6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd.

Bijvoorbeeld een naheffingsaanslag die na nader onderzoek door de belastingdienst wordt opgelegd, of een boete / schadevergoeding die na een bezwaar- en beroepprocedure aan de gemeente wordt opgelegd.

In de praktijk zal het meestal gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving, waar de gemeente zich, eventueel na een gerechtelijke uitspraak, bij zal hebben neer te leggen.

Deze overschrijdingen worden als onrechtmatig beschouwd.

De overschrijdingen kunnen door de raad bij de jaarrekening alsnog worden geautoriseerd.

Doordat de overschrijdingen niet binnen het bestaande beleid vallen, kan de raad er voor kiezen het college te vragen om een indemniteitsbesluit voor te bereiden.

7. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor ook geen door de raad goedgekeurde begrotingsaanpassingen aanwezig zijn.

Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk ruimer geïnterpreteerd en toegepast dan in de regelgeving.

Deze overschrijdingen worden als onrechtmatig beschouwd.

De overschrijdingen kunnen door de raad bij de jaarrekening alsnog worden geautoriseerd.

Doordat de overschrijdingen niet binnen het bestaande beleid vallen, kunt u er voor kiezen het college te vragen om een indemniteitsbesluit voor te bereiden.

Conform deze criteria worden onderstaand de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten (na wijziging) naar rechtmatigheid toegelicht:

Programma 1 Burger en Bestuur

- Cat** De lasten van het programma zijn € 172.000 hoger t.o.v. de gewijzigde begroting.
Dit wordt veroorzaakt doordat wel de baten van legesopbrengsten voor reisdocumenten en rijbewijzen zijn verhoogd, maar de daarmee samenhangende kosten zijn onvoldoende zijn verhoogd. Dit heeft tot een overschrijding van € 243.000 geleid.
- 2** Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

Programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling

- Cat** De lasten van het programma zijn € 8.086.000 hoger t.o.v. de gewijzigde begroting.
De hogere lasten zijn het gevolg van hogere lasten van het Openbaar Primair Onderwijs Haarlem (€ 4,4 miljoen) en de lasten in verband met verzelfstandiging SRO (€ 3,6 miljoen). Hiertegenover staan evenredige hogere baten, waardoor geen sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid.
- 2** Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie

- Cat** De lasten van het programma zijn € 2.187.000 hoger t.o.v. de gewijzigde begroting.
Tegenover de hogere lasten staan direct gerelateerde hogere baten, onder meer vanwege het bruto verantwoord van de lasten en baten van het Frans Hals Museum ad € 0,9 miljoen en de rijksbijdrage BDU economie ad € 0,6 miljoen. De overige overschrijdingen van de lasten betreffen hogere interne lasten ad € 0,2 miljoen en een voorziening claim Philharmonie ad € 0,3 miljoen dat eerst bij het opmaken van de jaarrekening is vastgesteld. Er is geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.
- 2 en 3** Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving

- Cat** De lasten van het programma zijn € 13.403.000 hoger t.o.v. de gewijzigde begroting.
Tegenover de hogere lasten staan direct gerelateerde hogere baten, onder meer inzake rijks- en provinciale bijdrage in onderhoud wegen (€ 9,3 miljoen) en bijdrage BDU en stedelijke vernieuwing in afschrijvingskosten waterwegen (€ 1,1 miljoen). De overige overschrijdingen betreffen onder meer hogere interne urentoerekening groen € 0,6 miljoen dat eerst bij het opmaken van de jaarrekening is vastgesteld. Er is geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.
- 2 en 3** Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

Programma 10 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

- Cat** De lasten van het programma zijn € 2.874.000 hoger t.o.v. de gewijzigde begroting.
De hogere lasten zijn het gevolg van het ten laste van 2008 vormen c.q. aanvullend doteren van de voorzieningen achterstanden archiveren (€ 1 miljoen) en de voorziening wachtgelden (€ 2 miljoen). Daarnaast is sprake van overschrijding van centrale budgetten van de afdeling middelen & services ad € 1,2 miljoen (kostenplaatsen). De overschrijding past binnen het door de raad vastgestelde beleid.
- 3.** Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

Bijlage 5.7 Uitwerking bestemmingsvoorstel

In deel 1 van dit jaarverslag wordt een voorstel aan de raad gedaan voor de bestemming van het voordelig resultaat van de rekening 2008. Deze bijlage bevat een toelichting op het voorstel.

Samengevat ziet het bestemmingsvoorstel er als volgt uit:

A. Budgetoverheveling	1.720.000
B. Instellen Wmo-reserve	2.970.000
C. Toevoeging aan reserve kunstaankopen	96.000
D. Extra afschrijven schoolgebouwen	<u>2.061.000</u>
Totaal	6.847.000

Uit onderstaande tabel blijkt uit welke onderdelen deze posten bestaan, en worden zij kort toegelicht.

Onderbouwing voorstellen onder A. Budgetoverheveling	
Toelichting algemeen: Bij het afsluiten van de jaarrekening 2008 is getoetst of er incidentele budgetten resteren, waarvan de prestaties nog niet (geheel) geleverd zijn in 2008. Dit betreft in hoofdzaak budgetten die zijn gevormd door zogenaamde taakmutaties binnen de algemene uitkering. In de loop van 2008 zijn extra middelen ontvangen, waarvoor het te voeren beleid eerst nog verder uitgewerkt diende te worden, voordat tot besteding kon worden overgegaan. Om te voorkomen dat deze budgetten niet meer beschikbaar zijn en er opnieuw budget aangevraagd moet worden, stelt het college aan de raad voor om deze budgetten toe te voegen aan een daarvoor in te stellen bestemmingsreserve. Tevens stellen wij u voor ons te machtigen deze overgehevelde middelen in 2009 aan deze reserve te onttrekken aan weer toe te voegen aan de desbetreffende budgetten.	
Toelichting per onderwerp	Bedrag
Programma 3, beleidsveld Zorg- en voorzieningen ouderen en gehandicapten Beide voorstellen hebben betrekking op Wmo-voorzieningen:	
In het Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning Haarlem 2008-2011 is vastgesteld dat het restant invoeringsbudget Wmo 2008 wordt overgeheveld naar 2009	€ 105.000
In 2007 is voor de jaren vanaf 2008 door het rijk geld beschikbaar gesteld voor mantelzorgondersteuning. In 2008 heeft in de 1 ^e bestuursrapportage een bijstelling van de begroting plaatsgevonden. Verzuimd is dit bedrag ook daadwerkelijk binnen het resultaat over te brengen naar de geplande voorziening.	€ 364.000
Programma 4, Integratie, inburgering en volwasseneneducatie De drie voorstellen hebben betrekking op inburgering en integratie.	
Via de algemene uitkering zijn middelen beschikbaar gesteld voor uitvoering van het deltaplan Inburgering i.c. het inzetten van extra taalcoaches specifiek voor inburgeraars. Het doel van dit plan is dat inburgeraars duurzaam participeren en deelnemen aan de Haarlemse samenleving. Dit sluit goed aan bij onze ambitie voor een wijkgerichte aanpak "inburgeren in Haarlem". Van het voor 2008 beschikbare bedrag van € 37.500 is ruim € 8.000 door de Vrijwilligerscentrale besteed aan voorbereidingskosten. Voorgesteld wordt het restant-budget te reserveren.	€ 29.000

Onderbouwing voorstellen onder A. Budgetoverheveling	
Via de algemene uitkering zijn middelen beschikbaar gesteld voor uitvoering van het innovatieproject Persoonlijk Inburgeringsbudget (PIB). Het college heeft besloten tot deelname aan dit project met als doelstelling de kwaliteit van de inburgering te verbeteren, zodat meer mensen hun inburgering afronden met een hoger niveau en economisch, sociaal en cultureel kunnen participeren in de samenleving. Dit project wordt in 2009 uitgevoerd.	€ 50.000
Op 15 januari 2008 is het Convenant Inburgering en Ondernemerschap mede ondertekend. Dit Convenant en de uitvoering moet leiden tot het ontwikkelen en toepassen van het duale inburgeringprogramma ondernemerschap en inburgering. Dit Convenant levert een bijdrage aan de realisering van de doelstellingen uit het Deltaplan Inburgering. Er is enige vertraging ontstaan in uitvoering van het project. Wij verwachten het project in 2009 en 2010 ten uitvoer te brengen. Het benodigde budget voor 2009 en 2010 zal € 133.000 resp. € 67.000 bedragen.	€ 200.000
Programma 4, beleidsveld Jeugd en onderwijs De drie voorstellen hebben betrekking op jeugd- en jongerenbeleid	
In het kader van het beschikbaar komen van het elektronisch kinddossier (EKD) in de jeugdgezondheidszorg wordt momenteel in samenwerking met de Veiligheidsregio Kennemerland een voorstel voorbereid om dit EKD te realiseren. Het Dagelijks bestuur van de VRK heeft op 23 februari jl. ingestemd met de begroting 2009 e.v. Voor Haarlem betekent dit voor 2009 een eenmalige bijdrage van ca € 300.000. De eenmalige uitkering uit het gemeentefonds van € 49.000 over 2008 (decembercirculaire 2008) is specifiek beschikbaar gesteld voor het inhalen van achterstanden op ICT-gebied. Van de benodigde € 300.000 heeft € 97.000 betrekking op kosten digitalisering. De niet uitgegeven middelen in 2008 van € 40.000 zijn, aanvullend op de in 2009 beschikbare middelen van € 80.000, beslist noodzakelijk ter dekking van de eenmalige kosten van het EKD.	€ 89.000
Via de algemene uitkering zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om gemeenten in staat te stellen in overleg met de scholen en kinderopvangorganisaties extra activiteiten te ontplooiën of investeringen te plegen om de wachtlijsten terug te dringen. Voor Haarlem is een bedrag van € 41.000 beschikbaar voor dit doel. Met deze middelen willen wij de mate van aansluiting van het aanbod BSO op de vraag in Haarlem goed in kaart brengen. Wij hebben hiervoor een op dit gebied deskundige externe partij inmiddels opdracht gegeven.	€ 41.000
Wij hebben ingestemd met de Actieverklaring Aanpak Kindermishandeling(RAAK). Haarlem zal als centrumgemeente optreden voor de regio's Midden-en Zuid-Kennemerland om gezamenlijk het probleem van kindermishandeling terug te dringen. Hiervoor wordt voor de jaren 2008 t/m 2010 jaarlijks € 83.000 beschikbaar gesteld. Op dit moment wordt een offertetraject doorlopen en in de loop van 2009 zal dit tot besluitvorming leiden. Voor uitvoering is het totale bedrag benodigd.	€ 83.000
Programma 7, beleidsveld Minimabeleid Het voorstel heeft betrekking op voorzieningen minimabeleid:	
Via de algemene uitkering zijn <u>incidentele</u> middelen ontvangen voor armoedebestrijding onder kinderen. Omdat de besluitvorming omtrent de aanwending van de middelen eerst in december heeft plaatsgevonden, is van het budget van € 200.000 pas € 10.000 besteed. Daarom wordt voorgesteld € 190.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve t.b.v. participatiebevorderende instrumenten, conform het raadsbesluit van 18 december 2008.	€ 190.000
Programma 9, Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid De drie voorstellen hebben betrekking op gebiedsregie:	
Door de Raad is in 2007 in het kader van nieuw beleid jaarlijks € 250.000 beschikbaar gesteld voor wijkgericht werken. Vanwege vertraagde start van de wijkcontracten is in 2007 een bedrag van € 167.000 niet uitgegeven. In 2008 was daarbij nog een budget van € 250.000 beschikbaar; totaal €	€ 109.000

Onderbouwing voorstellen onder A. Budgetoverheveling	
417.000. Hiervan in 2008 € 308.000 uitgegeven. In maart 2009 verschijnt een evaluatie 1 ^e ronde wijkcontacten waarbij aangegeven wordt dat het resterende bedrag van € 109.000 voor 2009 benodigd is.	
De Raad heeft op 12-2-2009 besloten (2008/229325) in te stemmen met het vouchersysteem bewonersinitiatieven. Daarvoor is in 2008 is via de Algemene Uitkering reeds € 300.000 ontvangen. Conform eerder genoemd raadsbesluit wordt voorgesteld dit bedrag tot te voegen aan een bestemmingsreserve hiervoor. Deze middelen dienen ter dekking van de kosten die voortvloeien uit de subsidieverordening vouchers Haarlemse bewonersinitiatieven in 2009.	€ 300.000
Voor Herriestoppers in bij de begrotingsbehandeling 2007 jaarlijks € 80.000 beschikbaar gesteld. Als resultaat van het wijkcontract staat benoemd 'de inzet één of meer automatische controlesystemen (flitspaal)'. Dit systeem zou gefinancierd worden uit de nieuw beleid 2007 'Herriestoppers'. De afgesproken proef is geweest, probleem blijft de bewijslast. In het notenkrakersoverleg is geconcludeerd dat automatisch controlesysteem niet haalbaar is. Voorgesteld wordt het beschikbare budget nieuw beleid 'Herriestoppers' (totaal 160.000 euro) in te zetten voor het project 'leerstraf' en voor 'extra projectmatig handhavingscapaciteit bij HOO.	€160.000
Totaal voorstellen A. Budgetoverheveling	€ 1.720.000
Onderbouwing voorstel B. Instellen reserve Wmo	
Toelichting: In de jaarrekening is dit bedrag berekend op € 2.970.000. Voorgesteld wordt dit bedrag in een te vormen reserve Wmo te storten. Aanwending kan o.m. plaatsvinden voor mantelzorgondersteuning.	€ 2.970.000
Onderbouwing voorstel C. Toevoeging aan reserve kunstaankopen	
Toelichting: Naar aanleiding van motie 24 van de gemeenteraad van 29 juni 2005 heeft het college toegezegd een inspanningsverplichting op zich te nemen de € 96.000 die is besteed aan het onderzoek en exploitatie van cultuurpodia, op termijn weer aan te vullen. In verband hiermede wordt thans voorgesteld € 96.000 toe te voegen aan de reserve kunstaankopen c.a. (de reserve toegepaste monumentale kunst is hierin nu geïntegreerd) te bestemmen voor beeldende kunst. Deze reserve kent een saldo van € 371.000	€ 96.000
Onderbouwing voorstel D. Afboeking boekwaarde schoolgebouwen en andere gemeentelijke gebouwen	
Toelichting: De afschrijvingstermijn van de bestaande gebouwen is gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 60 jaar. De bekostigingsregelingen (van bijvoorbeeld schoolgebouw) zijn gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 40 jaar. Voor verkorting van de afschrijvingstermijn van uitsluitend de scholen is een totaalbudget benodigd van € 12 miljoen. Thans wordt voorgesteld een eerste tranche te realiseren van € 2.061.000.	€ 2.061.000

Bijlage 5.8

Vooruitontvangen subsidies

Vooruitontvangen subsidies	Stand 31-12-2007	Onttrekkingen	Toevoegingen	Stand 31-12-2008
AC Cultuur stimuleringsfonds	84	0	15	99
AC Interventiebudget	23	0	8	31
AC Project Primair Onderwijs	-5	-9	0	-14
AC Project Voortgezet Onderwijs	7	0	11	18
Agenda voor de toekomst	132	-4	11	139
BANS (Energie)	166	-97	42	111
BDU centrum Jeugd en Gezin	0	0	62	62
BDU Economie (GSB3)	497	-1.131	864	230
BDU Ruimtelijk fysiek	7.887	-5.191	7.846	10.542
Beheer Telematica Z-Tangent	88	-26	0	62
Bezwaarschriften WWB	0	-130	130	0
Bijdrage OCW in de Ark	88	-88	0	0
Bijdrage OCW in Pim Mulier	50	0	0	50
Bijdrage OCW in Santpoortplein	296	-296	0	0
Buitenstedse ID-ers	-29	-33	33	-29
Buurtwerk, Onderwijs & Sport	100	-104	0	-4
Convenant Inburgering & Ondernemerschap	0	-186	186	0
Dagarrangementen	916	-916	0	0
Duurzaam energiepakket 2008	0	0	59	59
Educatie (WEB)	-831	-20	0	-851
Educatie -Regio	68	0	75	143
Emirdag - VNG	0	0	15	15
Extra Investeringsimpuls	15.000	-1.754	0	13.246
Fonds budget RBWS (woningen)	105	-265	331	171
Fonds Fundering Cascoherstel (verbouw)	139	-170	31	0
Fonds jaarlijkse verrekeningen Connexion	825	-129	0	696
Fonds Locatiegebonden Subsidie	3.645	-289	1.496	4.852
Fonds stedelijke vernieuwing	4.887	-1.585	125	3.426
Fonds Vinexgelden	481	-481	0	0
Grondwatersanering EBH-terrein	927	-134	0	793
Grote Steden Beleid (GSB) - Voorziening	337	-160	80	257
GSB - ASHG steunpunt huishelijk geweld	0	-169	457	289
GSB - Educatie	167	-1.533	1.811	445
GSB - Elektronisch Kinddossier	20	0	0	20
GSB - Gezond in de stad	79	-79	79	79
GSB - Maatschappelijke opvang	0	-4.046	3.946	-100
GSB - OGGZ	221	-1.982	2.419	658
GSB - PIAS	96	-422	444	118
GSB - Pijler Sociaal	1.780	-820	0	960
GSB - Veiligheidsmiddelen	0	-824	1.989	1.166
GSB - Voorschoolse educatie	0	0	264	264
GSB - Vrouwenopvang	0	-1.122	1.245	123
Jeugdgezondheidszorg	3	0	0	3
Kwalificatieplicht	0	-224	298	74
Laaggeletterdheid	0	0	48	48
Leren en Werken Zuid-Kennemerland	0	0	300	300
Lokale Taskforce Jeug	6	-6	0	0
Meldpunt leerplicht	421	-671	683	432
Omgevingslawaa	191	0	0	191
Onderwijs Achterstanden Beleid	2.290	-1.219	2.445	3.515
Ontwikkelpilot WMO	86	-53	0	33
Opvang heroineverslaafden	1.308	-2.615	1.308	0
Overgang WEB/WI 2006-2007	1.454	0	0	1.454
Overschot Wet Werk en Bijstand (werkdeel)	11.027	-1.027	0	10.000
Pardon-regeling BDU- Sociaal	0	0	896	896
PAVEM (Participatie van Vrouwen uit Etnische Minderheidsgroepen)	147	-94	0	53
Preventief Jeugdbeleid	87	-87	0	0
Project Verseon	0	-260	260	0
Provincie Integraal Landschapsplan Binnenduinrand	0	0	30	30
Provincie Kamers met Kansen	70	-140	70	0
Provincie Regeling subsidie Luchtkwaliteit .	0	0	205	205
Provincie Subsidie grondwater	0	-433	433	0
Provincie Wijkcontactvrouwen	160	0	0	160
Provincie Zwerfjongeren	56	-111	56	0
Reïntegratie jongeren	6	0	0	6
Sanering rail verkoming lawaai	369	-65	0	304
Sociale Zaken Pilot no-risk	111	-111	140	140
Stimulering Maatschappelijke dienstverlening	33	-8	4	29
Subsidie Dreef/Paviljoenslaan Busstrook	0	0	85	85
Teli-project Haarlem	144	-116	0	28
Tienermoeders	0	0	231	231
Voorziening overige	666	-1.638	1.443	471
Wet Inburgering (WI) 2007-2009	1.503	-1.787	2.352	2.068
Wet Inburgering Nieuwkomers	70	-25	166	211
Wet Inburgering Oudkomers	1108	-473	270	905
Totaal	59.562	-35.358	35.797	59.998

Bijlage 5.9

Verantwoordingsinformatie MPG

Met ingang van 2009 ontvangt de raad het Meerjarenperspectief Grondexploitatie 2009 (MPG) als bijlage bij de kadernota. Dit is een van de adviezen die de projectgroep 'informatiewaarde MPG' heeft gedaan aan het college.

De verantwoordingsinformatie die voorheen in het MPG stond staat nu in de paragraaf grondbeleid in deel 3 van dit jaarverslag, en in onderstaande tabel. In het MPG 2009 worden de grondexploitaties verder toegelicht en is een vooruitblik naar de komende jaren opgenomen.

LEGENDA	
😊	verbetering
-	geen bijzonderheden
😐	behoeft aandacht
😞	verslechtering

Bedragen x € 1.000												
Complexnummer	Opgevoerde grondexploitatie	Omschrijving	Boekwaarde ultimo 2007	mutaties 2008	Boekwaarde ultimo 2008	Prognose eindresultaat MPG2009	Prognose eindresultaat MPG2009	Mutatie voorziening toek. verliezen	Prognose mog. te invest.	Jaar gereed	Beoordeling: Tijd	Beoordeling: Gev.
Zelfstandige complexen												
017	ja	Ripperda	-749	1.845	1.096	-4.241	-3.190		5.886	2012	😞	😞
014	ja	Raaks	5.023	3.316	8.339	372	-2.151	-372	8.153	2011	😊	😊
079	ja	Deli	1.060	423	1.483	-123	-36		7.902	2011	😊	-
157	ja	Badmintonpad (RB 92/2007)	14	322	336	2.037	1.109	-928	6.089	2011	-	😊
Subtotaal Zelfstandige complexen			6.996	1.973	5.035	-2.779	-5.388					
FUCA												
027	ja	Amsterdamse Buurt	2.327	135	2.462	1.909	1.910		510	2009	-	-
028	ja	Leidse Buurt c.a.	1.081	424	1.504	798	795		2.850	2009	-	-
029	ja	Wisselwoningen	-504	-182	-686	-656	-686		-34	2009	-	-
Subtotaal FUCA			2.904	376	3.280	2.051	2.018	-33				
Programma Waarderpolder												
001	ja	Revitalisering Nader te verdelen	-60	-5	-65	-60	-65		-14	2012	-	-
002	ja	Revitalisering Oostpoort II	-1		-1	-1	-1			2012	-	-
003	ja	Revitalisering Algemeen	-1.166	-58	-1.224	-1.166	-1.224		-264	2012	-	-
004	ja	Niet Revitalisering Zuid West (EBH)	8.965	448	9.413	8.965	9.413		2.029	2012	-	-
005	ja	Revitalisering Noord Oost	999	787	1.785	3.812	3.727		16.383	2012	😊	-
006	ja	Revitalisering Rommelterreintjes	-1.788	-89	-1.877	-1.788	-1.877		-405	2012	-	-
007	ja	Revitalisering Noord West	271	97	368	4.823	4.854		12.429	2012	😊	-
010	ja	Revitalisering Zuid West (EBH)	2.161	196	2.357	-6.828	-6.045		10.122	2012	😊	-
098	ja	Niet Revitalisering	-19.724	-622	-20.346	-18.969	-20.325		-3.759	2012	-	-
Subtotaal Waarderpolder/EBH			-10.343	753	-9.590	-11.211	-11.542					
Programma Schalkwijk 2000+												
048	ja	Schalkwijk 2000 Programma	354	420	773	11.152	9.493		11.389	2012	-	-
035	ja	Monacopad	15	199	214	115	129		-34	2009	-	-
036	ja	Europawijk-Zuid	-856	852	-4	-22	-44		7.161	2012	😊	-
037	ja	023 Haarlem	7.510	-9.211	-1.701	-14.520	-13.949		4.421	2014	😊	😊
041	ja	Schalkstad	-375	-157	-532	-6.867	-6.878		-959	2016	😞	😞
042	ja	Aziëweg	6.617	489	7.106	-93	1.300		3.107	2012	😊	-
043	ja	Meerwijk Centrum	2.548	462	3.010	5.537	5.491		4.893	2011	-	-
047	ja	Schoolnaer	-3.319	161	-3.157	-2.854	-2.536		362	2010	-	-
099	ja	Doctorshof	-4.348	73	-4.275	-2.860	-3.458		463	2010	-	😊
040	ja	Nederlandlaan		70	70		20		1.401	2009	😞	-
044	nee	Molenwijk	-68		-97		-97				-	-
Subtotaal Schalkwijk			8.077	-6.641	1.406	-10.414	-10.528					
Programma Spoorzone												
110	nee	Spoorzone Programma	2.294	263	2.557		1.433		635	2020	-	-
009	ja	Spoorzone Oostpoort Oost fase I	-36	-1	-37	-872	-37		0	2008	-	-
115	ja	Spoorzone Oostpoort Oost Fase II	401	-16	386		-7.724		6.687	2019	-	-
031	ja	Spoorzone Oostpoort Oost fase III (Stadion)	1.614	212	1.826	-2.367	1.972	1.826	244	2009	😞	😞
094-1	ja	Spoorzone Oostpoort West Oudeweg 28	6.600	271	6.871		-1.904		-296	2022	😊	-
094-2	nee	Spoorzone Oostpoort West	2.941	-43	2.898		920		1.002	2018	-	-
113	ja	Spoorzone Scheepmakerskwartier	1.374	141	1.515		-230		3.226	2010	-	-
111	nee	Spoorzone Stationsplein	195		205		205	205	0		😊	😊
112	nee	Spoorzone Gonnetsstraat	247		259		259		0		😊	-
117	nee	Spoorzone Oostpoort Oost Fase IV	82		86		86	86	0		😞	😞
119	nee	Spoorzone Rondje Bolwerken	23		64		64	64	0		😞	😞
Subtotaal Spoorzone			15.735	827	16.629	-3.238	-4.956					

Bedragen x € 1.000												
Complex nummer	geopende grondexploitatie	Omschrijving	Boekwaarde ultimo 2007	mutaties 2008	Boekwaarde ultimo 2008	Prognose eindresultaat MPC2007	Prognose eindresultaat MPC2009	Mutatie voorziening toek. verliezen	Progn nog te invest	Jaar gerek	Beoordeling Tijd	Beoordeling Geld
Programma Deltwijk												
130	ja	Deltwijk Programma	-4.221	-110	-4.331	-6.559	-7.076		12.539	2018	-	-
131	ja	Deltwijk Delflaan Noord	174	117	291	161	24		2.098	2012	⊕	⊕
132	ja	Deltwijk Slauerhofstraat	178	243	422	53	50		1.342	2011	⊕	⊕
133	ja	Deltwijk Marsmanplein	2.006	803	2.810	110	21		2.102	2011	⊕	⊕
134	ja	Deltwijk Middengebied	363	161	524	5.880	6.556		7.843	2013	⊕	⊕
135	nee	Deltplein	26		28		28				⊕	-
136	ja	Deltwijk Delflaan Zuid				83	109		1.638	2014	-	-
137	ja	Deltwijk Van Moerkerkenstraat				88	93		2.261	2014	-	-
138	ja	Deltwijk A. vd Leeuwstraat				164	244		579	2015	-	-
156	ja	Vondelweg	113	-51	62	-9	-74		590	2011	⊕	⊕
Subtotaal Deltwijk			-1.360	1.164	-194	-29	-26					
Zomerzone												
140	nee	Zomerzone programma		-3	-3						-	-
091	ja	DSK	824	-3.933	-3.109	-824	-1.120		4955	2014	⊕	⊕
141	ja	Zomerzone Zuidstrook		138	138		-1		11.300	2017	-	-
019	nee	Oorkondelaan/Pladellastraat RB 12/200:	538	85	623						-	-
Subtotaal Zomerzone			538	219	758		-1					
Hoofdstuk 1 overigen												
011	nee	Recreatiegebied Haarlem Noord	914	46	959		959				-	-
021	nee	Westelijke Randweg (volkstuinten)	153	5	157		157				-	-
022	nee	Pieter Wantelaan	173	16	189		189				⊕	⊕
032	nee	Houtmarkt 7 Fiets'n fabriek	4.227	277	4.504		4.504	277			⊕	⊕
096	nee	Leidsevaart 362	181	16	196		196				-	-
Subtotaal Hoofdstuk 1 overigen			5.647	359	6.006		6.006					
Totaal hoofdstuk 1 (bruto)			28.193	-970	23.331	-26.444	-24.417	1.125				
Rente over getroffen voorziening								-263				
Dotatie Reserve Grondexploitatie conform Nota optimalisatie								1.000				
Netto opbrengsten erfpachtgronden								-2.107				
Dotatie bestemmingsreserve Scholen, RB 092/2007								928				
Schoterburcht nakomende kosten RB 015/2009								54				
Waarderhaven								137				
Totaal Hoofdstuk 1 (mutatie reserve Grex)			28.193	-970	23.331	-26.444	-24.417	874				
stand reserve grondexploitatie ultimo 2007								-1.771				
mutatie reserve Grondexploitatie 2008								874				
stand reserve grondexploitatie ultimo 2008								-897				

Bijlage 5.10

Overzicht realisatie doelen en prestaties per programma.

I	Burger en bestuur	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking				
1	Zichtbaar lokaal bestuur	😊	😊	😊	
a	Start wijkgericht werken met grotere zichtbaarheid van het gemeentebestuur	😊	😊	😊	
b	Elk collegelid coördineert een stadsdeel en onderhoudt daar directe contacten mee	😊	😊	😊	
c	Meer informatieuitwisseling tussen raad en burgers	😊	😊	😊	
2	Regionale en internationale samenwerking	😊	😊	😊	
a	Continueren samenwerking binnen Kennemerland en Regionaal Samenwerkingsverband Amsterdam	😊	😊	😊	
b	Intensivering samenwerking in de Noordvleugel en de Randstad en de Deltametropool	😊	😊	😊	
c	Jumelages en internationale uitwisselingen	😊	😊	😊	
1.2	Communicatie, participatie en inspraak				
1	Deelname Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak	😊	😊	😊	
a	Formaliseren nieuwe opzet financiering bewonersondersteuning	😊	😊	😊	Op 1 juli is de nieuwe opzet financiering bewonersondersteuning formeel van start gegaan. In de eerste maanden daarna liepen sommige wijkraden nog tegen enkele problemen aan. Inmiddels functioneert de opzet naar behoren.
b	Start wijkgericht werken met grotere participatie burgers	😊	😊	😊	
c	Afsluiten wijkcontracten	😊	😊	😊	
2	Haarlemmers goed geïnformeerd over en betrokken bij nieuw beleid	😊	😊	😊	Eind 2008 vond 47% van de Haarlemmers dat de gemeente voldoende doet om burgers bij belangrijke onderwerpen te betrekken. Dit is vrijwel hetzelfde percentage als in 2007, toen was het 49%. Dit is een stuk meer dan in 2006 (26%). De uitvoering van motie 73 is inmiddels in volle gang en de effecten moeten in 2009 zichtbaar gaan worden. Voor 2008 is de conclusie dat deze indicator op koers zit.
a	De gemeentelijke informatievoorziening in samenhang bezien en herontwikkelen	😊	😊	😊	De informatievoorziening is mede naar aanleiding van motie 73. De verbetering van de stadskrant en de samenhang daarvan met de website is echter verschoven naar 2009.
1.3	Dienstverlening				
1	Adequate dienstverlening	😊	😊	😊	
a	Implementatie van verbeterde digitale dienstverlening	😊	😊	😊	In 2008 zijn de investeringen in digitale dienstverlening tijdelijk bevroren, om eerst een overkoepelende aanpak met kostenraming voor digitalisering van de gehele organisatie te maken.
b	Professionalisering van telefonische dienstverlening	😊	😊	😊	
c	Beter opvangen klantpieken en verlagen wachttijden	😊	😊	😊	Begin 2008 leek het niet mogelijk de wachttijden te verlagen, maar door de iets afgenomen bezoekersaantallen en 'slimmer werken' is dat toch gelukt.
d	Ontwikkeling van een kwaliteitshandvest	😊	😊	😊	
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving				
2.1	Sociale veiligheid				
1	Betere veiligheid woon, werk en verblijfsomgeving	😊	😊	😊	
a	Creëren veilige plekken	😊	😊	😊	
b	Creëren veilige woningen	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
2	Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen in daartoe aangewezen gebieden	😊	😊	😊	
a	Adequate aanpak veelplegers	😊	😊	😊	
b	Aanpak overlast	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
c	Uitvoeren Keurmerk Veilig Ondernemen	😊	😊	😊	
3	Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen door jongeren	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
a	Aanpak jeugdgroepen	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
b	Creëren van een veilige school	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
c	Aanpak jeugdige veel en meerplegers	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
4	Integer ondernemerklimaat in de binnenstad (horeca, coffeeshops en prostitutie)	😊	😊	😊	
a	Toepassing BIBOB	😊	😊	😊	
b	Inzet toezicht en bestuurlijke maatregelen	😊	😊	😊	
2.2	Fysieke veiligheid				
1	Kwalitatief goede crisisbeheersing	😊	😊	😊	
a	Uitvoeren plan van aanpak crisisbeheersing	😊	😊	😊	
b	Uitvoeringsprogramma beheersing risico's gevaarlijke stoffen	😊	😊	😊	Op basis van beschikbaar gekomen cijfers en onderzoek is de status aangepast.
2	Brandweerbijstand	😊	😊	😊	
a	Bijdrage Hulpverleningsdienst Kennemerland ten behoeve van brandweerbijstand	😊	😊	😊	
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving				
1	Optimale vergunningverlening	😊	😊	😊	
a	Integrale hulpverlening	😊	😊	😊	
b	Snellere hulpverlening	😊	😊	😊	
2	Voldoende toezicht en sterke handhaving van de verleende vergunningen	😊	😊	😊	
a	Integraal toezicht & handhaving volgens vastgesteld programma	😊	😊	😊	
3	Brede handhaving in de openbare ruimte	😊	😊	😊	
a	Brede inzet medewerkers op straat	😊	😊	😊	
b	Kennisverbreding	😊	😊	😊	

3	Zorgzame samenleving	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
3.1	Openbare gezondheidszorg				
1	Goede gezondheidszorg voor alle Haarlemmers	😊	😊	😊	
a	Cursussen Gezond Eten	😊	😊	😊	
b	Voorlichting	😊	😊	😊	
2	Goede preventie en zorg voor kinderen met overgewicht	😊	😊	😊	Overgewicht bij kinderen blijft een punt van zorg, maar de inspanningen van de gemeente is in 2008 onverminderd geweest.
a	Signaleren en registreren JGZ	😊	😊	😊	
b	JGZ werkt volgens protocollen	😊	😊	😊	
c	Interventies rond overgewicht	😊	😊	😊	
d	Voorlichting	😊	😊	😊	
3	Minder (overmatig) alcohol- en druggebruik door jongeren	😊	😊	😊	Alcohol- en druggebruik door jongeren blijft een punt van zorg, maar de inspanningen van de gemeente is in 2008 onverminderd geweest.
a	Voorlichtingscampagnes om roken, drugs en alcoholgebruik tegen te gaan	😊	😊	😊	
3.2	Maatschappelijke opvang				
1	Adequate hulpverlening aan verslaafden, daklozen en mensen met een psychiatrische achtergrond	😊	😊	😊	
a	Verkorten verblijf maatschappelijke opvang	😊	😊	😊	De doorstroming in de maatschappelijke opvang is verbeterd, maar de beschikbaarheid van geschikte woningen is een belemmering voor het verder vergroten van de doorstroming.
b	Behandeling cliënten ambulante verslavingszorg	😊	😊	😊	
c	Afsluiten behandeling ambulante verslavingszorg	😊	😊	😊	
d	Meer op interventies gerichte aanpak	😊	😊	😊	
2	Adequate hulpverlening bij huiselijk geweld	😊	😊	😊	
a	Uitvoeren afspraken voor aanpak met betrokken partijen (Convenant)	😊	😊	😊	
b	In stand houden advies- en meldpunt	😊	😊	😊	Het Steunpunt Huiselijk Geweld is in stand gehouden, maar cofinanciering van de regiogemeenten is in 2008 nog niet gerealiseerd.
c	Meldingen op niveau 2004 houden	😊	😊	😊	Tussentijdse rapportages laten een stijgende tendens zien van het aantal meldingen, maar cijfers van het aantal meldingen konden nog niet gesplitst worden naar eerste en herhaalde meldingen.
3	Adequate vrouwenopvang	😊	😊	😊	
a	Meer plaatsen vrouwenopvang	😊	😊	😊	
3.3	Zorg en voorzieningen ouderen en gehandicapten				
1	Zo lang mogelijk zelfstandig wonen van ouderen en gehandicapten	😊	😊	😊	
a	Eén loket dienstverlening en informatie	😊	😊	😊	
b	Huisbezoeken	😊	😊	😊	
c	Activiteiten ontmoeting en 'meedoen'	😊	😊	😊	
d	Dienstverlening op gebruik voorzieningen	😊	😊	😊	
2	Sluitende zorgketen	😊	😊	😊	
a	Bevorderen samenwerking en afstemming partners binnen de zorg- en dienstverlening	😊	😊	😊	
4	Maatschappelijke ontwikkeling	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
4.1	Jeugd (en onderwijs)				
1	Optimale kansen op deelname maatschappij	😊	😊	😊	
a	Schoolverlaters plaatsen t.b.v. startkwalificatie	😊	😊	😊	
b	Schakelklassen	😊	😊	😊	
c	Vroeg en Voorschoolse Educatie	😊	😊	😊	
2	Adequaat aanbod jeugdvoorzieningen	😊	😊	😊	In 2008 waren de voorzieningen wel op orde, er is echter nog geen structurele oplossing gevonden voor de huisvesting van Flinty's.
a	Jeugdinitiatiefonds 10-24 jaar	😊	😊	😊	
b	Vervolgonderzoek realisatie stedelijke jongerencentra	😊	😊	😊	Er is nog geen structurele oplossing gevonden voor de huisvesting van Flinty's.
c	Samenhangend net routes en veilige speelplekken	😊	😊	😊	Het speelruimteplan is in 2008 niet geactualiseerd.
d	Stedelijk overzicht naschoolse activiteiten	😊	😊	😊	
e	Centra voor Jeugd en Gezin / OuderKindCentra	😊	😊	😊	
4.2	Sport				
1	Hogere sportdeelname	😊	😊	😊	De omnibus enquête laat een stijging zien.
a	Op doelgroepen aangepast sportaanbod	😊	😊	😊	Prestatieafspraken gemaakt hierover met sportsupport.
b	Stimuleren gebruik HaarlemPas voor sport	😊	😊	😊	Sportsupport heeft hier extra aandacht aan besteed en reclame voor gemaakt.
2	Adequaat aanbod sportvoorzieningen	😊	😊	😊	Volgens planning van het IP wordt gewerkt aan het aanbod sportvoorzieningen.
a	Basisinfrastructuur sport vaststellen	😊	😊	😊	Investeringen in sportaccommodaties zijn meegenomen in het IP. Het Strategisch Huisvestingsplan Sportaccommodaties wordt in 2009 vastgesteld.
b	Achterstallig onderhoud accommodaties	😊	😊	😊	De geplande investeringen zijn gerealiseerd.
4.3	Welzijn				
1	Grotere sociale cohesie in wijken door goede participatie in de buurt	😊	😊	😊	
a	Uitvoering welzijnsprojecten uit wijkcontracten	😊	😊	😊	
b	Klantbetrokkenheid bij prestatieplannen welzijnsinstellingen	😊	😊	😊	
4.4	Integratie, inburgering en volwasseneneducatie				
1	Goede verstandhouding etnische groepen	😊	😊	😊	
a	SAMS organiseert met maatschappelijke organisaties publieksdebatten	😊	😊	😊	
b	ADB organiseert Dag van de Dialoog	😊	😊	😊	
c	Stem in de Stad organiseert conferentie religie en lokale samenleving	😊	😊	😊	
2	Deelname inburgering, waaronder volwasseneneducatie	😊	😊	😊	Zie 2a en 2b
a	Reïntegratietrajecten met uitstroom naar betaald werk	😊	😊	😊	In de loop van 2008 is de uitvoering van trajecten inburgering in combinatie met reïntegratie goed op gang gekomen.
b	Inburgeringstrajecten	😊	😊	😊	In 2008 is het aantal deelnemers aan inburgeringstrajecten goed op gang gekomen. Het streefcijfer voor 2008 is gehaald.

5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
5.1	Wijken / stedelijke vernieuwing				
1	Grotere inzet voor weerbare wijken	😊	😊	😊	
a	(Wijk) actieplannen	😊	😊	😊	
b	Koppeling fysiek (wonen & omgeving) aan sociaal (werk, onderwijs, zorg en cultuur)	😊	😊	😊	
5.2	Wonen				
1	Toename, renovatie en vervanging woningvoorraad (meer en beter)	😊	😊	😊	
a	Regievoering woningbouwprogramma	😊	😊	😊	Ondanks flinke inspanning vanuit gemeentewege is de kans groot dat de woningbouwopgave van 5.000 woningen tussen 2005 t/m 2009 niet gehaald gaat worden.
b	Subsidiering & stimuleringsmaatregelen	😊	😊	😊	De nieuwe regeling aanpak particuliere woningvoorraad is in 2008 nog niet vastgesteld.
2	Snellere doorstroming en behoud betaalbare woningvoorraad (dynamisch en betaalbaar)	😊	😊	😊	
a	Regelgeving woonruimteverdeling	😊	😊	😊	
b	Prestatieafspraken productie & verkoop	😊	😊	😊	
3	Ruimer aanbod voor diverse groepen bewoners: senioren, gehandicapten en starters	😊	😊	😊	
a	Opzetten en uitvoeren startersregeling	😊	😊	😊	
b	Prestatieafspraken volledig toegankelijke woningen	😊	😊	😊	Er zijn geen meerjarige prestatieafspraken gemaakt over het aandeel volledig toegankelijke woningen.
c	Regievoering (WMO)	😊	😊	😊	
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling				
1	Kansen en mogelijkheden voor wonen, werken, leren, ontmoeten en ontspannen	😊	😊	😊	
a	Vaststellen gebiedsvisies	😊	😊	😊	Twee gebiedsvisies waren in 2008 in procedure: Spaarndamseweg en Schalkwijk Midden. Alleen de gebiedsvisie Spaarndamseweg is vastgesteld.
b	Uitvoeren meerjarenplan Bestemmingsplannen	😊	😊	😊	Niet gestart is met de voorbereiding van drie resterende bestemmingsplannen, te weten: Schoterbos (wacht op gebiedsvisie), Zomerzone Noord en Schalkwijk Midden. Wel is gestart met een bestemmingsplan voor de binnen het gebied Schalkwijk Midden gelegen ontwikkellocatie Belcanto.
c	Regionale samenwerking	😊	😊	😊	
5.4	Vastgoed				
1	Een minimaal kostendekkende exploitatie en een goed risicomanagement	😊	😊	😊	
a	Op orde brengen van de vastgoedportefeuille	😊	😊	😊	In de komende jaren zullen de overgedragen dossiers op orde worden gebracht (bijv. contracten opstellen waar deze ontbreken) en zullen meerjaren onderhoudsplannen worden gemaakt voor m.n. het strategische bezit.
b	Strategisch voorraadbeheer	😊	😊	😊	Wat om technische redenen nog niet is gelukt (maar op korte termijn volgt) is om het eigen bezit, onderverdeeld in strategisch/niet-strategisch bezit, op kaart te zetten.
c	Screening exploitaties en risico's	😊	😊	😊	
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
6.1	Economie				
1	Ruimte voor bedrijven	😊	😊	😊	VNU heeft in 2008 besloten om naar Amsterdam te verhuizen en niet in Haarlem te blijven.
a	Vergroten areaal bedrijventerrein	😊	😊	😊	
b	Versterken detailhandelaanbod	😊	😊	😊	
c	Meer bedrijfsverzamelgebouwen	😊	😊	😊	
d	Vernieuwing kantorenaanbod	😊	😊	😊	
2	Goed ondernemingsklimaat	😊	😊	😊	
a	Verbeteren dienstverlening	😊	😊	😊	
b	Relatiebeheer	😊	😊	😊	
c	Startersprojecten	😊	😊	😊	
d	Verbinden onderwijs en arbeidsmarkt	😊	😊	😊	
e	Bevorderen innovatie en creativiteit	😊	😊	😊	
6.2	Cultuur en erfgoed				
1	Gevarieerd basisaanbod	😊	😊	😊	
a	Faciliteren en subsidiëren basisinstellingen	😊	😊	😊	
b	Heropening Stadsschouwburg	😊	😊	😊	
c	Nieuw depot Frans Hals Museum	😊	😊	😊	Huisvesting van het nieuwe depot op de locatie Minckelersweg is niet gerealiseerd. Het depot is meegenomen in de bouwplannen van het nieuwe Centrum voor Cultureducatie en Vrije Tijd op het Nieuwe Energieterrein.
2	Goed productieklimaat	😊	😊	😊	Het overdragen van ateliers aan een externe partij is niet gerealiseerd. Met corporaties wordt gesproken over het overnemen van taken op het gebied van beheer van atelierverzamelgebouwen.
a	Intensivering Cultuur Stimuleringsfonds	😊	😊	😊	
b	Versterking productiemogelijkheden amateurs	😊	😊	😊	
c	Atelierbeheer naar externe partij	😊	😊	😊	
3	Deelname aan kunst & cultuur	😊	😊	😊	
a	Project Haarlem 2008	😊	😊	😊	
b	Uitvoeren en vernieuwen Actieplan Cultuurbereik	😊	😊	😊	
c	Oprichten CCVT	😊	😊	😊	Er zijn enige stappen in het fusieproces gezet en er is een voorbereidingskrediet verleend voor de bouw. Depot Frans Hals Museum nog niet gerealiseerd.
4	Behoud en benutting erfgoed	😊	😊	😊	
a	Gemeentelijke monumenten op orde	😊	😊	😊	
b	Stimuleren goed onderhoud	😊	😊	😊	
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie				
1	Meer toerisme en recreatie	😊	😊	😊	
a	Bevorderen waterrecreatie	😊	😊	😊	Het plan van aanpak watertoerisme is vertraagd.
b	Faciliteren recreatieve routestructuren	😊	😊	😊	
c	Realisatie fysieke infrastructuur verblijf bezoekers	😊	😊	😊	De aanleg van een stadscamping is vertraagd. Ook zijn de camperplaatsen in Haarlem niet gerealiseerd.
d	Realisatie recreatieve groenvoorzieningen	😊	😊	😊	
2	Goed aanbod evenementen en goede promotie van Haarlem	😊	😊	😊	
a	Uitvoering evenementenbeleid	😊	😊	😊	
b	Eén citymarketingorganisatie	😊	😊	😊	
c	Promotiecampagnes	😊	😊	😊	
d	Bevorderen samenwerking met Amsterdam	😊	😊	😊	

7	Werk en inkomen	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
7.1	Werk en re-integratie				
1	Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening	😊	😊	😊	
a	Stimuleren begeleid werk (van binnen naar buiten)	😊	😊	😊	Ondanks onze inspanningen is ons streven van 25% begeleid werkende Wsw cliënten niet gerealiseerd.
b	Kortere wachttijd voor een plek in de WSW	😊	😊	😊	De gemiddelde wachttijd is op hetzelfde niveau gebleven door de door het Rijk aangekondigde verlaging van de taakstelling in 2009.
2	Creëren van leerwerkplekken in de Haarlemse	😊	😊	😊	Hiertoe dient de raad de verordening re-integratie vast te stellen.
a	Omvorming ID-banen naar leerwerkplekken	😊	😊	😊	Hiertoe dient de raad de verordening re-integratie vast te stellen.
b	Realisatie extra leerwerkplekken	😊	😊	😊	Hiertoe dient de raad de verordening re-integratie vast te stellen.
3	Niemand aan de kant: alle klanten uit de bijstand op weg naar werk	😊	😊	😊	
a	Cliënten plaatsen op een traject	😊	😊	😊	
b	Werkgeversbenadering	😊	😊	😊	
7.2	Inkomen				
1	Bijstand voor hen die dat nodig hebben	😊	😊	😊	
a	Versterking poortwachterfunctie	😊	😊	😊	
b	Hoogwaardige handhaving	😊	😊	😊	
c	Betere dienstverlening	😊	😊	😊	
2	Bijzondere Regelingen voor hen die dat nodig hebben	😊	😊	😊	
a	Stimuleren zelfstandig ondernemerschap met het Bijstandsbesluit Zelfstandigen	😊	😊	😊	Het aantal gestarte BBZ-trajecten blijft lager dan ons ambitieniveau.
7.3	Minimabeleid				
1	Adequaat minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig hebben	😊	😊	😊	
a	Voorlichting en bestandskoppelingen	😊	😊	😊	
b	Sneller en eenvoudiger aanvraagprocedures	😊	😊	😊	
2	Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening	😊	😊	😊	
a	Tijdig signaleren schuldenproblematiek	😊	😊	😊	
b	Voorlichting, Budgetbegeleiding, Budgetcursussen	😊	😊	😊	De omvorming van budgetbeheer naar budgetbegeleiding vindt in 2009 plaats.
c	Voorkomen wachttijd	😊	😊	😊	
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid				
1	Betere autobereikbaarheid en minder opstoppingen (kortere reistijden)	😊	😊	😊	
a	Introductie automonitoringsysteem Viacontent	😊	😊	😊	De opbouw van een monitoringscentrale blijkt op forse uitvoeringsproblemen (bij derden) te stuiten. Er zijn gesprekken gestart om samen met de provincie uitvoering te geven aan een nieuwe opzet, passend in regionaal samenwerkingskader.
2	Betere verkeersveiligheid (minder doden en gewonden)	😊	😊	😊	
a	Uitbreiding 30 km zones in woongebieden	😊	😊	😊	
b	Bij scholen wordt de veiligheidssituatie verbeterd	😊	😊	😊	
c	Analyseren en verbeteren blackspot	😊	😊	😊	
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer				
1	Meer gebruik en betere toegankelijkheid openbaar vervoer	😊	😊	😊	
a	Verdere introductie Korte Afstands Radio (KAR) in 2008 en nulmeting	😊	😊	😊	
b	Verbeteren doorstroming en toegankelijkheid Openbaar Vervoer	😊	😊	😊	
c	Haarlem aansluiten op OV-nachtnet	😊	😊	😊	Ofschoon Haarlem op het nachtnet via de zuidtangent is aangesloten, is de wens er nog steeds voor een treinverbinding.
2	Meer fietsgebruik	😊	😊	😊	
a	Uitbreiding fietspaden	😊	😊	😊	
b	Uitbreiding fietsenstallingplaatsen	😊	😊	😊	
3	Betere voetgangersomgeving	😊	😊	😊	
a	Uitbreiding obstakelvrije voetgangersruimte	😊	😊	😊	
b	Uitbreiding geleidelijnen visueel gehandicapten	😊	😊	😊	
c	Uitbreiding rateltickers	😊	😊	😊	Streefgetal blijkt niet gehaald.
8.3	Parkeren				
1	Minder ruimtebeslag door geparkeerde auto's in binnenstad	😊	😊	😊	Vanwege de vele reconstructies in de binnenstad is deze doelstelling (nog) niet waargemaakt.
a	Betere bewegwijzering naar P-garages	😊	😊	😊	De uitvoering parkeerbewegwijzering heeft niet in 2008 plaatsgevonden.
b	Onderzoeken mogelijkheid Transferium Delftplein	😊	😊	😊	
c	Start realiatie parkeergarage Nieuwe Gracht (realisatie in 2010)	😊	😊	😊	
2	Minder parkeeroverlast in wijken	😊	😊	😊	Percentage Haarlemmers dat parkeergelegenheid in eigen woonbuurt voldoende vindt, is gedaald van 58% in 2005 naar 51% in 2008
a	Controleacties wild parkeren	😊	😊	😊	
b	Bij nieuwbouw meer parkeren op eigen terrein	😊	😊	😊	

9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	Berap 1	Berap 2		Toelichting bij verandering van kleur
9.1	Basismilieu- en leefomgevingkwaliteit				
1	Minder bestaande milieuhinder	😊	😊	😊	De start van de sanering van 470 woningen tegen railverkeerslawaai is vanwege een andere werkwijze naar 2009 verschoven.
a	Aanpak bodemsanering	😊	😊	😊	
b	Bestrijden diverse soorten lawaai	😊	😊	😊	Het vaststellen van de plannen van aanpak bure- en bouwlawaai alsmede het actieplan geluidhinderbestrijding is vanwege gebrek aan capaciteit verschoven naar 2009.
c	Regulering en handhaving bedrijven	😊	😊	😊	Zie voor een verklaring de prestaties programma 2, Veiligheid, vergunning, handhaving, beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving.
d	Aanpak luchtverontreiniging binnenstad	😊	😊	😊	
2	Minder nieuwe milieuhinder	😊	😊	😊	De oorspronkelijke doelstelling is toch gerealiseerd
a	Milieukwaliteitseisen in bestemmingsplannen	😊	😊	😊	
b	Milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten	😊	😊	😊	Door een inhaalslag is het beoogde aantal milieuprogramma's bij ontwikkelingsprojecten toch gehaald
3	Klimaatneutraliteit	😊	😊	😊	Het Plan van Aanpak Haarlem Klimaat neutraal is op 9 oktober door de Raad geaccordeerd.
a	Opstellen voorschriften voor klimaatneutraliteit	😊	😊	😊	
b	Duurzame inkoop gemeentelijke organisatie	😊	😊	😊	
9.2	Openbare ruimte bovengronds				
1	Een beter kwaliteit openbare ruimte	😊	😊	😊	
a	Uit laten voeren regulier onderhoud	😊	😊	😊	
b	Inlopen achterstallig onderhoud	😊	😊	😊	
c	Bereiken normbudgetten	😊	😊	😊	
d	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	😊	😊	😊	
e	Wijkgerichte aanpak dagelijks onderhoud	😊	😊	😊	
f	Kwaliteitsimpuls grootschalig groen	😊	😊	😊	
9.3	Openbare ruimte ondergronds				
1	Goed functionerende steisels voor riolering, Milieuvoorzieningen en drainage	😊	😊	😊	
a	Inspecteren, onderhouden, vervangen, verruimen en reinigen riolering, milieuvoorzieningen en drainage	😊	😊	😊	
b	Werken volgens Gemeentelijk Riolerings Plan en Gemeentelijk Grondwater Plan	😊	😊	😊	
2	Minder open en beschadigde verharding door werkzaamheden kabels en leidingen	😊	😊	😊	
a	Uit laten voeren van meerjarenprogramma waarin de uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte staan benoemd	😊	😊	😊	
9.4	Waterwegen				
1	Betere doorvaart beroeps- en pleziervaart	😊	😊	😊	
a	Jaarlijkse controle waterdiepte	😊	😊	😊	
b	Effectieve brugbediening	😊	😊	😊	
c	Effectieve inning van doorvaartgelden	😊	😊	😊	
2	Veilige ligplaats woonschepen en pleziervaart	😊	😊	😊	
a	Aanleg recreatieve ligplaatsen en voorzieningen	😊	😊	😊	
b	Actualiseren ligplaatsbeleid en beleid historische schepen	😊	😊	😊	
3	Voldoende capaciteit waterberging in openbaar water	😊	😊	😊	
a	Baggeren en schonen van openbaar water	😊	😊	😊	
9.5	Afvalinzameling				
1	Betere scheiding van huishoudelijk-, grof- en bedrijfsafval	😊	😊	😊	
a	Verbeteren milieuplein	😊	😊	😊	
2	Efficiëntere wijze van inzamelen huisvuil	😊	😊	😊	
a	Uitbreiden van inzameling via (ondergrondse) afvalbakken	😊	😊	😊	
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	Berap 1	Berap 2	Rekening 2008	Toelichting bij verandering van kleur
10.1	Algemene dekkingsmiddelen				
1	Sluitende begroting, goed risicomanagement en robuuste algemene reserve	😊	😊	😊	
a	Uitvoeren afgesproken bezuinigingen	😊	😊	😊	
b	Uitvoeren benchmark onderzoek en onderzoeken zoals genoemd in financiële beheersverordening	😊	😊	😊	
c	Project informatiewaarde begroting (verbeteren P&C-documenten)	😊	😊	😊	
d	Signaleren afwijkingen dmv P&C-documenten en tijdig bijsturen en beheersmaatregelen nemen	😊	😊	😊	
10.2	Lokale heffingen en belastingen				
1	Handhaven van het principe van kostendekkendheid voor rechten en heffingen. Belastingen worden jaarlijks minimaal aangepast aan de inflatiecorrectie	😊	😊	😊	
a	Jaarlijks bij de begroting tarieven vaststellen van rechten, heffingen en belastingen, waarbij kostenopbouw inzichtelijk wordt gemaakt.	😊	😊	😊	

Bijlage 5.11

Afkortingenoverzicht /Begrippenlijst

Afkortingenoverzicht

A

AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene Uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht

B

BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
CVS	Clïënt Volgsysteem
CWI	Centrum Werk en Inkomen

D

DVO	Dienstverleningsovereenkomst
-----	------------------------------

F

Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent

G

GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid

H

HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
-----	------------------------------------

I

ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IP	Investeringsplan
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

	J
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
	M
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
M&S	Hoofdafdeling Middelen & Services
	O
OM	Openbaar Ministerie
OPO	Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OVO	Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende Zaakbelasting
	P
PO	Primair Onderwijs
P&O	Personeel en Organisatie
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
	R
RKC	Rekenkamercommissie
ROC	Regionaal Opleiding Centrum
	S
SAMS	Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
	U
UP	Uitvoeringsprogramma
	V
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VRK	Veiligheids Regio Kennemerland
	W
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijkstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar-) wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *suppletoire begroting*).

behoedzaamheidsreserve (BRES)

Reserve van het rijk die dient om de gevolgen van sterke fluctuaties in de algemene uitkering op te vangen. Daartoe zet het rijk op voorhand een bedrag van € 208,7 miljoen van de algemene uitkering landelijk 'apart'. Aan het eind van ieder jaar wordt de rekening opgemaakt en bezien of er nog wat over is van de reserve. Dat resulteert in een nabetaling of terugvordering aan/van gemeenten.

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *suppletoire begroting*.

eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming van de gemeente, zoals dat volgt uit de jaarrekening.

gemeentefonds

Fonds van het rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Eénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

solvabiliteit

Verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal.

suppletoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de verplichtingen en de schulden van de gemeente.

Haarlem in 2008:**Kunst en cultuur centraal**

De heropening van de Stadsschouwburg Haarlem in september 2008 was het sluitstuk van een aantal grote culturele bouwprojecten die de afgelopen jaren zijn voltooid. Het Patronaat, de Toneelschuur en de Philharmonie waren al eerder gereed. Om dat te vieren, riep de gemeente 2008 uit tot cultuurjaar. Het afgelopen jaar waren er opvallende culturele accenten, zoals grote tentoonstellingen in het Frans Hals en het Teylers, concerten en andere festiviteiten. Als kroon op het cultuurjaar kreeg Haarlem in november 2008 de titel “Kunststad van het jaar”.

Meer dan genoeg redenen dus om ook dit jaarverslag een kunstzinnig tintje mee te geven. De twee kunstenaarcollectieven in Haarlem, Kunst Zij Ons Doel (KZOD) en de Vishal, kregen het verzoek om kunstwerken van hun leden beschikbaar te stellen voor dit verslag. Jan Polak, Michel van Overbeeke, Joke Breemouwer, Francisca Janssen, Irene ter Haar en Leo van Velzen leverden elk een illustratie. U vindt ze terug in dit jaarverslag en op de omslag.